

*baba, bu kitap sana*

*... rahmet dileyerek babama  
ve babalarından Hatice ile Ali'ye...*

**Cevat AKKANAT:**

1964'te Balıkesir-Dursunbey-K. Işıklar Köyü'nde doğdu. 1991 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nü bitirdi. 2000 yılında "Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri" başlıklı tezi ile Kırıkkale Üniversitesi'nde Yeni Türk Edebiyatı Yüksek Lisansı'nı tamamladı. İnternet ortamında yayımlanan "www.dergibi.com"un şiir editörlüğünü ve Likâ Edebiyat Dergisi'nin yayın danışmanlığını yapmıştır.

**Yayımlanmış Kitapları:**

Şiir: *Kara Oyun* (Kırağı Yay., 1997), *Güz Klâsiği* (Beyan Yay., 1998), *Sen Bir Sevda Ağacısın Türküler Büyütür Yüzün* (Taşra Edebiyat Yay., 2000), *Tan Tan Traska* (Likâ Kitaplığı, 2002).  
İnceleme: *Gelenek ve İkinci Yeni* (Kültür Bak. Yay., 2002).

**Metin**

CEVAT AKKANAT

**Görsel Yönetmen**

NURULLAH ÖZBAY

**Dizgi-Tashih**

HATİCE AKKANAT

**Baskı**

DUMAT

**ISBN**

975-6881-06-2

Odunpazarı Belediyesi Yayınları - 9

Kültür Yayınları - 6

2005

CEVAT AKKANAT

*baba, bu kitap sana*

(Babalar İçin Şiirler) İnceleme-Antoloji



ODUNPAZARI BELEDİYESİ

# İÇİNDEKİLER

TAKDİM	9
ÖNSÖZ	11
1873 MEHMET ÂKİF ERSOY	16
1890 ORHAN SEYFİ ORHON	17
1894 ÂŞIK VEYSEL	22
1898 FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL	24
1901 KEMALETİN KÂMİ KAMU	26
1902 NAZİM HİKMET RAN	27
1903 ERCÜMEND BEHZAD LAV	30
1904 ARİF NİHAT ASYA	32
1904 ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI	33
1905 NECİP FAZİL KISAKÜREK	34
1907 ASAF HALET ÇELEBİ	35
1907 SABAHATTİN ALİ	36
1908 AHMET MUHİP DIRANAS	38
1910 CAHİT SITKI TARANCI	39
1910 ZİYA OSMAN SABA	40
1911 RIFAT ILGAZ	42
1914 FAZİL HÜSNÜ DAĞLARCA	44
1915 MELİH CEVDET ANDAY	48
1915 MÜŞTAK ERENUS	49
1916 BEHÇET NECATİGİL	51
1916 CAHİT IRGAT	52
1917 A. KADİR (MERİÇBOYU)	53
1917 CAHİT KÜLEBİ	55
1918 İLHAN BERK	56
1918 ORHAN MURAT ARIBURNU	58
1919 CEYHUN ATUF KANSU	59
1920 MEHMED KEMAL	60
1920 SABAHATTİN KUDRET AKSAL	61
1923 ÖZDEMİR ASAF	63
1925 ATTİLÂ İLHAN	65
1926 CAN YÜCEL	66
1927 HASAN HÜSEYİN	68
1927 ŞÜKRAN KURDAKUL	73
1927 TURGUT UYAR	74

1928 ALİ YÜCE	76
1928 EDİP CANSEVER	78
1928 ERCÜMENT UÇARI	80
1928 MUHTEŞEM SÜNTER	82
1930 BAHAEDDİN KARAKOÇ	83
1931 CEMAL SÜREYA	86
1931 ECE AYHAN (ÇAĞLAR)	87
1933 AHMET OKTAY (BÖRTECENE)	88
1933 SEZÂİ KARAKOÇ	90
1934 NURİ PAKDİL	100
1935 ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU	101
1935 ERDOĞAN ALKAN	102
1935 KEMAL ÖZER	104
1936 HİLMİ YAVUZ	106
1936 ÖZDEMİR İNCE	107
1936 YAVUZ BÜLENT BAKİLER	109
1937 ÜLKÜ TAMER	110
1938 DİNÇER SÜMER	111
1938 ERGİN GÜNÇE	113
1938 METİN DEMİRTAŞ	114
1939 ERDEM BAYAZIT	115
1939 İHSAN ÜREN	117
1940 ALAEDDİN ÖZDENÖREN	118
1940 CAHİT ZARİFOĞLU	120
1940 M. AKİF İNAN	124
1941 EGEMEN BERKÖZ	125
1941 MELİSA GÜRPINAR	126
1942 ATAOL BEHRAMOĞLU	127
1943 ABDÜLKADİR BULUT	129
1943 SENNUR SEZER	131
1943 SÜREYYA BERFE	132
1944 İSMET ÖZEL	134
1944 ÖZKAN MERT	140
1944 REFİK DURBAŞ	141
1945 M. RAGİP KARCI	144
1945 NURETTİN DURMAN	145
1946 AHMET TELLİ	146
1946 HİDAYET KARAKUŞ	147
1946 HÜSEYİN PEKER	149
1946 HÜSEYİN YURTTAŞ	150
1946 NİHAT BEHRAM	152
1946 OSMAN SARI	154
1947 AHMET ADA	156
1947 METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU	157
1948 ARKADAŞ ZEKÂİ ÖZGER	160
1949 ARZU K. AYÇİÇEK	162
1949 BEHÇET AYSAN	163

1949 CUMALİ ÜNALDI HASANNEBİOĞLU	164
1949 GÜLSÜM AKYÜZ	166
1949 HULKİ AKTUŒ	168
1949 MEHMET ATILLA MARAŞ	169
1950 EBUBEKİR EROĞLU	170
1950 SİNA AKYOL	172
1951 BARIŞ PİRHASAN	173
1951 HABİB BEKTAŞ	174
1951 METİN DEMİRCİ	176
1951 İZZET YASAR	179
1952 ABDULKADİR BUDAK	180
1952 CAHİT YEŞİLYURT	182
1952 TURAN KOÇ	183
1953 BEŞİR AYVAZOĞLU	184
1953 METİN CENGİZ	185
1953 ŞÜKRÜ ERBAŞ	187
1953 TUĞRUL TANYOL	188
1954 HİLMİ HAŞAL	189
1954 ALİ CENGİZKAN	190
1954 MUSTAFA ÖZÇELİK	192
1954 VEYSEL ÇOLAK	194
1955 MURATHAN MUNGAN	195
1955 MUSTAFA RUHİ ŞİRİN	196
1955 RONİ MARGULİES	198
1956 AYHAN GÜLSOY	199
1956 HAYDAR ERGÜLEN	200
1956 SALİH BOLAT	201
1956 TURGAY FİŞEKÇİ	202
1956 YAŞAR AKGÜL	204
1956 YAŞAR BEDRİ (ÖZDEMİR)	206
1957 ADNAN ÖZER	208
1958 AHMET ERHAN	210
1958 HÜSEYİN K. ECE	216
1958 ORHAN ALKAYA	217
1958 ÖMER FARUK HATİPOĞLU	218
1959 CAFER TURAÇ	219
1960 ADEM TURAN	220
1960 MUSTAFA İSLAMOĞLU	222
1960 LEVENT SUNAL	224
1960 NEVZAT ÇELİK	225
1960 NURULLAH GENÇ	226
1961 GÖKHAN AKÇİÇEK	227
1961 MEHMET ERDOĞAN	229
1961 MEHMET ŞEKER	231
1961 TAHA ÇAĞLAROĞLU	233

1962 AKGÜN AKOVA	234
1962 ALİ ASKER BARUT	237
1962 BETÜL TARIMAN	238
1962 HÜSEYİN ALEMDAR	239
1962 HÜSEYİN ATLAN SOY	240
1962 RASİM DEMİR TAŞ	242
1962 SEYHAN ERÖZÇELİK	243
1962 SUNAY AKIN	244
1962 TACETTİN ŞİMŞEK	245
1962 TAYYİB ATMACA	246
1963 ENVER TOPALOĞLU	247
1963 MÜRSEL SÖNMEZ	248
1963 NECATİ POLAT	249
1963 ŞABAN ABAK	250
1964 CEVAT AKKANAT	251
1964 ENİS AKIN	252
1964 MUSTAFA AYDOĞAN	254
1964 NAZİR AKALIN	256
1965 HÜSEYİN AKIN	259
1966 CENGİZ COŞKUN	260
1966 ESRA ZEYNEP	262
1966 KEMAL SAYAR	263
1966 MEVLÂNA İDRİS	264
1966 ŞAHİN TAŞ	265
1967 DERYA ÇOLPAN	266
1967 İDRİS ÖZYOL	267
1967 İRFAN YILDIZ	268
1968 BEJAN MATUR	269
1968 MUSTAFA MUHARREM	271
1968 MUSTAFA PINARBAŞI	273
1969 ALİ AYÇİL	276
1969 MUSTAFA OĞUZ	277
1970 FATMA ŞENGİL SÜZER	278
1970 İBRAHİM TENKEKİ	280
1970 M. HANİFİ İSPİRLİ	281
1970 MUSTAFA KELOĞLU	283
1971 MEHMET AYCI	284
1972 MUSTAFA BAKİ EFE	286
1975 HÜSEYİN KAYA	287
1976 NİLAY ÖZER	290
1977 KADİR AYDEMİR	297
1977 ONUR CAYMAZ	298
EKLER	300
KAYNAKÇA	318





## TAKDİM

İnsanoğlunun, hayatı boyunca kendilerine daima sevgi, vefa ve borçluluk duygularıyla bağı olduğu, kıymetleri kelimelelere sığdırılmayacak varlıklar vardır. İyilik ve fedakarlık sembolü olan anne ve babalarımız, bunların başında yer alır. Onların; biz evlatları üzerindeki herhangi bir hesaba karşılık gelemeyecek hakları, insanlık varolduğundan beri tüm zamanların edebi üretimlerine konu olmuş, sundukları sevginin ulviyetine sözler kifayetsiz kalmıştır.

Bir düşünürün; "Hiçbir süs ve ziynet, bir kadını annelik sevgisi kadar güzelleştiremez. Anne kolları şefkatten yoğrulmuştur." sözleri, analarımızın sevgi denizini ifade ederken; iyilik ve yardımlaşmanın, ciddiyet ve otoritenin sembolü olan babalarımız, saygıya layık kişiler ve örnek insanlardır. Zira o, ailesini geçindirebilmek üzere çektiği sıkıntı ve acıları, çocuklarını üzmemek için hissettirmeyecek kadar olgun bir şahsiyete sahiptir.

"Evladına verdiği terbiyenin, en güzel hediye olduğunu" kendine rehber edinen babalarımız, sevginin ve desteğin çocukları için sonsuz güç kaynağı olduğunu bilirler; onların terbiyesini geçmişin tecrübeleri ve geleceğin ihtiyaçları ile yoğururlar.

Şunu hiçbir zaman hatırdan çıkarmamak gerekir ki; onların kalplerini ve gönüllerini hoş tutanlar, umutlarını ve emeklerini heba etmeyenler; hem kendilerine hem de çevrelerine karşı hayırlı hizmetler yaparlar. Bu nedenle, onlara olan sevgi ve saygımızı senenin sadece belirli günlerinde değil, hayatımız boyunca eksiltmeden devam ettirebilmenin hassasiyetini göstermeliyiz.

Değerli şair Cevat Akkanat'ın, titiz emeğinin neticesi olarak ortaya çıkan "Baba, Bu Kitap Sana" şiir antolojisi, kıymetli varlıklarımız babalarımıza olan vefa borcumuzun zerre kadar karşılığı olur mu bilinmez ancak, çevirdiğimiz her yaprağın, okuduğumuz her mısranın onlarla ilgili gönül sayfalarımıza kazınmış güzellikleri hatırlatacağı kanaatindeyiz.

"Baba, Bu Kitap Sana" başlıklı eseri, tüm babalara, babalık duygusunu tadacak olan gençlerimize ve babalarını saygı, sevgi, hürmet ve hasretle yadedenlere armağan ediyoruz.

**Burhan SAKALLI**

Odunpazarı Belediye Başkanı



## ÖNSÖZ

Şair-i mâder-zâd (anadan doğma şair), "has" şairi tarif etmek için kullanılan, dilimize ait güzel bir ifadedir. Babalar buna gönül kırgınlığı ile cevap vermemiş olmalılar ki, şimdiye kadar herhangi bir tekziple karşılaşmış değiliz...

Tabi, babalardan herhangi bir itiraz gelmeyince ilgili şairler "mâder-zâd"lık koltuğuna kurulmuşlar, en azından "babadan olma şair" terki-biyle birlikte anılmak gibi bir "kader" ile birlikte anılmamışlardır. Siz öyle zannedin, biz aksini söyleyeceğiz. Zira, bu kitaba girme fırsatını elde edebilmiş şiir ve manzumeler de aynı kanaatte: Şair adlı söz erbabının kimlik ve kişiliğinde, gizli veya aşkâr, bir babanın mührü vuruludur.

Şunu demek istiyorum: Baba, şiirimizin gözbebeğidir. Şairler, genel kanaatleri tersyüz eden kişiler olarak, "Şiirimizde baba teması fazla işlenmemiştir" diyenleri de sükût ile başbaşa bırakmışlardır. Bu çalışmada da kolaylıkla görüleceği gibi baba teması, şiirimizin önde gelen temalarındandır. Hatta bir miktar da mübalâğa ederek, anne temasıyla yarışabilecek bir konumda olduğunu söyleyebiliriz.

Peki, baba temasının şiirimizde yer alış mahiyeti hakkında neler söylenebilir? "Baba" ile bir arada kullanılan kavramlar, söz konusu mahiyetin ortaya serilmesini sağlamakla kalmayacak, pek çoğumuzu da heyecanlandıracaktır. Bunları bireysel ve toplumsal oluşları itibariyle sınıflandırabiliriz: Bireysel olanları baba sevgisi, evlât sevgisi, ölüm, yalnızlık, yakınma, babaya benzeme, cesurluk, oyuncak, baba hasreti, yaşlanma, hastalık, evin direği olma, güzellikler, nasihat, hatıra, aşk, çocuk hasreti, çocukluk hasreti, yetimlik, aile reisi oluş, aile direği oluş, unutkanlık...vb. Toplumsal olanlar ise, askerlik, savaş, şehitlik, gazilik, iman, Kur'an-ı Kerim sevgisi, bayram, kültürel miras, bilim, siyasî iktidar (rejim) ile mücadele, hapishane, işsizlik, geçim derdi, sokağa çıkma yasağı, işgâl, göç, hümanizm, intihar, gayrimesruluk...vb olarak belirtilebilir.

Biz burada, bu kısa dökümle yetineceğiz. Çünkü bu çalışmamızla, geniş bir incelemeyi gerçekleştirmiş olmakla birlikte, elde ettiğimiz verileri yorumlama ve ayrıntılara inme işini (bize ve başkalarına ait olabilir) başka çalışmalara bırakıyoruz.

\*\*\*

Burada "Baba, bu kitap sana!" adlı çalışmamızın hazırlanışı hakkında da bilgi vermek istiyoruz:

"Baba, bu kitap sana!" uzun okuma, araştırma ve incelemeler sonucu hazırlanmıştır.

Bu çalışmamız, bir önceki yüzyılın çeşitli dönemlerine ait (dolayısıyla çoğu bugün de yaşayan) şairleri, doğum tarihi önceliğine göre dikkatlere sunmuştur. Bu şairler mümkün olduğu oranda, bütün şiirleri (şiir kitapları) ile incelenmeye alınmıştır. Bunda yüzde yüz başarı gösterdiğimiz söylenemeyebilir. Fakat, iyi bir mesafe katettiğimizi iddia edebiliriz.

Bununla birlikte, "asıl kaynağı" tespit edilmeyen ve görülmeyen şiirleri bu çalışmaya almamaya büyük bir özen gösterdik. Bu anlamda temel kaynaklarımız şiir kitapları ve dergiler oldu. Bunların dışında kalan çalışmalarını, sözgelimi, bir başka antoloji veya yıllığı temel kaynak kabul etmemeye çalıştık. Bu konudaki titizliğimizi, özellikle baba temalı başka antolojik çalışmalara karşı gösterdik. Dolayısıyla, aşağıda özelliklerine değineceğimiz bir antolojiden herhangi bir metni buraya aktarmadık. Söz konusu antoloji ile burada yer alan ortak metinler ise, ancak bizim "asıl kaynak" tespitimiz ile çalışmamıza girebilmişlerdir. Yine, internet ortamında yer alan doğruluğu onaylanmış herhangi bir çalışmayı kitabımıza almadık.

Bir üst paragrafa bağlı olarak, kitabımızda anılan ve yer alan şiirlerin kaynak bilgileri ile dikkatlere sunulduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Bu durum, çalışmada uyguladığımız titizliği göstermek bir yana, başka edebî çalışmalara hizmet etme gayesi ile de ilgilidir. Sözgelimi, baba temasıyla ilgili akademik bir çalışma yapacak edebiyatçılar, aynı temayı deneme türüyle gündeme getirecek yazarlar...vb malzemeye ulaşma bakımından büyük bir imkâna kavuşmuş olacaklar ve bu sayede daha başarılı eserlere imza atabileceklerdir.

"Baba, bu kitap sana!"nın bir başka özelliği, şiiri alınan şairler hakkında çok kısa da olsa bilgi verilmesidir. Bu bilgilerde, doğum (ve ölüm) yeri ve tarihi, şiir kitapları, baba temalı şiirlerinin adları ve kaynakları, sırasına göre düzenlenmiştir. Bu bölümde daha fazla bilgi vermeyi, çalışmamızın mahiyeti gereği uygun görmedik.

Bu çalışmanın sonunda bir de kaynakça bulacaksınız. Bu kaynakçada yer alan yayımlar, okuma ve araştırmalarımız sırasında baba temalı metinler bulduğumuz yayınlardan oluşmaktadır. Burada anılan yayımların tamamından çalışmamız için şiir seçmemiş olmakla birlikte, baba konulu metinleri içerdikleri için önemlidirler.

Çalışmamızın sonunda yer alan "Ek" bölümünde ise, bazı şairlerimizin babalarıyla ilgili yazdıkları satırları bulacaksınız. Şairlerin hatıra, günlük, mektup...vb edebî türlerde yazdıkları bu çalışmalar, "Baba,

bu kitap sana!"ya ayrı bir renk katmıştır.

\*\*\*

Burada, bizden önce baba temasını bütünlüklü bir çalışma halinde ele alan yayınlara da değinmek istiyoruz.

Bunlardan ilki, Filiz Leloğlu Oskay'ın hazırladığı "Hep Babam İçin" (Türk Edebiyatında Baba Şiirleri, Alfa Yay., İst., 2003) adlı antolojidir. Oskay'ın, babasının ölümü akabinde hazırlamaya başladığını belirttiği bu çalışma, birçok eksikliği ve metodolojik kusuru ihtiva etmektedir. Kitabın, başlangıçta öznel bir kaygıdan yola çıkılarak hazırlanması, sonradan düşünülen "Kaynak kitap olacak düzeyde, 'baba' konulu bir araştırma kitabı olma"sını engelliyordu. Bu konudaki bir başka engel, Oskay'ın şiir/şair tercihi ile ilgilidir. Edebiyat dışı etkenlere bağlı olarak oluşturulan ve kapsama alanı hayli dar olan kitabın "Türk Şiiri"ni temsil yeteneğinden uzak olduğu söylenebilir. Bu arada Oskay'ın şiirimizde baba temasıyla ilgili olarak "O kadar sık işlenen bir konu değildi" şeklindeki tespiti de ister istemez havada kalıyordu. Filiz Leloğlu Oskay'ın, çalışmasına aldığı şiirlerin kaynaklarını herhangi bir şekilde sunmaması, söz konusu antolojinin niteliğini zayıflatan bir başka husus. Kitabın son sayfasında yer alan "Kaynakça"nın beş kalemenden oluşan kendinden menkul hali, Oskay'ın çalışması hakkındaki kanaatleri pekiştirmeye yetecektir.

Baba temalı bir diğer çalışma, Ayşe Kulin'in "Babama" (Remzi Yay., 2. Bas., 2002, 71 s.) adlı manzum çalışmasıdır. Kulin'in, dört bölümden oluşan uzun manzum çalışması da Oskay'ın çalışması gibi, öznel bir hali anlatıyor. Ayrıca, Kulin'in çalışmasını şiirden ziyade manzume ölçütleri içinde değerlendirmek gerekiyor. Abdülkadir Budak'ın "Ahşap Anahtar" (Can Yay., İst., 2000, 85 s.) adlı kitabı ise, şairin kendisine ait baba temalı başarılı şiirlerinden oluşması ile takdir edilmelidir.

\*\*\*

"Baba, bu kitap sana!" adlı bu derlemenin, iyi evlatlarla has babalar arasında bir sevgi ve saygı köprüsü oluşturması dileğiyle...

**Cevat AKKANAT**

Bursa, 5 Mayıs 2004

MEHMET ÂKİF ERSOY ORHAN SEYFİ ORHON AŞIK VEYSEL FARUK NAFİZ  
BEHZAD LAV ARİF NİHAT ASYA ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI NECİP FAZIL K  
CAHİT SITKI TARANCI ZİYA OSMAN SABA RIFAT ILGAZ FAZIL HÜSNÜ DA  
CAHİT IRGAT A. KADİR (MERİÇBOYU) CAHİT KÜLEBİ İLHAN BERK ORHAN  
KUDRET AKSAL ÖZDEMİR ASAF ATTİLÂ İLHAN CAN YÜCEL HASAN HU  
ERCÜMENT UÇARI MUHTEŞEM SÜNTER BAHAEDDİN KARAKOÇ CEM  
KARAKOÇ NURİ PAKDİL ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU ERDOĞAN ALKAN KEMAL Ö  
DİNÇER SÜMER ERGİN GÜNÇE METİN DEMİRTAŞ ERDEM BAYAZIT İH  
GÜRPINAR ATAOL BEHRAMOĞLU ABDÜLKADİR BULUT SENNUR SEZER SU  
NURETTİN DURMAN AHMET TELLİ HİDAYET KARAKUŞ HÜSEYİN PEKER İ  
MENGÜŞOĞLU ARKADAŞ ZEKAİ ÖZGER ARZU K. AYÇİÇEK BEHÇET AYS  
MEHMET ATİLLA MARAŞ EBUBEKİR EROĞLU SİNA AKYOL BARIŞ PİRHA  
CAHİT YEŞİLYURT TURAN KOÇ BEŞİR AYVAZOĞLU METİN CENGİZ ŞÜP  
ÖZÇELİK VEYSEL ÇOLAK MURATHAN MUNGAN MUSTAFA RUHİ ŞİRİN RO  
FİŞEKÇİ YAŞAR AKGÜL YAŞAR BEDRİ (ÖZDEMİR) ADNAN ÖZER AHMET E  
TURAÇ ADEM TURAN LEVENT SUNAL MUSTAFA İSLAMOĞLU NEVZAT ÇI  
ŞEKER TAHA ÇAĞLAROĞLU AKGÜN AKOVA ALİ ASKER BARUT BETÜL TAR  
ERÖZÇELİK SUNAY AKIN TACETTİN ŞİMŞEK TAYYİB ATMACA ENVER TOPAL  
AKIN MUSTAFA AYDOĞAN NAZİR AKALIN HÜSEYİN AKIN CENGİZ COŞKUN  
İDRİS ÖZYOL İRFAN YILDIZ BEJAN MATUR MUSTAFA MUHARREM MUSTA  
TENEKECİ M. HANİFİ İSPİRLİ MUSTAFA KELOĞLU MEHMET AYCI MUSTA

Z ÇAMLIBEL KEMALETTİN KÂMÎ KAMU NAZİM HİKMET RAN ERCÜMEND  
ISAKÜREK ASAF HALET ÇELEBİ SABAHATTİN ALİ AHMET MUHİP DIRANAS  
AĞLARCA MELİH CEVDET ANDAY MÜŞTAK ERENUS BEHÇET NECATİGİL  
N MURAT ARIBURNU CEYHUN ATUF KANSU MEHMED KEMAL SABAHATTİN  
HÜSEYİN ŞÜKRAN KURDAKUL TURGUT UYAR ALİ YÜCE EDİP CANSEVER  
AL SÜREYA ECE AYHAN (ÇAĞLAR) AHMET OKTAY (BÖRTECENE) SEZÂİ  
ZER HİLMİ YAVUZ ÖZDEMİR İNCE ÜLKÜ TAMER YAVUZ BÜLENT BAKİLER  
SAN ÜREN CAHİT ZARİFOĞLU M. AKİF İNAN EGEMEN BERKÖZ MELİSA  
HÜREYYA BERFE İSMET ÖZEL ÖZKAN MERT REFİK DURBAŞ M. RAGİP KARCI  
HÜSEYİN YURTTAŞ NİHAT BEHRAM OSMAN SARI AHMET ADA METİN ÖNAL  
AN CUMALİ ÜNALDI HASANNEBİOĞLU GÜLSÜM AKYÜZ HULKİ AKTUŇÇ  
SAN HABİB BEKTAŞ İZZET YASAR METİN DEMİRCİ ABDULKADİR BUDAK  
KRÜ ERBAŞ TUĞRUL TANYOL ALİ CENGİZKAN HİLMİ HAŞAL MUSTAFA  
Nİ MARGULİES AYHAN GÜLSOY HAYDAR ERGÜLEN SALİH BOLAT TURGAY  
RHAN HÜSEYİN K. ECE ORHAN ALKAYA ÖMER FARUK HATİPOĞLU CAFER  
ELİK NURULLAH GENÇ GÖKHAN AKÇİÇEK MEHMET ERDOĞAN MEHMET  
İMAN HÜSEYİN ALEMDAR HÜSEYİN ATLANSOY RASİM DEMİRTAŞ SEYHAN  
OĞLU MÜRSEL SÖNMEZ NECATİ POLAT ŞABAN ABAK CEVAT AKKANAT ENİS  
T ESRA ZEYNEP KEMAL SAYAR MEVLÂNA İDRİS ŞAHİN TAŞ DERYA ÇOLPAN  
FA PINARBAŞI ALİ AYÇİL MUSTAFA OĞUZ FATMA ŞENGİL SÜZER İBRAHİM  
FA BAKİ EFE HÜSEYİN KAYA NİLAY ÖZER KADİR AYDEMİR ONUR CAYMAZ

## MEHMET ÂKİF ERSOY (1873)

İstanbul, 1873-27 Aralık 1936. *Safahat* (1911), *Süleymaniye Kürsüsünde* (1912), *Hakkın Sesleri* (1913), *Fatih Kürsüsünde* (1914), *Hatıralar* (1917), *Asım* (1924), *Gölgeler* (1933). Bütün şiirleri *Safahat* adı altında toplanmıştır.

“Hakkın Sesleri”nin bir bölümünde (*Safahat*, Haz: M. Ertuğrul Düzdağ, Gonca Yay., 3. Bas., İst., 1989, s. 184-185, 576 s.) babasından söz eder. “Baba”nın önemli olduğu bir diğer şiiri “Küfe” (Age. s. 20-23) dir.

### *Hakkın Sesleri’nden*

Üç beyinsiz kafanın derdine, üç milyon halk,  
 Bak nasıl doğranıyor? Kalk, baba, kabrinden kalk!<sup>1</sup>  
 Diriler koşmadı imdâdına, sen bâri yetiş...  
 Arnavutluk yanıyor... Hem bu sefer pek müdhiş!  
 Tek kıvılcım kabarıp öyle cehennem kustu:  
 Ki hemen kol kol olup sardı bütün bir yurdu.  
 O ne yangın ki: Ocak kalmadı söndürmediği!  
 O ne tûfan ki: Yakıp yıktı bütün vâdiyi!  
 Âşinâ çehre arandım... O, meğer, hiç yokmuş...  
 Yalnız bir kuru çöl var ki, ne sorsan: Hâmûş!  
 Âşinâ çehre de yok, hiçbirinin yâdı da yok;  
 Yakılan bunca hayâtın, hani, ecsâdı da yok!  
 Yoklasan külleri, altından, emînim, ancak,  
 Kömür olmuş iki üç parça kemiktir çıkacak!  
 Baba! En sevgili annen, o senin öz vatanım  
 Olacak mıydı fedâ hırsına üç kaltabanım?  
 Dedemin sürdüğü, can ektiği toprak gitti...  
 Öyle bir gitti ki hem: bir daha gelmez ebedi!  
 Ne olurdu bunu kalkıp da göreydin acaba?  
 “Meşhed”in beynine haç saplanacak mıydı baba!  
 Ne felâket: Dönüversin de mesâcîd ahıra,  
 Hırvat’ın askeri tepsin çıkıp üstünde hora!  
 Bâri bir hâtıra kalsaydı şu toprakta diri...  
 Yer yarılmış, yere geçmiş şühedâ türbeleri! ■

<sup>1</sup> Babam Fatih müderrislerinden İpekli Hoca Tahir Efendi merhumdur ki, benim hem babam, hem hocamdır. Ne biliyorsam kendisinden öğrendim. Şi’rin daha iyi anlaşılmasına, merhûmun da rahmetle anılmasına vesile olur, diye şu hâşiyeyi yazmaya mecbur oldum.



## ORHAN SEYFİ ORHON (1890)

İstanbul, 1890- 22 Ağustos 1972. Şiir kitapları: *Fırtına ve Kar* (1919), *Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi* (1919), *Gönülden Sesler* (1922), *O Beyaz Bir Kuştu* (1941), *Kervan* (1964), *Hicviyeler* (1951), *Şiirler* (Seçmeler, Nihat Sami Banarlı'nın önsözüyle, 1970).

"Evimiz" (*Şiirler*, MEB Yay., İst., 1970, s. 110-115, 240 s.) şiiriyle bu çalışmamızda yerini aldı.

### *Evimiz*

Evimiz eski tarzda bir evdi:  
Kalm duvarlı temeller, kepenkli pencereler..  
Güzel değilse de pek,  
Metindi çok yapısı.  
Çekerdik dikkati kim görse, ilk bakışta hemen,  
Yeşil sokak kapısı.  
Öğünürdüm onunla ben de biraz  
İlâhilerle, dualarla geldi çünkü o yaz  
Büyük babam hac'dan.  
Ama bayram olunca illâllah,  
Usanırdım o sevdiğim kapıyı,  
"Gidip kapat, aç!"dan

Kapımın sallanırdı üstünde  
Büyükçe bir tokmak.  
Gelince mektepten,  
Çalardım üç kere, hem hızlı hızlı: Tak tak, tak  
Açılır. Girdiniz mi bir avlu.  
Sağında bir anbar,  
İçi her türlü hırdavatla dolu.  
Solunda bir de basık, çok basık yemek odası.

Dokunurdum elimle hep tavana.verirdi her dokunuz,  
Büyümüş bir adam gururu bana!

Onun yanında da bir başka aynı tarzda oda  
İhtiyar Nakşi Kalfanmdı o da.  
Vardı mutbakta bir derin kuyusu:  
Başında bir çıkırık,  
Yanında bir de kova,  
İçinde buz gibi su!

Bahçemiz çok büyük değildi ama,  
Yeterdi oynamama.  
Seyrederdim o bahçeden her gün,  
Bitişik komşunun güzel kızını.  
Daha on üç yaşında âşıktım.  
O yaşta hissettim,  
Bu dertli, tatlı işi.  
Hayalen âşık olup gizli gizli iç çekişi!

\*

Çıkınız merdivenle üst katına:  
Genişçe bir sofa vardır, boyunca bir de sedir.  
Sedirin en başında âdettir,  
Gelir babam oturur.  
Elinde bir de kitap varsa anlarınız ki hemen:  
“Zavallı Necdet” dir.

Sert bir askerdi mesleğinde ama,  
Onda çok hisli bir gönül vardı.  
Hem okur, hem de bâzen ağlardı.  
Güzel adamdı babam,  
Hafif kemerli kibar bir burun, geniş bir alın,  
İnce, kumral bıyıklı hoş bir ağız.  
Tâ içinden gülümseyen tatlı,  
Açık elâ gözler..

Temiz ve şık giyinir.  
Cuma, pazar günü tek atlı bir spor araba.  
Elinde dizginler,  
Mesirelerde gezer...

Dolaşır evde ihtiyar vâri:  
Uzun bir entari,  
Yakasız hayderiyye sırtında,  
Belinde bir de kuşak...  
Yüzü pek sertti, kalbi çok yumuşak!

Büyük annem Tekir peşindeydi.  
Gözü damlarda yoksa sevgilisi;  
Beklemekten şikâyet etmezdi  
“Görünür, derdi, şimdi nerdeyse!”  
Çalışır Ağabeyim susup derse!

Annemin yoktu ayrı bir köşesi.  
Herzaman, herkesin işindeydi.  
Niye gelmişti sanki dünyaya?  
Ne yapmak için?  
Ne olmak için?

Gözünde bizden ibaretti kâinat ancak,  
Yaratılmıştı anne olmak için!  
Büyük babam, sevmez  
Nedense hiç sediri.  
Oturur yerde kendi minderine.  
Önünde seccade,  
Elinde tesbihi, yahut ta yasemin çubuğu.  
Dayanıp şöyle dinlenir sade.  
Dumanlı gözleri sıksık dalar gider derine...  
Konuşur bâzı kendi kendine de!

Sokulurdum yavaşcacık o zaman:

-Kuzum Büyük baba, derdim, konuştuğun kimdi?

-Haramiler, yavrum!

-Ne yaptılar sana onlar?

Gülüp bakar yüzüme:

-Çaldılar en sonunda gençliğimi!

Keyiflenirse masal anlatır, fakat ne masal!

Yaratır durmadan muhayyelesi

Ne akla gelmedik işler, neler, neler artık...

Yaratır başka türlü bir dünya!

Yok onun farkı bizce rüyadan,

Daha bin kerre hoş bu dünyadan;

Perilidir göller,

Sihirli ırmaklar,

Tekin değil dağlar,

Uçuşur göklerinde ankalar...

Murat reis açılır orda Hint denizlerine.

Görünür Zülfikarı elde ali,

Döğüşür Kaf dağında evlerle...

Başlar artık masalların revüsü:

Sihirli elma, Keloğlan, sihirli seccade,

Hızırla İlyas Ebalı Sinan,

Peri kızıyla çoban...

Açıl kilit açılır,

Hazineler saçılır...

Hepimiz dinleriz kulak kesilip,

Hepimiz dinleriz susup, çıt yok...

Hele ben büsbütün dalıp giderim

Masallar âlemine!.

Gece rüyamda hep masal görürüm:

Ya bir sihirli anahtar bulup hazineleri  
Açar, açar, açarım.  
Ya olur bir sihirli seccade,  
Uçar, uçar, uçarım!...

\*

Gece mehtap olunca pencereyi  
Açıp dalardım aya!  
Açılır komşunun da penceresi,  
Duyulur bir ipek hışıltı sesi...  
Sonra gevrek, sürekli kahkahalar!...

İçim ışıkla dolar,  
İçim sevinçle dolar,  
Hissederdim ki, çok şükür ben de,  
Mutlu insanların içinde varım,  
Hissederdim ki ben de bahtiyarım!

Sana, ey eski tarzda, bir parça  
Basık ve loğça fakat,  
Şirin ve hoş evimiz!  
Sana, ey ilk çocukluk, ilk gençlik!  
Sana, ey ilk temiz, güzel aşkım!  
Ey uzak, mutlu, kaygısız günler!  
Size benden yığın, yığın şükran,  
Size benden yığın, yığın hasret,  
Size, ey şimdi kaybolan cennet!..

## ÂŞIK VEYSEL (1894)

Sivas - Şarkışla, 1894-21 Mart 1973. Eserleri: *Deyişler* (1944), *Sazımdan Sesler* (1949), *Âşık Veyssel Hayatı ve Şiirleri* (1963), *Dostlar Beni Hatırlasın* (Toplu Şiirleri, Haz: Ümit Yaşar Oğuzcan, 1970-71).

“Sazım’a” şiirinin son dizesinde Âşık Veyssel babasını ve bütün babaları taçlandırır. (*Âşık Veyssel, Hayatı ve Şiirleri*, Haz: Yavuz Bülent Bâkiler, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı, İst., 1986, s. 60)

### *Sazım’a*

Ben gidersem sazım sen kal dünyada  
Gizli sırlarımı aşıkâr etme  
Lâl olsun dillerin söyleme yâda  
Garip bülbül gibi âh ü zâr etme

Gizli derdlerimi sana anlattım  
Çalıştım sesini sesime kattım  
Bebe gibi kollarımda yaylattım  
Hayali hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdim sazı  
Bülbül konar mıydı dalma bâzı  
Hangi kuştan aldım sen bu âvâzı  
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Benim her derdime ortak sen oldun  
Ağlarsam ağladın gülersem güldün  
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın  
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara  
Giyin kara libas yaslan duvara  
Yanından göğsünden açılır yara  
Yâr gelmezse yaraların elletme

Sen petek misali Veysel de arı  
İnleşir beraber yapardık balı  
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı  
Ben babamı sen ustanı unutma. ■

## FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL (1898)

İstanbul, 1898- Akdeniz, 8 Kasım 1973. Şiirleri: *Şarkın Sultanları* (1919), *Gönülden Gönüle* (1919), *Çoban Çeşmesi* (1919), *Dinle Neyden* (1919), *Suda Halkalar* (1928), *Bir Ömür Böyle Geçti* (Seçme Şiirleri, 1933), *Elimle Seçtiklerim* (1934), *Akarsu* (1937), *Akıncı Türküleri* (1938), *Heyecan ve Sükun* (Seçme Şiirleri, 1959), *Zindan Duvarları* (1967), *Han Duvarları* (Seçme Şiirleri, 1969).

"Oğluma" (*Han Duvarları*, MEB Yay., İst., 1995, s. 165-166) isimli şiiri, şair bir "baba"nın muhayyel bir "oğul"a yazdığı ilginç bir şiir olması sebebiyle ve çalışmamıza farklı bir tat katması amacıyla alındı.

### *Oğluma*

Biliyorsun ki, oğlum, ortada ne sen varsın,  
Ne seni yeryüzüne getirecek bir anne:  
Bir gün cihâna gelmen mukadderse, anlarsın,  
Bu gelişten gözümü, göynümü yıldırın ne?

Her gün saban başında topladığım kederler  
Seni yorgun çıkarır sabahın altısına  
Çalışkan ellerine bakanlar kirli derler,  
Leke derler ahında güneş karaltısına.

İnce belin bükülmez zamanın dizlerinde,  
Öpülen eteklere ayağımı silersin.  
Yoksulluğun yüzerek sonsuz denizlerinde  
Gördüğün her kıt'aaya açıktan dış bilersin.

Ayağından çarıklar dökülür parça parça,  
Gözyaşların çürütür gömleğinin kolumu.  
Bir lokmanın ardında dolaşır haftalarca,  
Sürgün gibi gezersin kendi Anadolu'nu!



Fazîlet arkadaşım, hakîkat yoldaşım  
Seyredersin yabancı bir ufkun bahârını,  
Bulutları delsen de yükselen dik başımla  
Sonunda bir dişiye maledersin varını.

Akşamları bir camın önünde, seni değil,  
Elindeki çıkını gözetliyen karımdır.  
Hakkın önünde değil, zulmün önünde eğil!  
Taçlar bile cihanda eğilen başlarımdır..

Derdim, omuzlarına yük olmasın bu varlık,  
Derdim, oğlum ne Haktan, ne kuldan bir şey umsun  
Nasip olmaz kimseye bu kadar bahtiyarlık  
Ki sen benim doğmamış, doğmayacak oğlumsun! ■

## KEMALETTİN KÂMÎ KAMU (1901)

Bayburt, 15 Eylül 1901-Ankara 6 Mart 1948. Şiirleri ölümünden sonra *Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri* (Haz: Rifat Necdet Evrimer, 1949) adlı kitapta bir araya getirilmiştir.

"Bir Çocuk" (*Kemâlettin Kâmi Kamu*, Haz: Gültekin Sâmanoğlu, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank., 1986, s. 113) başlıklı aşağıdaki şiirinde, babası savaşta ölen bir çocuğun duyguları yansıtılmaktadır.

### *Bir Çocuk*

Dediler ki: '- Yok baban,  
Babanı aldı vatan!  
Meğer burada yatan  
Senmişsin, babacığım!

Davullar çala çala,  
Köylü döküldü yola...  
Ne güzeldi alayla  
Gidişin... babacığım!

Kaldım diye askerde  
Anam uğradı derde...  
Bu تنها tepelerde  
Ne işin... babacığım? ■

## NAZİM HİKMET RAN (1902)

Selânik, 15 Ocak 1902-Moskova, 3 Haziran 1963. *835 Satır* (1929), *Jokond ile Siya-u* (1929), *Varan 3* (1920), *1 + 1 = 1* (1930), *Sesini Kaybeden Şehir* (1931), *Gece Gelen Telgraf* (1932) *Benerci Kendini Niçin Öldürdü?* (1932), *Taranta Babu'ya Mektuplar* (1935), *Portreler* (1935), *Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı* (1936), *Kurtuluş Savaşı Destanı* (1965, *Kuvay-ı Milliye* adıyla, 1968), *Saat 21-22 Şiirleri* (1966), *Dört Hapishaneden* (1966), *Rubailer* (1966), *Yeni Şiirleri* (1966), *Memleketimden İnsan Manzaraları* (5 cilt, 1966-1967), *Son Şiirleri* (1970).

Nazım Hikmet'in "baba" ifadesini kullandığı şiirleri arasında dikkatimizi çekenler şunlar: "Bir Provokatör Üstünde Hiciv Denemeleri" (*Benerci Kendini Niçin Öldürdü?* Adam Yay., 12. Bas., İst., 1995, s. 150-155; 276 s.), "Saat 21-22 Şiirleri"nden '21 Eylül 1945' (*Kuvâyi Milliye*, Adam Yay., 13. Bas., İst. 1996, 229 s., s. 98), "(\*\*\*\*)", (*Yatar Bursa Kalesinde*, Adam Yay., 10. Bas., İst., 1996, s. 12, 215 s.), "Memleketimden İnsan Manzaraları" (*Memleketimden İnsan Manzaraları*, Adam Yay., 14. Bas., İst., 1996, 534 s., s. 11-12; ayrıca s. 478-480; Halil'e, karısı Ayşe'nin yazdığı mektubun baş kısmı. C.A.), "Gençlik" (*İlk Şiirler*, Adam Yay., 13. bas., İst., 1995, s. 62, 223 s.), "Ocak Başı" (*Age.*, s. 87-90, 223 s.), "Fantezi Köy Hikâyesi"ndeki "Merak" bölümü (*Age.*, s. 94-98).

### *Saat 21-22 Şiirleri'nden...* *21 Eylül 1945*

Oğlumuz hasta,  
babası hapiste,  
senin yorgun ellerinde ağır başım,  
dünyanın hali gibi halimiz...

İnsanlar, daha güzel günlere insanları taşıır,  
oğlumuz iyileşir,  
babası çıkar hapisten,  
güler senin altın gözlerinin içi,  
dünyanın hali gibi halimiz...

## *Memleketimden İnsan Manzaraları* *Beşinci Kitap'tan...*

(Halil'e, karısı Ayşe'nin yazdığı mektubun baş kısmı- C.A.)

1.

Bu mektubu yatakta hasta yazıyorum sana.

Burda olsaydın bana ne iyi bakardın.

Leylâ bastı altısına.

Yaşına göre zayıf:

uyutuyorum gündüzleri.

Şimdi uyandırdım:

yanakları pembe pembe

adeta büyük insanlarınki gibi ela gözleri.

(Farkında mısın

yalnız gözlerimiz değişmiyor,

ve kalıyor hatıralaşmadan orda

iyi ve kötü çocukluğumuz.)

Babaya mektup yazıyorum, Leylâ, dedim.

Baba mı? dedi,

esnedi.

Pek uyku sersemi oluyor bu kız.

Ev halkı selam eder

Leylâ ve ben ellerinden öperiz.

2.

İyileştim.

Buraları pek güzelleşti.

Bahar.

Yemiş ağaçları en güzel şeyi toprağın.

Hapisanede var mı?

Ordakiler de burdakiler gibi bahar açarak

senin dünyanı güzelleştirebiliyorlar mı?

Leylâ ile hep seni konuşuyoruz:

“Babam mektubu ne zaman alacak?” diye soruyor hep...

“Bu gece yatacağız, sonra alacak, değil mi?” diyor.

Peynirli pide yaptık,

hatırladık seni,

bahçede yedik.

Babamız, sizi özledik.

Şimdi Leylâ'nın bir sürü yaramazlığını söylediler.  
Onu bir temiz dövmek için mektubu kesiyorum.

Geldi Leylâ.

Azarladım.

Ağlamaya başladı.

Dövedemedim.

Koca çınarın altına, iskemleye oturttum,  
bir de batan hırkası vardır

hiç sevmez

giydirdim onu da.

Oturacak minicik burnuyla akşama kadar orda

yapyalınız.

Şimdi sen fena halde acımışsındır.

Ne yapalım fakat,

adam olması için böyle lazım, babamız.

Başım ağrıyor.

En iyisi hiç çocuğu olmamak,

bunu diyemiyorum bir türlü.

Seviyorum çocukları bütün eziyetleriyle.

On iki çocuğum olsaydı

dünyanın en bahtiyarı ben olurum,

düşün:

birinin eksiki ötekinde tamam,

kusurlu ayrı ayrı

ama on ikisi birleşince mükemmel bir tek adam

ve onun annesi ben.

Hesabettim:

bugün tam

sen içeri gireli üç sene oluyor

ve ben ağabeyimin evindeyim iki senedir.

“Hapiste günler ağır geçer

seneler çabuk,” derdin,

hapiste insanı olan için de öyle:

günler ağır

seneler çabuk.

Ellerinden öperim kocacığım

babacığımız ellerinizden öperiz. ■

## ERCÜMEND BEHZAD LAV (1903)

İstanbul, 1903-İstanbul, 16 Mayıs 1983. Şiir kitapları: *S.o.S.* (1931), *Kaos* (1934), *Açıl Kıldım Açıl* (1940), *Mau Mau* (1962), *Üç Anadolu* (1964).

Şairin "Baba Evi" (*Ercümend Behzad Lav, Bütün Eserleri*, Haz: Doğan Hızlan, YKY, İst., 1996, s. 231-232) ve "Mavi Boyalı Ev" (*Age.*, s. 233) başlıklı metinlerinde "baba" önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar.

### *Baba Evi*

I

Yılda bir yüzümü görürdü ev halkı  
Hatırlarım beni  
Uykumda sevdiğini annemin  
Hele büyük annem  
Aldırmazdım yoldan geçerdi de  
Beni gözleriyle öperdi bakıp arkamdan

Kışın

Cama burnunu dayayarak uyuduğu geceler  
Sayısızdı kız kardeşimin beni beklerken

II

Köşe minderinde okur  
Mevlâna'yı Hayyam'ı  
Ve yalnız düşünürdü büyük babam  
Büyük annem de  
Tersler azarlar halayıklarını  
Allahı kandırırdı beş vakit namazında

### III

Nil'e resmini gösterecekler bir gün  
O hatırlamıyacak  
Yanağını yanağına dayadığı adamı bebekken  
Nitekim ben de  
Hiç tanımam kıcağındaki çocuğu şu adamın  
Derler ki o çocuk benmişim  
O beyaz sakallı asker de büyükbabam

### IV

Babam Hasan Sıtkı  
Hem asker  
Hem şairdi  
912'de toprağa girdi

### V

Ne mutlu babama ki  
Beni görmeden öldü  
Geceleri yıldızları sayan  
Uykusunda mısralar  
Sayıklayan beni ■

## ARIF NİHAT ASYA (1904)

Çatalca, 7 Şubat 1904-Ankara, 5 Ocak 1975. Şiir kitapları: *Heykeltraş* (1924), *Yastığının Rüyası* (1930), *Ayetler* (1936), *Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor* (1946), *Kubbe-i Hadra* (1956), *Rubaiyyat-ı Arif* (1956), *Kovada Kalan* (1962), *Kökler ve Dallar* (1964), *Emzikler* (1964), *Dualar ve Aminler* (1967), *Kova Burcu* (1967), *Aynalarda Kalan* (1969), *Avrupa'dan Rubailer* (1969), *Şiirler* (1971).

Şairin "Düşler" (*Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, Ötüken Yay., 8. Baskı, İst., 1997, s. 103.) başlıklı şiirinde; iyi şeyler ümit eden bir ailenin bireyleri anlatılırken "baba"ya da yer verilir.

### *Düşler*

Ana, eski günlerinden  
Gelen, tadlı bir düş gördü...  
Baba,dilediğinden çok  
Altın gördü, gümüş gördü.

Engelleri yine yine,  
Yol olmuştu ayla sene:  
Delikanlı, ülküsüne  
Giden bir yürüyüş gördü.

Gecelerin ortasında  
Neler yoktu aynasmda:  
Küçücük kız, rüyâsmda  
Kendini büyümüş gördü. ■



## ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI (1904)

Uşak, 1904-İstanbul, 24 Şubat 1946. Şiir kitapları: *Deniz Sarhoşları* (1926, Değiştirilmiş 2. baskı 1929), *Yayla Dumani* (1934), *Sarıköz Mermerleri* (1940), *Bütün Eserleri* (Haz: İnci Enginün, 1988).

"Baba"sının "ölümü için" yazdığı "Sılaya Giderken" (*Ömer Bedrettin Uşaklı, Bütün Eserleri*, Haz: İnci Enginün, TDK Yay., Ank., 1988, s. 21) şiirinde annesine seslenen şair, "O Ses" (*Age*, s. 77) şiirinde kendisine doğru yapılacak "baba" şeklindeki bir seslenenin hasretini çekmektedir.

### O Ses

Ötün kuşlar, esin rüzgârlar esin,  
Aksi bende "baba!" diyen her sesin..  
Gözlerim sönsün ki çocuk görmesin;  
Görmesin beşikler ve salıncaklar..

Gözyaşım başımda kaynak olsaydı;  
Kalbim, fidanına yaprak olsaydı;  
Seninle birlikte toprak olsaydı,  
Baharlar, meyveler ve oyuncaklar..

İstiyorum ki o ses "baba!" desin,  
Yeniden dirilip ruhum titresin.  
İstiyorum ki o ses "baba!" desin,  
Mesut pencereden görsün şafaklar..

Gönül yine mezar istiyor, mezar!  
Çocuksuz ovalar, çocuksuz bağlar!  
Çocuk şarkıları duyulmaz dağlar!  
Çocuk arabası geçmez sokaklar!.. ■

## NECİP FAZIL KISAKÜREK (1905)

İstanbul, 26 Mayıs 1905-25 Mayıs 1983. Şiir kitapları: *Örümcek Ağı* (1925), *Kaldırımlar* (1928), *Ben ve Ötesi* (1932), *Çiile* (1962), *Şiirlerim* (1969), *Es-Selam* (1973).

Necip Fazıl Kısakürek'in "baba" temasına atıf yaptığı iki şiiri vardır: "Zindandan Memed'e Mektup" (*Çiile*, Büyük Doğu Yay., 12. Bas., İst., 1987, s. 420) ve "Babadan Oğula" (*Age.*, s. 416). Bunlardan ilkinde politik bir tespitte gönderme yapan şair, ikincisinde vefat eden bir baba ile oğlu arasındaki "sırta" temas eder.

### *"Zindandan Mehmed'e Mektup"tan...*

Zindan iki hece, Mehmed'im lâfta!  
Baba katiliyle baban bir safta!  
Bir de, geri adam, boynunda yafta...  
    Halimi düşünüp yanma Mehmed'im!  
    Kavuşmak mı?.. Belki... Daha ölmedim!  
(...)

### *Babadan Oğula*

Eve dönmez bir akşam;  
Ve gün yüzlü çocuğu,  
Sorar: Nerede babam?

Bakarlar, oldu, bitti;  
Gelir, derler çocuğa,  
Baban attâya gitti.

Uzar, gider bu attâ;  
Ve neler neler olmaz!  
Ve kimbilir ne hattâ:

Bir mahşer gerisinde;  
Babası döner birgün,  
Oğlunun derisinde... ■

## ASAF HALET ÇELEBİ (1907)

İstanbul, 29 Aralık 1907-İstanbul, 15 Ekim 1958. Şiirlerini *He* (1942), *Lâmelif* (1945), *Om Mani Padme Hum* (1953, ilk iki kitabı ve yeni şiirlerini bir araya getirdi.) isimli kitaplarda topladı.

Şairin "baba"ya yer verdiği şiirleri şunlardır: "Nurusiyah" (*Bütün Şiirleri*, (Haz: Selahattin Özpallabıyıklar), YKY, 1998, s. 23) "Şamandıra Baba" (*Age.*, s. 56), "Memleketim" (*Age*, s. 82), "İstanbulumun Dili" (*Age.*, s. 83)

### *Nurusiyah*

bir vardım  
bir yoktum  
ben doğdum  
selimi sâlisin köşkünde

sebepsiz hüzü'n hocamdı  
loş odalar mektebinde  
harem ağaları lalaydı  
kara sevdâma  
uyudum  
büydüm  
ve nûrusiyâha ağladım

nûrusiyâha ağladığım zaman  
annem sûzudilâra idi  
ve babam bir tambur  
annem sustu  
babam küstü  
ama ben niçin hâlâ nûrusiyâha ağlarım  
nûrusiyâaah  
nûrusiyâaahhh ■

## SABAHATTİN ALİ (1907)

Gümölcine, 25 Şubat 1907-Kırklareli, 2 Nisan 1948. Şiir kitabı: *Dağlar ve Rüzgâr* (1935).

"Babam İçin" (*Dağlar ve Rüzgâr*, Cem Yay., İst.,1993, s.123) başlıklı şiirinde babasının ölümünü konu edinir. Babasının ölümü onun ruhunda derin kederler oluşturur.

### *Babam İçin*

Allahım!.. İşte bugün,  
Şu zavallı ömrümün  
En matemli bir günü.

Elim böğrümde kaldım,  
Ben bugün haber aldım:  
Babamın öldüğünü.

Bitti hayatın tadı,  
Bu haber bırakmadı,  
Dudağımda tebessüm.

Kalbim oyuldu yer yer,  
Aman Yarabbi, meğer  
Ne acıklı imiş ölüm

Daha birkaç gün evvel,  
Yüzümü okşayan el,  
Şimdi toprak oluyor.

Kendi vücudum kadar  
Bana yakın olanlar,  
Birden, uzak oluyor.

Ah Baba!..Daha düne  
Kadar senin göğsüne  
Saklıyordum başımı.

İnan babacığım, inan,  
Bu ateş, menba'ından  
Kuruttu gözyaşımı... ■

## AHMET MUHİP DIRANAS (1908)

İstanbul, 1908- Ankara, 21 Haziran 1980. Bütün şiirlerini *Şiirler* adlı kitapta topladı. (1974)

"Atlıkarınca" (*Şiirler*, Adam Yay., 2. Bas. İst., 1995, s. 72) şiirinde "baba"sına değinir.

### *Atlıkarınca*

Ne çektik böyle gülünceyedek  
Eh, şeniz işte hep bu düğünde!  
Karım şen bir deliler evinde,  
Yirmisindeki hemşirem Van'da,  
Babam tahta tezgâhının üstünde,  
Ben bir hayal atının sırtında,  
Ve anam mahzun... ölünceyedek. ■

## CAHİT SITKI TARANCI (1910)

Diyarbakır, 4 Ekim 1910-Viyana, 12 Ekim 1956. Şiir kitapları: *Ömrümde Sükut* (1933), *Otuz Beş Yaş* (1946), *Düşten Güzel* (1952), *Sonrası* (1957), *Bütün Şiirleri* (Haz. Asım Bezirci, 1983)

"Cahit Sıtkı Tarancı, 8-9 yaşlarında avluda ağlaması üzerine babasının, 'Seni alır, atarım' diyerek onu kucağına alıp boşluğa doğru yöneltmesi, Tarancı'nın sonraki yıllarda kullandığı 'karanlığa doldum' ifadesiyle söze döküldü. Şiirlerinde çokça kullandığı ölüm teması bu sahneyle yakından ilintiliydi." (*Yeni Şafak Gazetesi*, 16.10.2003).

"Gariplik" (*Otuz Beş Yaş*, Can Yay., 12. Bas., İst., 1997, s. 210, 245 s.) onun babasından açıkça yakındığı bir mısrayla başlar:

### *Gariplik*

Babam kırdı beni ilkönce babam

Dosttan gördüm kahrım daniskasını

Nankör çıktı iyilik ettiğim adam

Sevdiğim kız da savdı sırasını

Bendim hayal üstüne hayal kuran

Gözüm kapalı olduğu zamanlar

Benim başını taştan taşa vuran

Sandığım gibi değilmiş insanlar

Garibim dünyada garip nafile

Gelse boynuma dolansa da bahar

Kendi hoş kendi mâsum sesinizle

Siz söyleyin garipliğimi kuşlar ■

## ZİYA OSMAN SABA (1910)

İstanbul, 1910-İstanbul, 1957. Şiir kitapları: *Sebil ve Güvercinler* (1943), *Geçen Zaman* (1947), *Nefes Almak* (1957), *Geçen Zaman-Nefes Almak* (Üç kitabındaki bütün şiirleri, 1974).

Şairin şu şiirlerinde "baba" kelimesiyle karşılaşıyoruz: "İmkânsız Tesadüfler" (*Geçen Zaman Nefes Almak*, Varlık Yay., İst., 1991, 160 s., s. 26), "Bir Oda, Bir Saat Sesi" (*Age.*, s. 27.), "Ben De" (*Age.*, s. 29), "Nasıl Anmazsın" (*Age.*, s. 30), "Evim, Karım, Çocuğum" (*Age.*, s. 37) "Bütün Saadetler Mümkündür" (*Age.*, s. 39), "Sizleri Görüyorum" (*Age.*, s. 68), "Ana, Baba, Evlât" (*Age.*, s. 82-83), "Çocuk Gülüşleri" (*Age.*, s. 87), "Sevgiler" (*Age.*, s. 68), "İstanbul" (*Age.*, s. 108-109), "Denizler Aşım" (*Age.*, s. 110-111), "Bir Yer Düşünüyorum" (*Age.*, s. 113), "Hayal Ülke" (*Age.*, s. 114), "Ölmek Konusunda" (*Age.*, s. 133), "Herkes Bir Türlü" (*Age.*, s. 141.), "Herkesin Evi İçin" (*Age.*, s. 154-155).

### *İmkânsız Tesadüfler*

-Cahit Sıtkı Tarancı'ya-

Şimdi çıkıverecek karşıma arkadaşım,  
Mektebe gitmek için geçtiğimiz şu yoldan.

Babam tok sesiyle birden çağırarak: "Ziya!"  
Kalbimde eski sevinç, dallarda eski bahar.

Gözlerimi kapatıp: "Bil?" diyecek birisi.  
Bir mahşer ortasında şaşırıp kalacağım.

Ve girecek koluma bir melek gibi karım.  
Saracak etrafını doğmamış çocuklarım...



## *Bir Oda, Bir Saat Sesi*

Bir oda, içinde bir saat sesi.  
Hayatın sırtından giden pençesi,  
Ve beni maziye götüren bir el,  
Eski günlerimiz, sessiz ve güzel...  
Bulduğum kayıplar, her günkü yerin,  
İşte konsol, ayna, köşe minderin,  
Seccaden, tesbihin, namaz başörtün.  
Bir şey değişmemiş, sanki daha dün.  
Yine ortancalar altı camının,  
Dışarda sükûnu yaz akşamının,  
Bahçemiz sulanmış, ıslak her çiçek.  
-Kapı çalınacak, babam gelecek... ■

## RIFAT ILGAZ (1911)

Cide-Kastamonu, 1911-İstanbul, 1993. Şiir kitapları: *Yarenlik* (1943), *Sınıf* (1944), *Yaşadıkça* (1947), *Devam* (1953), *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954), *Suluk Soluğa* (1962), *Karakılıçık* (1960), *Uzak Değil* (Toplu Şiirleri, 1971), *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983), *Ocak Katırı Alagöz* (1987).

Şu şiirlerinde "baba" önemli yer tutar: "Baba" (*Yarenlik*, Çınar Yay., 7. Bas., İst., 1997, s. 28-30), "Çiloğlan" (*Sınıf*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1996, s. 77-78), "Öğünsek Mi?" (*Ocak Katırı Alagöz*, Çınar Yay., 5. Bas., İst., 1997, s. 62-64), "Saltanat" (*Age.*, s. 71-74), "Benim Güzel Yavrum" (*Kulağımız Kirişte*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1997, s. 69-70), "Bilmeyecekler" (*Kulağımız Kirişte*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1997, s. 76-77).

### *Baba*

Küçük işler peşinde harcadın  
 altmış üç yılını;  
 mum sattın, kürek çektin,  
 kul oldun sonunda bir kapıya.  
 Çıkarı olduğu halde işinin  
 kaplarını doldurmadın vaktinde,  
 sessiz sedasız göçtün aramızdan;

ne ölümün geçti gazeteye  
 ne dokuz göbek soyun.  
 Kötü mü olurdu,  
 beş on para ayırsaydın bir kenara  
 kara günler için,  
 hiç olmazsa başımızı sokacak  
 iki göz bir ev bıraksaydın.  
 Sokakta kalmış değiliz,  
 adını herkese hatırlatacak

bir dikili çöpün bile yok yeryüzünde  
mezar taşından gayrı.  
Büsbütün unutulup gideceksin

seni üç aydan üç aya hatırlatan  
elimizdeki cüzdan da olmasa...  
Bizi yukardan konuşturacak  
ne han bıraktın, ne hamam,  
iki karışlık arsa da kalmadı  
yangın yerinde;  
borcun bile yoktu ödenmiyecek kadar,  
neyinle övüneyim!  
Şöyle böyle bir memurdun  
kolculuktan yetişme  
kimlerin yanında lâfını edeyim! ■

## FAZİL HÜSNÜ DAĞLARCA (1914)

İstanbul, 1914. Otuzu aşkın şiir kitabıyla son dönemin en üretken şairlerinden olan Dağlarca'nın bazı manzum kitapları şunlardır: *Havaya Çizilen Dünya* (1935), *Çocuk ve Allah* (1940), *Daha* (1943), *Çakırın Destanı* (1945), *Sivaslı Karınca* (1951), *Asû* (1955), *Delice Böcek* (1957), *Mevlânâ'da Olmak* (1958), *Hoo'lar* (1960), *Cezayir Türküsü* (1961), *Dışardan Gazel* (1965), *Çanakkale Destanı* (1965), *Haydi* (1968), *19 Mayıs Destanı* (1969), *Hiroşima* (1970), *Malazgirt Ululaması* (1971), *Horoz* (1977), *Kaçan Uykular Ülkesinde* (1981), *Dişiboy* (1985), *Takma Yaşamalar Çağı* (1986), *Uzaklarla Giyinmek* (1990), *Seviştilerken* (1999).

Dağlarca, "baba" temasını çok kullanan bir şairdir. Bunlardan bazılarını, incelediğimiz iki kitabından şöyle sıralayabiliriz: "Çocuk, Gece, Ayakkabılar" (*Çocuk ve Allah*, Kitap Yay., 3.Bas., İst., 1966, s.15, 318 s.), "Büyük Azat" (*Age.*, s. 22-24), "Siyah ve Karanlık" (*Age.*, s.85-87.), "Çocuğuma Söylediğim Herhangi Bir Akşam Serenadi" (*Age.*, s. 93.), "Susan Dünya" (*Age.*, s. 141.), "Nedamet" (*Age.*, s. 222-223.), "Bahçe İçinde Ev, Ev İçinde Düşünmek" (*Age.*, s. 269.), "Meçhul Çocukların El İşi Vazifesi" (*Age.*, s. 270-272.), "İstifade" (*Age.*, s. 281), "Soluk-Yurt Uğruna Ölenler" (*Bağımsızlık Savaşı*, Cem Yay., c. 8-9, İst., 1973, "Sakarya Kuyuları" bölümü, s. 37), "Ses" (*Age.*, "30 Ağustos" bölümü, s. 87), "Başlangıç" (*Age.*, "30 Ağustos" bölümü s.108-109), "Çıplak Kırmızı" (*Age.*, "İzmir Yollarında" bölümü, s. 41.), "İzmir'e" (*Age.*, "İzmir Yollarında" bölümü, s. 90.).

### *Siyah ve Karanlık*

Kur'an okurdu babam bazen,  
Galiba kadir gecelerinde.  
Onun inanmış sesiyle biz çocuklar  
Daha küçüldük odanın en uzak bir yerinde.

Müteessir olurduk kışı gören kırlangıçlar gibi,  
Garip sedalarda hiçbir şey anlamadan.  
Henüz mektebe giden ablam, bilgiç bilgiç:  
'Arapça' derdi, nefesiyle o zaman.

Arapça. Uzak karanlıklarda,  
Siyah ve lâmba sönmüş gibi... uzar.  
Ve çocuk kalblerimizi matemle kaplardı  
Meçhul ölümlere ait mezarlar.

Arapçadan nefret ederdik, lâkin,  
Okşardı babamın okuduğu şey, muhayyilemizi.  
Korkudan ve hayretten bir yeni dünya içinde  
Muhakkak ki iman zaptederdi bizi.

Bir sestem sonra muhakkak başka bir ses gelirdi,  
Ama nasıl başka, anlatılmaz.  
Babamın sonsuz ahengi arasında  
Okurdu yaşamalar daha az.

Ve olurdu vücudumuzdaki tarif edilmez çocukluk,  
Nedense, daha uzun.  
Uyanırdı karanlık hücrelerde,  
Bütün yadigârlığı, ruhumuzun.

Ve babamın nefesleri yavaşlardı, hep aynı seslerle,  
Tevekkül ve akıl dolu gelirdi bize, her taraf.  
Babamın elleri büyüdü ve büyüdü babamın ellerinde

## *Mushaf*

... Ve nelerden sonra ben hatırlıyorum,  
Bazı geceler, yani her gece.  
Babamın ve başka sevgililerin arapçasını  
Tesellisiz şeyler düşündükçe.

## *Meçhul Çocukların El İşi Vazifesi*

Oturmuş büyük masanın etrafına,  
Babam gazete okuyordu, biz ders çalışıyorduk  
Hesap vazifesini aceleyle yapıyordum,  
Vardı benim içimde başka yolculuk.

Nihayet sıra geldi babamdan çekinerek  
Çıkardım el işi defterimi çantamdan.  
Mektebe başladığım bir iş vardı nur gibi  
Ki nur kesiliyordum aklıma geldiği an.

Masallar ve rüyalar gibi kalpler kesmiştim,  
El işi kağıtlarımın bir çok rengiyle.  
Renklerin arasındaki sevgiyi arayarak  
Yapacaktım onlardan bir aile.

Birbirlerinden sonra çok güzel oldular,  
Ellerim yanıyordu değdikçe onlara.  
Kalpler, parlak, güzel ve bin hüyalara doğru,  
Kalpler, yaşar gibi, rabbim ne manzara.

Ve nihayet tembel dirseğimle dürttüm,  
Çağırdım kardeşimi saadetime kadar.  
O baktı ve hepsi baktı hayretle,  
Kitapları terkedip hülyama karıştılar.

Artık elişi kağıtları fazla mı parlıyordu,  
Kalplerin zarif şekli daha mı incelmışti ne.  
Annem bile çevirmişti başını.  
İlk odamızın bu tuhaf sessizliğine.

Mavi damarları çıkmış kocaman elini,  
Uzattı babam, bize doğru gülererek.  
Aldı defterimi ve seyretti tatlıca,  
Başını sallarken dedi: güzel gerçek.

Fakat düşmüş bir tanesi, diye devam etti,  
O zaman biz güldük yaramaz ve çılgın.  
Beyaz kalbi görmemişti ne tuhaf,  
Hayretimiz ve neş'emiz üstündeydi hayatın.

Ve bir gün bana baban öldü dediler,  
Hissederken renkleriyle nasibim olan yurdu;  
O el işini hatırladım, ağlayarak,  
Acaba onlar da mı beyaz kalbi görmüyordu! ■

## MELİH CEVDET ANDAY (1915)

İstanbul, 1915. Şiir kitapları: *Garip* (Orhan Veli Kanık ve Oktay Rifat'la, 1941), *Rahatı Kaçan Ağaç* (1946), *Telgrafhane* (1952), *Yan Yana* (1956), *Kolları Bağlı Odysseus* (1963), *Göçebe Denizin Üstünde* (1970), *Teknenin Ölümü* (1975), *Sözcükler* (1978'e kadarki bütün şiirleri, 1978), *Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş* (1981), *Tanıdık Dünya* (1984), *Güneşte* (1989), *Yağmurun Altında* (1995).

Anday'ın "Evlâdı Şüheda" (*Rahatı Kaçan Ağaç*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1997, 343 s. s. 43), "Ölümsüz" (*Age.*, s. 288) gibi şiirlerinde "baba"ya yer verilmektedir.

### *Evlâd-ı Şüheda*

Duvardaki çatık kaşlı resim  
Her yana aynı anda bakar  
Sağında dur veya solunda.  
Duvardaki çatık kaşlı resim  
Kardeşti, babaydı eskiden,  
Bu yıl büyükbaba, kayımpeder.  
Kılıcı sandık odasında durur,  
Samur kürkü satıldı  
Şehit babamızdan kalan ne?  
1600 kuruş üç ayda  
Ve beş paralık posta pulları  
'Evlâd-ı şühedaya mahsustur.'

### *Ölümsüz*

"Babamı gördüm düşümde," diye anlattı,  
"Öylesine ağladım, yalvardım da,  
Anlamadı, belki de hiç tanımadı."

"Elbet oğlum," dedi öğretmen Kirişna,  
"Ruh ölümsüzse eğer,  
Ölümlü duyguları anlatır mı?" ■



## MÜŞTAK ERENUS (1915)

Şam-Suriye, 1915. Şiir kitapları: *Şiirler* (1965), *Ölmeye Vakit Yok* (1976), *Duyuru* (1979), *Çağırın Gidenleri* (1987), *Sermaye Destanı* (1989), *Kalk Geleceğe Oturdun* (1991), *Önce Umut Vardı* (1995), *Taşlı Yazılar* (Bütün Şiirleri, 1995).

Erenus'un "baba" ya yer verdiği metinleri şunlardır: "Kaybolan Köy" (*Taşlı Yazı*, Broy Yay., İst., 1995, s. 29-30), "Gelincik Bayrakların Türküsü" (*Age.*, s. 93.)

### *Kaybolan Köy*

Kimbilir kaç kişiydiniz  
Gözleriniz karanlıkla oyuk.  
Kaçınız boncuk boncuk çocuğu  
Ve pörsük memeli analar  
Kaç gündür konuşmuyorlardı.

Sayınızı saymadılar  
Komadılar haritaya yerinizi.  
Aslanlar aslanı Selâsiye  
satarken elin efendisiyle kahvenizi  
Yaban yiyordu topladığımız kara gözlü zeytinleri  
imparatorun köpekleri için.

Köpekleri köpekti.  
İri semiz ve baklak  
Ve altın kaplarda doymuyordu  
körolası gözleri.  
Ve sen yalanmış bir tabak gibi kendi memleketinde  
gökten yağacak aş bekliyordun.

Bubam benim,  
Ne de az akıl bırakmışlar sana anlamak için.

Ve niçin nasıl kime inanmak için.  
Nasıl alabilmişler o gücü elinden  
kendini insan bilmeyi  
Yemeyi içmeyi yatmayı kalkmayı.  
Hakkın olan bu yaşam  
nasıl kurumuş gözlerinin içinde.

Anam benim, kardeşim  
O sabah  
O son sabah  
Hâlâ bekleyen ölülerin içinden  
sağ kalanların için  
Dal bacaklarımla imparatorun kadar acımasız  
Senin kadar aç ve çıplak çöle düştüğünde...  
Kader yoktu  
İnsan kendi elleriyle yapardı kendi kaderisin.  
Ve nitelikim dal bacakların daha ötelere götüremeden seni  
Sana aç olan bu çöl içinde  
Birer birer ve teker teker  
Utanmayanların yüz karası olarak  
Ölümün üstüne gittin. ■

## BEHÇET NECATİGİL (1916)

İstanbul, 16 Nisan 1916-13 Aralık 1979. Şiir kitapları: *Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951), *Evler* (1953), *Eski Toprak* (1956), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963), *Divançe* (1965), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler Aklar* (1975), *Sevgilerde* (Seçmeler, 1976), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980).

"Korku" (*Bütün Eserleri 2 (Şiirler 2)*, Cem Yay., İst., 1982, s. 148-149.) ve "Yakınlar" (*Bütün Eserleri 3 (Şiirler 3)*, Cem Yay., İst., 1982, s. 262.) şiirlerinde "baba"ya yer verir.

### *Korku*

Tanrı onları dört gözden ayırmasın  
Hiçbiri anne baba yokluğu bilmesin.

Büyükler gidince çocuklar küçükse onlar da ölmeli  
Çünkü kendi evlerinden gayrı evler el evleri  
Hele o kış ayları korkulu akşam üzerleri...

Bizler ki büyükken bu kadar yalnızız da  
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda?

Hem onlar geç büyürler, sonra ne güç büyürler  
Daha yavru dünyanın farkında değiller  
Üşümüş soğuklarda yatağımıza gelirler  
Bizler ki büyükken bu kadar yılmışız da  
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda? ■

## CAHİT IRGAT (1916)

Lüleburgaz, 1916-İstanbul-5 Haziran 1971. Şiir kitapları: *Bu Şehrin Çocukları* (1945), *Rüzgârım Konuşuyor* (1947), *Ortalık* (1952), *Irgatın Türküsü* (Toplu şiirleri, 1969).

Cahit Irgat'ın şu şiirlerinde "baba" teması bulunmaktadır: "Rüzgârlarım Konuşuyor" (*Irgatın Türküsü*, Adam Yay., İst., 1991, 223 s., s. 74-77), "Oğlum Mustafa'nın 'Bu Ne?'leri" (Age., s. 118), "Oğlum Mustafa'nın Düşündüğü Şeye Bak" (Age., s. 119).

### *Oğlum Mustafa'nın Düşündüğü Şeye Bak*

Ağlar mıyım ben de baba  
Bir gün olur senin gibi?  
Senin gibi kalır mıyım  
Almyazısı altında?

Taşı delip fırladığını bilirim,  
Bilirim ot yediğini,  
Ölmediğini bilirim,  
Yaşadığımı bilirim,  
Dünyanın acı hali tatlılaşmış tadında.

Sen kendi derdinde değilsin baba  
Ne de güze sığradı yeşil kurbağa  
Ne güzelde demiş şair dostun Orhan Veli  
Benim lokmam aslan ağzında.

-Sevin Mustafa'm sevin  
Ben insanın fakiriyim  
Anan Urgan  
Baban Irgat  
Korkma oğlum Mustafa Irgat  
Bin atna, dünya senin  
Dilediğin gibi oynat. ■

## A. KADİR (MERİÇBOYU) (1917)

İstanbul, 1917-İstanbul, 1 Mart 1985. Şiir kitapları: *Tebliğ* (1943), *Hoş Geldin Halil İbrahim* (1959), *Dört Pencere* (1962), *Mutlu Olmak Varken* (Toplu Şiirleri, 1968).

"Yaşantım" (*Mutlu Olmak Varken*, Can Yay., 4. Bas., İst., 1994, s. 19), "Darendeli" (Age., s. 33), "Siperde" (Age., s. 47), "Güneşin Altında" (Age., s. 125), "Sokağa Çıkma Yaşığı" (Age., s. 179), "Diyemiyorum" (Age., s. 265).

### *Güneşin Altında*

İki saatlik yoldan geldiler.  
Otlar kuru ve sarıydı.  
Ter içinde ihtiyar öküzümüz,  
arabada çocuğumuz yatıyor,  
otuz dokuz var harareti.

Kaskatı ayakları üstüne bastı Esmâ.  
Döndü yüzünü hastaneden taraf.  
Baktı kocaman, taştan kapıya.  
Kırıldı cesareti.

Yürü sen, Esmâ,  
bir tek çocuğundur bu yatan.  
Yürü sen,  
babası onun onbaşdır Kars'ta.

Gene yollarda sıcak.  
Gene otlar kuru ve sarı.  
Gene ter içinde ihtiyar öküzümüz.  
Ve güneşin altında  
bir güzel oldu yanakları Esmâ'nın.

Çocuğumuz "Allah'a emanet"miş işte, Esmâ.  
İşte, otlar kuru ve sarı.  
İşte, Esmâ durdu ve baktı otlara.  
İşte, öküzümüz de pek iştahlı.  
İşte, Esmâ başladı toplamaya.

Arabanın içinde,  
yatağında usul usul,  
çocuğumuzun şişiyor ayakları. ■

## CAHİT KÜLEBİ (1917)

Zile, 1917-İstanbul, 20 Haziran 1997. Bazı manzum kitapları: *Adamın Biri* (1946), *Rüzgâr* (1949), *Yeşeren Otlar* (1954), *Süt* (1965), *Şiirler* (Toplu şiirleri, 1969), *Sıkıntı* (1980), *Bütün Şiirleri* (1982), *Güz Türküleri* (1991).

Cahit Külebi'yi "Harp İçinde" (*Bütün Şiirleri*, Adam Yay., 8. Bas. İst., 1998, s. 20) şiiriyle çalışmamıza aldık.

### *Harp İçinde*

Babalar evlerine mahçup döndü her akşam

Harp içinde

Anaların sütü kesildi,

Çocuklar ağladı,

Erkekler askere gitti.

Kadınlar bir deri bir kemik.

Harp içinde kızlar sarardı.

Savaşlardansa

Ancak bir hatıra kaldı. ■

## İLHAN BERK (1918)

Manisa, 1918. Manzum eserleri: *Güneşi Yakanların Selamı* (1935), *İstanbul* (1947), *Günaydın Yeryüzü* (1952), *Türkiye Şarkısı* (1953), *Köroğlu* (1955), *Galile Denizi* (1958), *Çivi Yazısı* (1960), *Otağ* (1961), *Mısırkalyoniğne* (1962), *Aşıkane* (1968), *Şenlikname* (1972), *Şiirler* (1975), *Taş Baskısı* (1975), *Atlas* (1975), *Kül* (1978), *İstanbul Kitabı* (İstanbul adlı kitaba girmeyen eski şiirleriyle *İstanbul* (1947)'daki şiirler, 1979), *Kitaplar Kitabı* (1981), *Deniz Eskisi* (Şiirin Gizli Tarihi ile, 1982), *Günaydın Yeryüzü* (1982), *Galata* (1983), *Delta ve Çocuk* (1984), *Güzel İrmak* (Şairin Kanı ile birlikte, 1988), *Pera* (1990), *Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum* (1993), *Şeyler Kitabı* (1997), *Avluya Düşen Gölge* (1988), *Çok Yaşasın Sayılar* (1998), *Kült Kitap* (1999).

Berk'in "Kayıp Oğlunu Arayan Baba İçin Şiir" (*Deniz Eskisi*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1993, s. 17), "İbni Hacer Heytemi'ye Göre Bir Ulusun Hayatı Üstüne Konuşmalar" (Age., s. 39), "Tahta Tabut" (*Delta ve Çocuk*, Adam Yay., İst., 1984, s. 71.) adlı metinlerinde "baba" teması görülür.

### *Kayıp Oğlunu Arayan Bir Baba İçin Şiir*

'Bu oğlan, dedi, daha ne kadar kaçacak?  
On ikisinde kaçtı, on altısında kaçıyor.'  
Böyle deyip sustu. Ağzının sol yakasında  
Toplayıp uzun mu uzun bıyıklarını  
Erzurum'dan mı Tunceli'den mi geliyordu?  
Ve dünya şimdi ne kadar büyüktü,  
ilk anlıyordu  
Havada dönüp duran bir kuşa çevirdi,  
sonra gözlerini  
Çekilip içine.  
Sustuk biz de,  
kapanıp her birimiz içine.



## *Tahta Tabut*

‘İyi bir marangoz, bu Cash. Addie Bundren daha iyi bir sandık isteyemezdi, içinde yatmak için.

Ona güven ve rahatlık verecek bu sandık. Eve gidiyorum, ardımda, keserin

Tak Tak Tak

larıyla.’

(Döşęiminde Ölürlen, William Faulkner, s. 8, Çeviren: Murat Belge.)

1

Çiviler büyük geldi

Annemin yüzüne değiyor.

Söyledim onlara

Gökyüzü bu yüzden dışarda kaldı.

2

- Ceset, onun için sıkılıyor, diyor babam.

3

Annemi gömdük eve dönüyoruz

Bir ıssızlık, bir ıssızlık.

-Öldü, ruhu konuşuyor, diyor babam. ■

## ORHAN MURAT ARIBURNU (1918)

İstanbul, 12 Aralık 1918-İstanbul, 11 Nisan 1989. Şiir kitapları: *Kovan* (1940), *Bu Yürek Sizin* (1982), *Buruk Dünya* (Toplu Şiirleri, 1985).

"Yalı Güzeli" (*Buruk Dünya*, Adam Yay., İst., 1985, s. 30), "Şecere" ( *Age.*, s. 35), "Şimdilik Almanyadayız" (*Age.*, s. 82).

### *Yalı Güzeli*

Kaşların eski sekize benzer yalı güzeli  
Gözlerin yeni elife

Ellerinden mısralar dökülür  
Kıvrım kıvrım  
Duruşundan gün doğar çifter çifter

Serçe parmağın  
Muzip bir harikadır  
Kalbimi okşar

Lakin  
Sana âşık olduğumu söyleyemem

BABANDAN KORKULUR. ■

## CEYHUN ATUF KANSU (1919)

İstanbul, 7 Aralık 1919-Ankara, 17 Mart 1978. Manzum kitapları: *Bir Çocuk Bahçesinde* (1941), *Bağbozumu Sofrası* (1944), *Çocuklar Gemisi* (1946), *Yanık Hava* (1951), *Haziran Defteri* (1955), *Yurdumdan* (1960), *Bağımsızlık Gülü* (1965), *Sakarya Meydan Savaşı* (1970), *Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü* (1979).

Kansu'nun "Kırık Desti" (*Kırlangıcın Kanat Vuruşu/Çocuklara Günümüz Şiirinden Örnekler*, Haz: Ali Püsküllüoğlu, Kültür Bakanlığı Yay., Ank., 1979, s. 136.) şiirinde "baba" ile yaşanan bir kır ortamından, küçük bir kesit anlatılır.

### *Kırık Desti*

Bir sabah babamla erkenden uyandık,  
Alını akıtmalı atımız eğerli,  
Önümüzde taze çaylar serili,  
Öz toprağımıza yol alıp uzandık.

İşte toprağımız! ekin başak tutmuş,  
Sınırdaki kınalı taşlardan bir yığın,  
Küçük gölgesinde ahlat ağacının,  
Bir desti gördüm, bir desti unutulmuş.

Söyle bana baba, kimindir bu desti,  
"Baharda çalışan yarıcı ırgatlar,  
Belki bu destiyi onlar bıraktılar!"  
Gün biter, döneriz eve akşamüstü.

Gönlümde uyur hep bu desti, boşalmış,  
Oradan oraya göçüp giden öksüz,  
Anasız, topraksız, yorgansız, örtüsüz,  
Tarla kıyısında öyle susuz kalmış. ■

## MEHMED KEMAL (1920)

Ankara, 11 Nisan 1920-İstanbul, 14 Eylül 1998. Şiir kitapları: *Birinci Kilometre* (1945), *Dünya Güzel Olmalı* (1954), *Söz Gibi* (1977), *Öğle Rakıları* (1986), *Tükenmez* (Bütün Şiirleri, 1990).

"Mahalle" (*Söz Gibi*, Karacan Yay., İst., 1982, s. 38.) başlıklı metniyle çalışmamızda yerini aldı.

### *Mahalle*

Bu mahalle beni bilir

Babamı adımlı işimi

Sabah kalkışımı akşam gelişimi

En güzel kızımı bana vermiştir ■

## SABAHATTİN KUDRET AKSAL (1920)

İstanbul, 25 Nisan 1920-İstanbul, 19 Nisan 1993. *Şarkılı Kahve* (1944), *Gün İşği* (1953), *Duru Gök* (1958), *Elinle* (1962), *Bir Sabah Uyanmak* (ilk iki kitabı ile birlikte, 1962), *Eşik* (1970), *Çizgi* (1976), *Şiirler* (Toplu Şiirleri, 1979; aynı adla bütün şiirleri 1988), *Zamanlar* (1982), *Bir Zaman Düşü* (1984), *Buluşma* (1990), *Batık Kent* (Son Şiirleri, 1993).

"Aile" (*Şiirler, 1938-1993*, YKY, İst., 1995, s. 58) başlıklı şiirinde "baba"ya yer verir.

### *Aile*

Saatin onbiri çalmasından sonraydı  
Gördüm ev halkının dağıldığını birer birer  
Bilmem soyunmaya mı gittiler  
Bir zaman sonra hepsi uykudaydı

Baba yaşamadaydı geçmiş zamanı  
Bir pencere açık dururdu düşüncesinde  
Bir kadın eşsiz elbisesinin içinde  
Ne uzun zaman sevmiştii onu

Çocuklarının derdindeydi anne  
Biricik umudu çocuklarının  
Çekirdeği değil mi onlar dünyanın  
Dalmıştı bir derin uykuya öylesine

Yaşanacak bir anın sevincinde genç kız

Balkonundan uzanır gibi sarktı yatağından  
Gülümsedi durdu yarı karanlık dünyasından  
Başına gelecek cümle aşktan habersiz

Evin erkek oğluna gelince  
Bir çemberin içinde buldum onu  
Gelmez zannederek bu koşmanın sonu  
Yaşadı bir oyunu kaderince

Hepsi iyiydi iyi ve rahat  
Bir aileydiler koynunda gecenin  
Kalplerinde asılı duran bir bilmecenin  
Anahtarının almış götürüyordu bir at. ■

## ÖZDEMİR ASAF (1923)

Ankara, 11 Haziran 1923-İstanbul, 28 Ocak 1981. *Dünya Kaçtı Gözüme* (1955), *Sen Sen Sen* (1956), *Bir Kapı Önünde* (1957), *Yumuşaklıklar Değil* (1962), *Nasılın* (1970), *Çiçekleri Yemeyin* (1975), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (1978), *Benden Sonra Mutluluk* (Ölümünden sonra, 1983).

"Diyalog" (*Yalnızlık Paylaşılmaz*, Adam Yay., 3. Bas., 1st., 1985, s. 17-18) şiirinde babasının ölümüyle kendi çocukluk çağına vurgu yapar.

### *Diyalog*

Bir gün, bir evde, bir kedi  
Vardı.

O gün, bir evde, o kedi  
Benden sıcaklığımı esirgemedi.

O gün, o evdeki o kedi  
Beni bana götürdü getirdi.  
Ona şarkılarımı söyledim;  
Uyudu, bakıyordum, benimleydi.

Bir ikilem oldu beklenmedik;  
Geçmiş günlerin yumaklarını didikleli.  
Var mıydı, yok, var gibi,  
Kucağımdaydı kedi.

Gözlerindeydi gözlerim,  
Gözleri gözlerimdeydi.  
Ellerimi tırmalıyordu elleri...  
Ürperdim, birden içim titredi.

Bir gün, bir evde, bir kedi  
Vardı.  
O gün, bir evde, o kedi  
Beni taa çocukluğumdan aldı.

O gün, o evdeki, o kedi,  
Bak-işte, neler olmuş der gibi,  
Getirdi beni gençliğime bıraktı.  
Anı bahçelerinde üşümek sıcaktı.

Babamın öldüğünde aylardan Hazirandı,  
O elli dördündeydi, ben yedi.  
Bir ışık söndüğünde yol yandı.  
O kedi bunları nasıl da bildi.

Bir gündü, bir evdi, o kedi  
Taş attı bütün kuyularıma.  
Durup dururken dikenli uykularıma  
Ninniler söyledi.

Bu bir öykü idi;  
Ben mi anlattım, o mu dinledi.  
Saklamalı mıydı, ya da söylemeli mi;  
Ne o ev vardı, ne o gün, ne de o kedi. ■



## ATTILÂ İLHAN (1925)

İzmir/Menemen, 1975. Şiir kitapları: *Divan* (1948), *Sisler Bulvarı* (1954), *Yağmur Kaçağı* (1955), *Ben Sana Mecburum* (1960), *Belâ Çiçeği* (1962), *Yasak Sevişmek* (1968), *Tutuklunun Günlüğü* (1973), *Böyle Bir Sevmek* (1977), *Elde Var Hüzün* (1982), *Korkunun Krallığı* (1987), *Ayrılık Sevdaya Dahil* (1993).

Şair, "Tarz-ı Kadim" (*Sisler Bulvarı*, İş Bankası Kültür Yay., İst., 2003, s. 97) adlı şiirini babasına ithaf etmiştir.

### *Tarz-ı Kadim*

- babam şair bedri ilhan'a...-

olmuyor neyleyim  
 olmuyor velinimetim efendim  
 olmuyor yirminci asırda  
 tarz-ı kadim üzere gazeller söylemek  
 beşiktaş'a yakın hânesi yerle yeksan oldu nedim'im  
 bâki o enis-i dilden  
 bir yahya kemal kaldı hâl-i hâzırda  
 ayıptır efendim iç bâde güzel sev demek  
 var ise akl-ü şuurun  
 ayıptır bu zamanda yâr deyip yâr işitmek  
 kıvılcımlar kaymalı  
 insanların dedikçe şair kaleminden  
 zaten ömrümüz rüzgarlı sular gibi dalgalı  
 kimseler başalamaz medar-ı maişet derdinden  
 kim okur kim dinler siham-ı kazayı?  
 yalnız alıp verilür bir selam kalmıştır  
 nâbi efendi'den

sen benim velinimetim efendim  
 ben senin hayr-ül-halef  
 sen vakt-i zamanında  
 uyan derdin uyan ey mest-i hâbinaz  
 uyan artık uyan artık  
 bense uyandım hâb-ı gafletten  
 uyan derim uyan ey esirler dünyası! ■

## CAN YÜCEL (1926)

İstanbul, 1926-Datça 12 Ağustos 1999. Şiir kitapları: *Yazma* (1950), *Sevgi Duvarı* (1973), *Bir Siyasinin Şiirleri* (1974), *Ölüm ve Oğlum* (1976), *Şiir Alayı* (1981), *Rengâhenk* (1982), *Gök Yokuş* (1984), *Beşibiryerde* (Toplu Şiirleri, 1985), *Canfeda* (1987), *Çok Bi Çocuk* (1988), *Altısı Bir Yerde* (1988), *Kısa Devre* (1990), *Kuzgunun Yavrusu* (1990), *Gece Vardiyası* (1991), *Güle Güle-Seslerin Sessizliği* (1993), *Gezintiler* (1994), *Maile* (1995), *Seke Seke* (1997), *Alavara* (1999).

"Kurt Ahmed'in Ağzından" (*Rengâhenk*, Yazko Yay., İst., 1982, s. s. 69), "Çalmaz Saat" (*Altısibiryerde*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1988, s. 27), "Babalık" (*Age.*, s. 78), "Dört Dörtlük" (*Age.*, s. 101-102), "Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim" (*Age.*, s. 132, *Bir Siyasinin Şiirleri*, Papirüs Yay., 12. Bas., İst., 1997, s. 31), "Ölüm ve Oğlum" (*Altısibiryerde*, s. 218-220; *Ölüm ve Oğlum*, Gök Yokuş, Papirüs Yay., 10. Baskı, İst., 1991, s. 38-40), "Dostum Şair Necati Başladı Madem Anlatmaya, Kırıldı Bu Sansür, Ben De Konuşmaya Başlayabilirim Nihayet" (*Age.*, s. 47), "Avcıoğlu'na" (*Age.*, s. 68), "Su Kasidesi" (*Age.*, s. 86), "İtiraf" (*Age.*, 91.), "İğneli" (*Altısibiryerde*, s. 383; *Ölüm ve Oğlum*, Gök Yokuş, s. 105), "İştah" (*Seke Seke*, Papirüs Yay., İst., 1997, s. 59), "Rüya" (*Age.*, s. 95), "Rıza" (*Age.*, s. 160).

### *Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim.*

Hayatta ben en çok babamı sevdim  
 Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk  
 Çarpık bacaklarıyla -ha düştü, ha düşecek-  
 Nasıl koşarsa ardından bir devin,  
 O çapkın babamı ben öyle sevdim.

Bilmezdi ki oturduğumuz semti,  
 Geldi mi de gidici -hep, hepp acele işi! –  
 Çağm en güzel gözlü maarif müfettişi.  
 Atlastan bakardım nereye gitti,  
 Öyle öyle ezberledim gurbeti.

Sevinçten uçardım hasta oldum mu,  
40'ı geçerse ateş, çağ'ırlar İstanbul'a,  
Bir helalleşmek ister elbet, diğ'mi, oğluyla!  
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,  
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.

En son teftişine çıkana değin  
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,  
Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için  
Açıldı nefesim, fikrim, canevim.  
Hayatta ben en çok babamı sevdim. ■

## HASAN HÜSEYİN (1927)

Gürün, 1927-Ankara, 26 Şubat 1984. Şiir kitapları: *Kavel* (1963), *Temmuz Bildirisi* (1965), *Kızılırmak* (1966), *Kızılkuğu* (1971), *Ağlasun Aysafağı* (1972), *Oğlak* (1972), *Acıyı Bal Eyledik* (1973), *Keleşçemin Karasında Bir Ak Güvercin* (1974), *Koçero Vatan Şairi* (1976), *Haziran'da Ölmek Zor* (1977), *Filizkiran Fırtınası* (1981), *Acılara Tutunmak* (1981), *Işıklarla Oynamayın* (1982), *Kandan Kına Yakılmaz* (1985), *Tohumlar Tuz İçinde* (1988).

Şairin "baba" temalı şiirlerini şu şekilde sıralayabiliriz: "Şükrü Baba Açıklaması" (*Acıyı Bal Eyledik*, Bilgi Yay., 11. Bas., Ank., 1995, s. 95-102), "Sen Ne Zaman Büyüdün?" (*Keleşçemin Karasında Bir Ak Güvercin*, Bilgi Yay., 6. Bas., Ank., 1996, s. 86-89), "Yalnız Değilim" (*Age.*, s. 144-145), "Gelsene Kollarıma!" (*Age.*, s. 147-150), "Sevgili Üç" (*Age.*, s. 86-89), "Ağlasun Aysafağı" (*Ağlusun Aysafağı*, Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1994, s. 120, 199, 212, 330), "Soyadım Üzerine Bir Çeşitleme" (*Koçero Vatan Şiiri*, Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1998, s. 69-74), "Oğlum Bana Kart Yollamış Ankara'lardan" (*Age.*, s. 183-184), "Baba Olmak" (*Filizkiran Fırtınası*, Bilgi Yay. 2. Bas., Ank., 1983, s. 125-126), "Ağlamalar" (*Acılara Tutunmak*, Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1994, s. 25-28), "Sonuçsuz Bir Telefon Konuşması" (*Age.*, s. 47-58), "İşte Özüm İşte Sözüm" (*Işıklarla Oynamayın*, Bilgi Yay., 4. Bas., Ank., 1994, s. 59), "Şükrü Babanın Bahçesi" şiirinin "4/tahta beşik" (*Age.*, s. 112-114), "13/şükrü babanın bahçesi" (*Age.*, s. 133-137), "14/bir başka boyut" (*Age.*, s. 138-142) ve "15/Ayrılık" (*Age.*, 140-142) başlıklı bölümleri; "Bir Babayı Götürmek" (*Kızılkuğu*, Bilgi Yay., 6. Bas., Ank., 1994, s. 141-144), "Acımasız Orantı" (*Kandan Kına Yakılmaz*, Bilgi Yay., Ank., 1985, s. 72-73), "Güzel Coşku" (*Tohumlar Tuz İçinde*, Bilgi Yay., 2. Bas., Ank., 1995, s. 46-48).

### *Ağlamalar*

gördüm babaların ağlamasını  
dalları düğüm düğüm  
gövdesi kahve falı  
bir zeytin ağacını kökleme var ya  
sökmek yar ya sarp yamaçtan ardıcı  
kazma vurmak beşyüz yıllık meşeye  
acıasını duymak var ya kopmanın  
babaların ağlaması işte o  
babaların ağlaması öyle zor

gördüm babaların ağlamasını  
anaların ağlaması bir başka  
anaların ağlaması bir ayrı  
                    anaların ağlaması bir beter  
dövülen döş  
yolunan saçları damlayan bir çığlık  
                    ağustosta çam ormanı yangını

sokaklar alanlar evler kapılar  
mutfaklar kilerler ocaklar ağlar  
zıbınlar beşikler uykusuzluklar ağlar  
                    ağlaşırken analar  
dağ taş toprak ağaç su yıldız  
yeşeren buğday ağlar savrulan saman ağlar  
                    ağlaşırken analar  
kanım umudun hakkı  
sütün ekmeğın hakkı  
ne söylersin bre ozan  
                    durur tek tel üstünde inceden sızlaşmağa

bütün bir evren ağlar  
                    ağlaşırken analar

gördüm babaların ağlamasını  
anaların ağlaması bir başka  
anaların ağlaması bir beter  
(23 temmuz 1980)

## *Bir Babayı Götürmek*

ekmek dilim dilim  
çorba duman duman  
oda sıcacık

koca bir gün  
soluksoluğa  
işte eller  
işte yüzler  
işte gözler  
sofrada  
sofra sıcacık

bu savaşlar  
diyor baba  
kahrolsunlar  
diyor ana  
bakışıyor çocuklar  
ondan ona  
ondan ona  
gezinerek gözleri  
ocakta gaz  
sobada kömür varsa  
bulunmasın isterse vazoda çiçek  
dünya sıcacık

bir kapı açmak karanlığa  
ürkütme gözlerde güvercinleri  
ve koparıp bir emekçi babayı namuslu sofrasından  
alıp götürmek bilinmeze  
söyleyin ey akşamın renkleri  
söyleyin evlerine filelerle dönenler  
bir tek babamıdır bu giden  
bir babayı götürmek mi yalnız bu?

şu dilim dilim ekmek  
şu duman duman çorba  
duvardaki şu resim  
radyodaki şu müzik  
şu alımlar şu eller  
sedirdeki şu kitap  
yarıda kalmış dikiş  
fısıl fısıl şu soba  
pencereden şu dağlar  
balkondan şu akasya  
şu koltuk şu oyuncak  
şu mektup şu dilekçe  
hangi bir hangi iki hangi beş  
işte amca  
işte dayı

ve işte kardeş  
belki de en kötüsü/en acısı belki de  
şu incecik kadının karnındaki şu çocuk

söyleyin ey akşamın renkleri  
sanatçılar düşünürler yöneticiler  
söyleyin

sayrı/yorgun/ ve kimsesiz sokakları sevgili kentimizin  
bir tek baba mıdır bu evden giden  
bir tek baba mıdır alınıp götürülen belirsizliğe  
söyleyin lütfen! ■



## ŞÜKRAN KURDAKUL (1927)

İstanbul, 1927. Manzum kitapları: *Tomurcuk* (1943), *Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri* (1944), *Giderayak* (1956), *Nice Kaygılardan Sonra* (1963), *İzmir'in İçinde Amerikan Neferi* (1965), *Halk Orduları* (1969), *Acılar Dönemi* (1977), *Bir Yürekten Bir Yaşamdan* (1982), *Ökselerin Yöresinde* (1984), *Ölümsüzlerle* (1985), *İhtiyar Yüzyıla* (1997).

"Çocuklar" (*Ökselerin Yöresinde*, İzlem Yay., 1984, s.23) şiirinde gözü yollarda, "baba" bekleyen bir çocuk anlatılır.

### *Çocuklar*

II.

Dün babasını bekledi  
Çocuklardan gizlenerek.  
Bu gün gene bekliyor,  
Gözüne uyku girmedi.

Duraklarda, kapıların önünde  
Kırılmış kolu kanadı...  
İçi yandı beklemekten  
Gelen olmadı.

Görürsek sabırları tükenmeyenleri,  
Babaları yaşarken öksüz kalanları. ■

## TURGUT UYAR (1927)

Ankara, 1927-İstanbul 22 Ağustos 1985. Şiir kitapları: *Arz-ı Hal* (1949), *Türkiyem* (1952), *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959), *Tütünler Islak* (1962), *Her Pazartesi* (1968), *Divan* (1970), *Toplandılar* (1974), *Kayayı Delen İncir* (1981), *Büyük Saat* (Bütün Şiirleri, 1981), *Dün Yok mu?* (1984).

Turgut Uyar'ın şu şiirlerinde "baba" kavramından yararlanır: "Bahar Başlangıcında Düşünceler" (*Büyük Saat*, Can Yay., İst. 1984, 508 s., s. 20.), "Atlari Seven Bir Çocuk" (*Age*, s. 180), "Açıklamalar" (*Age*, s. 211), "Anneler Kaçar Gibidir" (*Age*, s. 301), "Bozkır Tayfasıdır" (*Age*, s. 303), "Kıyadaki Elma'ya Bir Ses" (*Age*, s. 304), "Uzunuzak" (*Age*, s. 391).

### *Anneler Kaçar Gibidir*

söyle ben saçlarımı kestirirsem ne olur  
bir başkaldırma ancak saçlarından tutulur

herkes annesi sanır bir kısır yalnızlığı  
oyşa herkesin annesi aslında bir baruttur

eylülden ürken temmuz şafaktan korkan gece  
dağları bölümleyen o babadan kaçan sudur

hatırla her gün bir çalar saatle oynadığını  
çalar saatler bir çocuğun uyanılacak uykusudur

soğuk iklimler, kıyımlar akar gider derisinden  
çalıp söylediği öğrenip oynadığı bir tabuttur

anne saklanır, baba koşar, günleri münleri bölerler  
anne de baba da parça parça bir geyik yavrusudur

birinin sırtı ince, birinin elleri kalın  
ikisi de bir gölün saygıdeğer komşusudur

ey hayalin sonsuz çalıştığı gölleri bölmek dönemi  
o zaman artık her yerlerde hazin mevlûtlar okunur

dersin ki ayışığı kimin babası kimin oğlu o zaman  
sanki herkesin işi bir bölmedir, uzun uzun solunur

senin şarkın bir avcı borusudur ormanları tutar  
büyür, yankılanır, bir kale yıkıntısında saygıyla durur

ey en bilge sesi gelip duran sonra akan suların  
bilirsin her akşam nasıl öksüz, nasıl güçlkle olur

her akşam nerden baksan yine de bir eksiği doldurur  
babalar geri çekilir, anneler onlara teslim olur

saçlarımı hep kestim tutacak kadar kalmasın dedim  
çünkü bir başkaldırma ancak saçlarından tutulur

gölleri bölümlediler ve sonra suya gittiler çoğu  
babalar hep perşembe, anneler hep cuma olur ■

## ALİ YÜCE (1928)

Yayladağ, 1928. Manzum kitapları: *Boyundan Utan Darağacı* (1976), *Halk Çağı* (1980), *Ortadoğu Şiirleri* (1983), *Şiir Sıcağı* (1984), *Antakya Çarşıları* (1985), *Şiir Tufanı* (1989), *Taş Tanrılar* (1990), *Asılacak Kitap* (1991), *Yunuslama* (1991), *Havalı Meryem* (1994), *Sevgim Servetindir* (1997).

Ali Yüce'nin "Babalarımız" (*Halk Çağı*, 2. Basım, Yazko Yay., İst., 1982, s. 16-17; 79 s.) "Görgü Tanığı" (*Age.*, s. 70-71) "Osmanlı Cumhuriyeti" (*Varlık dergisi*, S. 1057, Ekim 1995) şiirlerinde "baba" ya atıfta bulunmaktadır.

### *Babalarımız*

1

Benim babam Hisarcık'ta  
İnanmış bir çiftçiydi  
Toprak gündüz Tanrısı  
Gece karısı gibiydi  
Ekinler ağaçlar otlar  
Oğlu kızı gibiydi

Benim babam  
Topraksız bir çiftçiydi  
Gece Aslı'yla üşüyüp  
Gündüz Kerem'le yanardı  
Ekinler yeşerdiği zaman  
Leyla'yı bırakıp  
Mecnun'u kucakladı  
Şimdi Hisarcık'ta babam  
Düşmüş elden ayaktan  
Sabah namazından sonra  
Tutar kıracın yolunu  
Değneğine dayana dayana  
Sürüye sürüye ayaklarını  
Gider eski karısına  
Kafdağına bakar gibi  
Uzaktan bakar çocuklarına

2

Memedin babası  
İzmir Alsancak'ta  
Demiryolu işçisiydi  
Ağladı emekli olurken  
İşinin delisiydi

Balçova'da oturur şimdi  
Ne zaman bir kampana çalsa  
Bir kulağı kırmızı  
Bir kulağı yeşil çınlar  
Kalabalıklara bata çıka  
İne bine dolmuşlara taksilere  
Alsancak'a gider ustam  
Demiryolunu sevmeye

Bir ay doğar yüceden  
Derken bir lokomotif kişnemesi  
Kan ter içinde bir tren  
Yorgun argın girer istasyona  
Biryanı kırmızı  
Bir yanı yeşil zonklar  
Ağzına kömür tatlısı verir ustam  
Çelikten döşek serer altına

Bakar ustam  
Keman telleri gibi gerilmiş raylara  
Anılar indirir eski vagonlardan  
Bindirir yeni vagonlara  
Bir sigara yakar ustam  
Savurur dumanını  
Geçmişte kalan yıllara ■

## EDİP CANSEVER (1928)

İstanbul, 9 Ağustos 1928-İstanbul, 28 Mayıs 1986. Manzum kitapları: *İkinci Üstü* (1947), *Dirlik-Düzenlik* (1954), *Yerçekimli Karanfil* (1957; Daha sonra, Toplu Şiirleri, I. Cilt, 1982), *Umutsuzlar Parkı* (1958), *Petrol* (1959), *Nerde Antigone* (1961), *Tragedyalar* (1964), *Çağrılmayan Yakup* (1969), *Kirli Ağustos* (1970), *Sonrası Kalır* (1974), *Ben Ruhi Bey Nasılım* (1976), *Sevda ile Sevi* (1977), *Şairin Seyir Defteri* (1980; Daha sonra, Toplu Şiirleri, 2. cilt, 1982), *Yeniden* (Toplu Şiirleri, 1981, Bu kitap daha sonra *Yerçekimli Karanfil* ve *Şairin Seyir Defteri* olmak üzere iki cilt halinde yayınlanmıştır, 1982), *Bezik Oynayan Kadınlar* (1982), *İlkyaz Şikayetçileri* (1982), *Oteller Kenti* (1985), *Gün Dönüyor Avucumda* (1987).

Cansever'in "Umutsuzlar Parkı" (*Yerçekimli Karanfil*, Adam Yay., 5. Bas., İst., 1995, s. 68-69), "Salıncak" (*Age.*, s. 137), "Ruhi Bey Anlatıyor: Bir Düşün Günü Ve Sonrası" (*Şairin Seyir Defteri*, Adam Yay., 7. Bas., İst., 1997, s. 37-39), "Bir Çiçek Sergicisi Der ki" (*Age.*, s. 24), "Sera Oteli" (*Age.*, s. 396) gibi şiirlerinde "baba" kavramına rastlanır.

### *Bir Düşün Günü ve Sonrası*

Kısacık bir gündü, bir iki dakikalık bir gündü  
Çocukların günü gibi bir gündü  
Kahverengi fotoğrafları vardı, bulanıktı  
Hiçbir şey açık seçik görünmüyordu  
Kocaman bir bahçe olmalıydı, orda burda  
Tavuskuşları olmalıydı, herbiri  
Öyle bir başına hiç kıvıldamadan duruyordu  
Saniyeler sümbüller gibiydi  
Saniyeler sümbüller gibiydi dokunsam iki parmağım arasında  
akıyordu  
Kısacık bir gündü.

Bir kişi bile yoktu  
Hayrünnisa ile ben vardım  
Seylan taşları ile işlenmiş bir iğne vardı  
Yansıyan kırmızılık taranıyordu güneşte  
Kan gibi parlıyordu  
Şöyle böyle hatırlıyorum  
Beni ölüme uğurlayan bir düşün günü  
Babamı hatırlıyorum  
Babamın ölümünü

Kırbacıyla birlikte bir çam ağacına gömülü  
 Annemse odasında babamın  
 Hasta yatağında  
 Kımıldamadan yatıyor  
 Pencerede sapsarı bir limon görüntüsü  
 Duvarda rengarenk bir kırbaç koleksiyonu  
 Hatırlıyorum  
 Dişleri vardı Hayrünnisa'nın  
 Hatırlıyorum  
 Bir şeyler vardı, ortasından kesilir gibiydi  
 Dişleri bembeyazdı  
 Kesilen her şey bembeyazdı  
 O dişleriyle vardı, ben yoktum  
 Seylan taşlı iğnenin altındaydım, ben yoktum  
 Hayrünnisa vardı, ben yoktum  
 Üç gün üç gece geçti, ben yoktum  
 On gün daha geçti, sonra ben günleri unuttum  
 Bir kuşluk vaktini iyi hatırlıyorum  
 İçerenköy'deki tozlu bir yolu  
 Postacıyı  
 Terziyi  
 Oyanmış limonluğu  
 Çiçek satan adamı  
 Bir otobüs durağını iyice hatırlıyorum  
 O yoktu.

Ve bir sabah ben vardım  
 Koskoca bir konağı bir başıma soydum  
 Yer halılarını çıkardım, kalın kadife perdeleri  
 Maun konsolu, Çin porselenlerini, gümüş takımlarını  
 Hatırlıyorum  
 Mineli pandomentifleri çıkardım, altın zincirleri, pırlanta yüzükleri  
 Büyük kristal avizeleri, sedefli koltukları  
 Bursa çatmalarını, Beykoz koleksiyonlarını, minyatürleri  
 Hepsini, hepsini bir bir çıkardım  
 Tutkuyla çıkardım, şehvetle çıkardım  
 Öfkeyle  
 Kanımı akıtaraktan konağın  
 Hatırlıyorum  
 Konakta o gece konakla kaldım. ■

## ERCÜMENT UÇARI (1928)

İstanbul, 1928-21 Ocak 1996. Şiir kitapları: *Cümbüşçübaşı* (1958), *Et* (1960), *Kuyuda Yusuf* (1962), *Avlanırken Bir Korku* (1967), *Albatros Adı Bir Gün Gelecek* (1971), *Geçmiş Zaman Tevellüdü* (1988), *Ziba Sokağı* (1991), *Ay Batarken Kancama* (1994), *Yırtıksız Sözler* (1996).

Ercüment Uçarı, "Pilottu Babam" (*Adam Sanat dergisi*, S. 121, Aralık 1995) ile çalışmamızda yer aldı.

### *Pilottu Babam*

canım sıkılıyordu  
pilottu babam  
günümü iri  
terzi makaslarına sevdirdim  
oyun oynuyordum  
lacivert okul şapkamda  
önlüğüm çizgilerini çizdi  
çirkin sancıların zamanı  
acı uykusuz görüntülerinin  
aynalarının defterlerini  
çıplak zırlak  
cırlaktı denizler  
denizanaları yüzen yüzünde  
tavlıların tahtalığından  
silinen düşüş ve dubaralar



pullar ve zarlar ortada  
uzun geçmişlere doyasıya  
bulanıp çıkmış pembe  
anı defterlerinin  
doyumsuz göz yaşlarından  
1943 yılından görüntüler  
nazi almanyasının kentlerinin  
çeşitli cephe oyunları  
miğferler çizmeler ölüler  
kaz adımı yürüyüşler  
her yerde gamalı haç  
nazi toplama kamplarının  
fotoğrafları sinyal  
dergisinde mi  
yayımlanırdı yarı yeşille  
siyah karışımı çamura yakın  
basılmış saman kâğıdında  
aklımda böyle kalmış tıfdruk baskısı mı  
toros doğlarının güney  
ucunun üstünden  
askeri uçakla uçuyordum  
pilottu babam  
buzuldağı aşağıda  
ikinci dünya harbi  
savaşından karkurdu  
topluyor soğuk kapkara  
sıcak toros güllerinde  
ceplerimin astarlarına  
akan tren düdüklelerinin  
tünellerinden çıkıp  
vapurların  
uskur seslerini  
uçacağı babamın ■

## MUHTEŞEM SÜNTER (1928)

İstanbul, 1928 - İstanbul, 9 Temmuz 1985. Şiir kitapları: *Gerilerde Bırakmak* (1980), *Sen ile Sen* (1981), *Polonya'dan Kadınlar* (1983), *Omçalar* (1985).

"Cezalıyım" (*Polonya'dan Kadınlar*, Yazko Yay., İst., 1983, s. 22-23) şiirinde "baba"sına değinir.

### *Cezalıyım*

Hep böyle kötü günlerimde  
Çocukluğum aklıma gelir  
Eskisi gibi kaçır evlerin  
Kayaların içine gizlenir

Rüzgâr vurur seslenir karanlık  
Evdekiler bilir gizlendiğimi  
Babam aramaya çıkar  
Koğuk koğuk

Artık gücüm kalmadı  
Kollarıma ağırlık astılar  
Bağladılar ayaklarımı  
Kamçılıyıp bıraktılar

Öyle güzel günlerim olmasaydı  
Alışır giderdim  
İçim yanmazdı  
Artık büyüdüm ■

## BAHAEDDİN KARAKOÇ (1930)

K.Maraş-Elbistan, 5 Mart 1930. Halk şiiri ile modern tarzı birleştiren Karakoç, kendisine özgü bir üslup kurdu. Şiir kitapları: *Mevsimler ve Ötesi* (1962), *Seyran* (1973), *Sevgi Turları* (1975), *Kar Sesi* (1982), *Ay Şafağı Çok Çiçek* (1983), *Zaman Bir Beyaz Türküdür* (1984), *İlkyazda* (1984), *Bir Çift Beyaz Kartal* (1986), *Menzil* (1991), *Uzaklara Türkü* (1991), *Güneşe Uçmak İstiyorum* (1993), *Güneşten Öte* (1995), *Leyl ü Nehar Aşk* (1997), *Aşk Mektupları* (1999), *Sürgün Vezirin Aşk Neşideleri* (2004).

Bahaeddin Karakoç'un "İnsan Parça Parça" (*Ay Şafağı Çok Çiçek*, Beyan Yay., İst., 1998, s. 39-41) şiirindeki "Işıklı inanmış adam" bir "baba" değil midir?

### *İnsan Parça Parça*

Bir cenk havasıdır çalan tekmil  
Sokaklar bir nehrin anaforunda  
Tedirginlikleri konuşTURUR her dil  
İnsan ki dayanmak, yaşamak zorunda  
Hele de inancımı yitirmemişse  
Hem gerçeğe sarılır, hem düşe  
Peşinden ne at yetişir, ne deve  
Her sabah taze bir umutla gider işine  
Her akşam umutsuz ve yorgun adam  
Parça parça döner eve

Kadını kapı açar erkeğin gelişine  
Çocuklar yüze bakarlar, ele bakarlar  
Aylar olur ki et değmez hiç birinin dişine  
Sofra hergün aynı serilir, aynı kalkar  
Birazcık kara zeytin, bir parça zeytin ekmek  
Yürekler zehirlenir acıları emerek  
Ortam öyle bir çöl ki ne at söker, ne deve  
Her sabah taze bir umutla gider işine  
Her akşam umutsuz ve yorgun adam  
Parça parça dökülür eve

Yaz-kış aynı kunduralar, aynı elbiseler  
 Bir ipliği çekilince bin yaması dökülen  
 Oğlanın adı “Mutlu”, kızınkiyse “Gülümser”  
 Gel gör ki tüm düşleri her zaman bir acı şölen  
 Ana kan tükürür de kimseye belli etmez  
 “Belki”li, “yarım”lı hülyalar bitmez  
 Öyle bir çalılık ki ne at geçer ne deve  
 Her sabah taze bir umutla gider işine  
 Her akşam umutsuz ve yorgun adam  
 Parça parça serilir eve

Kar kapıya bastı mı evin içi bir yayla  
 Yel her yandan üfürür  
 Zaman mezar kazarken yokluk denen kamayla  
 Nerde satanı zengin eden ıslak ve isli kömür  
 Bir kuru maşa talim eden bir aile  
 Direnir sabır çiçeği aşkıyla, ibadetiyle  
 Bu öyle bir sabır ki ne at taşır ne deve  
 Her sabah taze bir umutla gider işine  
 Her akşam umutsuz ve yorgun adam  
 Bir torba et-kemik yığılır eve

Ev dedikse bu ev kendi evleri değil  
 Eşyaları iğreti, kaderleri göçebe  
 Evsiz, topraksızdırlar, otururlar kirada  
 Bir aynaları var ki sırdan soyunmuş tekmi

Güneşe küsüvermiş bir mutfakla bir oda  
Ve şehrin sokakları uğuldarken sellice  
Vitrinler göz kırparken arsız arsız ve çil çil  
Bir dağ dikiliverir, ne at aşar, ne deve  
Her akşam umutsuz ve yorgun adam  
Parça parça yıkılır eve

Bir cenk havasıdır çalan tekmil  
Kuşanan kazancın anaforunda  
Tedirginlikleri konuşturur her zil  
İnsan ki yaşamak ve yaşatmak zorunda  
Hele de son kurşununu atmamışsa  
Allahı ve Resûlü unutmamışsa  
Ne çalıntı at ister ne bahşiş deve  
Her sabah taze bir umutla gider işine  
Her akşam ışıklı inanmış adam  
Parça parça diriltir  
Ve parça parça güneşi taşır eve ■

## CEMAL SÜREYA (1931)

Erzincan, 1931-İstanbul, 9 Ocak 1990. Şiir kitapları: *Üvercinka* (1958), *Göçebe* (1965), *Beni Öp Sonra Doğur Beni* (1973), *Sevda Sözleri* (Toplu Şiirleri, önce ilavelerle ilk üç kitabındaki şiirleri, 1984, daha sonra kitaplara girmeyenlerle birlikte bütün şiirleri, 1990), *Güz Bitiği* (1988), *Sıcak Nal* (1988).

Baba temasını "Sizin Hiç Babanız Öldü mü?" (*Sevda Sözleri*, YKY, 2. Bas. İst., 1996, s. 26), "Öğle Üstü" (*Age*, s. 50), "Göçebe" (*Age*, s. 63), "Yunus ki Sütdeşleriyle Türkçenin" (*Age*, s. 95), "Camdan" (*Age*, s. 188) gibi şiirlerinde yer vermiştir.

### *Camdan*

İçkiyinden çıkınca  
Camdan  
demin oturduğum yere  
baktım

Sigara paketimi  
masada unutmuşum.  
Sandalyede  
Tıpkı benim gibi  
Oturuyor boşluğum.

Bir eli alnında  
benim gibi.  
Ama  
biraz daha mı hüznü?  
Otururken de  
Biraz daha mı çıkarıyor  
kamburunu?

Biraz daha mı benziyor  
babama?

Bir yaş büyüğüm babamdan  
ve rüzgâr  
bir törendeki gibi  
çekiştirir durur  
yağmurluğumu. ■

## ECE AYHAN (ÇAĞLAR) (1931)

Muğla, 1931-2002. Manzum kitapları: *Kınar Hanımın Denizleri* (1959), *Bakışsız Bir Kedi Kara* (1965), *Ortadoksluklar* (1968), *Devlet ve Tabiat ya da Orta İkiden Ayrılan Çocuklar İçin Şiirler* (1973), *Yort Savul* (1977), *Zambaklı Padişah* (1981), *Çok Eski Adıyladır* (1982), *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi* (1991), *Sivil Şiirler* (1993), *Son Şiirler* (1993), *Bütün Yort Savul'lar* (Toplu Şiirler, 1994).

Şu metinlerinde "baba" yer alır: "Yalınayak Şiirdir" (*Yort Savul*, Adam Yay., İst., 1982, s. 27), "Gökyüzünde Bir Cenaze Töreni" (*Age.*, s. 34), "Çocukların Ölüm Şarkıları" (*Age.*, s. 127).

### *Gökyüzünde Bir Cenaze Töreni*

Düşmemiş Hezarfen Efendi'yle karşılaşır mı acaba?

Bir bakmışım baloncusu uçmuş kan mavisi balonlar  
Kuşların vurulduğu mevsim Üsküdar iskele alanında

Bir bakmışım gökyüzünde gömülmez bir cenaze töreni  
Ve aşağıda, yıkanmış balonlar demetinin başında

Kurşun ayaklı bir parmak çocuk, kırılır ağlamaz  
Ölümü ustaca oyalayan babam öldürülmüş ben satarım

Kopmuş bir kocakarının da eteklerinde azat kuşları  
Oğlum öldürülmüş ben satarım Üsküdar iskele alanında ■

## AHMET OKTAY (BÖRTECENE) (1933)

Ankara, 1933. Şiir kitapları: *Gölgeleri Kullanmak* (1963), *Her Yüz Bir Öykü Yazar* (1964), *Dr. Kaligari'nin Dönüşü* (1966), *Sürgün* (1979), *Süredürülen Bir Şarkının Tarihi* (1981), *Kara Bir Zamana Alınlık* (1983), *Yol Üstündeki Semender* (1987), *Ağıtlar ve Övgüler* (1991), *Bir Sanrı İçin Gece Müziği* (1993), *Toplu Şiirler* (1995), *Söz Acıda Sinandı* (1996), *Gözüm Seçirdi Vakitten* (1996), *Az Kaldı Kışa* (1996).

Şairin "Dr. Kaligari'nin Dönüşü" (*Toplu Şiirler* (1963-1991), YKY, İst., 1995, 341 s., s. 121-122, 129), "Denizle Çıkardım Yanlışımın Hesabını" (*Age.*, s. 163-164), "Ölümün Bıyıklı Bir Resmi" (*Süredürülen Bir Şarkının Tarihi*, Tan Yay., Ank., 1981, s. 21-23; *Toplu Şiirler*, s. 170-172), "Pazarları Kıyıda" (*Bir Yeni Biçem dergisi*, S. 38, Haziran 1996), "Yalçın Tura İçin On Kederli Şarkı" (*Kitaplık dergisi*, S. 62, Haziran 2003) başlıklı metinlerinde "baba" konulu dizeler bulunmaktadır.

### ***Dr. Kaligari'nin Dönüşü'nden...***

(...)

Ve babam

kumda bir akrep gibi kıvranarak

Çünkü herkes bir yankı bırakacak

kendi dehşetinden.

Belki de içindedir herkes aynı dehşetin

ve bölüşüyordur aynı cinayeti

lokanta duvarında görülen acemice bir resmin

içindeki dondurulmuş figürler gibi.

Ben yitirmekten korkuyorum nedense

bir dosya kapağına çoğunlukla miras davalarına ait

dükkanlara ve otobüs duraklarına yağmur tanecığı gibi

usulca damlattığım laciverdi kederi.

Yıllardır acıyla kullanıyorum



onu aile andacı bir pantantif gibi.

Andaçlar:

önde bando erleri  
saksılar dizili bir pencere;  
yazıyorum bana kalan şeyleri

aynalı konsol  
ceviz dolap  
pirinç karyola  
mehtaplı gece resmi  
Kur'an-ı kerim  
öne doğru sallanarak  
babam okurdu geceleri

(...)

## *Yalçın Tura İçin On Kederli Şarkı'dan*

6.  
Babamı gördüm dün gece;  
tipi vardı, yürüyordum  
bir sağa bir sola, sarhoş,  
bekliyordu pencerede.

Neyi vehmeder bu insan  
dikilir camın önünde?  
Müjde gibidir her yalpa,  
görtür ve çekilir bekleyen.

Oğlum görecek mi beni,  
doğum gününe gelirken  
yola yığılmadan önce  
elimde bir demet çiçek? ■

## SEZAI KARAKOÇ (1933)

Ergani-Diyarbakır, 1933. Şiir kitapları: *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızır Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Gül Muştusu* (1969), *Şiirler I* (*Hızır Kırk Saat*, 1974), *Şiirler II* (*Taha'nın Kitabı-Gül Muştusu* birlikte 1974), *Şiirler III* (*Körfez-Şahdamar-Sesler* birlikte, 1974), *Şiirler IV* (*Zamana Adanmış Sözler*, 1975), *Şiirler V* (*Ayinler*, 1977), *Şiirler VI* (*Leyla ile Mecnun*, 1980), *Şiirler VII* (*Ateş Dansı*, 1987), *Şiirler VIII* (*Alinyazısı Saati*, 1989), *Şiirler IX* (*Monna Rosa*, 1998), *Gün Doğmadan* (2000).

Şairin şu şiirlerinde "baba" önemli yer tutar: "Taha'nın Kitabı" (*Şiirler II*, Diriliş Yay. 5. Bas., İst., 1990, s. 29), "Gül Muştusu" (*Age.*, s. 92-96), "İpin Ucunu Kaçırın İnsanlar" (*Şiirler III*, Diriliş Yay., 5. Bas., İst., 1990, s. 108-109), "Masal" (*Şiirler IV*, Diriliş Yay., 4. Bas., İst., 1995, s. 15-19), "Çocukluğumuz" (*Age.*, s. 57-58), "Leyla ile Mecnun" (*Şiirler VI*, Diriliş Yay., 3. Bas., İst., 1995, s. 7-10).

### *Masal*

Doğuda bir baba vardı  
Batı gelmeden önce  
Onun oğulları Batıya vardı

Birinci oğul Batı kapılarında  
Büyük törenlerle karşılandı  
Sonra onuruna büyük şölen verdiler  
Söylevler söylediler babanın onuruna  
Gece olup kuştüyü yastıklar arasında  
Oğul masmavi şafağın rüyasında  
Bir karaltı yavaşça tüy gibi daldı içeri  
Öldürdüler onu ve gömdüler kimsenin bilmediği bir yere  
Baba bunu havanın ansızın kabaran gözyaşından anladı  
Öcünü alsın diye kardeşini yolladı

İkinci oğul Batı ülkesinde  
 Gezerken bir ırmak kıyısında  
 Bir kıza rastladı dağların tazeliğinde  
 Bal arılarının taşıdığı tozlardan  
 Ayna hamurundan ay yankısından  
 Samanyolu aydınlığından inci korkusundan  
 Gül tütününden doğmuş sanki  
 Anne doğurmamış da gök doğurmuş onu  
 Saçlarını güneş destelemiş  
 Yıllarca peşinden koştu onun  
 Kavuşamadı ama ona  
 Batı bir uçurum gibi girdi aralarına  
 Sonra bir kış günü soğuk bir rüzgâr  
 Alıp götürdü onu  
 Ve ikinci oğulu  
 Sivri uçurumların ucunda  
 Buldular onulmaz çılgınlıkların avucunda  
 Baba yağmurlardan anladı bunu  
 Yağmur suları acı ve buruktu  
 İşin künhüne varsın diye  
 Yolladı üçüncü oğlunu

Üçüncü oğul Batıda  
 Çok aç kaldı ezildi yıkıldı  
 Ama bir iş buldu bir gün bir mağazada  
 Açlığı gidince kardeşlerini arayacaktı  
 Fakat Batının büyüğü ağır bastı  
 İş çoktu kardeşlerini aramaya vakit bulamadı  
 Sonra büsbütün unuttu onları  
 Şef oldu buyruğunda birçok kişi  
 Kravat bağlamasını öğrendi geceleri  
 Gün geldi mağazası oldu onu parmakla gösterdiler  
 Patron oldu ama hâlâ uşaktı  
 Ruhunda uşaklık yuva yapmıştı çünkü  
 Bir gün bir hemşehrisi onu tanıdı bir gazinoda

Ondan hesap sordu o da  
Sırf utançtan babasına  
Bir çek gönderdi onunla  
Baba bu kağıdın neye yarayacağını bilemedi  
Yırttı ve oynasınlar diye köpek yavrularına attı  
Bu yüklü çeki  
İyice yaşlanmıştı ama  
Vazgeçmedi koyduğundan kafasına  
Dördüncü oğlunu gönderdi Batıya

Dördüncü oğul okudu bilgin oldu  
Kendi oymak ve ülkesini  
Kendi görenek ve ülküsünü  
Günü geçmiş bir uygarlığa yordu  
Kendisi bulmuştu gerçek uygarlığı  
Batı bilginleri bunu kutladı  
O da silindi gitti binlercesi gibi  
Baba bunu da öğrendi sihirli tabiat diliyle  
Kara bir süt akmıştı bir gün evin kutlu koyunundan

Beşinci oğul bir şairdi  
Babanın git demesine gerek kalmadan  
Geldi ve Batının ruhunu sezdi  
Büyük şiirler tasarladı trajik ve ağır

Batının uçarılığına ve doğunun kaderine dair  
 Topladı tomarlarını geri dönmek istedi  
 Çöllerde tekrar ede ede şiirlerini  
 Kum gibi eridi gitti yollarda

Sıra altıncı oğulda  
 O da daha Batı kapılarında görünür görünmez  
 Alıştırdılar tatlı zehirli sulara  
 İçkiler içti  
 Kaldırım taşlarını saymaya kalktı  
 Ev sokak ayırmadı  
 Geceyi gündüzle karıştırdı  
 Kendisi de bir gün karıştı karanlıklara

Baba ölmüştü acısından bu ara

Yedinci oğul büyümüşü baka baka ağaçlara  
 Baharın yazın güzün kışın sırrına ermişti ağaçlarda  
 Bir alinyazısı gibiydi kuruyan yapraklar onda  
 Bir de o talihini denemek istedi  
 Bir şafak vakti Batıya erdi  
 En büyük Batı kentinin en büyük meydanında  
 Durdu ve tanrıya yakardı önce  
 Kendisini değiştiremesinler diye  
 Sonra ansızın ona bir ilham geldi  
 Ve başladı oymaya olduğu yeri  
 Başına toplandı ve baktılar Batılılar  
 O aldırmadı bakışlara  
 Kazdı durmadan kazdı  
 Sonra yarı beline kadar girdi çukura  
 Kalabalık büyümüş çok büyümüşü  
 O zaman dönüp konuştu :  
 Batılılar!  
 Bilmeden

Altı oğlunu yuttuğunuz  
Bir babamın yedinci oğluyum ben  
Gömülmek istiyorum buraya hiç değişmeden  
Babam öldü acılarından kardeşlerimin  
Ruhunu üzmem istemem babamın  
Gömün beni değiştirmeden  
Doğulu olarak ölmek istiyorum ben  
Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var :  
Karşınızdakini değiştirmek  
Beni öldürseniz de çıkmam buradan  
Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki  
Fakat değişmeyecek ruhum  
Onu kandırmak için boşuna dil döktüler  
Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler  
O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı  
Bu acıdan yer yarıldı gök yarıldı  
O nurdan bir sütuna döndü göğe uzandı  
Batı bu sütunu ortadan kaldırmaktan aciz kaldı  
Hâlâ onu ziyaret ederler şifa bulurlar  
En onulmaz yarası olanlar  
Ta kalblerinden vurulmuş olanlar  
Yüreğinde insanlıktan bir iz taşıyanlar

## *Leyla İle Mecnun'dan...*

### *Yolların Getirdiği*

(Çöl.Gece. Ay. Çadır. Sofrada Baba ve misafiri bir yolcu)

#### **Baba:**

İhtiyar bize bir şey de.

#### **Yolcu:**

Size ne diyeyim  
Ekmeğinizi yedim  
Hep iyiliğinizi isterim.

#### **Baba:**

Anlamak istiyoruz bir parça geleceği  
Çok gün gördünüz  
Büyük kentlerden geçtiniz

Bir parça aralayabilir misiniz  
Bizim için  
Zamanın örttüğü perdeleri?

**Yolcu:**

Bana güveniyorsunuz, teşekkür ederim  
Çok ülkeler gördüm,  
Çok şehirlerden geçtim.  
Çok karanlık sözler işittim.  
Çok aydınlık yüzler gördüm  
Ama hiçbir yerde  
Kaplamadı içimi  
Bir duygu  
Buralardan geçerken  
Beni kavrayan duygular gibi  
Ufukta bir toz var bir kıyamet sanki  
Açılan bir gülün kızılığındaki etki  
Doğumla ölümün böylesine barıştığı  
Görülmemiş masalarda bile belki  
Bir ders, meleklerdeki bilgi  
Bir konuşma, kuş dili.  
Bir gülümseme, çiçeklerin ürpermesi  
Bir ağlayış, ta göğüsteki  
Kemiğin eriyişi.  
İçte akan gözyaşları  
Kan damlaları



Bir savaş, zafer saymak yenilmeyi  
Ne ileri gidilebilir  
Ne geri dönülebilir  
Bir yürüyüş, çölün en derin yeteneği  
Ne mutlu size, anılacaksınız  
Yeryüzü zaman yüzünde  
Kurumuş bir yemişe dönünceye kadar  
Batıncaya kadar insanlığın alın yazısı güneşi  
Ama ne yazık size siz çekeceksiniz  
Belki bütün insanlığın  
Çekmesi gereken çileyi  
Çok az bir vakit içinde  
Ay döner, siz yatakta dönersiniz.  
Baharlar gelir, siz ölmüşsünüz dirilmesiz  
Atlarımızın üstünde uçan hangi kaderin perileri  
Doğu gönderiyor şimşekten cinlerini  
Batının gün ateşinde pişmiş devleri  
Sizin üstünüzden geçecek gök gürültüleri gibi  
Ama her yerde zebercet, yakut çağlıyor  
Kum altın gibi yağıyor gönüllere  
İçtiğiniz kevserdir, yediğiniz bal ve şekerdir  
Bütün bu süre  
Herşey dolup  
Vakit olunca  
Derin derebildiğinizce  
Ebedilik çiçeklerini

**Baba:**

Sağolun. Bize güzel sözler söylediniz.  
Anlaşılmaz garip haberler verdiniz.  
Bir öykü dinlettiniz  
Yakıcı güneşten daha yakıcı belki  
Ama  
Anladığımı kadarıyla  
Sonu iyi

**Yolcu:**

Evet sonu iyi  
Kararmış ocak taşları  
Çadır paçavraları  
Kırışmış alımlar  
Bir köşeye sığmamış meczuplar  
Sonsuzluğa eğilmiş hurmalar  
Kartalların çaldığı çalgılar  
Batıyı yüklenen kargalar  
Ve gelecek zamanın kentlerinde  
Çölün saf özlemini  
İnsanı aşan sevgi sesini  
Duyan işiten şairler  
İçin

**Baba:**

Öyleyse biz de  
İçelim çöllerin kevseri  
Koyunların sıcak sütlerini  
Öykünüz haberleriniz  
Ve gelecek zamanda  
Bizi anıtlıştırmak için  
Gözyaşlarını ve terlerini  
İçlerine akıtan şairler için  
Gönüllerinin menekşelerini  
Artık sade bir ses uğuldayan  
Bizden unutulmaz yankılarla çınlayan  
Boşalmış ıssızlaşmış çöllere doğru fırlatan  
Şairler için ■

## NURİ PAKDİL (1934)

K.Maraş, 1934. Şiir kitapları: *Sükût Suresinde* (1997), *Osmanlı Simitçiler Kasidesi* (1999).

"Babam Ziyaioğlu Hoca Emin Efendi" (*Sükût Suretinde*, Edebiyat Dergisi Yay., Ank., 1997, s.15.) başlıklı metninde babasını anlatır.

### *Babam Ziyaioğlu (\*) Hoca Emin Efendi[\*]*

Yaşama cesaretimi artıran

Ağır acı oturuşunuz vardı ■

(\*): 'Dayızadeler' diye anılırsa da 'Ziyaioğlular' diye de bilinir âilemiz Maraş'da. Babam da mani-faturacıyken, ticaretevinin faturasını 'Ziyaioğlu Emin Pakdil' diye -doğru; Hocaydı; Kur'an-ı Kerim'i, Türkçe meâlîni okur gibi, anlardı, Hadis-i Şerifleri de; enli, uzun, kalın Arapça kitaplar vardı evimizde; ne ki hiçbir zaman 'maaşlı' hoca olmamıştı zaten- bastırılmıştı, tabelada da öyleydi galiba. Şimdilerde darmadağmık kutulardaki, poşetlerdeki kitaplığını karıştırabilsen, kâğıtların, defterlerin, zarfların, gazete kesiklerinin arasından o faturalardan birkaç sayfa bulabilirim, sanıyorum.

[\*]: Yirmi sekizinci yazılış.

## ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU (1935)

Adana, 1935. Şiir kitapları: *Pembe Beyaz* (1955), *Aydınlık İçimde* (1956), *Karanfilli Saksı* (1958), *Uzun Atlar Denizi* (1962), *Sırtımızda Kızgın Güneş* (1965), *Unutma Onları* (1976), *Yaz ve Yağmur* (1978), *Nasrettin Hoca* (1980), *Bektaşî* (1987), *Gül, Sevgili Yurdum* (1984), *Eskidikçe* (1992), *Seçilmiş Şiirleri* (1996), *Babadat* (Toplu Şiirleri, 1998).

Püsküllüoğlu'nun "Baba" (*Babadat*, Toplu Şiirler, 1950-1997, Arkadaş Yay., Ank., 1998, s. 148) ve "Anı" (*Age.*, s. 308-309) gibi metinleri, ele aldığımız konu ile ilgilidir.

### *Baba*

yalnızlığımdır hep bıçakların kestiği  
akşam çayında galetelerle yenen  
koyu atlar götürür terkisinde  
ne kadar kaçkın varsa evden  
uykumdur sokaklarda sürünür  
ya da düşer bir kadının elinden

yorgunluğumdur daha çok aşk  
gelip gider o şehrin gemilerinden  
esmerdir akşamlarda babam  
çok esmer güler resimlerinden  
o kadar yakın bilmediğim  
ölüme çok uzak günlerinden

ellerimdir dalgınlığımda hep  
hep bardaklara, sular dururken  
sürahilerde –akşam vakitleri  
akşam çayına gelmeyen  
bir baba, aydınlıksız otlarda  
çok esmer resimlerinden ■

## ERDOĞAN ALKAN (1935)

Şarkışla, 10 Haziran 1935. Şiir kitapları: *Güneş Tozları* (1985), *Ekuanil Çiçekleri* (1964), *Kerem Gibi* (1971), *Kuş Ormanı* (1981), *Kıyı* (1983), *Eylül Çalgıcısı* (Toplu Şiirleri, 1985), *Elimde Güller ve Rüzgâr* (1992).

Erdoğan Alkan'ın "baba" kavramına yer verdiği şiirleri: "Yedi Tepeli Şehirden" (*Eylül Çalgıcısı*, Broj Yay., 2. Baskı, 1994, s. 136-137) , "Alacakaranlıkta" (*Age.*, s. 191-193).

### *Yedi Tepeli Şehirden*

### *Yedi Tepeli şehirde bekleyen var yollarımı -Elif SU*

Oturmadım denize bakan evlerde  
ama denizini bilirim,  
Epüp kahvelerini bilirim,  
Ortakçılar'ı, Bıçakçılar Yokuşu'nu,  
nerden çalınır ve nerde satılır araba parçaları  
işçi evlerini, Florya'yı, marul tarlalarını  
tramvayları,  
eski İstanbul'u bilirim  
ve bunlar eski günlerdi kızım.

Kasket ve pantol göndermişsin,  
ilk kez seninle öğrendim  
şimdilerde bir sokağın adını,  
işte bu yol Rumeli Caddesi'dir çıktığım,  
başımda kasket  
elimde paket  
yüreğimde kilit.  
Bu yolun bir ucu Şişli'ye gider  
bir ucu Nişantaşı'dır.

Bilirsin gözüm yaşlıdır,  
kasketin içinden çıkan sözcükler  
kafamda dolanıp durur:  
“Elif Su'dan babası Erdoğan için.”

Burası İstanbul, orası Paris  
yürek uzaklardan çırpımır  
bir de torunum doğmuş öğrendim  
yaşlılık bir yandan  
özlem bir yandan  
başımı vurur,  
çıkamam yokuşları.

Selam sana Paris kenti  
Yedi Tepeli şehirden  
İstanbul'dan acılarla  
sevgilerle, özlemlerle  
Selam sana Elif'in babasından. ■

## KEMAL ÖZER (1935)

İstanbul, 1935. Şiir kitapları: *Gül Yordamı* (1959), *Ölü Bir Yaz* (1960), *Tutsak Kan* (1963), *Kavganın Yüreği* (1973), *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1974), *Sen de Katılmalsın Yaşamı Savunmaya* (Seçme Şiirleri, 1975), *Geceye Karşı Söylenmiştir* (1978), *Kimlikleriniz Lütfen* (1981), *Araya Giren Görüntüler* (1983), *Çağdaş ve Boyun Eğmeyen* (Seçme Şiirleri, 1985), *Sınırlamıyor Beni Sevda* (1985), *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* (1990), *Bir Adı Gurbet* (1993), *Oğulları Öldüren Analar* (1995), *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları* (Bütün Şiirleri-1, 1959-1981; 1999), *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları* (Bütün Şiirleri-2, 1983-1999; 1999).

"Ağıt" (*Çağdaş ve Boyun Eğmeyen*, Seçme Şiirleri, Can Yay.,İst., 1985, 375 s., s. 22), "Bir Doğum Yıldönümünde Söyleşi" (*Age.*, s. 128-129) "baba"ya yer verdiği şiirleri arasındadır.

### *Bir Doğum Yıldönümünde Söyleşi*

9 mart 1973

Karşıma oturup konuştuğun biri  
Sormuş gibi usulca sana  
Anlat nerden kalkıp nereye geldiğini  
Ne yaptığını otuz sekiz yıldır –  
Oturup karşıma bir park sırasında  
Üç yanı denizlere açılan bu kentin.

Anlat annenin kimsesiz yüzünü  
Direnci tanımamış hiç bir zaman  
Bilmemiş dayanmayı, yenilmemeyi  
Kavrulup ufalmış acının karşısında.  
Ayr birbirinden onu sevmekle  
İçe kapanıklığı küçümsemeyi.

Baban bir gurbet hazırlığıdır  
Eğişinde bozkır kapısının.  
Yüreğinin içinde hep aynı duyarlık –  
Sanırsın yeni çıkacak yola  
Yoksul bir köyünden Sivas'ın  
Yaşı erdiğinde erlik yaşma.



Anlat nasılsa buluştuklarını  
Toprağına dönmeyen bu ırmakla  
Kökünden ayrı düşmüş ağacın.  
Anlat taşıdığım göçebe kanı –  
Bunca yıl bir tutarak sılayı yaşamla  
Gurbetle aynı düşünerek dünyayı.

Bunca yıl bilmedin açmayı ama  
Bir güneş gibi karların üstüne  
Öğrendin küçücük bir sözcükle  
Koskoca bir duyarlığa varmayı,  
Ardına takılıp çağrışımın  
Bir hüzünden bir şiir çıkarmayı.

Nasıl açıksa şu mart göğü  
Şiir de öyle okunaklı şimdi-  
Mekik vuruyor cesaret kumaşına  
Yarını kuracak aydınlık için,  
Yalandan ayırmak için gerçeği  
Sürüyor kavga terimlerini namluya.

Şimdi biliyorsun bir türkü  
Ulaşmıyorsa herkesin diline,  
Çoğaltmıyorsa direnme gücünü  
Karanlığa karşı insanın,  
Suçludur görüp de susmak kadar  
İnsandan esirgendiğini yaşamın.

Seni değişmeye zorlayan neyse  
Bilinç işçisine bozkır tohumundan  
Tarihe yön veren de o –  
Başından geçenleri andığım vakit  
Görsünler değişmek olduğunu  
Evrende en değişmez yasanın. ■

## HİLMİ YAVUZ (1936)

İstanbul, 14 Nisan 1936. Şiir kitapları: *Bakış Kuşu* (1969), *Bedrettin üzerine Şiirler* (1975), *Doğu Şiirleri* (1977), *Yaz Şiirleri* (1981), *Gizemli Şiirler* (1984), *Zaman Şiirleri* (1987), *Söylem Şiirleri* (1992), *Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize* (1989), *Ayna Şiirleri* (1992), *Gülün Ustası Yoktur* (Toplu Şiirleri: 1, 1993), *Erguvan Sözler* (Toplu Şiirleri: 2, 1993), *Çöl Şiirleri* (1996), *Akşam Şiirleri* (1998)

Hilmi Yavuz'un "Baba" ifadesi geçen şiirleri şunlardır: "Geçmiş" (*Gülün Ustası Yoktur*, Toplu Şiirler: 1, Can Yay., İst., 1993, s. 12-13), "Doğunun Bebeleri" (*Age.*, s. 140-141), "Kharybdis İle Skylla" (*Erguvan Sözler*, Toplu Şiirler: 2, Can Yay., İst., 1993, s. 142-143).

### Geçmiş

Gide gide nereye vardım  
Karlı bozkırda koşup koşup  
Bodur bir ağaç kaldı belleğimde  
Gümüş yüzükler gibi incelmış

Babam didinirmiş hababam  
Fincan çekilirmiş sırtına  
Uzun ırmakları yorgunluğun  
Oturma odamızdan geçermiş

Derken gökyüzü girmiş araya  
Derken giriş o giriş  
İbrişim örtülü bencilliğimi  
Büküp eğiren hep kelimelermiş

Bir çağ adı gibi hep anılacak  
Diye düşünmüştüm ama değilmiş  
Ey özenle dokunmuş sırmalı kumaş  
Bir kez bile giyilmeden eskimış

Gide gide nereye vardım  
Karlı bozkırda koşup koşup  
Bodur bir ağaç kaldı belleğimde  
Gümüş yüzükler gibi incelmış ■

## ÖZDEMİR İNCE (1936)

Mersin, 1 Eylül 1936. Şiir kitapları: *Kargı* (1963), *Tutanaklar* (1967), *Kiraz Zamanı* (1969), *Karşı Yazgı* (1974), *Rüzgâra Yazılıdır* (1979), *Elmanın Tarihi* (1981), *Kentler* (1981), *Yedi Deryalar Geçsen* (1983), *Siyasetname* (1984), *Eski Şiirler* (1985), *Hayat Bilgisi* (1986), *Zorba ve Ozan* (1987), *Başak ile Terazi* (1989), *Canyelekleri Tavandadır* (1989), *Burçlar Kuşağı* (1989), *Güneş Saati* (1990), *Gürlevik* (1990), *Gündönümü* (1992), *Yazın Sesi* (1994), *Yağmur Taşı* (1994), *Toplu Şiirler: I, Tekvin* (1994), *Toplu Şiirler: II, Delta* (1994), *Toplu Şiirler: III, Tohum Ölürse* (1994), *Toplu Şiirler: IV, Yağmur Taşı* (1995), *Uykusuzluk* (1995), *Mani-Hayy* (1998), *Evren Ağacı* (2000).

"Kendinin Avcısı" (*Rüzgâra Yazılıdır*, Cem Yay., İst., 1979, s. 37-38, 41; *Delta*, *Toplu Şiirler 2*, Can Yay., İst., 1994, s. 30-32.), "Ağıt" (*Delta*, *Toplu Şiirler 2*, Can Yay., İst., 1994, s. 10.) "Baba Olmak" (*Age*, s. 75), "Överim Ben Babamı" (*Yedi Deryalar Geçsen*, Yazko Yay., İstanbul 1983, s. 48; *Delta*, *Toplu Şiirler 2*, s. 227) şiirlerinde Özdemir İnce, "baba" konusunu işlemiştir.

### *Kendinin Avcısı'ndan*

(...)

#### III

Mersin'de babam  
bütün bozgunlarla yaşıt  
yenik kahramanı  
halk masallarının.

Ayağımı uzat baba  
üşüşe de parmak uçların  
boynunu çekme içine  
başımı kaldır biraz  
tanıktır ozan oğlun  
demir parmaklıklara  
tanıktır ozan oğlun  
yüzüne örtülen kapılara  
yerin var  
emeğin tarihinde  
yenilenlerin tarihinde  
olduğu kadar.  
Bir eski yapıdır Mersin'de babam,  
kapısı vurulmadan girilen.

IV

(EK)

Bir eski yapıydı babam  
kapısı vurulmadan girilen  
kapandı artık, 13.3.1978.

(...)

VII

-Ölü babam ve kırmızı horoz-

Biz yıkarken ölü babamızı  
taş yapılar ve portakal çiçekleri arasında,  
bir horoz ötüyordu duvarda,  
kırmızı ve kocaman.

Öten horoz, kucaklaştırmak için  
bir rüzgârla şimdi bir dorukta yatana,  
öten horoz, bir yüz yaratmak için,  
uzay dolu sesinden dağmık acımıza.

## *Överim Ben Babamı*

Överim, yüceltirim babamı  
babasız bırakmadı beni  
çünkü kendini uzun yaşadı.

Hergün öldürdüler  
kâtip masasında bazen  
bazan bakkalda, kahvede  
hergün öldürdüler babamı.

Bir ölü babalar dizisi babam  
bir aynanın içinde gittikçe küçülen  
bir aynanın içinde gittikçe büyüyen;  
güneşi çiğnedi diye  
gölgeyi görmedi diye  
“hayır” dediği için  
“evet” demediği için uygun zamanlarda  
hep öldürdüler babamı.

Ölerek yaşadı babam  
ölerek uzun yaşadı  
ölen bir oğulum bende  
överim, yüceltirim babamı. ■

## YAVUZ BÜLENT BAKİLER (1936)

Sivas, 23 Nisan 1936. Şiir kitapları: *Yalnızlık* (1962), *Duvak* (1971), *Harman* (Bütün Şiirleri, 2002).

“İşte Böyle” (*Harman*, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., 2. Bas., İst., 2002, s. 22-23, 253 s.) şiiri çalışmamızda yer almaktadır.

### *İşte Böyle*

Yalnızım,  
Gündüzler, geceler boyu yalnız,  
Ne elimden tutan dost, ne yüzüme gülen kız  
Dolaşıp durduğum sokaklar ıssız.

Sokaklar unutturmaz yalnızlığımı,

Bekârım.  
Beklemez yolumu penceresinde karım.  
Ne bir türkü duyarım bekâr odamda ince  
Ne dağmık eşyama değer bir kadın eli  
Ne olurdu her akşam eve gelince  
Masal gözlü bir çocuk “Baba” deseydi.

Rüyâlar unutturmaz bekârlığımı.

Çirkinim.  
Üsândım tek başıma türküler çağdırmaktan  
Biliyorum güzel değil gözlerim, dudaklarım  
İçinizden çıkıp gitsem bir gün diyorum  
Başladığım bütün türküler yarım  
Öyle bakmayın yüzüme kahroluyorum.

Türküler unutturmaz çirkinliğimi...

Üstelik şairim bilemezsiniz  
Her akşam rüzgâr gibi sokaklara düşerek  
Elleri ceplerinde birisi gezer.  
Bir yürek taşır göğsünde duygulu, ürkek  
Ceylân yüreğine benzer.

Mısralar anlatamaz şairliğimi. ■

## ÜLKÜ TAMER (1937)

Gaziantep, 1937. Şiir kitapları: *Soğuk Otların Altında* (1959), *Gök Onları Yanıltmaz* (1960), *Ezra ile Gary* (1962), *Virgülün Başından Geçenler* (1965), *İçime Çektiğim Hava değil Gökyüzü* (1966), *Sıragöller* (1974), *Ne Biliyorum* (1979), *Seçme Şiirler* (Şiirlerinden Seçmeler, 1981), *Yanardağın Üstündeki Kuş* (Toplu Şiirleri, 1986).

Şair, "Taştan Asker" (*Yanardağın Üstündeki Kuş*, Adam Yay., İst., 1994, s. 214) başlıklı şiiriyle bu çalışmada yer almıştır.

### *Taştan Asker*

İlk oyuncak neydi?

Kilden mi yapılmıştı, sazlardan mı?

-Taştan bir asker yaptım  
kurtarsın diye babamı,  
sonra boyadım onu  
yağmurla.

Asker, dağları aş bu gece,  
o iri adamın mağarasına git,  
köşede duran babamı getir. ■

## DİNÇER SÜMER (1938)

İzmir, 1938. Şiir kitapları: *Günebakan* (1955), *Denize Çıkan Cadde* (1957), *Küçük Kızın Adı Ayşe* (1965), *Sandalım Kıyıya Bağlı* (1983).

"Öyle Güzel Bir Yorgun Adam" (*Sandalım Kıyıya Bağlı*, Yazko Yay., İstanbul 1983, s.19-24) şiirinde "baba"sına önemli bir yer ayırır.

### *Öyle Güzel Bir Yorgun Adam*

Öyle güzel bir yorgunadamdı ki babam,  
şöyle bir gülüşüyle ve susuşuyla  
emeği, ekmeği, barışı  
öğretiverirdi tastamam.

Be komşum, zaten biz,  
kadınımız erimiz,  
bu toprakların ve bu suların insanları,  
sızımızı, hasretimizi, öfkemizi,  
biraz Eflatun, biraz Nesimî gibi,  
onurlu, sessiz, efendice söylemez miyiz?

Adını gömleğimize işleyerek sevdiğimizin,  
bir gül yaprağını saklayarak defter içinde,  
balkonlara pencerelelere dizerek saksılarımızı,  
kamyonumuza teknemize ad koyarak arifane,  
tütetek tütünümüzle kasketimizin altında,  
denizlerle bulutlarla türkülerle kayıp ağarak...

Yani, bir kızın bir şiiri  
herkesin uyuduğu saatlerde gizlice ezberlemesi  
ya da tenha gecede bir üzgün savaşçının  
gökyüzüne kurşun sıkması gibi.

Çok yıllar önce, günlerden bir gün,  
ya onüçümdeydim ya ondördümde,  
üstümüzde her kula nasip olmaz bir Ege güneşi  
ve şu bizim dost deniz dizlerimizin dibinde,  
babamla ben, fındık bardaklarla  
çay içtik Pasaport Kiraathanesinde.  
Bir çocuğun babasıyla çay içmesi  
bir şiire sığmayabilir.  
Ya da yeterlidir şu kadarı;

Babamla çay içtik!  
 O gündün beri hep yanarım,  
 bir şipşakçı geçmedi Kordonboyu'ndan,  
 bir fotoğraf çektiremedik.  
 Babamın cıgarası yassı yenice,  
 dumanı uçar savrulur imbatla bulutlara.  
 Süzgeçli kovasıyla çıplak ayaklı bir garson,  
 caddeyi suladım serinlettim diye  
 ıslık çalıyor kendi kendine.  
 Yoksa bu ıslık mıdır yasemin limon  
 kokularımı  
 götürüp dağıtan dört yöne?  
 Tıkır mıkır faytonlar içinde,  
 ne diyor da esmer beyler,  
 cici bayanlar böyle gülerler?  
 Kuzu kokoreç, karadut şerbeti, yüz gram  
 Buzlu badem...  
 (Pis boğazlığımı duyunca küplere binmişti  
 anam)  
 Kıraathanenin hoparlöründe bir türkü;  
 'İnsan hile yapar mı kapı-bir komşusuna?'  
 Aslan babam da kapılmış türküye usuldan  
 yüreğiyle ağzı arasında...  
 Ah! Bir martı gelip konmaz mı babamın  
 omzuna!  
 Çat diye çatlasaydı çocuk kalbim  
 Sevincimden  
 şaşmazdım vallaha.

Derken, uzaktan,  
 mavi suyun üstünde bir beyaz gemi ,  
 has bahçede salman padişah kızı gibi,  
 oooh, püfürte püfürte, süzülerek  
 bizden yana gelmez mi!  
 Babam, baktı baktı da gözlerini kısıp,  
 gene yüreğiyle dudağı arasından  
 Şöyle dedi, daha çok kendine ve  
 biraz da bana:  
 -Ah, şimdi gelip şuracığa demirlese,  
 iniverse içinden Alekos...  
 -Alekos mu baba? Alekos da kim?  
 Bir yassı yenice daha yaktı babam, üfledi:  
 -Alekos... Aaaaah, Alekos...  
 Alekos, benim canım ciğerim. ■



## ERGİN GÜNÇE (1938)

Giresun, 1938-Ankara, 16 Ocak 1983. Şiir kitapları: *Genç Ölmek* (1964), *Türkiye Kadar Bir Çiçek* (Bütün Şiirleri, 1986).

Ergin Günçe'nin şu şiirlerinde "baba" ifadesiyle karşılaşırız: "Bir İntihar İçin Müzik" (*Türkiye Kadar Bir Çiçek*, Can Yay., İst., 1988, s. 19-21, 160 s.), "Elmalı Ay Kahverengi" (Age., s. 37), "Bayrama Gitmeyen Üç Çocuk" (Age., s. 83-84), "Ben Uzağa Giderken Dadal Uykuda Olacağı İçin" (Age., s. 101-103), "Bir İntihar İçin Müzik" (Age, s. 19-21), "Alfabe İçin Bir Ağıt", (Age.,s. 114) "Çocuklar İçin Faşizm" (Age. s. 125).

### *Elmalı Ay Kahverengi*

Biz daha doğmuş sayılmazdık  
Şimdi de sayılmayız ya  
Bir filimiz vardı kapımızda  
Üstüne çıkıp da elma çaldığımız

(Annem bu masalları daha dinlerken sadece)

Tuhaf bir ay vardı kahverengi  
Ormanı dolaşır dururdu deli bir kolcu gibi  
Tekir bir kedi  
Onu vesaire sanırdı  
O kedi de öldü geçenlerde

Biz trenle inerdik bazan şehre  
Şehir de vapurla başka şehirlere giderdi  
Birisi bir borazan yitirdi ormanda  
Borazan şimdi Bay Ayın dudağında

Babam da diyor ki ordan ince saçlarıyla  
Boşunadır bu ayın ötmesi boşuna  
Biz elma çalarken babam görmüş  
Babam daha neler görmüş oysa ■

## METİN DEMİRTAŞ (1938)

Elmalı-Antalya, 17 Mart 1938. Şiir kitapları: *Görüşme Yeri* (1969), *Hazırol Kalbim* (1977), *Hançer ve Lirik* (1984), *Bir Mendil Gökyüzü* (1988).

Şair, "Babam" (*Adam Sanat dergisi*, S. 175, Haziran 2000) adlı şiirinde "baba"sını anlatır.

### *Babam*

Elleri kurumuş ağaç kabuğuna benzerdi  
Anımsadıkça  
Şurama bir şey düğümlenir.

Taşçıydı.  
Taşlık bahçelerde akşamlara değin  
Balyoz sallardı.

Bize sevgisini bırakıp gitti.  
Başka bir şeyi yoktu.

Babalar pek anılmaz şiirlerde.  
Annelerdir daha çok sözü edilen.  
Beslenip barındıkları yere belki  
Bir sığmama duygusudur şairleri  
Biraz da buna yönelten.

Yok benim de  
Babam için bir şiirim.  
Taşı  
İğri durur bu yüzden. ■

## ERDEM BAYAZIT (1939)

Kahramanmaraş, 1939. Şiir kitapları: *Sebepten Ey* (1972), *Risaleler* (1987), *Şiirler* (Toplu Şiirler, 1992), *Gelecek Zaman Risalesi* (2000).

“Ölünün Kıyıları” (*Şiirler*, İz Yay., İst., 1992, s. 19-21) şiirinde “babalar” a güzel bir mısra hediye eder.

### *Ölünün Kıyıları*

“M. Akif İnan’a”

Gök boşanarak üstümüze  
Bizi ıslak saçlarından geçirir karanlığın  
Gece siyah bir at olur da uçar  
Uykumuzun soluyan denizine.

Babalar ölümü dengede tutar  
Seçerek en sağlam vakti arabasına.  
Şimdi o araba uçuyorsa  
Bir asya çölünü kanat yaparak  
Ey üstümüze gelen  
Ey çocukların gözlerinden dökülen  
Ölümü konuşan damla damla  
Ey beklediğimiz her an  
Ey bize son sözü muştulayan  
Bizi bulan şahdamarımızda  
Ey sürücüleri babalarımız olan.

Bir an dudaklarıyla  
Değen alınımıza masmavi  
Bir güvercin kanadı gibi  
Ey annelerin sesi  
İçimizde savrula savrula  
Yağan bir bahar yağmuru gibi  
Çağırırdı oğullarını yola.

Ben işte o zaman  
Saygı ile ve güvenerek  
Selâmlayacağım önden gideni  
Yılanlar tüylerini dökerken  
Eğerken dağlar başlarını önlerine  
Birinin yeşil yaprağı kutsaması gerek  
Birinin akan suyu tutması  
Altında durarak gökten boşananın  
Sonra yükselterek sesini konuşacağım

Sen dur burda ey insan  
Duy içinde tutuşan ormanı  
Ve yakıştırmasını bil üstüne ey ademoğlu  
Usta bir makasla biçilen toprağı. ■

## İHSAN ÜREN (1939)

Çorlu-Tekirdağ, 1939. Şiir kitapları: *Sevmek Mevmek* (1990), *Harman Yangını* (1990), *Bilge Zakkum* (1992), *Kirli Cam* (1993), *Çiğ Bir Çiğ* (1995) *Gözyaşı Şişesi* (1997), *Japon Gülü Gibi* (1997), *Milenyum Haikuları* (2002), *Sis Zaman Düş Zaman* (2002).

"Babam da" ve "Kışla/ Yaz" (*Düşlem Dergisi*, S. 8, Aralık 1997) başlıklı metinlerinde "baba" teması ele alınmıştır.

### *Babam da...*

Babam da severdi;  
gölgelikte oturmayı,  
şırl şenlik konuşmayı.  
Gülmeye vardı, yemeğe var.  
Sevmezdi doğramayı;  
yağma mı var!  
Söyleyin bakalım: kimin kalıtı,  
ortalıkta kalan bu acı? ■

## ALAEDDİN ÖZDENÖREN (1940)

K. Maraş, 20 Mayıs 1940 - Balıkesir 26 Haziran 2003. Şiir kitapları: *Güneş Donanması* (1974), *Yalnızlık Gide Gide* (1999), *Şiirler* (1999), *Bütün Şiirler* (2002).

Alaeddin Özdenören'in "baba" şiiri "Kerem'e Ağıt" (*Bütün Şiirler*, Hece Yay., Ank., 2002, 142 s., s. 111-113) başlığını taşımaktadır.

### *Kerem'e Ağıt*

Ardımda hiçlik dereleri  
Önümde varlık gülleri  
Ellerim Kerem'in elleri  
Uzaktan çocuk haberleri  
Dediler ki Kerem ölmüş  
Güzellikler deren ölmüş

Canımın bağı oğlum  
Kalbimin ağı oğlum  
Acımın dağı oğlum  
Derdin otağı oğlum  
Yel eser ağı oğlum  
Önümde duran ova  
Bir kan çanağı oğlum  
Gökyüzü boydan boya  
Hüzün ırmağı oğlum  
Senin güzelliğinden  
Yerler ağmalı oğlum

Hasretin inceden akan su gibi  
İçimi doldurup taşırır gibi  
Her adımda kurulu bir pusu gibi  
Deniz diplerinin yosunu gibi.

Dereler tepeler çağlıyor oğlum.

Rabbim aramızda gizimiz var  
Bir sandık içinde çeyizimiz var  
Uzar mahşere dek dehlizimiz var  
Batan günlerde akar güzümüz var  
Ağaçlar dallarını eğiyor oğlum

Cennetin güzel çocuğu  
Gözleri gül tomurcuğu  
Yavruların yavrucuğu  
Unutma şu babacığı  
Şu babacık gönlünü dağlıyor oğlum

Özden harabeyim ben  
Onulmaz yareyim ben  
Kendime çareyim ben  
Kerem'im divaneyim ben ■

## CAHİT ZARİFOĞLU (1940)

Ankara, 1940-İstanbul, 7 Haziran 1987. Şiir kitapları: *İşaret Çocukları* (1967), *Yedi Güzel Adam* (1973), *Menziller* (1977), *Korku ve Yakarış* (1986), *Şiirler* (Bütün Şiirleri, 1989), *Gülücük* (1989), *Ağaç Okul* (1989).

Cahit Zarifoğlu, şiirlerinde "baba" temasını oldukça yoğun işlemiştir. Bu tema çocuklara yönelik yazdığı şiirlerin yanı sıra, diğer şiirlerinde de ele alınır: "Baba" konulu şiirlerinden bazıları şöyledir: (*Şiirler*, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1989, s. 333), "İçerdeki Ayrılıklar" (Age, s. 436), "O Çocuk" (Age, s. 479-480), "Anlamak" (*Gülücük*, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1991, s. 10-11), "Dünyanın Günü" (Age, s. 19.), "Baba" (Age, s. 20-21), "Babam ve Oyuncaklar" (Age, s. 22), "Baba -Kız" (Age, s. 24), "Ellerim Yaramaz" (s. 25), "Çalışan Baba" (Age, s. 29), "Özlem" (Age, s. 30), "Balon" (Age, s. 34), "Uçurtmam Çıkmıyor Aklımdan" (Age, s. 42-44), "Oğlum Oğlum" (*Ağaç Okul*, Beyan Yay., İst., 1989, s. 11-12), "Katiller" (Age, s. 13), "Rica" (Age, s. 14-16), "Babam Vuruluyor" (Age, s. 19-20), "Savaşırken Onlar" (Age, s. 26), "Bir Güneş" (Age, s. 27); "Yardım Çağırısı" (Age, s. 28-30), "Ninni" (Age, s. 47), "Doğduğum Yer" (Age, s. 78-79).

### *Baba*

Yaklaşan seherle sözlüsün. Bir zamanlar  
Dağ Taş ve toz toprak ve karlı yollar  
Ve buzullar arasında çağlayan sularda  
Aracıydım ekmeğine sevgili eşlerin ve çocuklarımın

Evet barışla bütünü zamanlar  
Dar sessizliğe bu dağlar

Bir yamaç kaymasımı omuzlarsın yıllarla  
Biz ne gülücükler biliriz senden  
Ne rahmetler açıldı senden bize



## *O Çocuk*

Bahçeden çocuk sesleri geliyor  
Hayatı dinliyorum  
İçim yoruluyor, ruh yoruluyor

Büyük gözlü çocuk  
İnsanın içine kadar bakıyor  
Sorar gibi  
- Nerede benim babam

Kendimi şöyle görürüm düşümde  
İki ata birden binmişim  
Biriyle kuzeye saldırıyorum  
Ötekiyle  
Alkan lalelerin  
Kıpkızıl tuttuğu sulara

Nerde babam  
Karşısında yapayalnızım  
Duvar gibi dikilen  
Bu sorunun

Okşuyorsun başımı  
Şehit çocuğunun

Bahçeden kuş sesleri geliyor  
Sabahı dinliyorum  
Bu sefer bezgin

Bir vakit  
Darağaçları kurdum  
Elimden fırlayıp gidiyor cellatlar  
Silah olarak  
Bir tek soru var elimde  
Nerede babam, nerede

## *Baba*

Sendin  
Doğduğum gün  
Bana ezan okuyan

Boyun kocaman  
Kolların güçlü  
Bir hamlede kaldırıyorsun  
Üçümüzü

Her sabah gidersin  
Ekmeğimiz için  
Her akşam  
Yorgun  
Ama yüzün güleç  
Dönüşün bir düğün

Biraz büyüsem  
Şöyle diyeceğim  
Yoo baba  
Bu sabah bende sıra  
Sen otur evde  
Annemle  
Dinlen

Ben  
Koşacağım sokakları  
Rızkımız için

Akşam  
Elimde kocaman  
Bir somun  
Sevineceksin  
Kimbilir nasıl

Yoo  
Teşekkür etme  
Dedim ya  
Sıra bende ■

## M. AKİF İNAN (1940)

Şanlıurfa, 12 Temmuz 1940-Şanlıurfa, 6 Ocak 2000. Şiir kitapları: *Hicret* (1974), *Tenha Sözler* (1991).

"Toprağın Babası" (*Hicret*, Esra Sanat Yay., 3. Baskı, Konya, 1994, s. 55-56) ve "Babamın Gazeli" (*Age.*, s. 57-58) başlıklı şiirleriyle "baba" temasına yönelmiştir.

### *Babamın Gazeli*

Yeni aya karşı dua ederdi  
Ağlardı kesilen zeytin dalına

Ağlardı evliya kıssalarına  
Saksıda taşırdı kışın baharı

Korkuyu sevinci yayan gözleri  
Kitaba gözlüktü derin gözleri

Anamın en kutsal barınağıydı  
Eski alfabeyi candan severdi

Toprağı dosttu ölüme hazır  
Taşırdı soyunu gövdesi gibi

Bir destan büyüttü namustan aşktan  
Midenin harama düşmanlığından ■

## EGEMEN BERKÖZ (1941)

K.Ereğlisi, 1941. Şiir kitapları: *Çin Askeri*, *Ah Devran* (1966), *Yalnızlıklar Yalnızlıklar* (1977), *Bu Kitapta Sen Nerdesin* (1981), *Yalnız ve Birlikte* (Seçme şiirleri, 1985).

Şair, "Elleri Vardı" (*Dize dergisi*, S. 89, Mart 2003) başlıklı metni ile bu çalışmada yer almıştır.

### *Elleri Vardı*

İri  
kemikli  
korkutucu  
çocuk gözümde

ellerim öyle olmasın istedim hiç

oysa resim yaparmış o eller  
boya kararmış  
güneş seçermiş mavilerden

öyle olsun istedim ellerim

ama iskambil tutarmış o eller  
sigara tutarmış  
vurmuş masaya  
kasılırmış öfkeli  
yumruk olurmuş

istemedim

meğer severmiş o eller  
kadeh tutmayı  
çiçek vermeyi  
okşamayı

anlamadım

İttim  
babamdı.

.....

Ellerim neyi ister? ■

## MELİSA GÜRPINAR (1941)

İstanbul, 1941. Şiir kitapları: *Umut Pembeleri* (1962), *Yeni Bir Gün Şarkısı* (1975), *Geceyarısı Notları* (1981), *Ara Beni Sevgilim Sözcüklerin İçinde* (1983), *Yaz Mektupları* (1985), *Çocukluğum ve Ölümüm* (1992), *Salkımsöğütlerin Gölgesinde* (1998), *Her Harf Bir Melek* (1999).

Melisa Gürpınar'ın *Geceyarısı Notları* (Remzi Kitabevi, 2. Bas., İst., 1994) kitabı birbirinden numarayla ayrılmış toplam 10 söyleşiden oluşuyor. Bunlar arasında "baba"ya atfın yapıldığı kısımlar şöyle sıralanabilir: "Söyleşi I" (s. 9-20) "Söyleşi IV" (s. 37-45), "Söyleşi IV" (s. 47), "Söyleşi VI" (s. 62- 63), "Söyleşi X" (s. 113-122). Gürpınar'ın "Yağmur Damlaları" (*Çocukluğum ve Ölümüm*, Can Yay., İst., 1992, s. 81) şiirinde de "baba"ya yer verilir.

### *Yağmur Damlaları*

acaba nasıl anlatsam size  
yıldızları uyandırmadan  
soldurmadan gün ışığını  
çocuklarım  
can kuşlarım mı desem  
yağmur damlalarım benim  
acaba nasıl anlatsam

bir atlıkarıncaya bindiremedimse sizi  
güneşe yükselen  
ve sonra dünyanın kapısına indirenini  
bulamadığımdandır  
beni bağışlayın  
babanızla da bir resmim yok benim  
aynı resme sığar mı  
iki ayrı gezegen  
iki nehir  
ve iki kılıç aynı kına sığar mı birden

nasıl olsa size uçmayı öğrettim  
sırmadan nakışı var kanadınızın  
nasıl olsa harman sizin  
düğün sizin  
çok üşürseniz uğrarsınız  
ülkesine sözcüklerin ■

## ATAOL BEHRAMOĞLU (1942)

Çatalca, 13 Nisan 1942. Şiir kitapları: *Bir Ermeni General* (1965), *Bir Gün Mutlaka* (1970; Aynı adlı Toplu Şiirleri: 1. Cilt, 1991), *Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri* (1974), *Ne Yağmur Ne Şiirler* (1976), *Kuşatmada* (1978), *Mustafa Suphi Destanı* (1979), *Dörtlükler* (1980), *Seçme Şiirler 1959-1982* (1983), *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* (1983), *Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum* (Almanya, 1985), *Kızıma Mektuplar* (1987; ayrıca Toplu Şiirleri, 3. cilt, 1993), *Eski Nisan* (1997), *Bebeklerin Ulusu Yok* (1988), *Yaşadıklarından Öğrendiğim Bir Şey Var* (Toplu Şiirleri, 2. cilt, 1992), *Sevgilimsiz* (1993), *Aşk İki Kişiliktir* (1999).

"Geceydi" *Bir Gün Mutlaka*, Toplu Şiirler-I, Adam Yay., 7. Bas. İst., 1997, s. 39)  
 "Gecekonduda Geçen Bir Çocukluk" (Age., s. 151), "Parkta Rastladığım Adam" (Yaşadıklarından Öğrendiğim Bir Şey Var, Toplu Şiirler-II, Adam Yay., 8. Baskı, İst., 1998, s. 18-19), "Bir Şehit Kızına" (Age., s. 75-76), "Sesler" (Age., 101-102), "Görüşme Günü" (Age., s. 106), "Hapishanede Bir Sabah Türküsü" (Age., s. 118-119), "Gecenin Üzgün Çiçeği" (*Kızıma Mektuplar*, Toplu Şiirler-III, Adam Yay., 5. Baskı, İst., 1997, s. 44), "Kızıma Mektuplar-12" (Age., s. 217), "Kızıma Mektuplar-19" (Age., s. 224).

### *Bir Şehit Kızına*

-Türküler ve Alaz İçin-

Güzelim, sevdiğim, çocuğum, gülüm  
 Bir şehit kızısın sen.  
 Acılı, buruk bir türkü gibisin  
 Bu acımasız günlerin içinden

Tuhaf bir sıkıntıyla daralır şimdi  
 Küçücük, kuş kanadı yüreğin:  
 'Babam nerede, niye gelmiyor  
 Babama küstüm ben anneciğim...'

Baban artık hiç olmayacak yavrum  
 Sana çocuğum diyemeyecek bir daha  
 Güçlü, baba kucağının sıcaklığını  
 Duyamayacaksın minik vücudunda

Baban yiğit bir oğluydu halkımın  
 Onun için öldürdüler  
 Sana halkımızdan armağan olsun  
 Getirdiğim kırmızı güller

Yıllar geçecek, alışacaksın  
Bir ince sızı kalacak ondan,  
Senin gözlerin gibi ışıltılı  
Çiçekler fışkıracak babanın mezarından

Ve tıpkı serpilene bir çiçek gibi  
Gelişip ışıırken bilincin gitgide  
Babanı yeniden kavrayacaksın  
Babanı yeniden doğacak seninle

Güzelim, sevdiğim, çocuğum, gülüm  
Bir şehit kızsın sen  
Acılı, buruk bir türkü gibisin  
Bu acımasız günlerin içinden

### *Kızıma Mektuplar'dan*

19

Düşünüyorum bazen:  
Bunca hasret  
Bunca keder  
neden?

Savaşırsız bir dünya özlemekten.  
“Çocuklar öldürülmesin”  
demekten.

İşte çocuğum, babanın  
suçları bunlar.

Bir gün gelecek  
Ne ben kalacağım  
dünyada

Ne de bizi  
birbirimizden ayıranlar.

Ama  
çocukları onların  
Babalarından utanacaklar  
Sen babanla  
övünürken. ■



## ABDÜLKADİR BULUT (1943)

Anamur, 1943-9 Ağustos 1985. Şiir kitapları: *Sen Tek Başına Değilsin* (1976), *Acılar Yurdumdur* (1981), *Kahveci Güzeli* (Çocuk Şiirleri, 1981), *Yıkımlar* (1982), *Gözyaşları da Çiçek Açar* (1983), *Sen Tek Başına Değilsin II* (1984), *Yurdumun Şiir Defteri* (1985), *Ülkemin Şiir Atlası* (Tüm Şiirleri, 1987).

Abdülkadir Bulut'un "Dostun Kar Gibi Yağanı" (*Ülkemin Şiir Atlası*, Can Yay., İst., 1987, s. 78-79), "Oğlunun Mezarına Dut Diken Baba İçin Şiir" (*Age*, s. 188) isimli şiirlerinde "baba" teması işlenir.

### *Dostun Kar Gibi Yağanı*

Sevda baba yadigarıdır  
Hadi ver ellerini sağdımcım  
Hep birlikte ısıtacağımız dünyaya  
Varılacak dalları terleyen  
Bir nar ağacının altından

Yetmez bir atımlık öfkeler  
Alnındaki heyecanı taşırmaya  
Kaşlarını çatmaya, göğsünü açmaya  
Yetmez bir sıkımlık öfkeler  
Omuzlarını yıkma, yüzünü devirme  
Tılısını her an bozulacakmış gibi  
Sarmalıyız hayati

Marifet bir bakışta kestirebilmek  
Dostun kar gibi yağanını  
Arkadaş canlısını, sır taşıyanını  
Ve daima açık sözlü olanını  
Elinle koymuş gibi bulmak  
Kayalıklar arasından

Artık inancı sıkılamak şiirlere  
Kuşlara, kuşatma içindekilere  
Madem ki, aşkların

Acıları alınmamış bir dünyadır  
Bana döndür taşıdığım serinliği  
İçimde aşılanmamış sular var

Sevda baba yadigarıdır  
Hadi ver ellerini sağdıçım  
Gönlünü almak bize yakışır  
Su verirken ikindi üstü  
Toprağı dağılan karanfillerin.

## *Oğlunun Mezarına Dut Diken Baba İçin Şiir*

Bir günün yolunda bir baba  
Civanından bir dut fidanı elinde  
Ve sarılı bir yumruk gibi kökü  
Tütün sarısı gövdesinin dibinde

Vurulmuş oğlunun mezarına dikecek  
Belli ki tütün sarısı o dut fidanını  
Düşünerek annesinin sandığına koyduğu  
Kanlı ipekten gömleğini

Beyaz bir küpedir her dut çiçeği  
Daima sonsuz bir geleceği süsler  
Siz de mi geleceği süslersiniz yoksa  
Ey sarı gövdeli şiirler

Bir günün yolunda bir baba  
Civanından bir dut fidanı elinde  
Ve sarılı bir yumruk gibi kökü  
Tütün sarısı gövdesinin dibinde ■

## SENNUR SEZER (1943)

Eskişehir, 12 Haziran 1943. Şiir kitapları: *Gecekond* (1964), *Yasak* (1966), *Direnç* (1977), *Sesimi Arıyorum* (1982), *Kimlik Kartı* (Seçme Şiirler, 1983), *Bu Resimde Kimler Var* (1986), *Afiş* (1991), *Direnç Şiirleri* (Toplu Şiirler, 1995), *Uçuk Seçik Şiirler* (1995), *Kirlenmiş Kâğıtlar* (2000).

"Baba" konulu şiirleri arasında, "23 Nisan 1972" (*Direnç*, Cem Yay., tarihsiz, s. 44), "Babaları 141-142'den Yargılanan Çocuklara" (*Age.*, s. 47-48) isimli şiirler bulunmaktadır.

### *Babaları 141-142'den Yargılanan Çocuklara*

Hayır, baban kimseyi öldürmedi  
Utanma arkadaşlarımdan  
Baban arkadaşların da mutlu olsun istedi.  
Utanma babam hapiste demekten  
Babanım suçlu çocukları sevmekti.

Evet, uzun bir süre  
Baban getiremeyecek ekmeği eve,  
Ekmeksiz kimse kalmam diye  
Yazı yazmaktan suçlu.

Babanı yıllar sonra  
Gördüğüm zaman dik olsun başım.  
Babana yakışır ol  
Kaçma düşünmekten.  
Düşünmek suç olsa da  
Savun suçsuzluğunu  
Babanım değil  
Halkım. ■

## SÜREYYA BERFE (1943)

İstanbul, 1943. Şiir kitapları: *Gün Ola* (1969), *Savrulan* (1971), *Hayat ile Şiir* (1980), *Çocukca* (Çocuk şiirleri, 1982), *Ufkun Dışında* (Toplu Şiirleri, 1985), *Şiir Çalışmaları* (1992), *Ruhumun* (1998).

Süreyya Berfe, "Sevgiyle Başlarız İşimize" (*Kalfa*, 1965-1988, YKY, İst., 1999, s. 102-103), "İskele Babası" (*Age.*, s. 253) "Kanamalı Bebek" (s. 255-256) şiirlerinde "baba" konusuna yer verir.

### *İskele Babası*

Nasıl başlayabilirim bu şiire  
son geleceğin içinde gizliyken?  
Yavrum benim korkulu umudum  
babam sözümüne bir şairken  
utanır bakamaz yüzünüze.

Bilmem eski günleri anar mısın?  
Rahat verir mi kanlı yıllar?  
Yavrum benim merak ettiğim  
ola ki vereceklerim az gelir sana  
bana ve anama boş ver. Hayat var.

Fazla yazamayacağım bağışla beni.  
Çekmeni istemediğim acılarla boğuşmam gerek.  
Yavrum benim çabuk büyü  
düşüncen bile hız katıyor kalbime  
parçalanmış hiçbir şey seninle sürmeyecek.

## *Kanamalı Bebek'ten*

3.

Babanın yüzündeki ışıltı gitmiş  
bütün çizgiler yerleşmiş yerlerine.  
En ucuzundan kundura, pantolon, gömlek.  
En ucuzundan şarap, en ucuzundan elma...

Oğlunu kandırmışlar  
“Bizden olacaksın” demişler. Olmuş, öldürülmüş  
Kızı daha küçük, karı yarı hasta  
Stok, kaçakçılık, IMF, OPEC, AET...  
Enflasyon, başıboş bırakılan fiyatlar, karaborsa...

Baba iki aydır işsiz, iki aydır sosyalist.  
Sendika, parti, dernek  
toplantı, bildiri, eylem koyma...  
Çin, Sovyet, Amerika, Avrupa, Arnavutluk...  
Baba iki aydır işsiz, iki aydır bulanık.

İki aydır daralmış dünyada.  
İki aydır hiçbir şeyi gözü görmüyor.  
İki aydır duruyor mutfaktaki pörsük lahana  
İki aydır kimse bakmıyor, evin önündeki küçük kavağa,  
Çok acele kan aranıyor  
Kanamalı bir baba için... ■

## İSMET ÖZEL (1944)

Kayseri, 1944. Şiir kitapları: *Geceleyn Bir Koşu* (1966), *Evet İsyân* (1969) *Cinayetler Kitabı* (1975), *Celladıma Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar* (1984), *Şiirler, 1962-1974* (1980), *Şiir Kitabı* (1982), *Erbain* (1987), *Bir Yusuf Masalı* (2000).

"Amentü" (*Erbain*, Çıdam Yay., İst., 5. Bas., İst. 1993, s. 43-50) şiirinde toplumsal çarpıklıkları tenkit ederken "baba" temasını da kullanır.

### *Amentü*

İnsan  
 eşref-i mahlûkattır, derdi babam  
 bu sözün sözler içinde bir yeri vardı  
 ama bir eylül günü bilek damarlarımı kestiğim zaman  
 bu söz asıl anlamını kavradı  
 geçti çıvgınların, çıbanların, reklâmların arasından  
 geçti tarih denilen tamahkâr tüccarı  
 kararmış rakamların yarıklarından sızarak  
 bu söz yüreğime kadar alçaldı  
 damar kesildi, kandır olacak  
 ama kan kesilince damardan sıcak  
 sımsıcak kelimeler boşandı  
 aşk için karnıma ve göğsüme  
 ölüm için yüreğime sürdüğüm ecza uçtu birden  
 aşk ve ölüm bana yeniden

su ve ateş ve toprak  
yeniden yorumlandı.

Dilce susup  
bedence konuşulan bir çağda  
biliyorum kolay anlaşılmayacak

kanatları kara fücur çiçekleri açmış olan dünyanın  
yanık yağda boğulan yapıların arasında  
delirmek hakkını elde bulundurmak  
rahma çağdaş terimlerle yanaşmak için  
bana deha değil  
belgeler gerekli  
kanıtlar, ifadeler, resmî mühür ve imza  
gençken  
peşpeşe kaç gece yıllarca  
acıyan, yumuşak yerlerime yaslanıp uçardım  
bilmezdim neden bazı saatler  
alaturka vakitlere ayarlı  
neden karpuz sergilerinde lüküs yanar  
yazgı desem  
kötü bir şey dokunmuş olurdu sanki dudaklarıma  
Tokat  
aklıma bile gelmezdi  
babam onbeşli olmasa.

Meyan kökü kazarmış babam kırlarda  
ben o yaşta koltuğumda kitaplar  
işaret parmağımda zincir, cebimde sedef çakı  
cebimde kırlangıçlar, çılgınlık sayfaları  
kafamda yasak düşünceler, gide meselâ.

Kar yağarken kirlenen bir şeydi benim yüzüm  
 her sevinç nöbetinde kusmak sunuldu bana  
 gecenin anlamı tıkanıp diye ılık çalar  
 resimli bir kitaptan çalardım hayatımı  
 oysa her gün  
 merkep kiralayıp da kazılan kökleri  
 forbes firmasına satan  
 babamdı.

Budur

işte bir daha korkmamak için korkmaz görünen korku  
 işte şehirleri bayındır gösteren yalan  
 işte mevsimlerin değiştiği yerde buharlaşan  
 kelepçeler, sürgünler, gençlik acılarıyla  
 güçbelâ kurduğum cümle işte bu:  
 ten kaygusu yüklü ağır bir haç taşımaktan  
 tenimin olanca ağırlığı yokoldu.

Solgun evler, ölü bir dağ, iyice solmuş dudak  
 bile bir bir çınlayan  
 ihtilâl haberidir  
 ve gecenin gümüş ipliklerden işlenmiş oluşu  
 nisan ayları gelince vücudu hafifletir  
 şahlanan grevler içinde kâhkahalarım küstah  
 bakışlarım beyaz bulutlara karşı obur  
 marşlara ayarlanmak hevesindeki sesim  
 gider şehre ve şaraba yaltaklanarak  
 biraz ağlayabilmek için  
 fotoğraflar çektirir  
 babam  
 seferberlikte mekkâredir.



İnsanın  
gölgesiyle tanımladığı bir çağda  
marşlara düşer belki birkaç şey açıklamak  
belki ruhların gölgesi  
düşer de marşlara

mümkün olur babamı  
varlık sancısıyla çağırarak:

Ezan sesi duyulmuyor  
Haç dikilmiş minbere  
Kâfir Yunan bayrak asmış  
Camilere, her yere

Öyle ise gel kardeşim  
Hep verelim elele  
Patlatalım bombaları  
Çanlar sussun her yerde

Çanlar sustu ve fakat  
binlerce yılın yabancı bir ses  
değdi minarelere:  
Tanrı uludur Tanrı uludur  
polistir babam  
Cumhuriyetin bir kuludur

bense  
anlamış değilim böyle maceralardan  
ne Godiva geçer yoldan, ne bir kimse kör olur  
yalnız  
çoşkunluğu karşısında içlendiğim şadırvan  
nüfus cüzdanımda tuhaf

ekmek dangası durur  
 benim işim bulutlar arşınlamak gün boyu  
 yavaş yavaş uyanmak  
 çocuk kemiklerinden yelkenler yapıp  
 hırsız cenazelerine bine bine  
 temiz döşeklerin ürpertisinden çeşme  
 korkak dualarımdan cibinlikler kurarak  
 dokunduğum banknotlardan tiksinemeyi itiraz  
 nakışsız yaşamakları  
 silâhlanmak sanarak  
 çıkardım  
 boğaza tıkanan lokmanın hârtasını  
 çıkımda güneşler halka dağıtmak için  
 halkı suvarmak için saçlarımda bin ırmak  
 ıhtırdım caddeleri meğer ki mezarlarmış  
 hazırmış zaten duvar sıkılmış bir yumruğa  
 fly Pan-Am  
 drink Coca-Cola.

Tutun ve yüzleştirin hayatları  
 biri kör batakların çırpımında kutsal  
 biri serkeş ama oldukça da haklı.  
 Ölümler  
 ölümlere ulanmakta ustadır  
 hayatsa bir başka hayata karşı.  
 Orada  
 aşk ve çocuk  
 birbirine katışmaz  
 nasıl katışmıyorsa başaklara ağustos sıcaklığı  
 kendi tehlikesi peşinden gider insan  
 putların dahi damarından  
 aktığı güne kadar  
 sürdürür yorucu kovalamayı.

Hanidir görklü dünya dünyalar içre doğan?  
Nerde, hangi yöremizde zihnin  
tunç surlardan berkitilmiş ülkesi  
ağız bayat suyla çalkanmış çocuğa rahim olan  
parti broşürleri yoksa kafiyeler mi?  
Hangi cisimdir açıkça bölmek isterim  
takvim yapraklarımın arasını dolduran  
nedir o katı şey  
ki gücü  
gönlün dağdağasını durultacak?

Hayat  
dört şeyle kaimdir, derdi babam  
su ve ateş ve toprak.  
Ve rüzgâr,  
Ona kendimi sonradan ben ekledim  
pişirilmiş çamurun zifri korkusunu  
ham yüreğin pütürlerini geçtim  
gövdemi âlemlere zerkederek  
varoldum kayrasıyla Varedenin  
eşref-i mahlûkat  
nedir bildim. ■

## ÖZKAN MERT (1944)

Erzurum, 21 Ekim 1944. Şiir kitapları: *Kuracağız Herşeyi Yeniden* (1969), *Kırlangıçlar, Kırlangıçlar* (1978), *Irgatoğlu Atçalı Kel Mehmet Destanı* (1980), *İşte Hayat, İşte Ölüm ve Tarih* (1984), *Stockholm'de Mavi Saatler* (1987), *Dünya Çarpıyor Yüzüme* (1988), *Allah ve Tango* (1990), *Mozart ve Akdeniz* (1992), *Bir İrmakla Düello Ediyorum* (1995), *Bir Dünyalının Notları* (Toplu Şiirleri, 1997), *Kentlerin Senfonisi* (2000), *Van Gölü Senfonisi* (2001).

Özkan Mert'in şu metinlerinde "baba" kavramına yer verilir: "Lacivert Bir Zeki Müren" (*Bir Dünyalının Notları*, YKY, İst., 1997, s. 13), "Beşlikler" (*Age.*, s. 142), "Oğlum Kerim İçin" (*Age.*, S. 202).

### *Lacivert Bir Zeki Müren'den...*

babamın göğsünde bir ırmak  
uzun uykulardan, güneşlerden geçirilmiş  
salı günü saat bir buçukta  
başlayacak lacivert bir Zeki Müren

paris'te modası geçmiş bir gece  
sein kıyısında tanrının ayakkabıları  
masmavi bir vals  
güzel av olur İstanbul'da

ne kadar kahraman bu vals  
göğü yapıştırmış göğsüne kont  
anlatması uzun sürer  
galatada bir balıkçı meyhanesinde ■

## REFİK DURBAŞ (1944)

Erzurum, 1944. Şiir kitapları: *Kuş Tufanı* (1971), *Hücremde Ayışığı* (1974), *Çırak Aranıyor* (1978), *Çaylar Şirketten* (1980), *Nereye Uçar Gökyüzü* (1983), *Siyah Bir Acıda* (1983), *Bir Umuttan Bir Sevinçten* (Toplu Şiirler, 1984), *Yeni Bir Defter-Şiirler- Meçhul Bir Aşk* (1985), *Adresi Uçurum* (Toplu Şiirler, 1986), *Geçti mi Geçen Günler* (1989), *Menzil* (1992), *Kimse Hatırlamıyor* (Toplu Şiirleri:1, 1994), *İki Sevda Arasında Kara Sevda* (1994), *Düşler Şairi* (1997).

Durbaş'ın şu şiirlerinde "baba" kavramıyla karşılaşıyoruz: "Mareşal" (*Bir Umuttan Bir Sevinçten*, Can Yay., İst., 1984, s. 10), "Tabut" (*Kimse Hatırlamıyor*, Adam Yay., İst., 1994, s. 24./ *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, s. 24) "Mezarlıklar" (*Kimse Hatırlamıyor*, s. 31; *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, s. 31) "Ağitlar" (*Kimse Hatırlamıyor*, s. 40-42; *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, s. 41-46), "Gülün Adı Ne" (*Kimse Hatırlamıyor*, s. 106,109; *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, s. 112, 116), "Çaylar Şirketten" (*Kimse Hatırlamıyor*, s. 189-190; *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, s. 229-231), "Pusula" *Yeni Yüzyıl* gazetesinde, 5 Mayıs 1996).

### *Ağitlar'dan*

1.

*Bugün*

*27 Temmuz 1968*

*Cumartesi*

### *İstanbul'dan*

"Oğlum

selam eder gözlerinden öperim

nasılsın iyi misin

bizleri soracak olursan

biz hepimiz iyiyiz

oğlum ne oldu

neden mektup yazmıyorsun

acı eline para geçti mi

bizi unutuyorsun

demek ki  
ihtiyacınız olduğu zaman bizleri arıyorsunuz  
bundan sonra  
ne mektubunuzu istiyorum  
ne yüzünüzü  
ne selamımızı”

Yüreğimde yalnızlığın tasviri  
Bir şehir ölüsü kucacımda  
Evler yıkılıyordu. Acıyı omuzladım  
Yanlış sesler gerdim pencerelele  
Rehinde bırakılmış birkaç saatin  
Umutla kullanılan onurundan  
Cinnetler, sevinçler, zulümler yarattım

“merhaba

*bugün mektubunu alınca  
hemen sana birkaç satır yazıp  
postaladım  
belki çabuk çabuk olduğu için  
anlamsız olmuştur.  
o satırlarla  
sana olan sevgimi, aşkıma  
iletmeye çalıştım  
kütüphane kartıyla birlikte  
aldığım resmin duruyor  
masamın üzerinde  
o resimde kravatlısın  
bak ne güzel  
şu anda yanımda olsaydın  
çok iyi olurdu diye düşünüyorum”*

Sevinçlerden kurdum küçük evleri  
sokakları acıdan ve sıkıntıdan  
belki bir akşamüstü çıkıp gelersen

ağaçlarıma uhrevî kuşlar çizesin  
efsunu ve yalnızlığı kullanasın  
ilençleri gizleyesin diye yüzüme  
sevdalar, eceller, özlemler yarattım

yalnızım. canım sıkılıyor  
babama mektup yazmalıyım  
gazeteleri okuyorum  
annem öleli kaç yıl oldu  
Konya'da irtica. Parasızlık  
seçimler erken mi yapılacak  
Akhisar'da depres: iki ölü  
yeni bir ev bulmalıyım  
Galatasaray da sezonu açtı  
dersler bitecek mi  
öğrenciler polislerle çatışıyor  
işgal ve boykot, alkol ve sigara  
iki ölü  
askere mi gitmeli yoksa  
çalışmak istemiyorum artık  
İstanbul olaysız  
fakat gergin bir gün yaşıyor

yalnızım.  
Başım ağrı içinde.

Kalbim. Güzel günleri unutmalısın  
Sabahladığım cüzzamlı parkları  
Centilmen sigarayı ve parasızlığı  
Aşkları aşkları da unutmalısın  
Köhne kadınları ve genç kız heykellerini  
Uçurabilirsin artık gökyüzünde  
Bedenler, acılar, şehvetler yarattım ■

## M. RAGIP KARCI (1945)

14 Haziran 1945, Siverek. *Yeni Bir Sevda Süleymanı* (1981), *Bir Başkasının Kitabı* (1996).  
Baba motifi "Belki" (*Yeni Bir Sevda Süleymanı*, Yazı Yay., İst., 1988, s. 32) ve "İçlenmeler"  
(*Age.*, s. 51) şiirlerinde yer alır.

### *İçlenmeler'den...*

"Babalar  
denizlerin korkak sürgünleri  
gülmeleriyle sıvayıp  
irinli yalnızlıklarını  
namusunu kurtarmış bir nehir gibi  
yorgun  
ve  
ağaçları saymaya  
başlayan gözleri..."

### *Belki*

Babası bir turnaya kapılıp  
demirler döver tav verir  
abdullah cem'in kankırmızı gözlerine  
yeni bir yaşamak getirilir  
kar beyaz gecelerde  
gecelerden söz ile  
demli çaylar ve büyük ateşler içilir  
kara defterlerden konuşulur  
yangın yerleri gezilir  
geceler yorulur  
sabah ezanı zeybekleri  
diz vururken göğsüne toprağın  
Abdullah Cem gözyaşlarını  
babasının yüreğinden geçirir ■



## NURETTİN DURMAN (1945)

Bingöl, 15 Aralık 1945. Şiir kitapları: *Şehrin Üzerindeki Bulutlar* (1990), *Haziran* (1991), *Savrulan* (1993), *Uzun Beyaz Bir Çiğlik* (1995), *Hoşça Kal Hüzünbaz Çocuk* (1998), *Akşam Yedi Suları* (seçme şiirleri, 2000).

Nurettin Durman, "Süleyman" (*Şehrin Üzerindeki Bulutlar*; Kardelen Yay., İst., 1990, s. 11.; *Likâ edebiyat dergisi*, S. 44, 1 Şubat 2004, s. 4)<sup>2</sup> ve "Yakub" (*Hoşça Kal Hüzünbaz Çocuk*, Beyan Yay., İst., 1998, s. 29) başlıklı şiirlerinde "baba" göndermeleri vardır.

### *Süleyman*

Atlar dört nala giderdi aşkla giderdi  
Dağlardan dağlara haber  
Ulaşınca nasıl da  
Mavzerini dedem  
Ateşlerken elaziz sokaklarında  
Erişte keserdi kadınlar güzün, analarımız  
Oturarak ve başlarını kapatarak gibi kurşun  
Kaynardı köpük inerdi aşağı dağ suyu.

Atlar dört nala giderdi oç almaya giderdi  
Gözyaşı olurdu uğru gözlü dev bilinen  
Kemiren meşe ağaçlarını, aklımızı  
Öylece duran kökle, görülmeyen  
Keklik ötüşleri kayalıklardan  
Karşı köylere ulaşırdı sabahları  
Dağlırdı ses ve uzardı ve çağırırdı  
Ki iyi bilinen ezanıyla hafız babam  
İyi bilinen toprak ve çiçek kokularıyla  
Yani dedemiz oluyordunuz dağ başıdır muhterem. ■

<sup>2</sup> Bu şiirin *Şehrin Üzerindeki Bulutlar* (Kardelen Yay. İst., 1990)'daki şeklinde "ezanıyla hafız babam" ibaresi bulunmamaktadır. Fakat bu şiirde bir eksiklik hisseden şair, gerekçeli bir açıklamayla *Likâ* da yeniden yayımlanmasına izin vermiştir: "Babamın o güzel, genç sesiyle okuduğu sabah ezanlarını iyi ifade etmem gerekiyordu." (*Likâ Edebiyat Dergisi*, S.44, 1 Şubat 2004, s.4)

## AHMET TELLİ (1946)

1946'da Çankırı-Eskipazar'da doğdu. Şiir Kitapları: *Yangın Yılları* (1979), *Hüznün İsyan Olur* (1979), *Dövüşen Anlatsın* (1980), *Saklı Kalan* (1981), *Su Çürüdü* (1982), *Belki Yine Gelirim* (1984), *Çocuksun Sen* (1994), *Kalbim Unut Bu Şiiri* (Seçme Şiirler 1994).

"Kekomeçe" (*Yeni Biçem Dergisi*, S. 71. Mart 1999) başlıklı metninde "baba" konusu işlenmiştir.

### *Kekomeçe*

Kekeme bir tarih perperişan  
Aşkların nesisin sen şimdi ey  
Ardına baktığımda Munzur  
Şimdisi gri bir okyanus olan

Ormanın yakıldı senin köylerin de

Babası Kırmıncı olanın payı  
Etno hüznümler ve Kekomeçe  
Zaten kovalandıydın bunca ey  
İşte o kadar ve bir ne ise

Su işte Asmin ve nelerin  
Kekemesi olan huzursuz oğul  
Kovulmadığım ütopi kaslımdı  
Kovulmadığım bir ne ise

Ama sen terk et bu dünyayı da ■

## HİDAYET KARAKUŞ (1946)

Isparta, 6 Eylül 1946. Şiir kitapları: *Günaydın Gül Yaprığı* (1979), *Kemeraltı Şiirleri* (1982), *Hangi Leylasın Sen* (1986), *Sesini Bana Bırak* (1993), *Ateş Mektupları* (1995), *Konuş Benimle* (1998).

"Baba"ya atıf yaptığı şiirleri arasında şunlar vardır: "Avuntu" (*Ateş Mektupları*, Bilgi Yay., Ank., 1995, s. 28-29), "Kül Kahvesi" (*Age.*, s. 79-81), "Sapan" (*Age.*, s. 82), "Neşe Ve Yara" (*Age.*, s. 83), "Borç" (*Age.*, s. 84), "Ayna Tepsi Duvar" (*Age.*, s. 85) "Sararmış Askerler" (*Age.*, s. 86), "Sitem" (*Age.*, s. 87), "Bilet" (*Age.*, s. 88-89), "Bu Şiirler" (*Age.*, s. 90) [Karakuş'un *Ateş Mektupları*'nda, "Kül Kahvesi" (s. 79-90) bölümünde yer alan yukarıdaki şiirler, 1995'te yazılmış.] Ayrıca "Şiir" (*Hangi Leylasın Sen*, Bilgi Yay, 2. Bas., Ankara, 1999, s. 64-65) adlı metninde de "baba"ya değinilir.

### *Kül Kahvesi*

anlatmak için babamı  
oturdum bu şiirleri yazdım  
yetecek mi sözcüklerin gücü  
bir ömre yayılan insanı  
şiirsel bir imgeye dönüştürmeye

kış gecelerinde oturup  
gezgın öyküleri anlatırdı gülerek  
kissalar özerdi gençliğinden hep  
hissesi gizli kahramanı belirsiz  
sorardım sorardım söylemezdi  
serüvenlerin başından geçtiğini

türkülerle vurur özlemlerini  
 sevdasını tabakadan sarardı  
 bir ayıngacı dikkatiyle  
 kız saçına benzer  
 bir tütün müydü yaktığı  
 tütüne benzer bir kız saç mıydı  
 yüreğini yakan

öfkesine yapışık gülüşleri  
 çarşılardan dönünce balonları sönmüş  
 uzanırdı merdiven başındaki şilteye  
 fırsatçılarına söverek pazarın  
 çökerdi kalemle kâğıdın başına  
 alamadıklarını yazar toplar çıkarırdı  
 deseninde kuşlar bakan heybesinden

annemse üç parça şey için  
 kaleme sarıldı diye gülerdi uzaktan  
 o çarpıp çıkaradursun harcamalarını  
 eli dirseklerine kadar hamur içinde  
 söylerdi zihninden matematiğin sonuçlarını  
 öfkelenirse de gözleri kızarak  
 babam annemden yapardı sağlamasını

dostlukları kül kahvesi kadar  
 köpüklüydü her zaman  
 kar yağmadan damlaları sıkıştırır  
 kaysı aşıları zerdaliye bahara doğru  
 yel çıkar yağmur çoğalır zemheride  
 köşeden damlamaya başlamadan tavan  
 hırsından kendi akardı babam ■

## HÜSEYİN PEKER (1946)

İzmir, 26 Mayıs 1946. Şiir kitapları: *İnsan Arkadaşınıdır* (1997), *Yer Bezinden Bir Köle* (2000), *Ses Salkımları* (2002).

"Kan Yürüdü" (*Ses Salkımları*, Hera Yay., İst., 2002, s. 16-17) şiirinde "babalar"dan söz eder.

### *Kan Yürüdü*

Yedi konaklık yol kaldı sevdiğim  
Senle gün arasına, senle güneş  
Senle üzüm ayına, kiraz ayının on beşine  
Yetim hakkı yemişler gül bayramında  
Şu dünyanın ortasında üç yudum suyla  
Kıtlık getirmişler, yedi yıl diz üstü yattık  
Yedi mum yaktık da sevemedik başka kimseyi  
Hep onlar oturdu aysız ormanımızda  
Bir adı da yazbaşı, şu bildiğimiz denizin  
Ondan kan yürüdü üstümüze  
Kara yün astık ortalık yerlere  
Bizden iyiler varmış dünyanın penceresinde  
Biz açtık geyik kemiğini, açtık yedi dağın çiçeğini  
Kan yürüdü olanca şehirlerin üstüne

Yedi yerden yamalı sevdiğim  
Şu bizim aşk dediğimiz mutluluk incisi  
Ben o yılan kılçığını bulamadım  
Dört döndüm nisan yağmurunun üstünde  
Gelişini guguk kuşuna duyurdum

Seni gözden düşürmek istemedim  
Anneler tertemiz, babalar yaban adamı  
Kan yürüdü, sokakların bildik taşlarının içine  
Kara boya sürdüm tüm gidişlere

Şehrim dört kanat, dört yerden yaralı  
Aç adamın ekmeğini çıkardım ortaya  
Bu beyaz; yollara çizilecek  
İsteyen ortaya dökülecek, isteyen günah adağma ■

## HÜSEYİN YURTTAŞ (1946)

Foça, 1946. Şiir kitapları: *İlk İşim Uyanmak* (1970), *Gelincik Günleri* (1977), *Uzun Yollar Yolcusu* (1978), *Uzunçalar* (1979), *Sanayi Çarşısı* (1980), *Gecede Kanat Sesleri* (1984), *Çürüme* (1986), *Kod Adı Mansur* (1993), *Kirli Tarih* (1993), *Sevgiden Ötesi Cehennem* (1995), *Yirminci Yüzyıl Ağrıları* (1996), *Aşıkların Gizli Defteri* (1998).

Şair, "Babamın Mektupları" (Çürüme, Bilgi Yay., 2. Bas., Ank., 1997, s. 75-94) başlıklı uzun şiirinin ilk bölümüyle çalışmamızda yer alıyor.

### *Babamın Mektupları'ndan*

o seslerin çocuğuyum ben  
gece vardiyalarını ıslık ıslık yoklayan  
güne ışıklar salarak  
kendi karanlığını kemiren  
o seslerin çocuğuyum ben

1.  
giz oldum sanma sakın, yanındayım senin  
hıçkırdığım günlerde de aklında tut bunu  
yanındayım sessiz soluksuz  
yüreğin daraldığı zaman, yani en karanlık anında  
yanındayım  
varım, varlığım benim

kan girmesin hiçbir zaman yaşamla arana  
nasıl sevdimse ben, sen de öyle sev onu  
benim acılarımı düşün acılar çekerken  
yoksulluğumu, iri ellerimi, esmer gövde mi  
nasıl sarılmıştım ona  
hiçbir şey vermemişken bana

kırklar değildik kırkları yaşadık  
genç omuzlarımızda kazınlar kürekler  
ovaların sarı yazlarında yıldız yıldız  
yiğitlenmeyen yiğitlerdendik  
toprak gevşerdi gücümüzden  
kırklar değildik kırkları yaşadık  
susuzluğa benzerdi onlarla aramızdaki sevgisizlik

bir alıcı kuş olup konarlardı saçaklarımıza  
çamur çağıl evlerimiz ağlardı  
sen ilk yürümeye başladığında  
şu koca dünya yollarında

anılar yiter sanma sakın  
hıçkırdığım günlerde ilk onlar yoklar seni  
yüreğinin kıyıları onların çıkartmasına uğrar ikide bir  
anılar yiter sanma sakın ■

## NİHAT BEHRAM (1946)

Kars, 1946. Şiir kitapları: *Hayatımız Üzerine Şiirler* (1972), *Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar* (1974), *Dövüşe Dövüşe Yürünecek* (1976), *Hayatı Tutuşturan Acılar* (1978), *Irmak Boylarında Turaç Seslerinde* (1980), *Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinde* (1982), *Militan* (1984), *Ayışığı Yana Yana* (1986), *Yine de Gülümseyerek* (1987), *Cenk Çeşitmesi* (1988), *Yalın Yürek* (Toplu Şiirler, 1998).

Nihat Behram'ın şu şiirlerinde 'baba' unsuruna rastlanmaktadır: "Nisan'a Doğru" (*Yalın Yürek*, Gendaş Yay., 2. Bas., İst., 1998, s. 20-21), "Kimlik" (*Age.*, s. 34), "Bir Yılın Son Sözleri" (*Age.*, s. 109), "Esinlendiği Şarkının Eşliğinde Kırk Dökük Sözler" (*Age.*, s. 331), "Elektra" (*Age.*, s. 347), "Anlamını Arayan Şarkılar (1980-1981)" (*Age.*, s. 355-356), "Türküler İçin" (*Age.*, s. 365), "Yüreği Gözlerinde Çocuk Gözleri Yüreğinde" (*Age.*, s. 371-372).

### *Yüreği Gözlerinde Çocuk Gözleri Yüreğinde*

-Yavrucak! Neden ağlıyorsun  
titreyip, için için  
böyle uykuların öncesi,  
nedir bu mahzunluğun?

-Babamın gözlerindeki rengi  
unuttum da ansızın!

-Sorsan söylemezler mi? Ya da  
resimlerine baksan...

-Kararır resimlerimde  
gözlerim geceleri,  
kirpiklerim kırılmış uykulara dağılır;  
anneme, o da yanıtız uykularla yaralı...



-Peki, baban nerede? Hey, çocuk!  
Söyle, bulalım hemen!

-Derin derin gülümseyip bir gece  
okşarken incecikten  
hüzün ve sevgiyle saçlarımı  
karanlık götürmüş onu, koparıp ışığmdan...

-Sabahlardan bir sabah  
mutlaka gelecektir, güzelim,  
şimdi uyuman gerek!

Neden aynı şarkıyı söylüyor herkes amca  
avutmak için beni?  
Rüyamda değil ki aradığım,  
ay değil, güneş değil ki o;  
sadece yüreğimde gözleri uçuldayan bir baba...

- Peki yavru tavşanım,  
babanın yüreği ne renk?

- Söyledim sana: Sevgi, hüzün, incelik...

- Bebecik, bu sana yeter;  
baban yüreğiyle dönecek! ■

## OSMAN SARI (1946)

K.Maraş, 4 Nisan 1946. Şiir kitabı: *Bir Savaşçıdır Kalbim* (1975), *Önden Giden Atlılar* (1992).

Şair, "Çocuk Göçü" (*Önden Giden Atlılar*, İz Yay., İstanbul 1992, s. 43-44) şiirinde babasına seslenir.

### *Çocuk Göçü*

Biz yine  
Başka bir şehre göçüyoruz babacığım  
Önüne evimizin  
Kocaman bir kamyon dayanmış  
Eşyamız toplanmış bir bir  
Kitaplarımız oyuncaklarımız  
Kanepeler yatak yorgan  
Masa ve sandalyeler  
Buzdolabı çamaşır makinesi  
Kapkacak ne varsa toplanmış  
Unutulmamış  
En değersizleri bile  
Artık attığım patikler  
Yüzüne bakmadığım oyuncaklarım  
Bir bir yerleşmiş kamyonu

Her şeyi alıp gidiyoruz burdan  
Evimiz ve bahçesi burda kalıyor  
Bakkal Mithat Amca  
Yazın Kuran öğrendiğim  
Şeker Camisi  
Komşu çocukları  
Arkadaşlarım  
Sibeller Muratlar burda kalıyor  
Biz gidiyoruz artık buradan  
Üzerinde top oynadığımız  
Yemyeşil çimen  
Burda kalıyor babacığım

Evimizin pencerelerine  
Konan kuşlar  
Burda kalıyor  
Açık kalmış kapıdan  
Güvercinler doluşurdu mutfağımıza  
Şimdi hepsi burda kalıyor babamcığım  
Biz göçüp gidiyoruz burdan ■

## AHMET ADA (1947)

Ceyhan-Adana, 20 Mayıs 1947. Şiir kitapları: *Gün Doğsun Gül Üstüne* (1980), *Acıyla Akran* (1983), *Yaz Kırlangıcı Olsam* (1985), *Aşk Her Yerde* (1990), *Vakit Yok Hüzünlenmeye* (1992), *Günyenisi Lirikler* (1992), *Yitik Anka* (İlk üç kitabı birlikte, 1993), *Taş Plak Gazelleri* (1995), *Küçük Bir Anmalık* (1996), *Begonyalı Pencere* (1998), *Denize Atılan Çiçek* (1999).

Şair, "Gökyüzünün Rengi" (*Yitik Anka*, Broy Yay., İst., 1993, s. 40) başlıklı metninde mahpushanedeki bir "baba"yı dile getirir.

### *Gökyüzünün Rengi*

Dallarda kar suskun, sokakta pusu  
Çıkıp gelsen penceremden  
Donatsan soframızı, ekmek  
Ve taze biberle günışığı

Hey! Çatımıza konan güvercin  
Yağmur suyu mu içiyorsun oluktan  
Baban hapiste mi senin de  
Annen çamaşıra gider mi

Buluştuk bu Pazar babamla  
Tel örgünün ötesinde esmer yüzü  
Bir pança gökyüzü götürdüm ona  
Ve kırmızı karanfil görüş günü

Babam der ki:

-Gökyüzünün rengini öğren  
Güneşi, ufkun şiirini  
Bir geyiğin su içişini  
Renk rüzgâr su ufuk içinde  
Düşün gelecek günleri  
Pencerenden ■

## METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU (1947)

Elazığ, 17 Mayıs 1947. Şiir kitapları: *Ben Asyalı Bir Ozan* (1983), *Çamurlu Bir Irmak* (1986), *Hayatımın Bahanesi* (1995), *Sevda Söze Dönüşmez* (1998).

"Babam, Köylüler ve Tren" (*Şevda Söze Dönüşmez*, Beyan Yay., İst., 1998, s. 60) başlıklı aşağıdaki şiirinde; TCDD memuru bir "baba"dan söz edilir. Şairin biyografisiyle ilintili olduğunu düşündüğümüz bu şiirde köylüler ile şairin devlet memuru ve "mağrur" babası arasında yaşanan iletişim dikkatlere sunulur: Devlet ile tebaa... Mengüşoğlu'ndan aldığımız diğer şiir "Su Kıyısındaki Adam" (*Likâ Edebiyat Dergisi*, S. 46, Nisan 2004)dır.

### *Babam, Köylüler ve Tren*

Şapkalarını hiçbir yerde unutmaz köylüler  
Babamın dergahına bile girdiklerinde  
Şapkalarını sıkıca tutup iki elleriyle  
Köylüler köylüler, etten sütunlar

Babamın demir trenlerine muhtaç köylüler  
Vagonlarda kaybolan koyunların çobanı  
Babamsa mağrur, kaptığı gibi borazanını  
Atar kendini dışarı, bir eli kanpananın tokmağında

Saate düşman mıdır onlar, böyle çabuk tüketirler zamanı  
Yorgun bir tay gibi burnundan soluyarak  
İstasyona girince tren, beklerler onlar  
Korkuyla ve hala elleri şapkalarında

'Arkamda dolanıp durmasana be adam'  
Diye bağıır, geriye dönerken köylüye çarpan babam  
Yiğitsen gir şimdi şimendifer odasına  
Sayısız saatler eskitmeden gir bakalım

Derken, gecenin bütün tiz seslerini toplayıp öterken  
Heybetiyle, haşmetiyle, akıllara ziyan bir tren  
Telefatın çizelgesini çıkaran babam, çağırır  
-İmzala, atla vagona, hadi bakam

Köylü, iki elinde birden şapka olan  
Köylü, treni babamın hayvanı sanan  
Köylü, gözlerinde binbir soru  
-Peki şimdi ne yapsak begim

## *Su Kıyısındaki Adam*

Yüzünü sulara gezdirir gibi  
Deniz kıyısında garip bir adam  
Oynak dudakları sır verir gibi  
Zamanı tüketmiş, dalmıştı öyle

Dünya hayatından kovulmuş sanki  
Nereden geliyor, niçin ağlıyor  
Çabuk yitirmiş de geç bulmuş sanki  
Bulduğunu taşa çalmıştı öyle

Besbelli yüreği yanık bir baba  
Evlat acısıyla Yakub'a sırdaş  
Ezele, ebede tanık bir baba  
Kıyıda tek تنها kalmıştı öyle

Adamın ruhunu temizliyordu  
Suyu zerrelere ayıran rüzgar  
Kaçamak bakıyor ve gizliyordu  
Kendini boşluğa salmıştı öyle

Ya bir delikanlı, belki bir bebek  
Suyun aynasında umduğu hayal  
Elini uzatsa tutup çekecek  
Rüyasında kaç kez almıştı öyle ■

## ARKADAŞ ZEKİ ÖZGER (1948)

Bursa, 1948-5 Mayıs 1973. Şiirleri ölümünden sonra *Sevdadır* (1974) adıyla kitaplaştırıldı. "Baba" temasının yer aldığı şiirleri, "Tamirat" (*Sevdadır*, Mayıs Yay., 2. Bas., Ank., 1984, s. 50-51), "Her şey Tekrardır Biraz" (*Age.*, s. 60-61), "Beyaz Ölüm Kuşları" (*Age*, s. 63-67) dir.

### *Tamirat*

ne kadar üstelesem yanlış bir değişimi  
bir proleterin oğlu olduğuma inandıramıyorum kimseyi  
inandıramıyorum babama bir proleter olduğunu

babam çok eski bir partizan  
kötü bir halk partisinin kalıntısına yamamış nefretini  
acıyı ve bir dönemi benden iyi biliyor  
ne zaman içki içsek bir Cuma gecesi ertesi  
açlığı ve yoksulluğu benden iyi anlatıyor

benim bir abim iki abim varmış  
açlık ve yoksulluk kötü bir şefin döneminde  
ikisini de almış

çünkü dönem o dönemmiş  
ablalarım kalıntı toplarmış pazardan  
abilerim buz satarmış

babamsa memur ayakkabılarının tamiratına  
nefretini yamarmış  
annem bir sabır küpü  
annem bir acı küpü



acıyla beslemiş yüreğini  
yoksulluğu ve açlığı acıyla doğurmuş

ve acıyla büyütmüş bebeğini  
acıyla doğurmuş

ben işte eksik bir birikimin tortusuyum  
geçmişlerde yoğrularak çocukluğum  
bana hep acıyı ve hüznü öğretti

ezilmişliğin kompleks ile büyüdüm böyle  
yaşıyamadığım günlere özlemlili  
yaklaşmak istedikçe burjuva özentilerine  
sınıfım çekiyordu utandırarak beni  
yaklaştıkça üşüyen damarlarımdaki hınç  
çekildikçe yanıyordu sınıfımın ateşinden

ben işte bunun için  
bir burjuva kuklasıyım, korkak  
ve acemi bir militanım  
hüzne ve yalnızlığa yakın

gördüm ki bir Cuma gecesi ertesi  
babamın eskimiş bürokrat ayakkabılarının tamiratına  
nefretle vurduğu örsü ve çekici  
öfkesini köseleden ayırdığı bıçak  
açılmış bir gül gibi duruyor önümde

vur gülüm vur gülüm vur gülüm  
vur sen de burjuva ayakkabılarının altına

artık ne soğuk damarlarımdaki ne sıcak  
sadece bıçak gülüm sadece bıçak. ■

## ARZU K. AYÇİÇEK (1949)

Divriği-Sivas, 1949. Şiir kitabı: *Şehrinizde Kalamam* (1995).

"Bütün Babaları Götürdüler" (*Bahçe Dergisi*, S. 6, Ekim 1998) başlıklı şiiri çalışmamız içerisinde ele alınmıştır.

### *Bütün Babaları Götürdüler*

sıkçaydı, soğuktu demir çubuklar  
hangi baba benim anne?  
dedi çocuk

hava sustu...

keskin bir bıçaktı  
annenin yüzündeki çizgiler  
korku: kocaman bir ağız. gök yoktu  
susmaya bıraktı yerini söz  
rüzgâra terkedilen terli bedenler  
amcaların teyzelerin sönük ışıkları.

bütün babaları götürdüler  
çocukların kucagında  
özsular durdu eylül'un toprağında  
pıhtılaşıyordu ırmağın kanı  
bir bardak dolusu hayat  
say dur yudumlarını.

yurdumu sormayın bana, diyordu biri  
önemi yok rengimin  
takvimler biriktiriyordu kimi durmadan  
küçük avuçlarında yarım kalan  
elmaşekeri kiminin.

-gizdir örten uçurumları –

dal sarı  
su kırmızı  
elleri yakıyor demir çubuklar

güneşlik şapkam da soldu baba... ■

## BEHÇET AYSAN (1949)

Ankara, 1949-Sivas, 2 Temmuz 1993. Şiir kitapları: *Karşı Gece* (1983), *Sesler ve Küller* (1984), *Deniz Feneri* (1986), *Eylül* (1988), *Şiirler* (1990), *Bütün Şiirleri* (1990), *El Yazıları* (Şiirler, 1990), *Düello* (Toplu Şiirleri, 1994).

Şairin "Beyaz Başörtülü Kadınlar" (*Düello*, Adam Yay., İkinci bas., İst., 1998, s. 172) "İşçi Mihali'nin Ölümü" (*Age.*, s. 219-220.) şiirlerinde "baba" teması işlenmiştir.

### *Beyaz Başörtülü Kadınlar'dan...*

...

saat 02.25, kenar mahalledeki evin içi

bütün kitaplar yerlerde  
şiirler, dersnotları, mektuplar

ve fotoğraflar, söyle bu resimdeki kız kim  
ya bu sakallı arkadaşım

bildiriler nerde  
söyle söyle söyle söyle

sandıklar boşaltılmış, anasının çeyizleri  
dolaplar, mutfak rafları, tabaklar  
yataklar yırtılmış, delik deşik.

o gün ilk defa jose antonio  
ilk defa and dağlarını ne zaman görmüştü

küçük  
bir çocukken babasıyla

oğlum demişti özgürlüğü halkın  
işte bu dağlar kadar

peki şimdi niye ağlıyorsun baba. ■

## CUMALİ ÜNALDI HASANNEBİOĞLU (1949)

Malatya, 29 Ekim 1949. Şiir kitapları: *Çerağ* (1978), *Bir Gecenin Şiiri* (1988), *Kendini Yusuf Gören* (1988), *Ölüm Bile Aşk İle* (1994).

Şair, "Bir Çılgın Suret" (*Ölüm Bile Aşk İle*, Esra Sanat Yay., Konya, 1994, s. 56-59) başlıklı şiirinde "baba"sını anar.

### *Bir Çiçeğin Sureti*

Ey usta acı! Akkor kelimeler sür yaramıza  
sözle dağla  
öv ve kutsa hüznü  
kargışla  
bu obur hayata olan aşkımızı

Ey titreyen teli yüreğimin  
Kitab'ımın sayfaları  
Sure'i Yusuf'ta bu sabah  
gözyaşımla ıslandı

babamı andım

Gözlemcisi gibi durduğum hayatın  
bir usta yaşayanıydım  
yapayalnız, birbaşına  
tufanımı gören Nuh'tan kaldım

Kendi güvertesine yüklediği kendini  
Kendi kıyılarından hızla uzaklaştıran gemi  
okyanus diplerine sunuyorum  
bu dünyayı gören gözlerimi

Ey kanlı siftah! Bu kendi ölümüm. İlk kez  
üstüne destan söylediğim gökten sarkan  
ben son soylu kamışı bu yok olan sazlığın  
Bedenimin veylinden geçirdiğim çılgınlıkla  
keşki çocuk olaydım

Keşki çocuk olaydım  
bir rüzgâr esse ben dağılaydım  
yazını ve kışını Burguzu'nun  
yeniden/aynı yerde tekrar akan su gibi  
çocukça yaşayaydım

Ölümde duracak bir çılgın atım

Kalbimde bir çırpıda uçan kuşları  
ürküten kendi hayatım  
belki sarsak ve küstah  
ve biraz da serseri  
her filmin sonunda ağlatan anneleri  
yine sade ben varım  
her şafakta kurşuna dizilip şairlerle  
her sabah güllerle açanım

Bütün kanatlarımı geceye adamışım

Çok sevdiğim her şeyi yadigâr bırakmışım  
hokkayı ve diviti kalbim, senin kanına bandım  
akıp giden geceye ne acılar yazmışım  
ne takılar takmışım  
eyvallah ettim aşka baş kesip bağır bastım

Sellerden artakalan ben bir çaykara taşım. ■

## GÜLSÜM AKYÜZ (1949)

İsparta, 1949. Şiir kitabı: *Eylül Deyişleri* (1987).

"Baba" teması şairin, "Madencinin Çocuğu" şiirinde (*Eylül Deyişleri*, Cem Yay., İst., 1987, s. 64-65) ele alınmıştır.

### *Madencinin Çocuğu*

Yazılmaz, şiiri,  
yüreğinde korkusu grizunun  
her sabah babasına son kez bakan  
oyunu,  
kuyudan yaralı çıkarmak olan  
madencinin çocuğunun.

Anlatılmaz korkusu,  
beklerken babasının dönüşünü  
sınıfta öğretmenin  
sesini duymadan oturan  
madencinin çocuğunun.

Anlatılmaz acısı,  
kulağında anasının ağdı

beklerken ocak başında  
madencinin çocuğunun.

Yazılmaz şiiri  
anasının karnında kalıp  
adı yadigar olan  
madencinin çocuğunun.

Sevinci anlatılmaz  
mutluluğu yazılmaz  
babası akşam eve sağ gelen  
madencinin çocuğunun.

Anlatılmaz yüreğinde umudu  
gözlerinde öfkesi  
madencinin çocuğunun  
-babaların ocaklarda  
ölmediği bir dünyayı  
düşlerinde büyüten- ■

## HULKİ AKTUNÇ (1949)

İstanbul, 1949. Şiir kitapları: *Sır Kâtibi* (1989), *Islıkta Tarihçe* (1989), *Adresim Aynalar* (1991), *Şarkılar* (1992), *İnsan Aşklarının Külüdür* (1993), *Istıraplar Ansiklopedisi* (1994), *Bir Şeyin Varoluşu* (2000), *Firak* (Toplu Şiirleri, 2000).

"Baba"ya yer verdiği şiirleri arasında: "Gerili" (*Firak*, YKY, İst., 2000, s. 93), "Bir Şeyin Varoluşu" (*Age.*, s. 343 ve 375) yer almaktadır.

### *Bir Şeyin Varoluşu'ndan:*

(59)

Biz dünyaya çok sert çakıldık baba. Fakat mıhlara  
Pas vuran suyuzdur da. Güz, gözyaşlarıyla alınmış bütün  
Mevzilerinden cayıp kaçsa da, huydur, biz oralardayız.  
Yaralıyız yağmur cümle yaramızı bağışlar sağaltırsa da.  
Suyuz. Kimbilir kaç mevsim kaç fırtına yolumuzu yanılır  
Biraz ve derin. Sonra güncelerimizi dönülmez zamanlarla  
Sarartan o garip devrim, şimdi şakaklarımızda ağaran  
Bir tek saç telinin sesidir. Kakişimlidir. Ama caymayacaktır.  
Sulara ark olmuş topraklarda bir koyak sellerden cayamaz.

Bana tarihini soran kâğıtlara ben ne diyeyim. Ona akasyayla  
Atkestanenin deliliğini anlatırdım. Birisi kahverengi fasulye,  
İkincisi yeşil kahve topçuklarıyla üremeye yarışiyordu, deliler.  
Çün mevsim dönümleri unutturmaz insana, dönülemeyecek nedir?

Bizi bu dünyaya çok sert vurdular baba. Oysa mıhlara pas  
İdik. Seslere aks idik. Sözlere yansı. Adımlara ayağ idik,  
ayaklara

Adım. Yürümeye sefer. Seferlere menzil. Menzillere kısrak.

İnkâr benzini ve boynunu solduracaktır baba. Biz dünyaya  
Çok sert çakılmıştık. Ve kendi sefil günlerinde bizi soldurmaya  
Yönelen bu dünya caydıramayacaktır asla. Caydıramaz asla.

Yakaladığımız küçücek evlerden tutuklanacağımız sokaklara. ■



## MEHMET ATILLA MARAŞ (1949)

Urfa, 1 Temmuz 1949. Şiir kitapları: *Doğudan Batıdan Ortadoğudan* (1976), *Şehrayin* (1981), *Aney* (1983), *Zor Sözler* (1989), *Merhaba Ey Hüzün* (1996), *Künyemize Aşk Yazıldı* (1997).

"Aney" şairinin "baba"ya yönelik dizeleri, "Hayret" (*Merhaba Ey Hüzün*, Beyan Yay., İst., 1997, s. 66) ve "Hayatımızdan Şiirler" (*Şehrayin*, Esra Sanat Yay., 3. Bas., Konya, 1994, s. 36-38)inde karşımıza çıkmaktadır.

### *Hayret*

Ayşe dur ayşe  
nereye koşuyorsun öyle  
baban öldü  
gidemezsin cenazeyle.

ve ayşe durdu  
hayret kaldı  
taş kesildi... ■

## EBUBEKİR EROĞLU (1950)

Malatya, 1950. *Kuşluk Saatleri* (1974), *Kayıpların Şarkısı* (1984), *Yirmidört Şiir* (1991), *Şahitsiz Vakitler* (1998), *Berzâh* (2001).

Ebubekir Eroğlu, "Baba Ocağı" (*Yirmidört Şiir*, İz Yay., İst., 1991, s. 29) şiiriyle çalışmamızda yer almaktadır.

### *Baba Ocağı*

ancak bu bahçe çekip çevirir bizi  
ötesi soğuk kayaları sarp  
ve dur durak bilmeyen  
ufku gündüz rüyalarımda gören  
bir gemiye binmek isteğimizi

insanlar vardı biliyorum  
birini belli belirsiz tanıdım hatta  
toprağa dokunan tahıl ayıklayan  
sapı samandan ayıran  
pirinç yiyen Kur'an okuyan  
hep bir bahçeye bakan avlularda

bir tek şeyin bağı açıktır bize  
sayfalara geçmeden  
taşlara oyulmadan  
çekildi gülümseyen bir ışık olup  
'yürek zaten biliyor' gibi bir hisle  
yenilen/yenilenen şu eski dünyanın  
çok yakın beri ucunda  
ölmeden yenilmeden çarpınan hayat  
bizi iyice ölçüp biçti

susuzluğa bile dayanıklı çeşmelerin mermerinde  
kaç yıla kaç yıl  
bizim elimiz kolumuz bağlansa  
yürek der ki  
ben ona bakarım dosdoğru  
bir işim var  
baktığım  
açıldığım  
bakıp açıldığım  
açılıp kanatlandığım

şu eski dünyanın istanbulunda  
birini bekler gibi durdu ağaçlar  
çıktığım sabahta dikilince karşıma  
ne tuttu beni ne itti  
evler  
talan edilmiş bahçelere konmuştu sanki  
ve kapılarında telaş  
ve koşuşmalar  
hiçbir haber beklemiyor gibi insanlar  
verilmiş  
eskimiş  
verilmiş eskimiş her haber  
çoktan yitirmişti bekâretini

bir çoğumuz bakakaldı  
bir görünüp kayboldu parıltılarla  
güney meyvelerinin kokusu  
ancak o çekip çevirir bizi diye  
bâkir bir ormanı dilesem  
üşümüş kimseye ışık  
susamış kimseye su ■

## SİNA AKYOL (1950)

Ankara, 25 Eylül 1950. Şiir kitapları: *Su Tadında* (1980), *Lokmanla Geçen Şen Günlerim* (1982), *Haytalarla Hatmiler* (1990), *Ayda Tümör İzleri* (1994), *Avluda* (1996), *Meğer Söz Gümüş* (1996), *İkinci Kitabı* (1999), *Belki Çiçek Dağına* (2000), *Olmanın Halleri* (2002).

Sina Akyol, "Babam İçin" (*Belki Çiçek Dağına*, YKY, İst., 1999, s. 161), "Yüzün Diyordum" (*Adam Sanat dergisi*, S. 118, Eylül 1995) gibi metinlerinde "baba"ya yer verir.

### *Babam İçin*

Yaz bahçesi! Sefalı vakitler!  
Rüzgâr narin! Hayat ince!

Zamanın rengi  
kivamma erince,

sofraya ardıç  
dalı değerdi.

Sen, olgun kavun!  
Ben, delikanlı peynir!

Hemhal olur söyleşirdik.  
Genç babam, gececik babam. ■

## BARIŞ PİRHASAN (1951)

İstanbul, 1951. Şiir kitapları: *Tarih Kötüdür* (1981), *İmzasız El Yazıları* (1986), *Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor* (1995).

"Elma Dibine Düşer" (*Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor*, YKY, İst., 1995, s. 39),  
"Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor" (*Age.*, s. 40-41) başlıklı metinleri Barış Pirhasan'ın "baba"ya yer veren çalışmalarıdır.

### *Elma Dibine Düşer*

Kırk adımdan ok alınma saplandı  
Yuvarlandı elma bölünen bendim  
Zararı yok babacığım iyi niyetlim  
Cennette buluşacağız nasıl olsa

Kimi zaman kapalı bir çiçektim  
Kimi şahin sanır salardın beni  
Uçuruma yuvarlanır giderdim  
Cennete alınmış bilet başucumda

Öyle sevdim öyle tutuştü içim  
Birgün serseri bir gün deliydim  
Birgün gölgemi kumarda kaybettim  
Cennette verirler nasıl olsa

Bunca iyilik bana nasıl yapılır  
Babacığım birgün hesap sorulur  
Belki meçhul çocuk diye anılır  
Cennette aldırılmaz nasıl olsa

İçim rahat uçarken seyrederken  
Bütün ömrüm pul pul ayak altında  
Çekişe dur sen işgalci valiyle  
Cennette benimsin nasıl olsa ■

## HABİB BEKTAŞ (1951)

Salihli, 1951. Bazı şiir kitapları: *Erlangen Şiirleri* (1983), *Sözü Yurt Edindim* (1992). Habib Bektaş'ın, *Sözü Yurt Edindim* (Broy Yay., İst., 1992) adlı kitabının 8 ilâ 43. sayfaları arasında yer alan metinleri ile aynı kitabın "Söz Ve Doğum" (s. 50), "Babam Ve Söz" (s. 55), "Adresi Olmayan Baba" (s. 65) başlıklı şiirlerinde "baba" teması yer almaktadır.

### *Hapisteki Baba*

1

Sen, baba  
Neden hep  
Ben uyuyunca geliyorsun  
Ve neden hep  
Tam sana sarılınca kayboluyorsun  
Uyanırken de, baba  
Uyanırken de gelsene.

2

Akşam olunca, baba  
Herkesin babası geliyor eve  
Ama herkesin  
Sen  
Sen neden gelmiyorsun, baba  
Doğru mu annemin söylediği  
"Bütün çocuklar şeker yiyebilsinler"  
Diye mi?

Senin, baba  
Orda yaptığın  
Şeker mi?

3  
Her gece, baba  
Uyumadan önce  
İki kez öpüyorum annemi.

Seni için biri.

4  
Keşke kuş olsaydım, baba  
Uçardım duvarların üzerinden  
Gelip, konardım senin kucığına.

5  
Uzan  
Uzan telörgüye, baba  
Kokla  
Kokla saçlarımı  
Duydun değil mi güneşin  
Sarıçiçek kokusunu?

Işık dışarıda, baba  
Güneş uzak sana  
Bütün gün  
dışarıdaydım  
Güneşin altında  
Güneşin kokusunu getirdim sana. ■

## METİN DEMİRCİ (1951)

Çorum, 1951. Şiir kitabı: *Ne Çok Sen Varmış Senden Sonra* (1997).

Metin Demirci, "Aşk" (*Ne Çok Sen Varmış Senden Sonra*, Kırağı Yay., Konya, 1997, s. 34 –37) şiirinde "baba" konusuna da değinir.

### *Aşk*

Hani sen bir Kabilken  
Hani sen bir Habilken  
Hani sen bir şeyken bir yerde  
Bir sabah serinliğinde  
Bir dağ başında  
Bir çöl ya da deniz kıyısında  
Daha dost ya da düşman değilken kendine  
Babanla birlikte  
Babanla yüzyüze  
Babanla gözgöze,  
Hani o anlatırken  
Hani sen dinlerken

Hani rabbim lütfetti de beni yarattı diyordu derken  
Hani benleri benimle denemek için diyordu derken



Beni benlere tasdik ettirmek için diyordu derken  
 Bir ben hariç benler teslim oldu diyordu derken  
 Bir o ben ki büyüklendi kovulanlardan oldu diyordu derken  
 Bir o ben ki hatasını yanlayıp af dileyeyeceği yerde diyordu  
 derken  
 Tuttu Rabb'ini suçladı diyordu

Halbuki Rabb'imiz haber vermişti diyordu  
 Halbuki uymayın ona demişti dedi diyordu  
 Ama biz unuttuk dedi diyordu  
 Ama biz düşmanın vesvesesine aldandık dedi diyordu  
 Ama biz ne yapacağımızı bilemiyorduk dedi diyordu  
 Ama biz nasıl arnacağımızı bilemiyorduk dedi diyordu  
 Ama iş işten geçmişti dedi diyordu

Her neyse de dedi diyordu  
 Açıkçası suçlu arıyordu kendinden öte dedi diyordu  
 Sen yanılmasan ben yanılmazdım dedi diyordu  
 Rabbimiz yükseltti de bahçeye koydu diyordu  
 Orda bir güzel hayat yaşadık dedi diyordu  
 Sonra o melun bizi kandırana kadar dedi diyordu

Derken Rabbimizi çağırdığımızda diyordu  
 Derken utançtan kahrolduk diyordu  
 Derken günahımızı örtmeye çalıştık diyordu  
 Derken biz suçu Rabbimize maletmedik diyordu  
 Derken biz haya ettik bu durumdan diyordu

Böylece anladık diyordu  
 Bir yanımızın muhkem,  
 Bir yanımızın müteşabih olduğunu

Böylece diyordu, anladık  
Bir ömre bir mevsimin yetmeyeceğini,

Ve talibolduk diyordu  
Göklerin ve yerin kaçındığı emanete  
Ve talibolduk diyordu  
Verilene bakıp isteneni yaratmaya

Ve biliyor musun dedi diyordu  
Artık biz verileni değil  
Vadedileni arayacağız,  
Ve artık dedi diyordu  
Gözümüzün gördüğüyle aklımızı  
Aklımızın aldığıyla gönlümüzü  
Gönlümüzün bilgisiyle arzumuzu çizeceğiz

Artık dedi diyordu  
Bana gördüğüm  
Size anlattığım yeter  
Ve artık dedi diyordu  
Biz cenneti tadıp  
Tadını burada anladık  
Ve artık dedi diyordu  
Siz dünyadan cennet alacaksınız  
Ve artık dedi diyordu  
Kaybettiğim olmayacak benim bulacağım ■

## İZZET YASAR (1951)

İstanbul, 1951. Şiir kitapları: *Kanama* (1974), *Yeni Kuş Bakışı* (1979), *Ölü Kitap* (1983).  
"Hızır" (*Defter Dergisi*, S. 41, Sonbahar 2000) başlıklı metninde sözü "baba"ya getirir.

### *Hızır*

O uçsuz budaksız masanın çevresinde  
meşrutiyet ruhları toplanmış  
kaderler ağza almıyor

ortada yapma çiçek var yandan geç

şairler kapıda dil yalamaya dizilmişler  
düzyazılar doğularda dağlara kakılırken  
öz ve taşımalık taş türkçe

etrafta budunbilim kodunsa bul

ey türk ne ulusun  
ne zor yükselmem yükseltilerine  
kurduğun yapılar başımı döndürüyor

uysal boynumu ulusallıklara uzatıyorum

babam hazır hızır çalışırken gözümü de dil  
biçe biçe avanti içimde tam yol geriye  
beynimi ikiye açıp koklayagör

hakikatin rüyalarımnda gizlidir ■

## ABDULKADİR BUDAK (1952)

Hafik-Sivas, 23 Nisan 1952. Şiir kitapları: *Geçti İlyaz Denemesi* (1978), *Şimdi Yaz* (1980), *Gömleğim Leylâ Desenli* (1981), *Bir Gül Çocuk* (1981), *Sevda'nın Son Kerem'i* (1985), *İmzası Gül* (1993), *Yanlış Anka Destanı* (1994), *Aşk Beni Geçer* (1997), *Kuşların Alfabetesi* (1997), *Endişeli Fesleğen* (1999), *Ahşap Anahtar* (2000).

Abdulkadir Budak'ın *Ahşap Anahtar* (Can Yay., İst., 2000) isimli kitabının tamamı baba şiirlerinden oluşur. *Ahşap Anahtar*'dan, Babam ve Kalem (s. 47) ile Babam ve Ağrı (s. 76-77) başlıklı şiirleri çalışmamıza aldık.

### *Babam ve Kalem*

Kurşunkalemli eskiden, babam şimdi tükenmez  
Oğul adlı bahçenin etrafındaki duvar

Duvarı yazdı babam, kuşattığı gülü ben  
Şairane benzetme: Kandiller gündüz ağlar

Kandili yazdı babam, geceyi yazmış oldu  
Bu yüzden mi is kokuyor kâğıtlar?

Mürekkebe kansızdı, kalem alıacak buna  
Baba mıydı mürekkep ve kan mıydı oğullar?

## *Babam ve Ağrı*

Baykuşu ezberledim, yarasalar edindim  
Bana örenler gerek, karanlık mağaralar  
Gebe kaldı sessizliğim çılgığı doyuracak  
Babalar ve oğullar! Babalar ve oğullar!

Şiddeti seçiyorum, uyguladılar çünkü  
Suyumuz içilmedi, ürün vermedi tarlalar  
Ruh depresi enkazından birlikte çıkarıldı  
Babalar ve oğullar! Babalar ve oğullar!

Çelik zırh siparişi verdim duygularma  
Artık alıştım buna giydiğim her göl kanar  
Kötü birer çevirmendir iyilikler bahsinde  
Babalar ve oğullar! Babalar ve oğullar!

Bana kucak, bana beşik, bana öpücük annem  
Sende bile gülümsemeyi yadırgadı dudaklar  
Ağrı'yı yalnızca dağ sanmanın sonucu  
Babalar ve oğullar! Babalar ve oğullar! ■

## CAHİT YEŞİLYURT (1952)

Kırıkkale, 23 Ekim 1952-9 Şubat 2004. Şiir kitapları: *Can Dökerim İzlerine* (?), *Yağmurlar Kitabı* (1997).

Şair, "Hüzün Arası" (*Yağmurlar Kitabı*, Denge Yay., İst., 1997, s. 95-96) şiirinde "baba"ya değinir.

### *Hüzün Arası*

O kapıdan  
Bir bakıp kaçar  
Omuzları göğsüne büzülmüş el sanki  
Başında ağıtlardan şemsiye  
Aykırı hançer göllenen yataklarda yüzer  
Gizli ağlar geceyarıları koynunda  
Ekmeği acılatan zulümle kaynır  
İnkâr ve helâkın koşusuna sürülmüş isyan

Nedendir  
Aksar gülüşlerim değince insana  
Bir işgalin ganimeti olan  
Ezildikçe güleç tuzaklar içinde uçarı  
Ve kahrı nimet bilen insana  
Kenti baştanbaşa keser acımın süreği  
Babalar  
Ellerinde paketler köşebaşlarında  
Yüzleri iptal edilmiş  
Gider tasalanırlar evi bomboş kılan anlama  
Kar da tazelemez el altından kaçanı  
Sabahlar  
Tutsaklığın üstümüze eğilen sütlü memeleri  
Hüznün yarı aydınlık kapısı ardından  
Çatlatıyor yüreğimizi yarin gülmeleri ■

## TURAN KOÇ (1952)

Kayseri, 3 Mayıs 1952. Şiir kitapları: *Kan Gibi Vakte Düşen* (1980), *Fetret Zamanları* (1983), *Ara Dönem* (iki kitabı birlikte, 1992).

Şairin, "Resim Yapmak" (*Ara Dönem*, İz Yay., İst., 1992, s. 43-46), "Diri" (*Age.*, s. 87-88), "Bikrimseler" (*Age.*, s. 110-114) başlıklı şiirlerinde "baba" unsuru yer alır.

### *Diri*

bir deprem gibi tazedir  
bir evde  
bir dostun uzunca anlattıkları

bir de çay saatlerinin  
kehribar dakikaları  
oturtan seni sığmazlığının önüne  
bir deprem gibi tazedir  
parmaklarının arasından geçen güzel zaman  
ve yıkımlar, yoksulluklar, şan tabutları  
bir taşra kentinde  
belki Harran'da  
tümel bir apaçıklık olarak gezdirdiğin  
bir aşkın enkazı

kahvelere çıkan sonra, tutkularına  
beyaz bir mendil kullanan  
her gün İstanbul'u gören düşünde  
/sonra bir baba ile bütünleştirerek kendini/  
bir sokağı savunan  
her köşebaşında  
her alınını silişinde  
engellenmiş biri olarak kalan

bir deprem gibi tazedir  
bir babanın uzunca anlattıkları ■

## BEŞİR AYVAZOĞLU (1953)

Zara-Sivas, 11 Şubat 1953. Şiir Kitapları: *Gülname* (1983), *Kaknüs* (1993), *Şiirler* (1996).  
Şair "Babalar Şiiri"nde (*Kaknüs*, Ötüken Yay., İst., 1991, s. 41) "babasız çocuklar"ın masumluğunu vurgulamıştır.

### *Babalar Şiiri*

Ev dediğin ya ağacın  
ya taşın toprağın  
akrabası olmalı  
çocuk

Niye solgunsun?

Sahi eskiden pencerelerde  
yapraklar güneşle oynaşırdı  
kuşlar dallarda kuşlarla  
duvarlarda tiril tiril  
bahar gölgeleri çocuk

Babasız çocuklar gibi mahzunsun

Unutmuşum da farkında değilim  
kır çiçeklerinin adlarını  
bir ballıbaba kalmış  
ve sıkıştırmış salonlarda  
televizyon kuşu menekşeler

Ah çocuk, hayatımızın  
ne ballıbabası kaldı  
ne Telli Baba'sı  
Babalar tutası dünya ■



## METİN CENGİZ (1953)

Kars, 3 Mayıs 1953. Şiir kitapları: *Bir Tufan Sonrası* (1988), *Büyük Sevişme* (1989), *Zehirinde Açan Zambak* (1991), *Şarkılar Kitabı* (1995), *Gençlik Çağı* (1998).

"Dünyayı Öğrenirken" (*Bir Tufan Sonrası*, Broy Yay., İst., 1988, s. 44-45), "Çarşılar-  
da Yağmur Yağmış, Kül Kokusu" (*İpek'A*, Broy Yay., İst., 1993, s. 40) şiirlerinde  
"baba" kavramı kullanılmıştır.

### *Dünyayı Öğrenirken*

-Oğlumun mektuplarından-

Uzun bir yola benzetiyor beni oğlum  
Anasını toprağa  
Ben uzakta hapishanede yatmışım  
Anası yürümeği öğretmiş ona.

Ocaktaki ateş gibi yandığımı anladım güneşin  
Geceleri, bir elektrik lambası gibi parladığını ayın  
Kışın, soğuşun yüzümüzde bir kırbaç olduğunu  
Yazın, güneşin ve yıldızların çimenlerden doğduğunu  
Bütün insanların benzediğini birbirine  
Ve küçücük bir ev olduğunu dünyanın  
Bizim ev gibi anladım diyor oğlum

Ama anlamadım diyor, büyük bir sessizliğin  
Sessizliğe benzeyen bir çınlamayla bazan  
Kocaman isyanlar gibi her yeri sarsan  
Bir gürlütle dünyayı nasıl doldurduğunu.

Oğlumdan mektup gelmiş  
"Uzun bir gece", diyor "sanki sessizlik

“Gözleri açık duyulan korkularla dolu”

Ve kocaman bir yaşamak sevgisi

Satırlara oyulu:

“Sana bir fotoğraf gönderiyorum baba”;

(büyüdüğümü söylüyor annem

bir delikanlı olduğumu artık

ama ben biliyorum gerçeği

ve seninle nasıl paylaşmak istediğini

çocukluğumu)

Tepemde güneş, yanımda otlar, çakıllar

Ve uçurum ağzı gibi bir öpücük

Tam ortasında.

Merhaba baba, merhaba, merhaba...

İçerde neden yattığımı öğrendim

İnsanları çok sevdiğini

Ne kadar çok beni ve annemi

Ama kabul edemediğimden

Kötü bir dünya bırakılmasını çocuklara

Tıkmışlar seni içeri. ■

## ŞÜKRÜ ERBAŞ (1953)

Yozgat, 7 Eylül 1953. *Küçük Acılar* (1984), *Aykırı Yaşamak* (1985), *Yolculuk* (1986), *Kimliksiz Değişim* (1992), *İyimser ve Kederli* (1994), *Bütün Mevsimler Güz* (1994), *Dicle Üstü Ay Bulanık* (1995), *Kül Uzun Sürer* (1996) *Derin Kesik* (1999).

Şükrü Erbaş'ın; "Zaman... Geçerek..." (*Yolculuk*, Yarın Yay., Ank., 1986, s. 41-47), *Yalnızlık Heceleri* (*Adam Sanat Dergisi*, S. 206, Mart 2003) şiirleri, "baba" temasına rastladığımız şiirler arasında yer almaktadır.

### *Zaman... Geçerek... ten*

(...)

Karaköy iskelesinde sisler içinde  
Gözleri ayrılığın menziline iki damla yol  
Sesine İstanbul karışmış bir kızın  
Geçerek gecikmiş sevgisinden kederle  
- Yoksulluk bir paniktir oğlum evler için  
Bir kar suyudur sızar temeline sevgilerin  
Gün siyah bir tül, gelecek düş bile değildir  
Ve geçmiş ağır bir taşır asılır çantasına  
Diyen bir babanın bezgin, bilge sesinden geçerek...  
Geçerek, kaç yıldır Hammeli Sokak'ta  
Altın tasında yüreklerinin yudum yudum  
İçeri'ye su taşıyan bir avuç çocuğun  
Satırlara vurmuş doygun yüzlerinden..  
(...) ■

## TUĞRUL TANYOL (1953)

İstanbul, 1953. Şiir kitapları: *Elinden Tutun Günü* (1983), *Ağustos Dehlizleri* (1985), *Sudaki Anka* (1990), *Oda Müziği* (1992), *İhanet Perisinin Soğuk Sarayı* (1995), *Toplu Şiirleri* (1997), *Büyü Bitti* (2000).

"Babalar Uzak" (*Toplu Şiirler*, YKY, İst., 1997, s. 162) şiirinde bir çocuğun duyguları yansıtılır. "Baba" içerikli bir diğer şiiri ise, "Kimsenin Bulunmadığı Bir Yere Bakmak" (E dergisi, Sayı 47, Şubat 2003) isimli şiiridir.

### *Babalar Uzak*

Kimi geceler vardır bir çocuk  
Usulca yer değiştirir yatağında  
Gizli mağaralarda gündüzden artan ışık  
Gibi kendi ıssızlığını çoğaltır yalnızlık

Kimi geceler vardır yıldızlar  
Kendileri kadar çok ve uzaktırlar  
Tozların dinlendiği saatlerde elişi  
Sıcaklığını arayan çocuğun usulca ürperişi

Kimi geceler vardır uzak yollara çıkılır  
Bakınca bir kapı açılır karanlıkta, uçuşur tozlar  
Orada bir erkek usulca bir kadından ayrılır  
Orada kendi gövdesine sığmır bir çocuk

Kimi geceler vardır, babalar uzakta eskir  
Suya atılan bir taşın buruşan sessizliğidir  
Ayışığı, gölgeler... kâğıttan yelkenli  
Kimi geceler uzakta, bir tepenin ardında

Ova: bir çığlığın izdüşümü avuçlarımda ■

## HİLMİ HAŞAL (1954)

Kırcalı (Bulgaristan), 5 Kasım 1954. Şiir kitapları: *Denge/sizler Adına* (1991), *Elektronik Yalnızlıklar* (1992), *Yol Boyu Notları* (1993), *Kozmik Aşk Suçu* (1995), *Venüs'le Aşk* (1997), *Son Siren Kuşu* (2001).

Şairin, "Çocuğuma Açıklamalar" (*Denge/sizler Adına*, Ekin Öğrenci Pazarı Yay., Bursa, 1991, s. 48) adlı metni çalışmamızda yer almaktadır.

### *Çocuğuma Açıklamalar*

1

ak kâğıttan güvercinler yapıyor çocuğum  
kanatları için dirençli uğraşımı gördükçe seviniyorum  
"uçuncaya değin güvercinler de yorulur"  
diye avutasım geldikçe, yutkunup geçiştiriyorum

2

salıncaklara, kaydıraklara doğru koşuyor çocuğum  
başımın üstünde sarı balonunu yüzdüre yüzdüre  
coşkusuna seviniyorum, kendi çocukluğumu anımsayarak  
keşke herkes çocukluğunu balonlarla geçebilse diyorum

3

bir televizyon filmindeki dövüşmeyi görüp, soruyor çocuğum  
"onların babası yok mu, oyuncularını paylaştıracak?"  
anlatamam ki büyüklerin savaş gerekçelerini, geçiştiriyorum:  
"onların oyunu öyle kızım, ama ikisinden birisi bıkacak." ■

## ALİ CENGİZKAN (1954)

Ankara, 29 Ekim 1954. Şiir kitapları: *Senlere* (1980), *Çocuk Ömrümüz* (1982), *Yunan Dosyası* (1983), *Yürüyüşler ve Duruşlar* (1984), *Bağımlı Şiir* (1986), *Ankara Ankara Güzel Ankara* (1987), *Sürek Avında Dünya* (1994), *Şairin Nergisi* (2000). Ali Cengizkan'ın *Bağımlı Şiir*'inin bir bölümünde (*Bağımlı Şiir*, Broy Yay., İst., 1986, s. 30-33.) "baba"ya değinilir.

### *Bağımlı Şiir'den...*

V

Küçük korudan çıkıp da yeşil çayıra  
Usul ince akmakta bir pınar gibiydim.  
Yıkanmaya eğildim, gecenin kirinden arınmaya  
Suda yüzyüze geldim çocuklarla:

Babamı gördün mü şair amca?

Babam hep en iyileri verirdi bana: Kalemlerin  
En kalmını, misketlerin  
En telaşsını, uçurtmaların  
En ağır yükselenini, dondurmaların  
En donmuşunu, tatlıların  
En kadayımı, sokakların  
En az araba geçenini, topların  
En yükseğe çıkanını, kuşların  
En iyi uçanını... (Babam  
Öten kuş beslememe karşıydı da.)

Annemi gördün mü şair amca?

Annem hep en iyileri verirdi bana: Bebeklerin  
En kardeşini, yakalarını  
En sertini, arkadaşların  
En yakınlığını, yumurtaların  
En bıyıklısını, babamın  
En zayıflığını, bulutların  
En toz pembe olmayanımı, kalemlerin  
En incisini, defterlerin  
En boşunu... (Yaz, derdi.) Sen olsan  
Bağlanmaz mıydın ona?

Babam tabancaların  
En ateş etmeyenini taşırdı belinde  
Güzeltmek isterdi dünyayı,  
Bir sabah götürdüler.

Annem yumrukların  
En yumuşağını taşırdı cebinde  
Güzeltmek isterdi dünyayı,  
Bir sabah götürdüler.

Babamızı gördün mü şair amca  
Annemizi gördün mü?  
Görürsen söyle.  
Biz bağlandık onlara.

(Yıllarca önceydi, bir şehir vapurunda  
kızıl saçlı birisi oturmuştu yanıma.  
Yumuk elleriyle karton kutuyu açtı:  
Bir çocuktü, elinde civciv.  
Bir çocuktü, yüzüne bakıldığında ağlayan.  
Bir çocuktü, uçurtması kendinden büyük.)

Küçük korudan çıkıp da yeşil çayıra  
Usul ince akmakta bir pınar gibi indim. ■

## MUSTAFA ÖZÇELİK (1954)

Günyüzü-Eskişehir, 1954. Şiir kitapları: *İfşa* (1985), *Güle Yağmura ve Bahara Selam* (1991), *Serenat* (1995), *Dünyanın Tenhasında* (1996), *Güneş ve Ayna* (1997), *Diriliş Türküsü* (1997), *Gül ve Hançer* (2002).

Mustafa Özçelik, "Haber" (*İfşa*, Akabe Yay., İst., 1985, s. 39-41) şiirinde "babasız kalan evler" in halini ele alır.

### *Haber*

Çağlarca çiçek açmış ortadoğu bahçelerinde  
Kıskandıran Parisi belki de Babili  
Nasip kılınmış armağanlar içinde  
Yanılmamış bir kitabın sözleriyle  
Nasıl yenilerdik kendimizi

Gemiler kararlı yaklaşır limanlara  
Bizi senden koparan hayal ülkeleri  
Suların merhametine ayarlanmış yolculuklar  
Konuşan insanlar nasıl da susacaklar  
Garip çağrışımlarıyla yaklaşan zamanın sesi  
Hep aynı şeyi söylerdi

Evlerimiz babasız kalan evlerin  
Korkusuyla biçimlendirmişti kendini  
Beklerdik ki her an gelip yarasalar  
Bacalarımıza ölümü bırakacaklar  
Soyut işgal saatleri  
Beklenmedik tehlikeler öncesi  
Savaş hatıraları hatırlatmalarıyla kuşatılmış  
Eski anadolu kasabaları gibi  
Kapanırdık içimize  
Saltanatı başlardı uzun saatli gecelerin  
Gecelerin içine girerdik



Uzaktan görürdük yeryüzü yangımlarını  
 Aşamazdı insan ölümlerine benzemeyen ölüm  
 Evlerimizin birden yükselen duvarlarını  
 Evlerimizde hepimizi koruyan  
 Koruyan ve yücelten anlamlar vardı

Annelerdi çocuklar umutlar için  
 Açan örtülerini gecelerin  
 Uyku meçhul köşelere gizlenirdi  
 Vaktinde öterdi sabah horozları  
 Korkulu rüyalar olurdu gördüklerimiz

Hesaplı ince ellerdi çıkaran üstümüzden  
 Uyumsuz evren giysilerini  
 Yıkırdık arınırdık günden gelen ilgilerden  
 Sonra yeniden bağışlanırdı savruk günlerimiz  
 Ömrümüzü yeni baştan yaşardık

Bizi bulup beğenen yağma  
 Şeytan özlerinden firavun sözlerinden kalma  
 Musa'nın huzur dolu su saatlerinde  
 Olağan günlerin olağan dışı saatlerinde  
 Yeniden bir daha söyledik  
 Yaşanmaz sanılan zamanlara ait  
 Hep yeni dünya kelimelerini  
 Tutunurduk zeytin dallarına

Kanımızı dondurdu da bu dünyanın öfkesi  
 Eskimoları üşümüşlüğümüzle kucakladık  
 Suların boş bir yanına boşaltıp kirlerimizi  
 Doğacak güneşe pusu kurmuş çocuklar gibi  
 Gecelerden bir gece yeniden uyandık ■

## VEYSEL ÇOLAK (1954)

Rize, 22 Ağustos 1954. Şiir kitapları: *Terin Yaktığı Bir Yaradan* (1978), *Sen Balık mısın* (Çocuk şiirleri, 1979), *Günlerin Yağmurunda* (1980), *Aşk Olsun* (1982), *Ötesi Yar* (1985), *Fotoğraf Arkalıkları* (1985), *Ölümler Diyalogu* (1988), *Umut Aşktadır* (1993), *Buz ve Ateş* (1994), *Aşkın Lâ Sesi* (1995), *Giz ve Yara* (1995).

Şairin, "Bir Tutkunun Şiiri" (*Ötesi Yar*, Dize Yay., İzmir, 1985, s. 31-32) ve "İkramiye" (*E dergisi*, S. 48, Mart 2003) şiirlerinde "baba" konusuna yer verilir.

### *Bir Türkünün Şiiri*

Kalabalık yerlerde sesini buldursan  
Ozanım gebe kelimeleri anlatmasa da olur.

Sevgilin, her kavuşmada ağlamanın bilgesi  
Yanımda kalmanı istemedi hiç  
Yanlışlıkla çağrılmadın ki  
Bir beyaza katınca sen kendini  
Kireç bir sokağa devrilip gidiyorsun.

Dönmeyi düşündükçe artıyor yüzünün güleçliği  
Bu sıcaklık oluyor içini tutuşturan  
Bir orman içindesin, bıçağın yitirilmiş  
Çok oluyor atalı kırılmış pusulanı  
İkiniz, iki kez düşünmüştünüz  
Görünen o ki ölümü az var.

Baban geliyor usuna, sadece bir anı  
Düşen yaprakların solgunluğunda yüzü  
Bir kurşun armağan etmişti sana  
Sonra vurulmuşsun, onsekizine bastığın yıldız.

Yanlışın doğrulandı sapınca unutulmuş bir yola  
Geçmişti topladım boşluklar çoğalıyor,  
Sevgilin öpünce iyileşmiş yaranın  
Kalan izlerine bakarak özlesen de  
Onu ölerek bırakmak son yanılın oluyor.

Ah! Teri ilaç soyunup koynuna girebilse. ■

## MURATHAN MUNGAN (1955)

İstanbul, 21 Nisan 1955. Şiir kitapları: *Osmanlıya Dair Hikâyât* (1981), *Kum Saati* (1984), *Yaz Sinemaları* (1989), *Eski 45'likler* (1989), *Sahtiyan* (1990), *Mırıldandıklarım* (1990), *Yaz Geçer* (1992), *Oda Poster ve Şeylerin Kaderi* (1993), *Omayra* (1993), *Metal* (1994), *Oyunlar İntiharlar Şarkılar* (1997), *Mürekkep Balığı* (1997), *Başkalarının Gecesi* (1997).

İçinde "baba" kavramı bulunan şiirleri şunlardır: "Gecenin Uzun Söylevi" (*Sahtiyan*, Metis Yay., 6. bas., İst., 1995, s. 88-94), "Vesayet Alınlığı" (*Age.*, s. 103-110), "Bir Oğul Kitabesi" (*Age.*, s. 124-125), "Oğul" (*Erkekler İçin Divan*, Metis Yay., İst., 2001, s. 16), "Ketum" (*Age.*, s. 56), "Siyasetname" (*Age.*, s. 98-100), "Bıçak" (*Omayra*, Metis Yay., 2. Bas., İst., 1995, s. 78), "Gördüm" (*Eski 45'likler*, Metis Yay., 5. Bas., İst., 1994, s. 18).

### *Gördüm*

bir pazar gününe sabah nasıl iner  
 göklerden nefesi tıkanmış  
 soluk soluğa  
 bir parka kuşlar gibi kimsesiz  
 nasıl iner yoksul kanatlarıyla  
 siz hiç ağaçların sarsıla sarsıla  
 ağladığımı gördünüz mü?  
 babanızdan sürgün olduğunuz gün. ■

## MUSTAFA RUHİ ŞİRİN (1955)

Trabzon, 2 Ocak 1955. Şiir kitapları: *Gökyüzü Çiçekleri* (1983), *Bebeğin Duası* (1985), *Çocuk Kalbindeki Kuş* (1991), *Yıldız Sayan Ağaç* (Toplu Şiirler, 2002).

Şairin "baba" temasıyla ilgili olarak "Babam Oldu" (*Yıldız Sayan Ağaç*, İz Yay., İst., 2002, s. 46) ve "Baba" (*Dergâh Dergisi*, S. 91, Eylül 1997) başlıklı şiirleri tespit edilmiştir.

### *Babam Öldü*

Babam öldü  
koptu çalar saatlerin  
gergin yayı  
babasız evlerde  
kim susturacak  
çığlıktan doğan fırtınayı

Bahar gibi verirmiş babam  
annemin ellerine dünyayı

Yoksulluk da ölüm gibidir  
çevreden kuşatır evi  
gök nasıl kucaklarsa dolunayı

Herkes öğrenebilir balık tutmayı  
bana denize bakmayı öğret anne

Sevinçli bir şarkı söyle  
koşmaya alıştıır babasız tayı

## *Baba*

Çocuklar acıdan ölmez  
annesizlikten ölür  
ay  
denizin sessizliğinden

Ölümün sesi evden yayılır dünyaya  
yaz bahçelerine kar yağar  
koparılır anmeden çocuk  
dalından koparılır gibi nar

Rüzgârımı yitirmiş dağ gibi  
taşır kucacağında tabutu baba

Baba  
gülen bir çiçeğe bakarken  
kırların kundağına gömülür  
çocuk ■

## RONI MARGULİES (1955)

İstanbul, 5 Mayıs 1955. Şiir kitapları: *Her Rind Bilir* (1991), *Gün Ortasında* (1982), *Mağrur Olma Padişahın* (1994), *Bilirim Niye Yanık Öter Ney* (1996), *Elsa* (2000).

Şairin, "Ne Gariptir Sevdiklerimizin Ardından Durup Dururken Anımsadıklarımız" (*Hürriyet Gösteri Dergisi*, S. 247, Nisan 2003) şiirinde "baba" vurgulanır.

### *Ne Gariptir Sevdiklerimizin Ardından Durup Dururken Anımsadıklarımız*

I

Geçende bir gece oturduğumda  
kenarma yatağımın, yatmadan  
az önce, aklıma geldi birden  
küçük makasına uzanırken:

Uzuyor mudur babamın tırnakları hâlâ?

Nereden kalmış aklımda, bilmem,  
ama biliyorum, sakalıyla tırnakları  
uzarmış ölülerin bir süre.  
Ne kadar sürer ama?

Uzuyor mudur babamın tırnakları hâlâ?

Nasıl da bakardı kendine! Nasıl  
dikkat eder, özenirdi görünümüne!  
saçları döküldükçe bıraktığı sakalını  
her sabah yeniden şekillendirirdi özenle.

Uzuyor mudur babamın tırnakları hâlâ?

Hızla bir hesap yaptım sonra aklımda,  
tam on bir yıl oluyor öleli bu yıl.  
Döndüm, yerleştirdim yastığımı.  
Ne sakalı uzuyor olabilir,

ne de artık tırnakları. ■

## AYHAN GÜLSOY (1956)

Yozgat, 1956. Şiir kitapları: *Yarın Söz* (1980), *İçimi Güne Serdim* (1982), *Bulurum Seni* (1985).

"Görüntü" (Abdullah Özkan-Refik Durbaş, *Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri Antolojisi*, 5. Cilt, Boyut Dosya Yay., İst., 1999, s. 1103.) başlıklı metniyle çalışmamızda yer aldı.

### *Görüntü*

Ekmek de gelince babayla  
Sürgülensin dünyaya kapılar  
Ne olur ne olmaz  
İz süren var

Zamansız çalman kapı  
Yorulmaz artık hayra  
Kim o? Ne istiyorlar  
Öyle biri yok burda

Kimse tanımasın, bilmesin  
Konuk filan da gelmesin  
Silinsin kapılardan isimlikler  
Ne olur olmaz  
İz süren var. ■

## HAYDAR ERGÜLEN (1956)

Eskişehir, 14 Ekim 1956. Şiir kitapları: *Karşılığını Bulamamış Sorular* (1981), *Sokak Prensesi* (1991), *Kabareden Emekli Bir 'Kızkardeş'* (1995), *Eskiden Terzi* (1995), *40 Şiir e Bir* (1997), *Hafıza* (1999), *Karton Valiz* (1999), *Ölüm Bir Skandal* (1999), *Nar* (Toplu Şiirler, 2000).

"Kardeşlik" (*Nar Dergisi*, S. 11, Eylül/Ekim 1996) ve "Bayan Asyatik" (*Kum dergisi*, Nisan 2002) başlıklı şiirlerinde "baba" konusu ele alınmıştır.

### 'Kırk Şiir ve Bir'den

#### *Kardeşlik*

-Kardeşim Seyhan'a-

Babam bir pazar günüydü eskiden, yağmur yağar, evin büyük oğlu olurdu birden, ben evini kaybetmiş oğul olurdu ona, sorardım ona hemen: Baba hangimizin oğlusun sen? kardeş olurduk hemen ev büyürdü ikimizden yok olurdu oğulda yer bulamayan babanın suçu. yağmur çocukluğun çatısından gidince anlaşılır yokluğu şimdi bir başma kalan ev gibiyim gibiysem bir başka yetim olan şiirin suçu yok bunda ev neyse şiir odur, babadır neyse oğul da! kelimelerin değil seslerimizin ilk yağmurunda ahmakıslatan sırlıslam benzettiğinde birbirimize unuttum bizi, bir suçu sessizce paylaşırken de unuttuğum sırdı bu: Kardeştir babayla oğul! Kardeştir yetimle şiir! İnsan yarısında baba, yarısında oğul olur hayata, suç ve ceza, sus ve... dinle ve sus: Bir şiir suçluysa yalnızca susulur! Mustafa İrgat ölür, eski yetim olur, kimsesiz kelimelerden meleği bir daha geçmez olur... Baba ölür, kardeşliği yetim bırakır oğuldan önce,

Bütün yetimler ayağa kalksın, eski yetim şiir de! ■



## SALİH BOLAT (1956)

Adana, 1956, Şiir kitapları: *Yaşanan* (1983), *Bir Afişin Önünde* (1986), *Sınır ve Sonsuz* (1988), *Karşılama* (1992), *Uzak ve Eski* (1995), *Gece Tanıklığı* (1999).

Salih Bolat'ın "Gece Tanıklığı" şiirinin (*Gece Tanıklığı*, Bilgi Yay., Ank., 1999, s. 56-57; 61, 95 s. ) çeşitli bölümlerinde ve "Güz Şarkısı" (*Defter Dergisi*, S. 42, Sonbahar 2000) şiirinde "baba"ya dair ifadeler yer almaktadır.

### *Gece Tanıklığı'ndan...*

XII.

anne, kızkardeş, ağabey, abla, komşular  
sessizlikten çelenk örmeye çalıştık  
sen koca bir oyuk gibi yatarken önümüzde.

yazla örttük üstünü, geceyle mühürledik  
eşilmiş topraktaki dikkörtgen karanlık  
"baba!" desin diye, oraya bıraktık seni.

konusurken kır manzarası olurdu sesin  
sen varsan evimiz yolculuklar kokardı  
yoksan, bir cırcırböceği ötmekten tükenirdi. ■

## TURGAY FİŞEKÇİ (1956)

Balıkesir, 1956. Şiir kitapları: *Karda İşiltılar* (1981), *Kuşkuluyum Yaşadığımdan* (1983), *Yitik Bahar* (1989; Bu kitap, *Kuşkuluyum Yaşadığımdan ve Karda İşiltılar*'ın toplamıdır.), *Dip Sevgi* (1994), *Sevgi Bağları* (1998), *Kumral Gökkuşacağı* (2002).

Turgay Fişekçi'nin "Notlar" (*Yitik Bahar*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1995, s. 21-25), "Mahaller" (*Age.*, s. 56), "Yapı" (*Sevgi Bağları*, Adam Yay., İst., 1998, s. 9), "Hayat Sevgisi" (*Age.*, s. 14-15) gibi şiirlerinde "baba" vurgulanır.

### *Mahalleler*

Yeni doğan çocuklar gibidir, yeni doğan mahalleler  
Bir kıpırtı, bir heyecan sürüp gider.  
Sonra büyür mahalleler de, oturur, olgunlaşır  
Geçerken ordan yabancılar, düzenli bir hayat görür.

Çocukları gibi mahalleleri de emekler yurdumun  
Dişleri bir türlü düzgün olmaz  
Daha çıkarken yamulur, kararır, kırılır.  
Bir günlük yorgunluğun ardından  
    Bir yeni tuğla  
Yarım duvar bir sıra yükselir.

Çocuklar büyürken babalar ölür yurdumda  
Otuz yaşında bir oğul,  
Altmış yaşında bir baba  
İmkânsız bir beraberliktir.  
Babaların hayali kalır çocuk gözlerde  
Hayat çizgileri olmayan renksiz bir yüzdür.

Koskoca şehirler kurduk, sağlıksız bir çocuğun dişlerinden fark-  
sız  
Yarı var, yarı yok duvarlar  
Yapılıyor mu, yıkılıyor mu belirsiz  
Çocuk ıslıkları gibi titrek kavaklar bahçelerinde  
Eriyen hayatlar.

## *Hayat Sevgisi*

Çok az nefretim oldu hayatta.

Annemi çok sevdim, emeği çok sevdiğimden  
Diktiği gömleklere, pantolonları giydim  
Sevinç duydum kesip biçtiğini düşündükçe kumaşlarını  
Gömlek yakalarını tersyüzlüdür hep  
Sevgiden atılamazlar.  
Birlikte ev alma planları yaptık  
Paralar biriktirdik  
Yemekler yedik, çiçekler ektik  
Hastanelere gittik  
Uzun yıllar hayatımı paylaştım annemle  
-Sevgilime gecelik bile dikmişti  
Bizde kaldığımda çıplak uyumasın diye.-

Babama ilişkin bir emek anımsayamıyorum üzerimde  
Sıradan bir insandır bu yüzden benim için  
Hoş anlarını dinledim ağabeylerimden  
Genetik olarak bende yaşıyordur mutlaka  
Belki bir Makedon burnu  
Belki bahçe sevgisi  
Belki rakı karşısındaki zayıflık  
Mahalleden, sevilen biri gibi anımsıyorum onu.

Nefreti yalnızca hayat yoksunlarına karşı duydum  
Yaşamayan şeylere  
İnsanlara hayattan umut kestirenlere  
Varlıkları sevgi düşmanlığı yayan  
O, dünyalı olmayanlara. ■

## YAŞAR AKGÜL (1956)

Adıyaman, 1956. Şiir kitabı: *Ahir Zaman Şiirleri* (1991), *Yangında İlk Kurtarılacak Şiirler* (1997).

Şair, "Muhtasar Cumhuriyet Tarihine Şiirsel Bir Giriş Denemesi" (*Yangında İlk Kurtarılacak Şiirler*, Beyan Yay., İst., 1997, s. 79-80) ve "Elimde Olmadan İyi Yola Düştüm" (*Age*, s. 82) adlı şiirlerinde "baba" temasına yer verir.

### *Elimde Olmadan İyi Yola Düştüm*

Babam hâfızdı.  
Göğsünde dedemden kalma mushafı vardı  
Hiç mektep medrese görmemişti ama  
Ezbere bilirdi bütün kâinatı  
Babam hâfızdı.

Annem ağırdı.  
Rüzgâra bile öptürmemişti saçlarını  
Hilâfet nedir bilmezdi lâkin  
Osmanlıca oturur, osmanlıca kalkardı  
Annem ağırdı.

Kardeşimle ben,

Babamı izlerdik Kur'an okurken  
Sabah namazının serinliğinde  
Gürül gürül akardık doğarken güne  
Kardeşimle ben.

Kızkardeşim ağlardı.  
Kendine özgü dualarıyla, köşesinde  
Haya akardı yüzünden  
Yeryüzü yıkanırdı örtüsünden  
Kırkardeşim ağlardı.

Ben şükrederdim.  
Babama, anneme, kardeşlerime bakıp  
Mushafı, gülsuyuyla, gözyaşlarıyla  
Elimde olmadan iyi yola düştüğüm için  
Ben şükrederdim. ■

## YAŞAR BEDRİ (ÖZDEMİR) (1956)

Trabzon, 1 Ocak 1956. Şiir kitapları: *Bağıracağıım* (1976), *Azat Ettim Yürek Seni* (1977), *İdris* (1980), *Adını Koyamadığım* (1984), *Babil'i Beş Geçe* (992), *Yoksul, Derviş ve Uzakta* (1994), *Ölüm Dağlara Oğul Bırakınca* (1996), *Mu'tedil bir Siyamli* (1999), *O Mahûr O Yorgun Akşam* (2002).

Yaşar Bedri'nin "baba" konulu şiiri, "Totemler ve Mumyalar" (*Can Kırıkları*, Yayınlanmamış şiir kitabı, s. 67-68) adını taşıyor.

### *Totemler ve Mumyalar'dan*

-8

*maveraünnehirde* garip bir sandalcıydı babam  
oltasında deniz saklardı, bulut parçacıkları. âh!

bulutları ipek yapan bezirgandı babam, *dicle*  
aşırta donla gezen çocuktuk o yıllar. *fırat* yeni gelin.

yasak levhası gibi durdun yoluma, candır gider!  
matem bize gaflettir. zor olsa da erken ölümler.

barbarlar dönüyor, harâmi olup yollara duralım  
alevden sedir olmuş çağlıyor huş ağaçları. kan

dökülmüş geceden üstüne. o dönüyor, fakîr yolcumuz  
*maveraünnehirde* garip bir sandalcıydı babam,

kavimler göçü oldubittiye geldi. medeniyetler  
çatışması, on yıl savaşları, vurulan ikiz kuleler!

*oldubittiye* geldi insanca yaşama hakkımız  
bize terk!.. bize ölüm!.. rahat uyku yok bize

barikatlarda kopmuş kol bacak, çocuk cesetleri  
bu zilleti hangi dereler paklar? hangi heyelân örter?

rüzgârın mahmuzu kanatıyor yelemi, daha çöl  
koşacağım, susuz vaha, tuz gölü... ey nefis!

muştum da sensin, talimi de! ateşi tanık tutma  
totemler alev aldı. gecenin salıncağında ağlar

dolunay sarkıyor dalda!..  
sarkıyor geceye düşleri kaçırılmış çocuklar. ■

## ADNAN ÖZER (1957)

Tekirdağ, 1957. Şiir Kitapları: *Ateşli Kaval* (1981), *Çingırağın Ölümü* (1983), *Rüzgâr Durdurma Takvimi* (1985), *Zaman Haritası* (1991), *Seçme Şiirler* (1994), *Veda Şiirleri* (1999).

Şairin, "Yol Şarkıları-II" (*Gösteri dergisi*, Ocak 2002) şiirinde "baba" önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

### *Yol Şarkıları- II*

Geçiyor Balkan günlerim  
bir elmanın nazik soyuluşunda.  
Kalp de yaratır, diyor ayazda türküm,  
kanıyor her yola koyuluşunda.  
Ölümün dişlediği bir meyveymiş geçmiş özlemi,  
Çocukluğun çürüyüp yapışması deriye.  
Ah, o kar fısıltılı bahçeler  
dedemi, amcamı, hele de babamı  
çağırırlar mı geriye...

Trakya, nasıl ayrıldım senden  
sıvalı kerpiç bacalardan duman tüterken.  
Nasıl da camlarda kaldı süzgün gözlerin, akraba hayat.  
Dur durak yok, bir daha siliniyor evimi her seyahat.  
Evsizin evini özlerim şimdi, eşikte gölgesiyle,  
Ah o inatçı, gürlek meşeler  
kökümü, omcamı, hele de ilk sevdami  
tutarlar mı biteviye...



Balkan içleri, bodur, kavi meşeler;  
kuru bir öksürük içimde keder.  
Bir karadıygundum ya, vereme kardım sonunda.  
Canımm içini özlerim şimdi, üşüyen nefesiyle;  
İstanbul dönmesem sana,  
dönmesem çirkin ekmek kavgasına,  
annemi aldın, süründürüp hastane kapılarımda,  
bir karım vardı, dağ arpası saçlı, onu da aldın.  
Dökülür şimdi ıslığım, ayazın ırmağına.  
Ah, Trakya, kumru cumalar, üveyik cumartesiler ülkesi,  
cesedim dönecek elbet sana, göçmenliğe hatıra... ■

## AHMET ERHAN (1958)

Ankara, 1958. *Akdeniz lirikleri* (1980), *Alacakaranlıktaki Ülke* (1981), *Yaşamın Ufuk Çizgisi* (1982), *Sevda Şiirleri* (1984), *Ateşi Çalmayı Deneyenler İçin* (1984), *Zeytin Ağacı* (1984), *Kuş Kanadı Kalem Olsa* (Toplu Şiirler, 1984), *Ölüm Nedeni Bilinmiyor* (1988), *Deniz Unutma Adımı* (1992), *Öteki Şiirler* (1993).

Ahmet Erhan'ın "baba" temasına yer verdiği şiirlerinden tespit edebildiklerimiz şunlardır: "İşsizlik" (*Kuş Kanadı Kalem Olsa*, Can Yay., İst., 1984, s. 122-123), "Akdeniz Lirikleri VIII" (*Age.*, s. 144), Bir Baba İçin (*Age.*, s.283-29), "Kendimi Bağışlıyorum Sana" (*Öteki Şiirler*, Bilgi Yay. Ank. 1993, s. 11-14), Bir Kış Günü (*Age.*, s. 23-24), Gece Vardiyasından Dönen İşçiler (*Age.*, s. 32).

### *Bir Baba İçin*

Odammın ışığı yanıyor bütün gece  
 Ellerime dizlerime koyup, ikibüklüm  
 Bir olağandışılık arayarak  
 Gördüğüm, duyduğum herşeyde  
 Öylece oturuyorum;  
 Güneş, parmaklarını sürünceye dek  
 Koyu bir karanlığa  
 Bulanmış pencereme...

Bir gece kelebeği  
 Dolanıyor lambanın çevresinde  
 Usuldan bir rüzgar esiyor  
 Yaşlı incir ağacımın dallarına yürüyen  
 Sütün sesini duyabiliyorum  
 Deniz az uzakta  
 İç geçiriyor boyuna.

Seninle konuşurduk boyuna  
 Böyle gecelerde, iki bilge gibi

Karşılıklı bakışarak  
Bazı şeyleri kavrayamasam da, dinlerdim  
Belki sen de yeni bir şeyler bulurdun geçmişte  
O dupduru yüreğini, yılların  
Unutulmuş sularına bırakarak.

İşte bir minder daha koydum yanıma  
Henüz sıcak  
Sanki yeni kalkmışsın üstünden  
Terliklerin şuracıkta, getireyim  
Çayı da ocağa koyarım istersen

Annemse haber bekliyor ruhlardan  
Namaz kılarak, tesbih çekerek  
Sen olsan  
Gülerdin bıyık altından  
- Ben gülemiyorum baba!  
Ama bir insanı yüreğinde duymak için  
Araya bazı kurallar  
Koymaya ne gerek var  
Anlayamıyorum, eğilip kalkmaya  
Dualar okumaya?

II.  
Ağır aksak adımlarla yürüyen gece  
Bana bir şeyleri anımsatıyor  
Boynu uykudan arasına düşerek  
Pencerenin kanatlarına yaslanmış bir anne  
Kuytu, karanlık bir yolda  
Kocasının ayak seslerini arıyor  
Bir çocuk, sedirin üstünde  
Yüzünü ders kitabına gömmüş  
Saate bakıp, geceyi dinleyip  
Kitabından bir yaprak çeviriyor.

Sessizliğin sığmaklarına gönülmüş evlerde  
Yanan tek tük ışıklar var  
Bekçi düdüklere  
Birbirlerine selâm yolluyor  
O daracık sokakların ardından  
Bir vukuat yok  
Asayiş berkemâl!

Sokakta biri bağırrsa  
Sanki tavan çökecek  
Kadınla çocuğun üstüne...

Bu sokak ne zaman çınlar  
Belli belirsiz ayak sesleriyle?  
Bu kapı ne zaman çalmır?  
Anne, görevini yapmış biri gibi  
Usul usul kalkar yerinden  
Çocuk ne zaman sığar?

Açılır kapı, girersin içeri  
Yüzünde sarhoşlara özgü  
Tuhaf bir gülümseme  
Kaldırırirsin omzuna beni  
Sorarım: Baba niye geç kaldın böyle?  
Eski bir türküyle  
Kesersin sözümü...

### III

Pijamalarını giydirdik  
Sigaralarını, çamaşırlarını, terliklerini  
Doldurduk bir çantaya  
Saate baktım: Sabah yedibuçuk  
Gözlerini tavana dikmiş öylece duruyordun  
Arasına bakışların  
Usulca kayıyordu bana  
Ben henüz öğrenmemiştim

Hasta babayı üzmemek için  
Gülümser görünmeyi..  
Kardeşlerimin ağlayışlarını duyuyordum  
Yandaki odadan  
-Sen de duyuyordun  
Bir şeyler söylemek istedin, konuşamadın  
Bir yudum su içtin  
İskemlenin üstündeki bardaktan  
Sonra sessizce devirdin başını yastığına  
Göstermek istiyordun sanki  
Çok önceden öldüğünü..

Az sonra aniden patladı kapıda  
Bir cankurtaran düdüğü...

#### IV

Akşamdır. Güneş uyuklar evlerin çatılarında  
Tasımı tarağımı toplayıp  
Gitmeye hazırlanan  
Bir gezgindir sanki  
Hoşça kal demek için son bir kez uzanır  
Gözlerini uzaklara bağlayıp  
Pencereden dışarı bakan çocuğa.

Akşamdır. Babalar ellerinde ekmeklerle  
Yürürler kaldırımlarda.  
Genç bir oğlan  
Ağacın altında şiir okur sevgilisine  
Camları titreterek  
Bir kamyon geçer sokaktan.

Akşamdır. Çocuklar el ele tutuşup  
Dönerler artık okullarından...  
...Çalar kapı  
Görünür annenin sapsarı yüzü

Binlerce kanadı kırık kuş o sıra  
Uçmaya çalışırlar kentin üstünde  
Bağırırılar:  
-Baba öldü!

V  
Baba bana yürüdüğün  
O yolları göster  
Baba bana dünyanın  
Yüreğine inen geçidi  
Baba durursam azarla  
Tökezlersem kaldır beni

Toprağa süre süre  
Arıttım yüreğimi  
Ellerim kanyor bak  
Isırganlar yolmaktan  
Sesim nasıl da kısık  
Nehirlerin kaynağında  
Durup da bağırmaktan

Baba bana yaşamın  
Çekirdeğini göster  
Baba bana bu yolun  
Sonundaki çiçeği

Güneş giriyor koluma  
Ömrüm çağırdı beni  
Bu yolda yürürüm ben

Baba şarkılarıma küfret  
Bir gün eğer dönersem!

## VI

Senin düşlerin baba, bende  
Bir ad buluyor kendine  
Birbiri ardına ekleniyor sözcükler  
Nemli duvarlarında kentin  
Deniz köpüğü ve tuzdan dilleriyle...

Senin bakışların baba, bende  
Sürüyor, filizleri gibi mutsuzluğun  
Uzaklara bakan binlerce göz  
Ufkun ardını kolluyor boyuna  
Güneşin vurulduğu yerde boynunun.

Senin ölümün baba, bende  
Bir anafora kapılarak  
Yeniden doğuma dönüşüyor  
Köklerini toprak altında saklama  
Baba, oğlun daha yaşıyor..

## VII

Bu şiirleri toprağa gömeceğim  
Sözcükleri tohum olacak  
Çiçekler fışkıracak topraktan  
Sevgilerin dal olacak baba  
Uzanacaksın uzaktaki bir ışığı yakalamak için  
Işık köklerine dolacak bir gün  
Yorgunluğun o çiçekleri sulayan  
Koca bir nehir olacak  
Baba, acıların sürgün... ■

## HÜSEYİN K. ECE (1958)

Gümüşhane, 1 Ocak 1958. Şiir kitapları: *Amsterdam Akşamları* ve *Tatlı Bir Çiğlıktır Yüreğim*.

Şair, "Düş Perdesi" (*Tatlı Bir Çiğlıktır Yüreğim*., Hece Yayınları, tarihsiz, s. 70) şiirinde babasını anlatır.

### *Düş Perdesi*

Babam Güneşi, bir de takvimi öğretilirdi,  
Seherin anlamını, zamanın aktığını,  
Soframıza besmele umutlar getirirdi,  
Anlardık her saatin sonsuza baktığını,

Babam eski atların seysisidir her zaman,  
Dala tutunmayı ve kazma vurmaya bilir;  
Toprak elinde şekil alır; terden ve kandan,  
Gözlerinde bin kere ufuk çizgisi erir.

Yazgının delisidir, isyanı bilmez babam,  
Sabahı ilk saçından tutar göle götürür;  
İşaret almıştır, vakit ve vâde tamam,  
Artık kendi düzündede yürümektedir ömür.

Ben kravat takmayı babamdan öğrenmedim,  
Tarlaya aşk ekmeyi ilk defa onda gördüm,  
İkinci yoğun ekme ve bahardır her mevsim,  
Yalnız göğüs altında siyah, yağlı bir düğüm,

Çoğalırken sorgular, şapka giyen horozlar,  
Eldivenli maymunlar, kırkikindi yağmuru,  
Güneş doğuda battı, akşamı tuttu pazar,  
Sular artık bulanık ve ardında hep soru.

Babam dirençli adam; kökleri derinlerde,  
Bir emeğin buğusu yarasına örtüdür,  
Ezelden bir ışığın gölgesine düşer de  
Dünyasına annemi, bir de beni götürür.

Güneş bu kez babamın ellerinde doğacak,  
Toprağı tez yaracak en değerli ışıklar,  
Göverecek fidanlar, yanacak sönen ocak,  
Bir kuytuda yitecek yüzyıllık yalnızlıklar. ■



## ORHAN ALKAYA (1958)

İstanbul, 1958. Şiir kitapları: *Parçalanmış Divan* (1990), *A! Etika* (1991), *Yenilgiler Tarihi* (1994).

Şair, şu metinlerinde "baba"ya vurgu yapar: "İnsan Yüzündeki Korkuyu Silme Kılavuzu" (*Son Kışot Dergisi*, S. 1, Kasım 2002), "Yalnızlık Arayışı" (*Şiir Ülkesi dergisi*, S. 12, Haziran 2003) ve "Hakkâri, Babam, Marsilya Garı" (*Eski Dergisi*, S. 23, Eylül 2003; *Şiir Ülkesi Dergisi*, Ocak 2004).

### *Yalnızlık Arayışı*

gözümde büyüyen bir hayata büyüdüm  
yaş aldım, üstlendim. korkarım eskisi  
hay allah! eskisi kadar atik değilim  
kimbilir, düzyazı eskimesindeyim  
rıh'ı fazla kaçmış birçok el yazması  
kadar müeddep, mürekkebi terlemiş kalem  
kadar sağlam bir hazneyim; ben neyim?

gözümde büyütmediğim her şey büyüttü beni  
aklandım üstelik, vicdanımla nâm saldım  
olmayacaklar buydu işte tanrım! istikkar  
takrir ile taçlandı, hayli sessiz kaldım  
Rızâ bâbı münhaldi hep, gitmedim ki  
hâldi. mevcûd ile ben hep hemhaldik, ân  
geldi. bildim ve bağlandım; ben neredeyim?

gözümde büyüttüm şimdi çocuğum kaldı  
nerede ne kadarım ve nedir mübadele değerim  
biliyorum hepsini ve sinden sine bir saldı  
ince uzun parmaklarıyla annemin  
babamın düzgün alyanslı parmağına uzanan kol  
bir çocuk hayattan ne anlar ki? kadardı  
bilmek yitirmektir aslında, işte yeni bir yol

zeyl

hayat kadardır ölüm, yalnız kendisiyle yıkanır ■

## ÖMER FARUK HATİPOĞLU (1958)

Konya, 31 Mart 1958. Şiir kitapları: *Düş Değil* (1995), *İnce* (1997), *Sevdim Çocuk Yanımla* (2000).

Şair, "Babam İçin İki Şiir" (*Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 49, Mayıs-Haziran, 2000) ile çalışmamızdaki yerini aldı.

### *Babam İçin İki Şiir*

1.

selçuklu'dan kalma biri babam  
yakın arkadaşı ibn-i rüş'ün  
hep bir seccadenin üstünden, yıldızlara bakan

kendi coğrafyasından biri babam  
en sıkı dostu kendi kendinin  
kendi dağından çağıldayıp kendine akan

kendi hapishanesinden biri babam  
elinde tespih, mescidinde volta atan  
ve kendine hücre veren gardiyan

2.

babamı büyük okyanus sanırdım küçükken  
nehirlerin dökülmediği bir hazarmış  
siz göl sayın, ben onu okyanusa değişmem

istanbul dönüşü yaşlı kucağıma atlardım  
kırkında olgun bir adammış o zaman  
şimdi ihtiyar diyorlar, ben onu bu yaşma değişmem

ağrıdan ulu derdim nemruttan uykusuz  
bir yar'm en dibinde bakır bir tepe imiş  
ona tırmanmak için önce inmeliymişiz  
çıkarsak da çıkarsak da, evereste değişmem ■

## CAFER TURAÇ (1959)

Malatya, 1959. Şiir Kitapları: *Yağmur Fotoğrafları* (1984), *Sessiz Redifler* (2000).  
Şair, "Bir Gül Bir Mektup" (*Kaşgar Dergisi*, Mayıs-Haziran 2003) başlıklı şiirinde  
"baba" konusunu ele alır.

### *Bir Gül Bir Mektup*

Askeriyeden ayrıldım Alâeddin abi  
Dalına küsen bir yaprak gibi / kapı aralandı ve çıktım  
Görülmeştür damgası silindi yakamda  
Ne karakolda nöbetim, ne de suya atılacak mektuplarım var

Şu sıra seni özlüyorum  
Karanfilden Balıkesir'e akan bir sokakta  
Bu dünyada öleceğim Kerem'in  
Öbür dünyada da sevebileceğin bir kalbin vardı senin  
Yaraları yarayla saran gözlerin  
Bulutlara saklı çeyizim  
Kalbimin üstünde kalbin vardı senin

Yalnızlığımız gide gide Alâeddin Abi  
Sırlı odalara sığındık  
Telefonlarımız cevapsız  
Yarımız kalbiyle çarpmıyor toprağımıza  
Düşlerime giriyor, kitaplarma bahçıvan Ramo  
Hani Hafife Ablası olan, muhayyer hikâyeler yazan kardeşimiz  
Yani o derin karanlıklardaki tebessüm  
Babacığı, narin Ayşe rikkatin

Senin gülün karşı tepelerdeydi,  
Benimse sığınmakta Alâeddin Abi  
Senin gülün pastanelere taşındı,  
Benim gülümün üstünde hâki gölgeler sayıldı  
Senin sarışın denizlerin oldu  
Islana ıslana geçtin kalplerden  
Bense, ağıtlara bulana buluna geçtim  
İkimizi kucaklayan rüzgârlı bir ırmakta. ■

## ADEM TURAN (1960)

Biga-Sinekçi, 15 Ocak 1960. Şiir kitapları: *Artık Kuşlarını Uçur* (1988), *Hayal Defteri* (1997) *Son Günün Şiiri* (1997), *Nisan Çobanı* (2002).

Şair, "baba" temasına, "Çizgi" (*Artık Kuşlarını Uçur*, Yedi İklim Yay., İstanbul 1988, s. 30-31), Arasat (*Son Günün Şiiri*, Düş Çınarı Yay., İst., 1997, s. 15-16), "Mermer" (*Yedi İklim Dergisi*, S. 156, Mart 2003), "Yitik Düşler" (*Yitik Düşler Dergisi*, S. 32, Haziran 2003) gibi şiirlerinde yer vermiştir.

### *Arasat*

Buradayım ve bekliyorum; nice  
zamandır açtığım kapılar, yürüdüğüm  
bu yol ve sorduğum sorularla eksilen  
yerlerimi onardım hep; gidenler  
gitti yalnızlıklarıyla, kalanlarsa...  
mağralarına girip çıkmadılar bir daha.  
Oysa, ne çok şey vardı tanımlanması  
gereken: *tablolar* meselâ, tabloların  
ardındaki çizgiler, çizgilerdeki giz  
ler; odalar sonra, yorulduğumuz hayat,  
hayatın içindeki *kutular*...

Ah, ben ne vakit taşındıysam  
bu şehirden, hep bir trajedydi yaşanan;  
bir kuraklık, bir karabasandı...  
Gittim ve karasaban tutan ellerini  
öptüm babamın, karabasan ayaklarını da;  
kar ne müthiş beyaz, babam ne dehşetli  
güzeldi; bense eksiktim ve  
eksilen yerlerime baktım günlerce;  
baktım ve *aczimi* anladım  
anladım ve *ürperdim*!

Şimdi buradayım ve bekliyorum  
Nice zamandır  
Avuçlarımda taşıdığım bu ateşle  
Alnımdaki çizgileri dağlıyorum  
Eksilen yerlerimi onarıyorum.

## *Mermer*

Bu mermer taşlar hangi rüyadan kalma?  
Karıncı kervanında, örümcek ağında;  
Mavi, yeşil, kırmızı, gri  
Mermer taşlar... Ölüme ansızın çağıran bizi!

Kar konuşur mu? Konuşur elbet!  
Tuz kanar mı? Kanar elbet!  
Hadi susturun kâinatın dilini!  
Dildeki yangını, yangındaki cânı  
Hadi görelim, hadi görelim!  
Yolcunun gözlerini, gözlerdeki telâşı

(o evi yakın! o evi yakın!  
yonttuğum son mermer işte  
o evi yakın!)

Bu mermer taşlar hangi ölümün habercisi?  
Mavi, yeşil, kırmızı, gri... Yollar ne kadar çok!  
Ablam Kur'ân okuyor titreyen sesiyle başucunda babamın  
Annem şaşkın, annem bitkin: annem.. annem...  
Bense çok uzaklardayım; kervan yürümüyor bir türlü  
Dilimde yangın, yangında cânım  
Babam öldü, artık yok! Nûr içinde yatsın!  
'innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn' ■

## MUSTAFA İSLAMOĞLU (1960)

Develi-Kayseri, 28 Ekim 1960. Şiir kitapları: *Heyelan* (1987), *Yasin* (1991), *Divan* (1996). Şairin "Eskici Baba" (*Heyelan*, Aylık Dergi Yay., Ank., 1988, s.57-58) başlıklı şiirinde "baba"ya rastlanır.

### *Eskici Baba*

Cezam müebbet muhaceret  
sen gelirsin yâr  
bir güvercin yuvasında kışlayıp  
bir örümcek ağında şekillenen hayalinle  
tıpırtın gelir

Ayaklar çingiraklıdır  
beş yılan dili beş parmağı  
tepinir bakire duygularımın üstünde  
bir siyahinin gönlü atar nabzında  
yılan ağllarına  
gönüllü parmaklıktır

Eskici baba  
hey eskici baba hey  
müebbetlik olsun çak  
dayangısı yüreğimce olsun  
dedeme yaptığım akılsız başım değil  
kafir bir başım  
zahmetini çekene kab olsun

Düşman başa bakmaz  
Baş olur düşman  
Ser yerinden bakar, ser  
Rüzgar esmez serinlesem  
Ölüm eser, zulüm eser

Bir kokmuş başı balıktan koparır gibi  
kökten söker gibi ayrık otunu  
yad başıma bir eli dualı geçirirse  
onurlu ilmeği  
toprağa tutunacak bir pençe vur  
postalım yer yüzünün cesaretidir  
nüksetti yine isyankâr yanım  
verilmiş serin  
sırrını açıklayacağım

Ne olur baba  
okyanusça bir yürek  
ve hicretin infazına katlanacak bir pençe  
vur postalıma  
yitiğimin forsası  
müebbet muhacir kısmından olsun  
ki düşman ayağa bakar ■

## LEVENT SUNAL (1960)

Adana, 1960. Şiir kitapları: *Mevsim Birdenbire* (1997), *Biz Neyi Anlar* (1999), *Soldurmayan İmla* (1999).

Şair, "Ben Küçükken Asri Sinemada" (*Mevsim Birdenbire*, Dergâh Yay., 1997, s.34-35) şiirini babasına ithaf eder.

### *Ben Küçükken Asri Sinema*

babam'a  
işte orda küçük bir optalidon kutusundaki annem  
mizacıma yenik düşmüş bir erkeğin kadınıdır  
yalnızlıklar küçük kırmızı balonlarla giderilir  
demirden ağır raylar üzerinde soğuşun perdesi  
düzyazıdaki imla yanlışlarıyla yitirilen sınav  
o serin mağlubiyetten arta kalan  
anıların ısısı üzerindeki yorgan  
neden küçük kız çocuklarından almır da  
romatizmalı babaannenin döşegine gömülür bilemem  
ben küçük bir erkek çocuğuydum o zaman  
çünkü nedendir bilemem  
huysuzlukların geçici olduğunu

askerliğimi yaptığında  
anlamıştım çocukluğun hünerini  
bir yiğit albatros gibi parıltıyor bak  
havada kavisler çizerek ışık ışık  
kahverengi o büyük alışımınla karışık  
nevalesini torbasından çıkarıp  
usulcacık yiyen ay  
bir polis fotoğrafında albümlenmiş  
Boğaz'da korkusuzluk egemen  
ama ben nedendir bilemem. ■



## NEVZAT ÇELİK (1960)

Sinop, 15 Mayıs 1960. Şiir kitapları: *Şafak Türküsü* (1984), *Müebbet Türküsü* (1987), *Suda Seken Hayat* (1990), *Yağmur Yağmasaydı* (1990), *Sevgili Yoldaş Kurbağalar* (1998).

Şairin şu metinlerinde "baba" yer alır: "Çiçek Gibi" (*Müebbet Türküsü*, Alan Yay. 15. Bas., İst., 1998, s. 45-48), "Kendi Sularım" (*Sevgili Yoldaş Kurbağalar*, Alan Yay., İst., 1998, s. 18), "Babam ve Ben" (*Age.*, s. 101), "Esmer ve Yoksul" (*Age.*, s. 103), "Bayram ve Kan" (*Age.*, s. 104), "Yağmur Yağmasaydı" (*Yağmur Yağmasaydı*, Alan Yay., 4. Bas., İst., 1998, s. 35).

### *Babam ve Ben*

ah benim saçı erken ağaran babam  
kardeşlerinin en yoksulu  
baba tarafının tek solcusu babam  
sen işçiden emeklisin ben şiirden  
yoksuluz ikimiz de meyhaneye gitsek  
bir masanın başından sonuna kadar

ah benim saçı erken ağaran babam  
elden ayaktan düşersen bir gün  
yanımda olabilir miyim bilmem  
yaşadığım her an aleyhime bir delil  
doktorların ve devletin nazarında  
atlatırsam onları ki bu çoktan  
asfalt yolun toprağa karıştığı andır  
henüz bana bakma ihtimali olan  
bir çocuk da yapmadığıma göre  
olsa olsa benim o uzunluktaki yaşım  
kırık bir rakı bardağından akan kandır ■

## NURULLAH GENÇ (1960)

Erzurum-Horosan, 1960. Şiir kitapları: Çiçekler Üşümesin (1986), Nuyageva (1990), Yankı ve Hüzün (1992), Aşkım İsyandır Benim (1993), Siyah Gözlerine Beni de Götür (1995), Yanılgı Saatleri (1995), Yağmur (Seçme Şiirler, 1996), Rüyeyda (Seçme Şiirler, 1996), Denizin Son Martıları (1997), Aşk Ölümcül Bir Hülyadır (1998), Gül ve Ben (Şiir Albümü, 1999), Hüzünün Lâlesidir Dünya (1999), Yürüyelim Seninle İstanbul'da (2001).

Nurullah Genç, "Talan" (Çiçekler Üşümesin, Esra Yay., Konya, 1995, s. 25), "Ruhum" (Age, s. 33) ve "Nehanu'ya Er Mektubu" (Aşkım İsyandır Benim, İhtar Yay., Erzurum, 1993, s. 57) gibi şiirlerinde "baba"ya yer verir.

### *Ruhum*

O bahar günleri, o yaz günleri  
Üşüyen tenimi ısıtan güneş  
Billur gözlerinde açan gülleri  
Uzadır elime, yakar bir ateş  
Gönlüme üfürür pembe tülleri

*Damarımda kan benim  
Yüreğimde can benim  
Hayatımın pınarı  
Sevgili babam benim*

Nerede çemberim, küçük arabam  
Kar yağmış içimin tepelerine  
Cennetin koynunda büyüsün tûbam  
Kuş olup uçayım daha derine  
Dolasın kolunu boynuna babam

*Vatanım, ilim benim  
Huzur kandilim benim  
Gözlerim, kulaklarım  
Dudağım, dilim benim*

Allah'ım, teskin et kalbimi onda  
Yüzümü okşasın parmaklarıyla  
Ruhum yalnızlıkta boğulduğunda  
Öpsün yanağımı ırmaklarıyla  
Bütün kapılardan koğulduğunda

*Yavrusuna han babam  
Ömür babam, şan babam  
Düşmanlar uyanırsa  
Al beni kuşan babam ■*

## GÖKHAN AKÇİÇEK (1961)

Ordu, 1961. Şiir kitapları: *Bulutlar Örtmese Güneşi* (1992), *Bülbül Deresi Şiirleri* (1996), *Çocuklara Ölüm Yakışmaz* (2001).

"Güllerle Geleceğim" (*Bulutlar Örtmese Güneşi*, MEB Yay., Ank. 1995, s. 15),  
"Baba Benim de Bir Oğlum Oldu" (*Şiir Ülkesi dergisi*, S. 19, Ocak 2004) şiirleri  
çalışmamıza seçtiğimiz eserleri arasında yer almaktadır.

### *Güllerle Geleceğim*

Bir sabah babacığım  
Bir sabah  
Yağmurlar yağarken  
Gül bahçelerine,  
Denizlere açılan  
Sokaklardan geçerek;  
Martularla birlikte  
Çiğlık çiğliğe  
Bu şehrin uykusundan  
Uyandıracacağım.

Bir sabah babacığım  
Bir sabah  
Yağmurları, gülleri ve denizi  
Başucuna bırakacağım.

## *Baba Benim De Bir Oğlum Oldu*

m: Gömleğini rüzgarla dolduran her şair  
i: Mutlaka tanır saçlarına değen ilk makası  
r: Uçuruma değil kendine dökülen nehir  
a: Annem olsa gerek ömrüme yol haritası

ç: Ölüm titiz virtüözün yanlış bastığı nota  
h: Susmaların içinde enderin olanı  
a: Siyah beyaz bir fotoğrafın arkasında  
n: Silik bir tarihin hayatta kalan yanı

y: Babamı gördüm gülümsüyordu rüyamda  
a: Dursaydı otobüs binecektim durmadı  
h: Yüzümdeki su birikintisini yormayın yağmura  
y: Irmağa düşen atımı arar iken ıslandı

a: Ne çabuk gelmiş terhisim kravatım nerede  
a: İlk yenilgimdi bu hayat sayma bunu  
k: Suları bardağma taşırmadan dökmeye  
ç: Cezalıyım artık bir ömür boyu

i: Bilemedim örümcek mi sahibi sinek mi ağım?  
ç: Gümüş saplı bir hançer kııldııyor kımında  
e: Göğe dönük yüzü eskirken o yaprağın  
k: Benim de bir oğlum oldu baba şiir tadında ■

## MEHMET ERDOĞAN (1961)

Rize, 16 Şubat 1961. Şiir Kitapları: *Örtüye Bürünen Sözler* (1993), *İkinci Vezninde Gelişler* (1999).

Şairin, "Deniz Dolu Bakraç" (*Örtüye Bürünen Sözler*, Dergâh Yay., İst., 1993, s. 36-37) şiirinde "baba" temasına yöneldiği görülmektedir.

### *Deniz Dolu Bakraç*

Bakışların karşısında mendilini çıkarmış  
terini siler güneş. Bir adam çıkagelir  
avucunda kuyruğu bağlamış bir at  
şaha kalkıyor. Melon şapkası altında şah  
sarıya yaslanmış kırmızı kırmızı düşünür  
Kara Cuma kara tarihin çeşmelerini açmış  
kenti sele vermek ister. Bir baba  
ödünç aldığı öğütler paketleyip sunar oğluna  
Güneş bakışların karşısında feleğini şaşırır

Neden hep aynı yalan tekrarlanır durur  
Bir zorunluluk mu tarihsel olması

Ey ofset baskılı aldanışlar kulesi  
ve ey eylül yaklaşınca küllenen güncel  
sayfalarda ayakları kokan putlar  
Bir elma atın bu kente görün oyununuzu  
Ne Yusuf oturmuş savunmasını yazar  
ne de Newton uykusundan uyanır  
Sütten yeni kesilmiş bir çocuk deniz  
dolu bir bakraç sarkıtır aldanışlar kulesinden  
Bilir saçlarını taraması gerekmez  
kızkulesi karşısında. akdeniz ezgileriyle  
donatılmış kiblesiz dünyası  
Son kuşatma falan yok. Nasılsa haftasonu  
mesaiye de kalmayacak

Ve hiçbir yalan yeni değildir  
ambalaj değiştirmekle bakışların karşısında  
Bir çocuk elini de bakraç  
sarkıtır durur kuyuya ■

## MEHMET ŞEKER (1961)

Bursa-Gemlik, 27 Ocak 1961. Şiir kitabı: *Dem Dem Demokrasi* (1992).

Şair, "Özlem" (*Merdiven Dergisi*, S. 20, 15 Mayıs-15 Haziran 2000) adlı şiirinde "baba"ya yer verir.

### Özlem

Harabe olmuş bizim değirmen  
Çocukluğum uçmuş gitmiş  
Farkındaysan söyle ne zaman  
Kendimi hâlâ çocuk sanıyordum  
Daha düne kadar

Yanımdan geçerdik hatırlarsın  
Çilli tavuklarına hayran bakardık  
Buğday getirip un götüren  
Kavruk köylülerin arkadaşı  
Babam hayattaydı o vakitler

Gürül gürül akan dere  
Ne oldu da azalttı suyunu  
Değiştirelim artık  
Hiç sevmedim hayat denen bu oyunu  
Gitsin başka yere tünesin kargalar

Düşündükçe hatırlıyorum  
Hatırladıkça ağırlaşıyor hatıralar  
İlk tıraşımı senden izin alarak olmuşum  
Tıpkı babam gibi yanaklarımı şişirerek

Oysa henüz tek tük çıkmıştı sakalım  
Ah demek hiç hoşuma gitmiyor ama  
Bu sefer kaçılmaz, diyeceğim  
Ah anne  
Şimdi ne ağacı kaldı bahçemizin  
Ne de lömbe lömbe dutlar

Bütün sokağı sarardı iğdenin kokusu  
Hanımeli açmasa da olur ya açardı  
Gören vurulurdu bahçemizin güllerine  
Sen bunu da bilirsin lütfen söyle  
Hüzünden başka bana ne yakışır anne ■



## TAHA ÇAĞLAROĞLU (1961)

Manisa-Akhisar, 1961. Şiir kitabı: *Yüzleşen Tutanaklar* (1994).

"Sorgulama" (*Yüzleşen Tutanaklar*, İsvay Yay., Ank., 1994, s. 19) şiiriyle çalışmamızda yer almıştır.

### *Sorgulama*

çocuklar başlar yargılamaya  
babalarımı  
gürümüş kemikler dirilince

seher kor kesilmiş  
bir vebaldir hayatın boynunda  
akrep bakar ki bardağma  
şerimiş ceset suyu

gürümüş kemikler dirilince ■

## AKGÜN AKOVA (1962)

Sakarya., 5 Temmuz 1962. Şiir kitapları: *Sansürttürme Şair Abüü* (1991), *Papatya* (1992), *Baba Bana Bağırma* (1994), *Aşk ve Kuyruklu Yıldız* (1997), *Seçme Şiirler* (1998), *Elimi Tut Yeter* (1998).

Şairin, "baba"ya yer verdiği metinler arasında; "Bitpazanı" (*Seçme Şiirler*, Çınar Yay., 2. Bas., İst., 1998, s. 31-32, 123 s.) ve "Baba Bana Bağırma" *Age.*, s. 88-91) şiirleri bulunmaktadır.

### *Baba Bana Bağırma*

yol ıslanmasın diye  
şemsiye açanlara...

baba bana bağırma  
bülbülleri kaçırdım ormanlarımdan  
kulaklarımın kapılarını havalara uçurdun  
kapılar baba kapılar pencereleri alıp gittiler  
tenorlar kaçtı ses tellerinden  
çevreye saçıldı yavru diktatörler  
seni ne sopranolar istedi de vermedik baba

baba bana bağırma  
bayrak direklerine konan kartalları anlat  
uzun uzadıya  
nasıl da göremediler avcıları  
o keskin gözleriyle vah hah ha  
şans yıldızlara özgü bir yalan baba  
yıldızlara tükürüp tükürüp onları gezegen yaptınız  
savaşan halklar taktınız dünyanın boynuna  
yalanları yazdım defterime hiç unutmadım  
radyasyonu radyo istasyonu sanan Bakanları

çiğleri, Meclis tavanını çiğ köftelerle çiğneyen  
doğum sonrası acılarımı cüce ülkeler doğuran  
kadınların

hiç unutmadım  
sakallarımı yüzlerinde  
yüzlerini sakallarında unutan adamları  
ve ısırgan tarlalarındaki parçalarını  
Uğur Mumcu'yu biz yapan bombanın

hiç unutmadım  
uzak yakın tüm tuzakları baba  
yolun ezdiği oyuncak bir kamyonsun sen  
bir gam ağacısın  
kar yüküne dayanamayıp kırılan  
ilkbaharı gerzeğe ödünç verdin  
geri getirmediler  
güneşin başına gelenleri  
biz ilkbaharsız nasıl anlarız baba

baba bana bağıрма  
bir kulağımdan giriyor sözlerin  
öbür kulağıma tıkıyor  
Buenos Aires'te olsaydım diyorum içimden  
Eva'nın peronunda  
karanlıktan kuşlar çalan bir tren  
bir bıçak kaçağı  
targonun bacaklarını havaya kaldırdığı kentte  
ama iyi ki buradayım, burada hiçbir şeyi unutmadan  
burada  
bilginin bilgisizlikten daha çok acı verdiği yerde  
burada, tam karşında  
hapisanelerde hintyağı gibi bir şeydi zaman  
hastanelerde pıhtılaşmış kan gemisi gibi  
yol alırdı saatler  
karılarının namuslarını dillerinde saklayan

adamlar vardı bir taraflarda  
televizyon kanallarında yitirilen çocuklar  
gökyüzüne düşmemek için denize yapışan balıklar  
ve depolara indirilen Lenin heykelleri vardı  
Sovyet Rusya'da  
kafandaki duvarları  
niye cebine koymuyorsun sen baba

baba bana bağıрма  
farkında değilsin  
arkasını ezilenlerin yaladığı  
bir posta puludur dünya  
bir karadelik yutana kadar uzayda bizi  
asansör boşluğuna itilen bir kedisin sen  
söylemenin tam sırası  
ülkeyi bu duruma senin oy verdiğin  
partiler getirdi baba  
ama ben buradayım, burada hiçbir şeyi unutmadan  
bir yaşamlık kaygı duruşundayım  
yakın tarihimiz için

baba bana bağıрма  
bacağmdan vurulursa bir şiir  
nereye kadar gidebilir  
bana bağıрма baba  
kendine bağır  
yoksa her şey bitebilir ■

## ALİ ASKER BARUT (1962)

Tunceli, 1962. Şiir kitapları: *Rüzgârla Dolu* (1992), *Yağmurlu Leylak* (1994), *Aşağı Üsküdar* (1994), *Karanfil Kırıkları* (1998).

“Sokak Lambası” (*Aşağı Üsküdar*, YKY, İst., 1996, s. 47) ve “Çocuk Odaları” (Age., s. 50, 51 s.) “baba”ya yer verdiği metinleridir.

### *Çocuk Odaları*

Dışarıda kötü korsanlar  
Kan kusturuyor dünyaya  
Oğlumun odasına sığmıyorum  
Duvarda çizgi kahraman Peter Pan  
Kötü korsanlarla savaşmamı kolaylaştıracak  
Işığım yok  
Peter Pan gibi uçamam  
İstedğim an

Kurşunu bitti kurşunkalemimin  
İtese bir çocuk He Man kılıcıyla  
Teslim alır beni hemen  
Lego evlerin önünde oyuncak  
Posta trenini çeviriyor haydutlar  
Arkadan bağılıyor oğlum  
Tut şu silahı baba  
Yolu yok vuruşacağız  
Yeniden kuşanıyorum çocuk cesaretimi  
Pam pam pam

Çocuk odaları resimli roman  
Babalar orda en güçlü kahraman ■

## BETÜL TARIMAN (1962)

Edirne, 7 Eylül 1962. Şiir kitapları: *Ay Soloları* (1995), *Üzgündü Kırlar* (1996).  
Şair, "Kapı ve Mesel" (*Eski Dergisi*, Nisan 2002), "Yüz Yüze" (*Yom Sanat Dergisi*, S. 14, Eylül-Ekim 2003) başlıklı metinlerinde "baba" ögesine yer vermiştir.

### *Kapı ve Mesel*

Baba bu kapı derin  
Çilingir kilidi nasıl açsın  
Eşikleri gitmeye kurulu  
Sözler incinmiş ve aç  
Baba bana bu kapıyı aç

Yüzeyi menteşe tutmaz  
Konuksuzluğu erken öğrenmiş  
Ne geleni var ne gideni  
Cebinde sonsuza anahtarlar  
Buyurgan ve odalardan taşan

Taşan eski yerinden gecenin  
Sonsuz yaz serinliği  
Huzursuz ve içime sızan

Anla yetmezliğini güne  
Baba bu kapıyı güle yaz  
Eline bir bardak su  
Bir çift terlik ayağına  
Esintili dağ resmi  
Ve dargın ve kederli ve sahici  
Kapı açılmak değilse nedir

Ne zarf ne mektup ne de efkâr ■

## HÜSEYİN ALEMDAR (1962)

Trabzon, 1 Mart 1962. Şiir kitapları: *Toplanmış Sevgi Ölülere* (1986), *Gecede Gülümseme* (1987), *Aşk ve Prelüdlere* (1993), *Ten Kitabı* (1999), *Hüzün Kitabı* (1999), *Sinema Kitabı* (1999), *Kül ve Vakitler* (2000).

Şairin, "Bin Laf Bin Ah" (*Akatalpa Dergisi*, S. 42, Haziran 2003) başlıklı metninden bir bölümüne çalışmamızda yer verdik.

### *Bin Laf Bin Ah'dan*

...

30 Anlatın benim güzelliklerimi da  
çocuklara, çocukkadınlara,  
sahi, ne güzel de baba olmuştum, anlamadan

Ah, her akvaryum ağlar!

31 Artık körebemi karartın  
"Çağla! Çağla! Çağla Günaçar!"  
göğsümü yar da bak, orda her çiçek kara açar

Babalık bir oyun bile değil artık kızım!

...." ■

## HÜSEYİN ATLANSOY (1962)

Mihalıççık, Eskişehir, 1962. *İntihar ilacı* (1985), *Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi* (1987), *Şehir Konuşmaları* (1990).

"Tay" (*Şehir Konuşmaları*, Yazı Yay., İst., 1990, s. 51-52) şiiri Atlansoy'un "baba"yla bağlantılı bir şiiridir.

### *Tay*

-Hadi oğlum eve gir akşam oldu  
Yemek soğuyor, baban kızacak  
-Taman anne, bir gol daha kaldı geliyorum.

### *Bir*

Yıllar geçti ve ben  
Yorulmaktayım.  
Oysa, hırsızlama kapamıyor kapılar  
Mesai saatlerine bağlanıyor insanlık  
Yorulmaktayım,  
Çocuklar gene rüyalarında  
Onlara anlatılan küçük gemi masalları,  
Kızılıcak, karamuk, böğürtlen toplanması  
Hatta ses vermez kuzukulağı



Müzik kasetleri hâlâ yok dolabımda  
Çocuklar  
Kayıkçının küreğini mırıldanıyor, hâlâ

Oysa kimse anlatmıyor fincan böreği nedir  
Nasıl yapılır ve hep bilinen  
Erotik çağrışımlara koşuyor okur geçinenler  
ve çocuklar, cânım çocuklar  
rüyalarını psikiatristlere saklıyorlar  
on yıl sonrasına

## *İki*

Bilyalarını yutuyor çocuklar  
Bilyalarını boğazlarından,  
Kimse şaşırıyor.  
Oysa, aşık atılırdı eskiden, kaç ceviz  
Kırılırdı o çocuklar ateşlenip evlenmeden.

Çocuklar soruyor soruyor, gene soruyorlar şimdi

-baba, rüyalarımız aydınlatan ışık nereden gelir

anlamıyor baba,  
babanın gazete sütunlarında kaybolmuş  
hayretle büyüyen gözleri ■

## RASİM DEMİRTAŞ (1962)

Bursa, 14 Şubat 1962. Şiir kitapları: *İnsan Saati* (1996), *Duygu Sayacı* (1999).

Şair, "Hamlet Düşüncelerimi Öldürdü Babam" (*Duygu Sayacı*, Sır Yay., Ank., 1999, s.28) başlıklı metniyle bu çalışmada yerini aldı.

### *Hamlet Düşüncelerimi Öldürdü Babam*

hamlet düşüncelerimi öldürdü babam  
kimden kime gideyim adımsız kaldım  
zincirlendi sularım meydanlarda  
öz meydanımda huzursuz kaldım

çözüldü en gizli arzular sırrı  
peruklu karanfiller ağlar sızılı  
çiçekler toprakta saksısız kaldı

beyin hücrelerimi kazıdı babam  
artık duygularım acısız kaldı ■

## SEYHAN ERÖZÇELİK (1962)

Bartın, 13 Mart 1962. *Yeis ile Tabanca* (1986), *Hayal Kumpanyası* (1990), *Kır Ağı* (1991), *Yeis* (1995), *Gül ve Telve* (1996).

"Çocuk-hop!" (*Kır Ağı*, Remzi Kitabevi., İst., 1991, s. 37-39) ve "Kabristan ve Nüfusu" (*Adam Sanat Dergisi*, S. 179, Aralık 2000) başlıklı metinlerinde "baba"ya temas edilir.

### *Kabristan ve Nüfusu*

Babam nüfustan düştü  
üstünde tahtalar var,  
ben koydum, kardeşler  
ve benler, üstünde tahtalar var  
nüfus beni zedeledi,  
babam zedeledi,  
katıydı.  
Tuttum, katıydı...

Nüfusu zedeledi,  
babam beni zedeledi.

Katı böyle, babam öyleydi, katı,  
öylece kalakaldı toprakta.

Şimdi toprak, yumuşak. ■

## SUNAY AKIN (1962)

Trabzon, 1962. Şiir kitapları: *Makiler* (1990), *Antik acılar* (1991), *Kaza Süsü* (193), *62 Tavşanı* (1998), *Ayçöreği ve Denizyıldızı* (1998), *Önce Çocuklar ve Kadınlar* (1999).

"Baba"ya yer verilen metinleri şunlardır: "Meçhul" (*Antik Acılar*, Cem Yay., İst., 1991, s. 49), "Şamandıra" (*Age.*, s. 60-61), "Ne Yapıp Ne Edip" (*62 Tavşanı*, Çınar Yay., 4. Bas., İst., 1998, s. 32-34), "Tırabzan" (*Age.*, 43-45), "Beceriksiz" (*Age.*, s. 49-51), "Kayıp Dalga" (*K.A Z.A Süsü*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1999 s. 12-13), "Trapezci" (*Age.*, s. 22-23).

### *Şamandıra*

Hayırsız oğluyum babamın  
hiç büyümeyen  
hala Topkapı'ya doğru uzanır  
kimsecikler görmeden  
hınzır bir çocuk gibi  
kapısını çalıp  
kaçarım İstanbul'un

Hayırsız oğluyum babamın  
ticareti sevmeyen  
para için koşturulan  
yarış atlarının terlerini  
bir akvaryumda toplar  
içinde denizati  
beslerim

Hayırsız oğluyum babamın  
yollarda dalgın yürüten  
ama adliyenin çöplüğünde  
bulduğu dolmakalemi  
çocuklarına getirmek için  
ortasından yapıştıran temizlik işçisi  
kaçmaz gözlerimden

Hayırsız oğluyum babamın  
bir parka  
dikilirse bir gün şairlerin heykelleri  
benim yerim bos kalsın  
ve payıma hayırsız ada açıklarına  
bir şamandıra bırakın ■

## TACETTİN ŞİMŞEK (1962)

Gümüşhane, 1962.

Şair, "Masalsız Büyüme" (*Sühan Dergisi*, S. 5, Aralık 2003-Ocak 2003) şiirinde "baba" konusuna temas eder.

### *Masalsız Büyüme*

Bir an bakıyorsun

baba derken büyüyor

Ellerde

kucaklarda

severken

büyüyor

Farkında mısın kalmadı ninniyle masal

Bildin mi çocuklar niye erken büyüyor ■

## TAYYİB ATMACA (1962)

Kahramanmaraş-Afşin, 1962. Şiir kitapları: *Hüzünlerin Düğünü* (1980), *Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış* (1993), *Sarı Kitap* (1997). *Med Cezir Vakitler* (2004), *Susarak Konuşsan Gözüm Dinlese* (2004), *Bende Yanan Türkü Sende Sönüyor* (2004).

“Babam Ateşler İçinde” (*Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış*, Güneysu Yay., Adana, 1993, s. 71-72) başlıklı aşağıdaki şiirde, bir çocuğun, ateşler içinde kıvranan babası ve buna “duyarsız” kalan zalim bir anne (!) karşısındaki acıları dile getirilmektedir.

### *Babam Ateşler İçinde*

Babam ateşler içinde yanıyor  
Duyuyor musun anne, duyuyor musun  
Neden ötelere kaçırıyorsun yüreğini  
Ellerini, gözlerini  
Anne, anne duymuyor musun  
Babam ateşler içinde diyorum

Annemin elinde bir sigara  
Babamın gözünde bir kara bulut  
Kuşlar konmaz oldu penceremize  
Kokmuyor çiçekleri bahçemizin

Annem kötü kadınlarla beraber  
Babam evde hasta yatıyor  
Hizmetçiler azarlıyor babamı  
Kardeşim ayın ondördüne giriyor

Gözümü düşlerin üstüne koymadan  
Kutlu çağrı başlıyor  
Kardeşim kuşlarını uçurmaya uyanıyor  
Ve ses üç yürek arasında yankılanıyor  
“Hayye ale’l-Felâh/Hayye ale’l-Felâh...”

Annemin göz kapakları şişmiş  
Annem parfümeri dükkanı  
Kardeşimse “evde kalacak bu gidişle”  
Babam ateşler içinde yanıyor  
Annemin saçlarında dört mevsim ■

## ENVER TOPALOĞLU (1963)

Ordu, 26 Şubat 1963. Şiir kitapları: *Yakamoz ve Tebessüm* (1993), *Kristal Kral* (1997).

Şairin, "Kül Ve Sükun" (*Gösteri dergisi*, S. 170, Ocak 1995) başlıklı metninde "baba" ögesine yer verilir.

### *Kül ve Sükun*

"Baba baba beni niye terk ettin"

ve bir daha hiç sahip  
ve bir daha  
sonun sonu yok öyleyse  
sondan bir öncesi de yani  
ben o zaman tabutunun altında kaldım babamın

o zaman annem yoktu olsa

ama yoktu  
sevine sevine meryemin  
ilk ve son çocuğu olacaktım  
yemenisinin ıslak ucuna sardığı  
ve terk ettiği acı

sonun sonu yok öyleyse sondan bir öncesi de  
yani ben bir daha hiç sahip

sevgilim diyordum o zaman  
sevgilim diyordum uzakkörü olan denize  
sevgilim yoktu  
sevgilim sözü تنها bir yer oluyordu sesimde  
ben o zaman  
tabutunun altında kaldım babamın

bir daha hiç  
yani bir daha hiç  
babamın tabutu  
annem ve kıcağındaki son çocuk  
sevgilim ve Meryem  
uzakkörü olan deniz

sondan bir öncesi de yok sahip  
bir öncesi de ■

## MÜRSEL SÖNMEZ (1963)

Mesudiye-Ordu, 1963. Şiir kitapları: *Cüzler* (1989), *Göz Aydınlığı* (1993), *Epitaf* (1995), *Tütün Küfesi* (2001).

Mürsel Sönmez'in "Mahallede Yangın Var" (*Göz Aydınlığı*, Denge Yay., İst., 1993, s. 35-36) şiirinde "baba"dan söz edilir.

### *Mahallede Yangın Var*

Alev bacayı sardı  
Ne yapsak nafile  
Mahalle ahali  
Şaşkın ve çaresiz  
Bakıyor evi tepeden yiyen  
Ateşin dişlerine

Geldi nihayet itfaiye  
Herkesin soluğunu alıp ardına  
Yengi yangını

Şimdi binanın gözyaşları  
Dökülüyor çatıdan  
Kuşlar uzaktan bakıyor  
Küllere karışmış yuvalarına

Baba ve anne pürtelaş  
Çocuklar için bir oyun bu  
Hangisi doğru

Kendileri sağlamda komşuların  
"cana gelmesin de mala gelsin canım  
şükür Tanrıya" ■



## NECATİ POLAT (1963)

Elazığ, 27 Haziran 1963.Şiir kitapları: *Kalender* (1984), *İyilik* (1989)

Şair, "Gereksiz Yaşyoruz Hayat Üstüne" (*Kalender*, Aylık Dergi Yay., İst., 1984, s. 17) ve "Çocukluğumdan Kalma Kirli Bir Yüzüm Vardı" (*İyilik*, Yazı Yay., İst., 1990, s. 14) başlıklı şiirlerinde sıkıntılı bir "baba"nın duygularını yansıtır.

### *Çocukluğumdan Kalma Kirli Bir Yüzüm Vardı*

Çocukluğumdan kalma kirli bir yüzüm vardı  
ben gezdikçe orda burda kaçışırdı bekçiler  
kaçışırdı kediler, bilginler köşe bucak  
çocuklar arkandan ışığa vururlardı.

Acıklıydı da dünyâ. Ve ben durur gülerdim  
çocuğu ölmüş analar çıkardı kapılara  
sarılıp öperlerdi, çimdikleyip geçerdim  
bendim kimdi öldüren, bilmezlerdi gülerdim.

Bir kardeşim vardı beyaz, babama duyururdu  
haindi, paralıydı, kızlardı önü ardı  
babam mı, değmez, korkardı, annemeyse acırdım  
çocukluğumdan kalma kirli bir yüzüm vardı. ■

## ŞABAN ABAK (1963)

Erzurum, 1963. Şiir kitabı: *Bağdattan Dönen Şiirler* (1990).

Şair Abak, "Çocukluk" (*Bağdat'tan Dönen Şiirler*, Kırkambar Yay., 2. Bas., İst., 1999, s.76) şiirinde "baba" konusunu işlemiştir.

### *Çocukluk*

Çocukluk, o derin ırmak çağrısı  
O masal dağında ünleyen gazal  
Güz ve hasret yüklü akşam bulutu  
Güz ve güneş yüklü saman kağnısı  
Babamdan duyduğum o mahzun gazel  
Ahengiyle dalgalandığım harman  
Betim benzim ondan buğday sarısı

Çocukluk, o derin ırmak çağrısı  
Uyanırken rüyâ gördüğüm günler..  
Gelir bu kâbustan alır mı beni  
Güz ve güneş yüklü saman kağnısı  
Teneke çıkırığım, tahtadan atım  
Dönersem Serçeme tanır mı beni  
Diner mi ruhumun büyük ağrısı

Çocukluk dediğin, ömrün yarısı. ■

## CEVAT AKKANAT (1964)

Balıkesir-Dursunbey, 1964. Şiir kitapları: *Kara Oyun* (1997), *Güz Klâsîği* (1998), *Sen Bir Sevda Ağacısın Türküler Büyütür Yüzün* (2000), *Tan Tan Traska* (2002), *Hüzn ü Aşk* (2004).

"3. Güz" (*Güz Klâsîği*, Beyan Yay., İst., 1998, s. 12) ara başlıklı metinde 'baba'ya değinilmiştir.

### 3. *Güz*

açık tuttuğum pencereden kuşlar girmede  
mâl ü mülkümü uçurdum tipi bir gecede  
talan olsun diye hibe ettiğim saf  
külden derme burcumu çoktan unuttum

hatırlarım  
fakat babamdı bütün  
işlemesiz tespilh  
yâdigar taneleri dağılan  
gözyaşı gibi kaldı  
bir katarım demirleri altında

ve bağırıştım o zaman bir çığlık  
ey nevfel  
sevda kılıcımı saz ederek ince  
felekten çalan sen  
çal

tespihim ipi  
kazaya dirisiz giren katar  
babam  
gündüze kaçan karanlık yanım  
leylam dinlesin  
dinlesin ■

## ENİS AKIN (1964)

İstanbul, 9 Eylül 1964. Şiir kitapları: *Hiç Ama Birini* (1989), *Öyleyse Ayrılıım* (1994), *Pušt Ahali* (2002).

“On Derste Birisi Ölünce Ne Yapmak Gerekir” (*Varlık Dergisi*, S. 1157, Şubat 2004) başlıklı metninde ölüm bağlantılı olarak “baba” konusuna yer verir.

### *On Derste Birisi Ölünce Ne Yapmak Gerekir*

- 1: ve içerki odaya koş  
yatağın üstünde zıplamaya başla  
bağır ki o yok artık  
dünyadaki bütün gözyaşlarıyla beraber gitti
- 2: ölüm benim neyimdir  
adamın biri olarak  
en sevdiğim ön koltuk minibüs yolcusu  
“bir edirnekapı uzatır mısınız”  
matematik bilen biri  
o yüzden mi hep üşürdü elleri
- 3: dünyaya yenilmenin de vahşi bir tadı var  
uygun adam olmanın ve bir gece ayakta ölmenin
- 4: oğluyla vedalaştırılmamış bir adam mı ölü  
yoksa bir “ulan tonton yanak” efsanesi mi aniden
- 5: bu solmuş çiçeklerin altında kimse yaşayamaz  
gösterişli yırtılmalar bundan böyle bir beden bol gelsin  
cüzdanında iki yaprak glayöl taşıyan bir çocuğa  
”-niye?” -ne niye?
- 6: peki hanginiz vidalayacak beni bu dünyaya  
bu ölüme bu matematiğe?

- 7: taşa saplı bir kılıcı kanırtmak gerekir
- 8: ölüm oyunu bıraktı  
“saklambaç oynayan kaleymumdüksin”  
burnu yerine ölümü karıştıran bir çocuk  
kelime oyunu sandı arkadaşları
- 9: geri geri zıplayan zaman, bütün bunları ezberle  
dur durak bil ve hatırlan,  
şiire yol aç:  
annem seni istiyordu  
sen beni iste-  
miyordun  
5imde vardın da  
neden 15imde yoktun  
o kadar hızlı geçmeseydin  
belki duyardım dediğimi  
“seni özleyebilir miyim  
baba  
baba  
baba”
- 10: ben bugün babamdan öldüm  
bunu bana on gün söylemediler  
oğlum doğana kadar tuttum ağlamamı  
şimdi ne zaman uzanıp oğlumun öpsem  
alınma sakalları batıyor babamın ■

## MUSTAFA AYDOĞAN (1964)

K.Maraş, 1964. Şiir kitabı: *Kendini Aynalarda Çoğaltan Şehir* (1997).

"Kurdela" (*Kendini Aynalarda Çoğaltan Şehir*, İz Yay., İst., 1997, s. 7-12 ) şiirinde; ince duygulara sahip bir kızın babasına yönelttiği kırılğan sorular duygu dünyamıza mızrak gibi işlemektedir.

### *Kurdela*

kızım ince ve hafif sesini  
gezdiriyor  
içeriye boşalan ayışığında

baba diyor öp beni  
öp beni sesimde bir ağrı var

ipin üstünde cambaz bembeyaz  
çoğaltıyor annemin yüzündeki geceyi  
çocukların gülüşlerine öyküner yaz  
baba, neden her şey sağlam ve böylesine yeni

kızım saatin en ucunda  
saçlarında mavi bir akış

baba diyor, bir melek miyim ben  
avuçlarımda uyuyor tombul dolunay  
eteğimde sarı yıldızlar  
baba, bir kelebek miyim ben  
ışık mıyım, neden ağrıyan bir kalbim var

saksılar çiçeği boğacak biliyorum  
kara kediler emiyor parmak uçlarımdan  
sütçü neden çalıyor kapımızı evde ben yoksam  
baba, neden herşey tuhaf ve böylesine sağlam

kızım, elinde gümüş bir çay  
dudaklarında bakırsı tebessüm

baba diyor, saçlarıma düşen kar  
annemi neden üşütüyor  
çocuklar ölse ne yapar sokaklar  
dökülse elimdeki gümüş çay  
biliyorum yağmur işte böyle yağar

trenler geçiyor düş tünellerimden  
senin göğünde parçalanan nar gibi trenler  
koşuyorum çıkmak üzereyim işte çocukluğumdan  
baba, neden her şey dışımızda ve hızlı bu kadar

kızım açmış toprağın bütün kapılarını  
kayıp kurdalesini arıyor prensesin

baba diyor, çek üzerimden  
çek ve arala geceyi  
bu kadar karanlığa dayanamam ben

orman bütün ağaçlarını öpüyor tek tek  
prensensin kurdalesi bulunmuş besbelli  
açmış gördüm kalbimdeki son çiçek  
baba, neden her şey güzel ve böylesine görkemli

kızım bütün ruhunu  
yumuşak tenine bağışlıyor ayın

geceyi yıkanmış güneşe seriyor çocuklar  
uçup dağılıyor ruhuma üflenen nefes  
baba diyor ölsem acı çekmem  
ayışığma gömer beni melekler

baba, neden her şey içli ve böylesine sevecen ■

## NAZİR AKALIN (1964)

Erzurum, 1 Şubat 1964-Ankara, 12 Aralık 2002. Bir tren kazası sonucu genç yaşta aramızdan ayrılan Nazir Akalin, çağının şairlerine aykırı bir tutumla, klasik edebiyatın mazmunlarını şiirine yerleştirebilmiş, böylece sarsılmaz bir "inşa" ve "ibda" işini gerçekleştirmiştir. Kendisinden sonra gelecek şairler kadar, çağının şairleri, hatta kendisinden öncekiler de onun şiirinden pek çok şey öğrenmek zorundadır. Şiir kitapları: *Gerilla Türküleri* (1993), *Kanayan Simya* (1998).

"Evlerde Benek Benek Kan Lekeleri" (*Kanayan Simya*, Beyan Yay., İst., 1998, s. 100-101) ve "Ağıt" (*Likâ Dergisi*, S. 38, Şubat 2003) onun "baba" temasına yer verdiği şiirleridir. "Ağıt" vefatından önce, "yazdığım son şiir" notuyla, bu çalışma için tarafımıza ulaştırılmıştır.

### *Evlerde Benek Benek Kan Lekeleri*

1. Babalar ve Çocuklar  
 Hepsinin bir ayrı yalnız yanı var  
 Eski yapıların avlularında  
 Bilekleri kesik kesik babalarımın  
 /kamçılanmış kanlı suratları var

kelimeler toplanıyor korkularına  
 kanatlanıp uçuyor hayal şatolarına  
 kavga kavga boşanıyor avuçları yollara  
 çocuklar ağlıyorlar eski yapıların avlularında

elleri pençe pençe hüzmün yanakları kan  
 rengini bir cançekişme yorgunluğundan alan  
 ebemkuşağı sızan kahır sağnaklarından  
 karanfil ve gül deremiyor çocuklar



ama duvarlarda serçe yuvaları yok diye  
arayıp bulamamanın üstünü kapatmıyorlar  
ölümü soğuyorlar ellerinde üşüyor ölüm  
ülkedeysse darağacına çıkıyor tüm yollar

## 2. Anneler ve Ağtlar

bir yürek alevinin ellerine düğümlediği gibi  
kımlıyor sıkıntının yıkıma boşvermişliği  
anlamı yok yok artık hiçbir ezginin  
gözyaşıyla siliniyor duvarda anneleri portrelerini

umarsız perişan yutkunmaları  
yeraltında duruyorlar çocuklar  
toprağa hazin düşmesin diye avunmasız ağtlar  
evlerde benekli kan lekelerini siliyor siliyorlar

bir hüzün yelkenlisi yol alıyor bu ara  
kavuşturmak için onları o eski ormanlara  
ve gömleklerini kekkik kanlarına banan  
içlemleri rüzgâra

## *Ağıt*

asırlar geçiyor nazarımdan dalgalı  
saçlarını göğsüme vura vura babamın  
cürmümün bahçesinde gülleri icitmekten  
tanınmaz oldu ana tüm parmaklarım  
böyle bir suç affolmaz  
düşüme girdi yine ölü resmi babamın

yuvasında uyumayan tatlı dilli biri var  
alıkonulmuş bir lânete çağrısıyla isyanın  
zehirlendiğim gamın sularında  
bin can verip bir can alıyorum

çünkü benden başlıyor hüzne çağrı buyruğu  
atlılar boğazlanıyor huzurumda atlılar  
düşüme giriyor âh ölü resmi babamın

toprağa uyku saçan bir küheylân gibiyim  
bir hırçın gece gibi inliyorum içimde  
ne olur başımı kes bir kez daha öleyim  
ey canevime giren yel  
yeryüzüne tutulan ölümlerin sesiyim  
ya da babamın apaçık gözlerinin

düşlerime girmez olsun ölü resmi babamın  
iniltimden alevlenen kadınların kanlarından geçeyim  
ne olur başımı kes  
az birazcık büyüsünü öpeyim  
suçumu affetmeyen babamın gözlerinin

suçum ne ki  
gözkapağı gibiyim  
ölü insan resimlerinin  
ruhumun gurbeti kanlı meydanlar gibi  
organlarım kementlerim boynumda  
haydi yavrum hayalimi kurşunla  
kurşunla da bu yürek ikliminden  
benden sana gidelim ■

## HÜSEYİN AKIN (1965)

Türkeli-Sinop, 8 Şubat 1965. *Sevmek Karanfil ve Kiraz* (1997), *Ay Tanıgım Olsun* (1998), *Çöl Vaazları* (2001), *Kumaştan Çalan Terzi* (2003).

"Beyaz Haber" (*Ay Tanıgım Olsun*, Beyan Yay., Fıst., 1998, s. 49), "Avuçlarım Büyür de Büyür" (*Age.*, s. 51-52) şiirlerinde "baba" ifadesine yer verir.

### *Beyaz Haber*

İmer'e

Bu sabah erkenden bir beyaz haber  
Kapımızı çaldı  
Evimiz öyle sıcak  
Babamın gülüşü pencerede  
Dondu kaldı...

Uzak kuşlar göçtü şarkılardan  
Sessizlik yoksul ve yabancı  
Gerip çadırını gökyüzü  
Örttü bir beyaz şalla  
Biriken utancı...

Matem desem değil  
Üstünde ne çok beyaz var  
Şölen desem  
Bir evde mutluluk  
Bir evde yas var..

Sordum anneme  
Benim neyim olur kar?  
Böyle kaç gecedir penceremi tıklar  
Çırpıman bir yürektir dedi annem  
Ellerine alsın diye çocuklar. ■

## CENGİZ COŞKUN (1966)

Osmaniye, 1966. Şiir kitapları: Suyun Kırılma Sesi (2002).

Cengiz Coşkun'un "baba" şiirleri: "Beyaz" (*Suyun Kırılma Sesi*, Kırkikinci Kitapları, Adana, 2002, s. 10-11)., "Kuzeysiz Pusula" (*Age.*, s. 16-17) "Şarapnel Uykusu" (*Age.*, s. 34.), "Uyku" (*Age.*, s. 35), "Koku" (*Age.*, s. 45), "Pıhtı" (*Age.*, s. 63) "Müntehir Babaların Çocukları İçin İlk Şiir" (*Likâ Dergisi*, S. 41, Ağustos 2003).

### *Koku*

Babamın elleri var ne çok sanat ağırlar  
Ekmekle katığı barışturma sanatı  
Evle sokağı  
Güneşle ayı buluşturma sanatı  
Tohumla tarlayı

Bense bellenmez dersteyim servendam afyongülü  
Gece gündüz ezberdeyim aklım kör yüreğim kor  
Bu derdin merhemi var devası yok diyorlar  
Tere aşk karıştırıp merhem olma sanatı

Şimdi mi inmedeyim  
Her sanat alışveriş et ve ateş yordamı  
Bir yazgıyı yontarak bir sözü unutarak  
Gül narı kucağında uyutur avutarak  
Ateşi ateş ile serinletme sanatı

## *Müntehir Babaların Çocukları İçin İlk Şiir*

Baban kendi saçlarını okşamaya gitti oğlum  
Kendi aynasına bakmaya  
Bu yükün taşınabilir olduğunu kimse söylemedi ona  
Cepleri misket dolu eve geldiğinde  
Kalmamıştı misket oynayacak kimse

Fırından yeni çıkmış sıcacık somun gibi  
Baban sana ellerini bıraktı  
Annen daha sevecen şimdi  
Kelimleri daha işlek  
Yağmurları erken  
Her gece dilinde Narkisus masalı  
İntihar bulaşıcı değil oğlum  
Uyumadan  
Babanın ellerini bırakma ■

## ESRA ZEYNEP (1966)

Ankara, 1966. Şiir kitabı: *Yaşanmıştır* (1993).

Esra Zeynep'in şu şiirlerinde "baba" önemli bir unsur olarak yer almıştır: "Maşa" (*Yaşanmıştır*, Broy Yay., İst., 1993, s. 26), "Tavşan Kaç" (*Age.*, s. 28-29), "Adressiz Mektup" (*Age.*, s. 30), "Belediyeden Bir Tabut" (*Age.*, s. 31), "Kız" (*Age.*, s. 49) "Akşam Babası Gelsin" (*Age.*, s. 50), "Ben Bu Gezegenin Çocuğu Değilim" (*Age.*, s. 55), "Ben Sana Âşıktım" (*Age.*, s. 80 ), "Can Suyu" (*Age.*, s. 81-85), "On Yüzbin Kere Öldüğüm Ölümler" (*Age.*, s. 106-108).

### *Maşa*

"Babasımın maşayla....."

Okumayı söker sökmez  
bildir hangi yetimhanedesin  
sana ne yaparım bilmem  
kalacak yerim  
bir varmış bir yokmuş

uzatın derin saçlarımı  
ben gelir tararım  
tokalar da alırım arada  
üstü uğur böcekli

bebeğin hazır  
başı senin başım kadar  
adını ne koyacaksın

bak el sıkıştık söz verdi  
uykularımdan kovalayacak babam ■

## KEMAL SAYAR (1966)

Ordu, 1966. Şiir kitapları: *Hızır ile Roza* (1992), *İki Güneş Arasında* (1995).

Şair, "Babanın İç Geçirışı" (*Dergâh Dergisi*, S. 128, Ekim 2000) şiiriyle çalışmamızda yer aldı.

### *Babanın İç Geçirışı*

Ah, gözümün nuru gittin ve geldin

Sen gittin denizler çekildi

Geldin ve ırmakların suyu çoğaldı

Dedim ki bir baba bu kadar seviyorsa oğlunu

Kimbilir Allah

Ne kadar çok seviyordur kulunu. ■

## MEVLÂNA İDRİS (1966)

K.Maraş, 1966. Şiir kitabı: *Kuş Renkli Çocukluğum* (1990).

Mevlâna İdris, "Kuş Renkli Çocukluğum" (*Kuş Renkli Çocukluğum*, Beyan Yay., İst., 1990, s. 10) isimli şiiriyle çalışmamızda yerini aldı.

### *Kuş Renkli Çocukluğum*

Dinle Gambito söyleyeceklerim var  
Kalmadı artık  
Dağlara yaslandığımız akşamlar  
Babamızın dönmesini beklerken  
İşaretlediğimiz zamanlar

Kalmadı kalmadı  
Pencereden bizi gözetleyen ağaçlar  
Şimdi saklanmıştır bütün kapılar Gambito  
Üşüyoruz kimseler aldırıyor

Ellerimiz sevgili ellerimiz  
Onlar bile yabancı  
Hey Gambito biz kimiz  
Seni alıp giden  
Beni alıp giden  
Kim böyle her akşam ■



## ŞAHİN TAŞ (1966)

Gaziantep, 1966. Şiirlerini *Gülle Betik* (1994) ve *Kün* (1999), *Anı Döken Bahçe* (2004) adlı kitaplarında bir araya getirdi.

Şair, "İpini Koparan" (*Kün*, Beyan Yay., İst., 1999, s. 51) ve "Albümümde Soluyanlar" (*Ay Vakti Dergisi*, S. 37-38, Ekim-Kasım 2003; *Anı Döken Bahçe*, Dolunay Yay., K. Maraş, 2004, s. 23-24) başlıklı şiirlerinde "baba"sına yer verir.

### *Albümümde Soluyanlar*

zübeyir kızlara abiydi  
delikandı  
boğdu onu piton hayat ve kemeri  
yüreğim yandı

değilsek de aynı karından  
aynı çamurdandık  
göğ ekindi mehmet ince  
fidandı

babam  
"gökte o, yerde para!" derdi çekti  
ciğerlerine duman duman kanseri  
müslüman şamandı!

kasırlarda oturası hasan abi  
hep "gül" derdi  
asfaltta ezildi gül desteleri  
candandı

nazir  
"alınması gereken bütün kitapları aldım!"  
demişti  
tren raylarına ömrünü serdi  
kar ile borandı Erzurum  
rüzgârlı şato yine virandı!

onlar gitti biz kaldık  
bu yaşamak suçuyla  
her şey ona dönerdi  
her şey ondandı! ■

## DERYA ÇOLPAN (1967)

Aydın, 1967. Şiir kitabı: *Ses Sözdən Eksilince* (1997).

Şairin, "Bir Susuzluk Denemesi" (*Akatalpa Dergisi*, S. 40, Nisan 2003) başlıklı metninde "baba" önemli bir unsurdur.

### *Bir Susuzluk Denemesi*

bu toprak babamındı eskiden

ama bugün temmuz.  
topraktan gelmiş insanlar bakıyor uzaktan  
oysa biz nereden gelmiş meçhul  
nereye yürüyoruz su gibi bir söz dilimizde,  
toprağa yakın duruyoruz buzdan ayaklarımızla.

çünkü babam her cuma  
temiz gömlek ve külotla  
insan bakmaya koşardı  
müslüman sergisine.  
temmuz da cuma da  
süreklî bahane.

annem cumaları çamaşır yıkamazdı.

hep o yerlerin  
ziyaretçi kayıtlarında vardır adım  
kaç torba toprak taşımışım babama  
kahverengi rafyalı hediye paketlerinde  
ve alındı belgelerini tutarım hâlâ  
cemaat şahittir  
okuması olmayan annem de.

(o yıllarda  
rakıyı susuz içerdi babam  
sövdü mü sözleri  
topraktan ayrılışın diye.)

ama bugün temmuz.  
yalnız kadınlar bakıyor uzaktan;  
yakışıklıydı babam  
iki dirhem

çekirdeği toprak aldı. ■

## İDRİS ÖZYOL (1967)

Zonguldak, 1967.

Şair Özyol, "Kedi Merdiveni" (*Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 19, Ocak 2004) adlı şiirinde "baba"ya yer verir.

### *Kedi Merdiveni*

Babam benden sonra doğmuş olmalı  
Bu sizden sakladığım bir kara parçası  
Suya bakıyorum kırk yıl suyun alfabesine  
Balık yumurtasında içimden çıkarttıklarım

Çektik füyvesini ağacın patladı nar  
Bir kedi dokuz anadan doğar

Kendi gövdemi mi kayaya aşıladım  
Dallarım başka ağacın yapraklarında  
Beyaz saçlarımın altında siyah geçmiş  
Tenimi ürkütüyor daha fazla yaşamak

Kedilerde yer değiştiriyor geceyle siyah  
Gizleniyor bir koku çiçeğin dişlerinden

Bir adam iki dinazor kemiği üç bilet  
Dağların karnında dünyanın ybebeği  
Damarlarını bana ekliyor mermer  
Geçiyor gövdeme yüzeylerin kanı

Elmada elektrik kedide merdiven  
Dostlarım kamçı izi sırtımda ■

## İRAN YILDIZ (1967)

Ordu-Ünye, 1967. Şiir kitapları: *Rüzgârın Fili Yakınımdır* (1991), *Çiçek Tozu Günleri* (1996).

Şair, "Bir At Daha Olarak Dünyada" (*Çiçek Tozu Günleri*, Göçebe Şiir Yay., İst., 1996, s. 18) ve "Babamın Yüzündeki Cümleler" (*Uzak Şiir Seçkisi*, S. 37-44, Aralık 2003) başlıklı metinlerinde "baba" temasına yönelir.

### *Babamın Yüzündeki Cümleler*

babamın yüzünü yakan ateş  
beni her gün yakıyor  
babam, savurup atınca elindeki  
kışlık kaygıları, meğer  
hayatım içim üç-beş harf atıyor  
du, tasa ve şenlik avlusuna

herkese kendi ateşinde kavrulsun  
diye bir dilek ya da ilenç  
var ki yeryüzünün gizeminde  
her ırmak kendi acısının  
kıvrımlarında ağlıyor

babadan bir balta kelime  
babadan bir tırpan kelime  
babadan bir bıçak kelime  
geliyor hep elime

her kütüğün yarılışında  
bir cümle geliyor yüzüme  
her odunun kopuşunda  
bir hece; bir hayat  
geliyor elime

baba dediğın, kendince bir sır  
ve baba dediğın, kendince  
bazı eylemler taşır içinde  
baba dediğın, bir kadim söz-  
dür kendince

çocuk, bir sayfa  
bir nokta  
bir yıldız adayı  
bir dal, ağaçtan

baba dediğın kelime  
bir kor olarak gelir elime  
bir kuğu dolanır dilime  
her köz söner, bir harf olarak  
doluşur elime

baba dediğın her şafak vakti  
uyumaz sevinç ve kederinden  
baba dediğın, öyle bir anıt ki

dedim ki  
bir su içseydim elinden  
bir pınar dolusu  
ışıtsam-dı içimdeki kelimeyi

düşündüm:  
hep çocuklar su verir babasına  
babalar hep eksik kalır o suyla  
ama: baba-çocuk, bir kelimedir  
o çeşmeyle

babamın yüzündeki ateş  
beni her gün yakıyor

babamın çıktığı kapı  
içimde boşluk olarak duruyor ■

## BEJAN MATUR (1968)

K.Maraş, 1968. *Rüzgar Dolu Konaklar* (1996), *Tanrı Görmesin Harflerimi* (1999), *Aydın Büyüttüğü Oğullar* (2002).

Matur'un, "İssiz Tepeler" (*Aydın Büyüttüğü Oğullar*, Metis Yay., İst., 2002, s. 13), "Babanın Ölümü ve Bekletilmesi" (*Age.*, s. 21) ve "Baba Ocağına Dönen" (*Age.*, s. 22) başlıklı şiirlerinde "baba" konusu işlenmiştir.

### *Babanın Ölümü ve Bekletilmesi*

Babanın cesedi en son gömülür.

Bir gün ve geceyi yuvasında geçirmeli. Ve anlatmalı.

Oğullar ve kızlar kâbus görecektir. Görmeli.

### *Baba Ocağına Dönen*

Baba ocağına dönen karanlığa dönecek.

Sadece orada büyük olan kan.

Ev içlerinde...

Her şey hatırlanacak. ■

## MUSTAFA MUHARREM (1968)

İstanbul, 1968. Şiir kitapları: *İsa'dan Önce Gül* (1999), *Öç Terimleri* (2002).

Şair, "Garez" (*Öç Terimleri*, Sır Yay., İst., 2002, s. 9-11) başlıklı metninde "baba"ya yer verir.

### *Garez*

kuşlar gitti  
yağmursu duruş alametleriyle dişi bir org  
tyneti edindi şehir  
ve hiçbir kuşku bilmez öpüşmek nedir  
nasıl bir dudaksızlık şavkı bu  
sözcüklerin zangocu  
incir için yedek peri  
ıskartaya çıkmış bir ısıruk elma için  
haçer bahaneleri pazenin ve tülbindin

kuşlar gitti  
ödlek vaadler vadisinde  
bisiklete biniyor ümmi gece  
bir babanın alını kırış kırış  
bir anne  
saçların ilmine yuvalanarak  
sunuyor sur ihtimalleri heybesini geyiklere  
bir kızdaki kar iniyor meleksiz  
sönüyor bir çıra  
künyelerin fesadına kanarak

kuşlar gitti  
her ağaç  
uzak gündüzler iblisi anarak

esnemesinden müzevir mevsimler silkeleyen bir kadın  
sayılır  
kuşlar gitti  
artık alınımız yetim şarkılara pusat kalır  
bir us kıpkızıl kapanarak  
üzümler öder mahşerler alır

kuşlar gitti  
delinmeden saf ağrılar sepeti seher  
tekme gibi vurmali yabancığı çisentiye  
çarşıları yakmalı  
elimizin batık kalyonlara kardeş  
menekşe vezniyle  
bir manolya koparıp bir şairi öldürmeli  
gülsek bile perçemi softa ilgisizlikler  
sarışın bizans dengeleri  
ve ayın  
ağustos mızımız  
yemin dilber

kuşlar gitti  
kaç deniz varsa  
çocuk başlarına dair hırçın menkibe  
kaç kemani yalamaktan oluyorsa  
gökteki pütürlerin oynadığı ganyan  
orda namlulara sevgilim aç kediler sürmeli ■



## MUSTAFA PINARBAŞI (1968)

K.Maraş, 1968. Şiir kitapları: *Orada Çiçeksin Sen* (1992), *Akşam İner Yağmura Tutunarak*. (1997).

Şairin "Baba" ile ilgili şiirleri arasında şunlar yer alır: "\*" [başlıksız, ithaf] (*Orada Çiçeksin Sen*, Dolunay Yay., K. Maraş, 1992, s. 7), "Bulut Sehpâlar" (*Age.*, s. 15-17), "Birden Büyüme" (*Age.*, s. 58).

### *Bulut Sehpâlar*

#### I

senin dedenin elinden tutan gökyüzü  
boşalan denizleri dolduruyor biz uyurken  
resim defterini açsana çocuk  
dedemizin elinden tutmuş gökyüzü

sokakları polis kayıtlarından tanıyoruz  
tuhaf üslûplu sevdâlarla harfiyyen yanıyoruz  
taksimetreli arabalar devriliyor ceplerimizde  
baba'cığma tutunsana çocuk  
sokakları binalardan aşağı bırakıyoruz

#### II

alnımın çizgilerini  
bir dozer genişletiyor vakitli vakitsiz  
durmadan  
görüyoruz  
bu daktilonun tuşlarına basarak geldiğini  
bir buluttan sehpâları  
odama sen mi yerleştin anne

dünyalarımız ne kadar ayrı  
artık  
çay yapraklarından parmaklarımız bile yok  
hadi  
ırmakları bekletme anne

III  
sigarasızlıktan  
daha kötü şeyler de vardı dünyada  
baba'cığım  
demiri neden öğüttün  
sen efkârından büyüktün

baba'cığım  
rüyama inciler döktün

IV  
ve postadan  
tefondan önce de haberleşirdik  
sen belirlerken kimliğini babasız çocukların  
gecene girerdim gizlice  
ay kitabından bir güzel cümle olarak

sonra  
uçacağı icâd ettiler kanatsız kaldığım gün

biz  
en geniş kırmızılarla ağladık  
sevdiğ en ince kırmızılarla  
o kırmızılar  
o gençliğimiz kadar zor kırmızılar  
bittiler şimdi  
yavaşça bittiler  
son kırmızıyı bir devenin kuyruğuna bağladık

V

çocukluğumda kurduğum bir güneş vardı  
senin için sakladığım  
ve defterini süslemen için  
çocukluğumda kurduğum bir güneş

aç pencereni tâlihsizim  
boşuyorum güneşi geçimsizlikten

VI

okul çağında çocuklar esmerdirler  
portakallara gizlenirler  
mandalin yerler  
muz yerler  
okul çağında çocuklar esmerdirler

ve birden beyazlaşıyorlar  
dünya birden  
yavru'cuğum anlamıyorsun  
onların cehâleti sevmediklerinden

VII

bir harf öğrenmeye zaman kalsa da  
dağlar ferhat'tan da ötedir ■

## ALİ AYÇİL (1969)

Erzincan, 1969. Şiir kitabı: *Arasta'nın Son Çırağı* (2000).

"Gülistan" (*Dergâh Dergisi*, Mayıs 1999, 111.Sayı) başlıklı şiirinde "baba"ya atıfta bulunulmuştur.

### *Gülistan*

Yeninde çakmak taşı saklı diye babamı  
boğazda müfrezeler indirmişler atından  
berrak yüzüm biraz çil, paçalarım ispanyol  
kayıbım oğluyum ben yeni moda bir hayta

filitreli ne gezer bir dülgerin kızında  
gülistan o zamanlar tütüne sarılırdı  
ısırganın değdiği yerleri kaşındıkça  
yarısı kenger sakız yarısı duman dolu  
dar ağzından kocaman küfürler savururdu  
savururdu beni aşk ince kıyılmış Muş'u  
derin derin çekerdim altta kalır yanım yok

varsın camı sıkılmış dilin çilingirleri  
adımı döndürsünler olmadık kapılarda  
anamı tenhaliğe çekip soradursunlar  
bulduğu neyin nesi şu kara kuru kızda  
yeterki nazlanmadan giriversin gülistan  
çağlalar ısırdığım salkım saçak bostana...

Ali daima gençtir hayat bunu unutma  
açtım sandığın yara kurtta serçe saçması  
ne o bostan tarumar ne bekleyen yoruldu  
gidenin duvağını sözdü diye başkası. ■

## MUSTAFA OĞUZ (1969)

Mersin-Erdemli, 1969. Şiir kitabı: *Şehrin Hakimi* (1992).

Şair, "Baba" başlıklı şiiri (*Yitik Düşler Dergisi*, S. 32, Haziran 2003) ile çalışmamızda yer almaktadır.

### *Baba*

Hayat

Uzun bir çığlık oluyor bazı zamanlar  
Bana yeni kelimeler getir baba  
Aşk olsun baştan başa  
Kirlenmemiş bir demet söz

Hayat

Karanlığın içine beyazlar yerleştiriyor  
Bana ötelere renkler getir  
Beyaz olsun baştan başa  
Hiç lekelenmemiş bir demet nur

Zaman

Bizi ansızın yakalayıp yıpratıyor  
Yüreğime bir yorgunluk gelip oturuyor

Ve aşk

Yorgun ikindilere sığmıyor  
Bir demet sabah ışığı getir baba  
Şebnem olsun yeni baştan dünya

Yol

Hep yokuş oluyor yoruluyorum  
Zaman düşüşte ben düşüşteyim  
Bir demet kelimeler getir baba  
Allah olsun baştan başa  
Ruhumu arındırayım ■

## FATMA ŞENGİL SÜZER (1970)

Eskişehir, 1970. Şiir kitabı: *Su Siyah* (1997).

Şair, "Hecin" (*Su Siyah*, A Sanat Yay., İst., 1997, s. 20-22) Şiirinde babasını anar.

### *Hecin*

C. Zarifoğlu'na...

Bir vadi aç.. Yüreğimin zarı titreŐiyor  
çok katlı sokak başlarında yaprak yığınları gibi  
ya da düşen  
mercimek büyüklüğü kavgasıyla durmadan düşen  
bir kuş gibi

Yürüyen sükût kadar  
adım başı soran bakış  
ve fırlayan ağaç kadar savurmalıyım ben'im

Ve makamı bildir ötelere  
makamı ve ritmi

I.  
Penceremin önünden bir ingiliz geçiyor kucağında  
ucuz  
bir paraya satılan çocukluğum benim eskimeyen  
bebeklerim  
Penceremin önüne bir nazar yapıŐıyor

Neyine vursun senin kaybolmaya çalışın bir köle gibi

sözlerim  
rüzgârsız kıpırdayan narin bir yaprak gibi  
Masamdan nasıl çıksın bu yayılmasız ışık  
ve nasıl kamaŐtrabilsin gözlerini

Acıyan adamlar geçiyor pencereimin önünden  
Kapağı açılmamış kremlerden kadınlar  
Ve kayıp sonunda işte en sonunda görünmez oluyor  
bu  
yükselen siz. Işıyan libasmızla

Sabah değil ve sis değil ve deniz değil oysa.

a.

Dev bir kelebek kanadını deşerek çıkıyor yengeç  
bir kumsalın büyüünden  
Göğsü daraltan basınç  
deriyi tırmalayan söz  
ve ot eğimlerinden

Şimdi kim sever beni  
Bilmediniz efendim  
Bilemezsiniz ki  
Öldü kalbim

Annem gitti  
Bir yarıktan geçti babam  
İri  
ve kavrulmuş elleri gibi

Binlerce kelebek kanadı binlerce yengeç  
Annesiz büyüyememiş çocuklardan gibiyim  
Çok büyük bir kumsalda kaybolmuş gibi

Bilmediniz efendim  
Bilemezsiniz ki  
Öldü kalbim

Develerle tabutlar uzaklaşıyor ve develerle tabutlar  
Yüreğimde durmadan kum tepeleri

Annemin ve babamın hecinleri  
Şimdi kim sever beni  
Şimdi kim sever beni ■

## İBRAHİM TENKEKİ (1970)

Kastamonu, 1 Eylül 1970. Şiir kitapları: *Üç Köpük* (1997), *Peltek Vaiz* (1988), *Güzellik Uykusu* (2000), *Giderken Söylenmiştir* (2004).

“Baba” teması, “Uzak İhtimaller Sultanı Baba” (*Güzellik Uykusu*, Şule Yay., İst., 2000, s. 23-24) ve “Barış Görüşmeleri” (*Merdiven dergisi*, S. 22, Ekim 2000) isimli şiirlerinde ele alınır.

### *Uzak İhtimaller Sultanı Baba*

uzak ihtimaller sultanı baba  
dilinin tozunu al, bu da ancak bir'dostla  
mümkün olur diyorsun.  
ne ki bir ölüm kaldı kafa dengi benimle  
ve öyle hafif ki elim  
korkmaz oldu tersinden  
bir yetim bile.

uzak ihtimaller sultanı baba  
dağlar bile kan kusuyor, ufak iş benimkisi  
üzülmen yersiz yurtsuz, halbuki  
sevinmen gerekiyor sözüm O'na  
hatırla istersen bir ismail'i  
İsmail ki  
gözlerimizin aka aka içine  
neyse... ■



## M. HANİFİ İSPIRLİ (1970)

Erzurum, 1970. Şiir kitabı: *Bir Bardak Suda Kurulan Hayal* (1997).

"Oğul Denemeleri-2" (*Bir Bardak Suda Kurulan Hayal*, Kırağı Yay., Konya, tarihsiz, s.-28-31) başlıklı şiirinde "baba" temasına yer verilmiştir.

### *Oğul Denemeleri-2*

deneme bunları da  
geç kırmızı ışıktaki  
şasır yolunu bir metropolde  
aç haritanı  
işte o bulvar cennete gider  
bu bulvar arafa  
öbürünü sen bul  
bu korkunç küreselde  
ki bütün bulvarlar açılmış oraya  
seccadenin  
ve alınımın  
ve kalbinin  
temiz olduğu kadar  
yöneleceksin haritanı okumaya

biz hepimiz oğul  
babalarımızın oğulları vurulmuş  
oğullarız  
bu yüzden işte aşamadık  
oğullarımızı vuracak babaları  
onları kabullenecek anaları

kar yağıyor göklerimizde  
kan tutuyor ellerim  
lambalar sokakları terk ediyor  
lambaları karlar aydınlatıyor  
ülkem karanlığa gömülüyor  
olmuyor oğul

karlar bile ışığı çekiyor sokaklardan  
 uzun şehirli geceler kanlığa boğuluyor  
 ellerinden tutuyorum karanlığın  
 lambalarını  
 seni alıyorum araya  
 karı ve ülkemi alıyorum  
 bir hançer barıdır tutturuyorum  
 hançerler bir inip bir kalkıyor  
 sıraya giriyor gizli servisler  
 parmak izi sürüyor karda katiller  
 hançerlenmiş barları da alıyorum araya  
 kalanlara ülkemi arattırıyorum  
 lamba izleri veriyor bizi ele  
 başlıyor üç tarafımdan  
 bir soru/yorum  
 gecenin katillerine

analarımızın duaları oğul  
 terk ediyor dualar bizi  
 dualarımız taşıyor bizi taşınacağına  
 göklerin dilini çözüyorum  
 sana öğretiyorum oğul

kar kristallerinin  
 dualı göklerin dudağı nasıl öpülür  
 öğretiyorum oğul  
 hallaç gibi atılmaya bekleyen yer  
 yer ve şehir  
 karanlık kalpağını çıkarıp aydınlatıyor  
 lambaları  
 geceyi  
 oğulu

beni dinle  
 beni dinle ey oğul  
 parmak hesabı yaptıran oğul  
 beni  
 kendinizi temizle  
 dualarla temizle ■

## MUSTAFA KELOĞLU (1970)

Balıkesir, 1970.

"Babam" başlıklı şiiriyle, sıcak bir baba-oğul ilişkisini dikkatlere sunar.

### *Babam* *'babama'*

babam sabahları seher yeliyle mesh ederdi yüreğini  
tarhana çorbasına kaşık sallar  
nasırlı elleriyle  
tutardı çakmak tarlanın yolunu  
dudaklarında hep aynı türkü  
'divane aşık gibi dolaşırım yollarda  
kız senin sebebine kaldım istanbul'larda'  
oysa istanbul onun için  
uzaklardaki oğula hasret bırakan bir koca şehir  
hiç gitmemiş  
hiç görmemiş  
oğlunun diline dolanan  
sokaklarında hiç yürümemiş  
yorgun yüreği her teklediğinde  
usulca kıvrılır bir köşeye  
oğlunu özlermiş  
dilindeki duaya  
mutlaka uzaklardaki oğlunu da eklermiş  
içinde düğümlenen hasreti  
yastık yapıp başına  
derin uykulara dalarmış babam  
'oğul! ey yüreği delişmen sevdalara tutkun oğul'  
diye sayıkladığını söyler annem her akşam  
babam!  
ey yüreği uçsuz bucaksız kırlara teşne  
koca adam!  
bilir misin oğlun da özler seni  
sayıklar senin ismini  
her gece uykuyu kovalarken  
ıssız odalarında bu şehrin  
yüreğine sınımsıcak ellerini düşürür  
durmadan.  
içinde hasretini büyütür. ■

## MEHMET AYCI (1971)

Adana-Saimbeyli, 3 Mayıs 1971. Şiir kitapları: *Size Selam Getirdim* (1992), *Sel* (1992), *İkinci Yürek* (1993), *Mor Kitap* (1997), *Aşk Bir Deniz Rüyası* (1999).

Şair, "Çoğalan" (*Mor Kitap*, Kırağı Yay., Konya, 1997, s. 47-50) şiirinde "baba" temasına yer verir.

### Çoğalan

*-babama ve amcama-*

insan bir yorgunluktur sevgili babacığım  
bunu sen söylemedin, kimseler söylemedi  
bir sabah  
başucumda kitaplar masamda şiirlerim  
gönlümde genç sevdaların haylaz kızgınlıkları  
eldivenlerim içinde kımlıdayan güllerle  
ben yazdım hayatımın sağır duvarlarına

ben yazdım,  
dikenli, uzun yollardan dolaştırdım sözleri  
binlerce dudak değmiş tılsımlı kelimeler  
kül etti giysilerimi avucumdan dağıldı  
sonra bir bahar geçti küflü kaldırımlardan  
sâhi, bir bahar mıydı o yağız ergenliğim  
kiralık pencerelerden gökyüzüne baktığım  
içime konan serçeler, kitaplardaki efsun  
balkonumuza uzanan dal, sahi bir bahar mıydı?

annem

sütten bir ikon gibi hayat duvarlarımda  
oğluna uzun bir ağıt olduğunu söylüyor.  
mânasız buluyorum bütün ayınlerimi  
gözlerimi afyon gibi içime çekiyorum  
rahibeler görüyorum meryem güzelliğinde  
ağır taş merdivenlerde baharı gözlüyorlar  
bir kapı aralanıyor badem çiçeklerinden  
küçük bir tufan alıyor çiçekleri, baharı  
annem bir rüya oluyor benimle konuşuyor

bir ressam anlamayacak benim bildiklerimi  
çünkü ben  
gölgeleriyle oynayan büyümüş bir çocuğum  
renklere kan veren damar benden alındı çünkü  
gözlerime ‘çerçeveli’ bir gözlük geçirildi  
körelmiş bir hançerle kestim duygularımı  
yemiş çaldım bahçelerden açlığını bastırınca  
ürkütüp yalnızlığımı ‘zeytin gözlü yâr’ çaldım.

bir irem hırsızıyım  
sâbık bir müntehirim sevgili babacığım  
annemin bir meryem gibi sükunla emzirmesi  
senin siyah saçlarımda defineler araman  
gün geçtikçe ağırlaşan yorgunluğum içindi!  
aradım mevsimleri baharı bulamadım  
-insan bir yorgunluktur sevgili babacığım-  
bunu sen söylemedin  
ben yazdım duvarlarıma külden avuçlarımla  
kapandım yazılara  
ellerimi aradım ■

## MUSTAFA BAKİ EFE (1972)

Bursa, 1972. Şiir kitabı: *Kuş Defteri* (1996).

"Baba" temasına "Ceplerim" (*Kuş Defteri*, Uludağ Yay., Bursa, 1996, s. 18) ve "Adımı Unuttum" (*Age*, s. 55) adlı şiirlerde yer verilmiştir.

### *Ceplerim*

Ceplerimde ne var  
Dünyacıklarım

Ceplerimde  
Ellerim  
Ellerimin içi  
İçimin sevgilisi var

Yalnızca ben varım ceplerimde  
Cüzdanım yok

Ceplerim çok olsun babacığım  
Ben yalnız  
Çocukluğumun ceplerinde kaybolacağım ■

## HÜSEYİN KAYA (1975)

Sivas, 1975.

Hüseyin Kaya'nın "Geçerken" (*Yitik Düşler Dergisi*, S. 3 Ocak 2000), "Elem Çiçeği" (*Yitik Düşler Dergisi*, S. 15, Ocak 2002), "Babalar ve Oğullar" (*Sühan Dergisi*, S. 2, Haziran-Temmuz 2003) başlıklı şiirlerinde "baba" konusuna atıflar yapılır.

### *Geçerken*

sen baba  
sen bilirsin bu öykünün sonunu  
işte bu  
son yıldızım göğümde bana kalan  
ve en sadık havarim  
kapımdaki akasya  
sen baba  
sen bilirsin bu öykünün sonunu  
hangi ırmak tükendi hangi çölde bilirsin  
hangi çölde unuttum  
bu  
kavruk yüreğimi  
hangi göğün altında yitirdim kaybolanı  
sen baba  
sen bilirsin

bana ne yaşamak de  
ne de denizi anlat

hiçbir yerinde böyle  
böylece bu hayatın  
hiçbir yerinde aşkın  
her yerinde acının  
ben burda  
kaldım baba

ben  
böyle yaşıyorum  
yaşadığımı  
böyle  
ben böyle geçiyorum geçtiğim ateşlerden

## *Elem Çiçeği*

“sen beni  
kime bırakıyorsun.”

bir kez oğlum deseydin olmazdı acılarım  
kıncıtmazdım dağımda yeşeren baharları  
baba  
sevgili babam ben böyle yitiyorum  
bir kez karanlığıma doğmadan bakışların

mızrağının ucunu çevirme yüreğimden  
çevirme dönem geri gidecek nerem kaldı  
ne yanmayan bir gemim  
ne tayfam  
ne havarım  
bir kez oğlum de bana  
baba denizden geldim

hiç dinmiyor fırtına  
hiç dinmiyor ki baba



şahidim ol rüzgara nasıl saldım gideni  
yaralı ve yamalı yüzümün şahidi ol  
çöldeyim  
hüseyinim  
ahım ulaşmaz sana  
şahidi ol dilimi lerzan eyleyen ismin

bu yoksul ömrümün elem çiçeği  
şimdi yalnız sensin  
ve sensizliğin

### *Babalar ve Oğullar*

babalık dediğin bir dinmez sızı  
bir bitmeyen umut, açmaz tomurcuk  
karanlık ömrümde hüznün yıldızı  
yüzüne bakarken yittiğim çocuk  
babalık dediğin bir dinmez sızı

anladım anladım anladım seni  
hangi aşkın bana bağladığımı  
sebepsiz alnımdan öpüp de beni  
neden sessiz sessiz ağladığımı  
anladım anladım anladım baba ■

## NİLAY ÖZER (1976)

İstanbul, 6 Mart 1976. Şiir kitabı: *Zamana Dağılan Nar* (1999).

Nilay Özer, "Babam İçin Bir Sonsuz" (*Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 59, Ocak-Şubat 2002) başlıklı aşağıdaki uzun şiir ile "baba" şairleri arasında yer aldı.

### *Babam İçin Bir Sonsuz*

daha çok sever miydim uçmasını bilseydin  
babamsın ah keklik burcu bir talan!  
ekinler sararıırken doğdun mühim bilgidir  
on kardeşin küçüğü ölüleri saymazsam  
yıkandım tuzlandım kundaklandım sıkıca  
orak sıcaklarında bir pembe oğlan  
evlerin önünde küçük bir hayat  
kıml kıml dipdiri çiltlenler karıncalar  
ve toprak dediğin cana musallat

yalnızlığın çocuklara kadar indiği  
eflatun akşamların uçbeyi babam!  
faydasız kamışlardan kurduğun ordu  
kurtlarla savaşmaya sensin gidecek  
sensin gidecek yüz koyunun peşine  
vadiler öyle derin ovalar öyle geniş  
üstelik türkçe bilir yankı dağları  
bir çağırsan allah'ı bin kere ses verecek  
yatiya kalan yağmurlar yüzünden hep  
ıslak döşeginde revir iniltileri  
inanmak nice yanıldıktan sonra kendine

buğdayların birliğine hamur teknelerine  
 inanmak yedisinde sorusuz  
 onun da beter mahmuzları kuşanıp  
 şahlanan bir yanıtla on beşinde  
 inanmak sonsuz'un hiç'e erdiği değil  
 bulutlar hamamda kadınlar gibi oynak  
 sarı tüyler pazenler... insan kamaşabilir  
 kitapların zifiri ferahlığı yok henüz  
 henüz dünya harflerden yaratılmış da değil

kara lastik pilli fener pazar ekmeği  
 sevinç bir taş a beş erik atan ağaçtır  
 ve bayramlar ağız tadıdır ama  
 mezar üstlerinden toplanan şekerlerin  
 azabı uzun sürer duası yapılmazsa  
 bir kere bisiklete binmiştin babam  
 yukarıdan görmüştün köyün bulutlarını  
 ama nasıl üzer bu hafiflik uyanınca  
 darası alınmış yaşamlardır rüyalar  
 rüyalar defter kalem

gerçekler kum masası  
 parmağınla yaz öğren önce yoksul olduğunu  
 sonra insan olduğunu bütün acılarla akran  
 tohum serp su taşı dağarcığındaki çöle  
 emek israf değildir harcan da harcan  
 insan olmak yetmiyor insanı anlamaya  
 sızmak gerek o çürük hartamalardan  
 götürdüğün tavuklarla birlikte  
 kireç benzin öğretmene armağan  
 ey sesleri semirmiş yağız alfabe!  
 babam yeniden büyür mü oralarda  
 buralarda şehirli kızlar gibi bunalsam!

biliyorum tilkiler pusar geceye  
 ıtır ve çığlık olur evlerin dili  
 cinai bir hevesle yarına aşılana

gün gibi biliyorum bende devam ettiğini  
 fiğleri ellerimle derer ellerin  
 ey gelincik kurumlu tepelerin çakırı!  
 ayaklar altından sevaba kaldırılmış  
 ekmekleri öptüğün dudaklarınla söyle  
 hangi yıldız seninse onu öveyim  
 davran özrüm kalmasın  
 davran kuşku güveyim  
 başaklar arasında kanlı bir hasat vakti  
 saçların şeytanın tırpanıyla kesilmiş  
 ne kadar sıkınsan kirleniyorsun babam  
 sen esmer undan yapılmış değilsin ki  
 çağrılсан üç beş keder bildik cin isimleri  
 döl ve aşkın sureleri tertemiz ezberinde  
 her akla kısmet midir uyanıp da ölümden  
 birdenbire anlamak zerrecikleri!

caydığım güller vardı o zaman  
 kargaların çalıp çalıp karnına gizlediği  
 yeşil taşlar mavi boncuklar vardı  
 ishâl içini boşaltmamıştı toydun  
 kendini gizlemedin kem gülüşlerden  
 ısrırganlar kaynakdı dövüldü havanlarda  
 ve macunlar sürünüp şerbetler içtin  
 inceysen dal gibiysen bu senin kabahatin  
 rüzgâr söküp götürürken gövdeni  
 gördün korkuluklar daha direngen  
 yayık seslerinden umut tavelerinden  
 yavan bir gayretle topladın da kendini  
 ganimeti kargalarla paylaşmadın yeniden!

büyüdün yüz sürerek kösnül çuhaya  
 battal yataklarda çalkalanıp duruldun  
 anların arasından fareler bakar gibi  
 kırlangıç yumurtası bulmuş gibi tarlada  
 koştun haber verecek bir aşk aradın  
 alnının dar çatkısı kuytular ardın sıra

cılız bacakların birbirine dolaşık  
 herkes kendine sanrı tende ısrarlı herkes  
 dizlerini kanattı kapaklandığın kadın  
 henüz fırsat varken masalları kınamak  
 ve bağırarak istedin: yok mu boş bir kerevet!  
 hayret uzlaşıyor kanımla zehrin  
 sesine karışan efkârın meleziyim  
 ateş farz... kül sünnet... uzayacak bu dua  
 ya ben baba!... ya ben nasıl âşık olayım  
 sana benzeyen bir yaz bulamadıkça!

elişi bir karyola istiflenmiş şilteler  
 kav kalaylı kap kaçak belki dilsiz bir radyo  
 vardın çattın çatallanan yollara  
 şehir okuldu çünkü gitmek gerekti bazen  
 çünkü kalmak vakıf toprağı gibi  
 başkasının yığını gibi sonuçsuz  
 çünkü sussan yazmanlara yorgunluk  
 konuşsan uğursuz sözün içrek obası  
 gittin yanan karınlarını soğuk duvarlara sürüp  
 rahatladı ergen kızlar!  
 köylü ismin yatılı bir kıyıma kayıtlı  
 üniforman hep yaş hep telaş  
 kaldırımlara kafa tuttun da ne oldu  
 yenişmek şöyle dursun yarışmadı sokaklar  
 kolların dertleştiğin dereleri boğarken  
 eski harmanları hoyrat gezerken gölgen  
 yapmacık bir merakla sorsaydın üstlerine  
 andıkça mı rütbe alır anılar?

çarşılar sinemalar ıssız duraklar  
 alışmak günlere kıymaktır ilkin  
 sonra sonra uç verir direnmenin sancısı  
 sonra sonra yoksunduğun bir sicim  
 hiç arkadaşım olmadı sahi  
 bir kadın iki çocuk hayata iyi gelir  
 sineklikli pencere çift kenasetli saka

ara sıra bardaklara boşalan bir sürahi  
uzun seferlerden kalma o bahriyeli hüüzün  
yüzün ince kadehlere hep yenik  
değiş ki değişsin evin yazgısı  
yeltenmem elbet edepten ileridir  
bir kızın babayı yazıklaması!

kara sakız yakısı dindirmedi hiç  
baharları hazin bir şarkı gibi nükseden  
üzen ve üzerken hor gören  
bileklerinin zahmetli ağrısını  
demek kenetlenmiş kolları yarıp  
amansız bir şevkle halaylara eklenen  
demek mendil sallayan püskül sürüyen  
genliğin şimdi çaput üstüne çaput  
başımızı okşasan hayrattık sana  
sakalını öptürsen tövbe ve yatır  
oysa şifa dağıtan dallara uzanırdın  
ve herkesten gizli severken bizi  
ahlatlar gövermiş gibi keyifli  
yazıdan eski bir türkü mırıldanırdım  
kimse duymazdı seni duysa da dinlemezdi  
göğsünü eşeleyen evcil güvercinleri  
kuğuran ve kuğururken hor gören  
sadakatini üşütürlerdi  
meşin gök yırtıldı eridi krallığın  
onların gözünde onların düzeninde  
bir meyveye çekirdek bile olamazdın sen  
sen ki hesap hanesinde eksik bir sıfır  
hırsın kıt kinin seyrek hâlâ tamamlanmadım  
yaşlandıkça kısaldın hürmet dileme  
ve yerini kabul et onların sözlüğünde  
cüceler insan küsuratıdır!

kauçuk tabanlı yas!  
yüklüklerin sırma boşluklarıyla  
kasıklarımı nemli tutan elli yaş!

bütün kuyular ağzındır bağır  
 ve tanıklığa çağır  
 iri bir siğil gibi yakılmış coğrafyayı  
 soğumuyorsa öfkenin lavları düşün  
 sepilenmiş bir dilin cümleleri içine  
 giyindiğin meseller hangi çıplak halkındır?  
 cansız bedenlere sarıldığında  
 ya da bir bedelle vurulduğunda boynun  
 tek başlı olmayı azımsayan mazlumlar  
 neden sırdaş bilirler senizz?  
 soluklan da anlat bozkırın sertliğini  
 düşmanla birleş ölüme karşı  
 çünkü enikleri gölde boğdular  
 alageyikleri vurdular bir kuytuda  
 orman küstü dağ devrildi çağladım  
 şimdi neden böyle sakinsin baba  
 sen bu öyküleri at hırsızlarından mı çaldım?

keşke hafızama kusur bulsaydım  
 unutsaydım keşke esaslı bir evlât gibi  
 ama bu yağ dikenini bu çadır bezi bu küf  
 senden bana miras bu ince çene  
 eleğime bıraktığım bir avuç kumdan  
 arta kalmış taneler yani hepsi bu  
 salkımsöğütler kadar sendenim işte  
 öğüdünü tuttum uzattım saçlarımı  
 ölürsem göğüslerimi örtsünler diye  
 çeyizimi barbar çalılıklara serdim  
 çekilecek çileye ikramdır diye  
 kızınım en zayıf yanımın sandım  
 sandım ki hep hazırım el olmaya  
 oysa şakaklarındaki dehşete düşen  
 yıldırımlara lehimli damarlarım  
 ışığımız söner camlarımız kurşunlanır  
 belki yakınlaşırız bir tehlike anında  
 kısırılmışken ve sonrası yokken artık  
 birbirimize bakar bakar susmayız

madem huzuruna çıkılmıyor yordamsız  
bir kuşun yarasından ulanırız hayata  
ne mantık ne ahlâk ne de şekil bilgisi  
aşağılayamaz bizi canımıza kıyarken  
bir başka aklın aracısıyız!

ömrün kiracısıyız gideceğiz nasılsa  
silinecek yeryüzünden şarkımız  
serin ve yalansız mavilerle bekleyen  
her baba gibi evhamla isterdin ya  
bağışla oğul doğmadım sana!  
oğul gibi dik durdukça alkışlanan ben  
ne vakit kendimi bir bıçağa önersem  
acımın harflerine şedde koyan bir din ki  
vesvese üfledi kulaklarıma  
beni senle var eden rastlantıya ürperdim  
kabullendim böylece ensemdeki soluğunu  
sirenler kornalar ve ışıklar dinince  
herkes içimden duyacak suru  
devlet ahrete sahip olmadan  
yağmura karışmadan güneşin kanı  
aşımıza dönelim bu son alamet  
kapat kapıları babam şehir eve girecek!.. ■



## KADİR AYDEMİR (1977)

İstanbul, 13 Eylül 1977. Şiir kitapları: *Sessizliğin Bekçisi* (2002), *Dikenler Sarayı* (2003).

"Bir Ölüm Günü Şarkısı" ( *Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 64, Kasım-Aralık 2002) başlıklı şiiriyle çalışmamıza aldık.

### *Bir Ölüm Günü Şarkısı*

Dışarda kambur iğdenin uğultusu  
Dışarda neşteriyle  
Muşambayı kesen rüzgâr...

Eline bulaşan reçineyi yine de toprak temizleyecek  
Gölgen can çekişerek akan bir suya dokunacak  
Ve iki ölü diken geçecek gözlerinden

Dizlerini çamura verip  
İteleyeceksin üstüne ilk toprağı  
Babanın tabutuna  
Sarılıp gitmek isteyeceksin

Her şey hazır olacak kaçmaya  
Yağmurdan taşların üstünde  
Şu kertenkele ölüsü hariç... ■

## ONUR CAYMAZ (1977)

İstanbul, 1977. Şiir kitabı: *Kâh ve Rengi* (2000).

Tespit ettiğimiz "baba" temalı şiirleri şunlardır: "Birini Sevmenin Anı Defteri" (*Kâh ve Rengi*, Hera Şiir Yay. İst., 2000, s. 30), "Hastanede Bir Pazar" (*Adam Sanat Dergisi*, S. 201, Ekim 2002), "Zaman Haritaları" (*Adam Sanat Dergisi*, S. 211, Ağustos 2003).

### *Hastanede Bir Pazar*

bir yıl bir yıl daha şöyle  
uzun bir on yıl eder mi baba  
nasıl anlatsam yalnız nasıl  
bir menekşenin soluğu ıssız bir dünya  
kuruyacak çiçekler yerine  
sevgiler sunmak isterdim ellerimle sana

sarışm bir altmış bir güzü  
kibrit çöpü bir kızken halam  
senin ellerinde ilk kez ciğaralar  
nasıl söylesem ama nasıl  
onun apandisti için sattığım  
en sevdiğin mor bisiklet  
uzun bir ayrılık eder mi baba

sen bir mendildin  
 ben silemedim gözyaşlarımı  
 feriköy futbol takımında üçüncü ligde  
 kimbilir yirmi yaşın bir sahil eder mi  
 sedef bir tesbih kırmızı bir chevrolet  
 benimki islidir acıdır bozuk  
 belki yarım bir dize eder ederse  
 seninkinden bir aşk filmi çıkar mı baba  
 ah ağlasam ağlasam da gömsem yüzümü  
 uyuduğun yastığa

hastane koridorlarında bilsen baba  
 aylardan ekimdi hatırladın değil mi  
 doğmak için senibeklettiğim zaman kadarn  
 yıllardan şarkılar geçti külhani meyhanele  
 sen istanbulun en iyi araba tamircisi  
 iyi arkadaşındı zeki mürenle müzeyyen senar  
 ben koridorda için için ağlamış  
 evli barklı koca bir adam

ne çok kırmış ne çok sevmişiz birbirimizi  
 kaybolmuşuz kimileyin aynı evin içinde  
 şöyle bir elli iki yıl bir yirmi beş yıl daha  
 mutlu bir on dakika eder mi  
 iyi şeyler yapamamış olsam da  
 - senin gibi bahriyeli senin gibi şoför  
 senin kadar futbolcu tamirci yeşil gözlü  
 adam-  
 benden de bu şiir hüznü ama olsun  
 oğlun şair oldu baba! ■

## EKLER

### YAHYA KEMAL BEYATLI

#### Annem

Annemin resminden mahrûmum. Onun bir resmi hayâtımın en büyük bir yâdigârı olurdu. Annemin sîmasını şimdi iyi hatırlayamıyorum. İslâm tesettürünün en şedîd bir muhîtinde doğduğu, yaşadığı ve öldüğü için bir resmini bırakmadan kayboldu.

Annem Nakiye Hanım, Leskofçalı Dilâver Bey'in ve İvranyalı Âdile Hanım'ın üç kızının en büyüğü idi. İvranya'dan Üsküb'e hicret edildiği zaman annem on üç yaşında imiş. 1883'te ilk ve son izdivacı olarak, babamla evlenmiş, 1884'te ben doğmuşum. Hatırlayabildiğim kadar, annem orta boylu idi. Kumraldı; semizliğe meyâl bir bünyedeydi. Çok hisli ve asabiydi. Okumak ve yazmak bilmezdi. Çok kuvvetli mûtekaddi. Beş vakit namazını kıları. Vekar ve haysiyet bahsinde müfrit bir derecede hassasdı. Rencîdeliklerini onulmaz yaralar gibi saklardı. Babası olan büyük babam Dilâver Bey'i ve akrabâsını tanımadım. Lâkin iyi tanıdığım anasına ve hemşîrelerine hiçbir sûretle benzemiyordu. Babamla on iki sene kadar iyi bir hayat

geçirmişti. Bu müddet içinde, en büyük ıztırapları huysuz ve yürek-siz bir kadın olan annesinden ve son derece kıskanç ve menfaatperest olan hemşîrelerinden geliyordu. Lakin 1895'ten sonra babam kötüleşti. Onun yüzünden bedbaht ve müteverrim oldu. İki sene sonra da öldü. Annem marazî bir derecede titiz ve temizdi. Beş vakit abdestinden başka her gün def'alaraca elini yüzünü yıkardı. Benim ve kardeşimin mektep veyâ sokak dönüşü kirliliklerimiz yüzünden içlenirdi, bizi yıkayıp temizleyinceye kadar rahat etmezdi. Hizmetçilerin temizliği bahsinde de saatlerce üzülür, dururdu. Bir çok Türk anneleri gibi kocasının akşamcılığından mânen ve madde-ten bedbahttı. Kocasımın bu haline mütevekkilen onun akşamları içe-ceği kadar içkiyi karşısında içmesini ve öyle yemek yemesini isterdi. On iki yaşına kadar, babamın zaman zaman âile hayatına girdiğini, her akşam içkisini biz(im) yanımızda içtiğini hatırlıyorum. Lâkin ondan sonra, tâyin edemediğim sebepler yüzünden, babam, ikide bir de Selânik'e gider gelir oldu. annem babamın bu hâlimden şiddetle muhtarıptı. Nihâyet bu Selânik'e gidip gelişler âilemizi esâsından yıkan bir karar doğurdu. Babam Üsküb'de yaşamak istemiyordu. Selânik'e gitmek, orada bir me'muriyet almak, orada medenî bir insan gibi yaşamak, hâsılı oraya yerleşmek istiyordu. Tesalya Muhârebesi'nin başladığı bahardı. Babamın Üsküb'ü terk etmek ve Selânik'e gidip yarlaşmak hakkında verdiği karar âilemiz arasında bir bomba gibi patladı. Annem Üsküb'ten, evinden, eşyasından, güç belâ ile kurduğu yuvasından ayrılmak istemiyordu. Bu karâra karşı isyan etti. Lakin fâidesi olmadı. Babam, bu karârını merhametsiz bir kalble icrâ etti. Annemin çeyizlik eşyâsını hamallarla tellallar çarşısına gön-derdi, haraç, mezad sattırdı. Bu darbe annemi yatağa serdi. Ben 12 yaşındaydım. Bu fâciyanın ledünniyâtına aklım ermiyordu. Bu noktayı yâdedeyim ki o zaman Rumeli ahlâkında, yerleşmiş insanların tellal-lar çarşısında eşyâsımın satılması hem haysiyeti muhîll, hem de şeâmet getiren bir şey telâkkî edilirdi. Tellallar çarşısında ancak giden me'murların eşyası satılabilirdi. Gerçi benim babam da me'murdu. Lâkin içtimâî mertebesiyle eşraftan sayılıyordu. Annemin ıztıraplarında bu noktanın bir dahli varsa da asıl ıztırâbı yuvasının müebbeden dağıldığını hissetmesinden geliyordu. Zavallı ümmî kadın ne kadar doğruyu görüyormuş! Hakîkaten o zamandan sonra kendi öldü, biz evlatları küçük yaşda dağıldık, perîşan olduk, hâsılı o gün bu gün bir daha bir çatı altında birleşemedik!..

Hâsılı eşyâmız satıldı. Annem hasta yatıyordu. Doktorlar muâyene ettiler. Müteverrim olduğunu söylediler. Babam bu sebebi Selânik'e gitmek için muzâaf bir sebep olarak gösterdi; çünkü Selânik'de Jack Paşa gibi mâruf ve mütehasıs doktorlar vardı. annemi kurtarabilirlerdi. Babam bizden önce Selânik'e gitmişti. Nihayet bir Nisan günü annem, ben, kardeşim Reşad, pek küçük yaşda olan hemşirem Rukiye, şimdi ismini unuttuğum bir arap halayık, bir de refâkatimize verilen Ali Zaîm, Üsküb'ten ayrıldık. Ayrılışımız fecî' oldu. annem Üsküb'ü bütün kalbiyle seviyordu. Orada ölmek, orada, Îsâ Bey mezarlığında, babası Dilaver Bey'in yanında gömülmek istiyordu. Üsküb onun nazarında tam bir Müslüman şehriydi. Selânik ise, bilâkıs, Yahudi ve gâvurla karışık bir ağyar diyârı idi. Oraya gitmekten teşe'üm ediyordu. Üsküb'den ayrılışımız fecî' oldu. Selânik tirenine göz yaşları içinde bindik. Yunan muhârebесinin harâretli ve şedîd günleriydi. Bütün Rumeli, gönüllüleriyle, rûhumun bütün fütûhatçı galeyânı ile Tesalya'ya doğru akıyordu. Meğer o akış da Rumeli topraklarında son istiylâ hareketimizmiş. Tesalya'dan gelen yürüyüş ve muzafferiyet haberleriyle gülümseyen bir Rumeli ortasından geçerek Selânik'e vardık; geceleyin babam, amcam, akrabâmız, hepsi istasyonda idiler. Arabalarla doğru Yılan Mermeri'nde Evrenos-zâdelerden Fâik Bey'in konağına gittik. Babamın kardeşi Ali Bey, Evrenos-zâde Faik Bey'in damadı ve iç güveyisi idi. İzdivâcından beri karısı Ayşe Hanım'la, o büyük konakta oturuyordu. Gelir gelmez o konağı tatlı bir misâfirlik havasıyla doldurduk. Selânik Tesalya Harbi'nin cûş ü hurûşıyla çalkalanıyordu. Biz çocuklar da kendimizi o havaya kaptırmiştık. Annem ekseriyâ yatakda idi. Selânik'i görmek için yalnız bir iki defâ kalkabilmiş, sokağına çıkmış ve gaalibâ bir defâ da Beş Çınar bahçesine kadar gitmişti. Artık Selânik'e tamâmıyla yerleşmemiz için ev aranıyordu. Babam Eski Saray'dan aşağı inen bir sokağın içinde, denize nâzır, güzel bir ev bulmuştu. Oraya taşındık. Annem o evin önü sofalı bir odasında hasta yatıyordu. Babam, Selânik adliye Müfettişliğinde bir me'mûriyet almıştı. Gündüz me'mûriyetine devâm ediyordu. Geceleri içki ve eğlence âlemlerinde pûyân oluyordu; ben de kendi hevâ vü hevesimle dolaşıyordum. Küçük birâderim ise âilemizin fecî' vaziyetini idrâk edecek bir yaşda değildi.

Annem, babamın kalbsizliğinden ziyâde, evlâtlarının bu kayıtsızlığına karşı içli bir halde gündün güne fazla üzülüyor ve bitiyordu; bir derdi vardı: Üsküb'e gitmek orada, Müslüman şehrinde, akrabâsı, tanıdık-

ları ve konu komşu arasında ölmekti. Nihâyet pederim tahammül edemedi. Annemi ve kardeşlerimi Üsküb'e göndermeğe karar verdi. Ben Selânik İdâdisi'nde tahsîl edeceğim için Selânik'de kaldım. Annem Üsküp'e avdet etti. Ben birkaç (zaman) Selânik'de dolaştım, durdum. O yazın sonunda babam da hevâ vü heveslerinin bir garib tecellîsi daha olmak üzere Selânik muhîtinden bırakar, tekrar üsküp'e dönmeği arzû etti. Beni alarak Üsküp'e döndü. Annemi verem iyiden iyiye düşürmüştü. Kendisini, karaağaçlar altındaki eviminiz büyük salonunda, yatakta, kendine bakanlar ortasında, ölüm yatağında bulduk. Nitekim ölüm de gecikmedi. Ben âzamî derecede haşarı ve uçarı bir çocuktum. Üsküp'e gelir gelmez eski arkadaşlarımı bulmuştum. Onlarla oynayıp, koşup, duruyordum. Kendi annesinden rencide, hemşirelerinden müteneffir, kocasından me'yûs olan zavallı annem dünyâda yegâne tesellîsi olarak beni görmek istiyordu. Halbuki ben sürekli bir afacanlıkla ve çığırkanlıkla koşuşup duruyordum. Yalnız arada sırada anneme dâir endîşeleri hissediyordum. O zaman gidip bir köşede ağlıyor ve annemin ölümünden korktuğumu söylüyordum. Çocukluğun bu şevk ve hüüzün cezr ü medleri ortasında iken bir gece annemin etrâfında fazla kalabalık kadınlar gördüm. (...)

(Yahya Kemal, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsî ve Edebî Hâtıralarım*, Yahya Kemal Enstitüsü Yay., İst., 1973, s. 3-10.)

\*\*\*

(..."Yahya Kemal, hâtıralarında, meselâ babam diye bir fasıl ayırmamıştır. Annesinin ıstırâbına sebep olduğu için, babasına kırgındır. Gerçi bu kırgınlık, Paris'e firârından sonra, babasının gösterdiği şefkat ve alâka dolayısıyla hayli yumuşamış fakat yok olmamıştır." (Bu ifadeler, Nihad Sami Banarlı'nın yukarıda adı geçen kitabın sonuna eklediği değerlendirmeden aktarılmıştır.)

## İLHAN BERK

"... Ya babaları? Yok babaları (o elinden ancak bayramları tuttuğu, o kara, bodur, çiçek bozuğu adam).

("Bir Fotoğraf" başlıklı yazıdan, İlhan Berk, *Uzun Bir Adam*, YKY., 2. Bas., İst., 1987, s. 14.)

\*\*\*

"... Sanki çocuk olmamışım ben. Bunu böyle istemiş olabilir miyim? Sanmıyorum. Çocukluğunu, bunu kim bilmek, anımsamak istemez?"

Çocukluk gibi güzel bir şey var mıdır bu dünyada? Yani bu dünyayı kendi malın gibi bilmek, onu öyle kullanmak, onda evinin bahçesinde dolaşmış gibi dolaşmak, oynamak... Bunu kim istemez? Kim böyle bir dünyada çocukluk yok diyebilir? Ama bunu ben diyorum. Çocukluğunu yaşamış olanlarla benim aramdaki ayrım nedir? Öyle sanıyorum ki benim çocukluğum olmadı derken, babamı, bir onu düşünüyorum da böyle diyorum. Aslında benim "Babam olmadı, ben baba nedir bilmiyorum" demek yerine, "Çocukluğum olmadı benim," diyorum. Nedir çocuklukta anımsanan hem? Bu dünya değil de nedir? Ama en çok baba olmalı. Çocukluk asıl babayla başlıyor. Babamı düşününce, ondan pek bir şey anımsamıyorum, işte bunun için de benim çocukluğum olmadı diyorum. Onu, doğduğum, büyüdüğüm evde hiç görmedim. Onunla hiç oynamadım. Kimi bayramlar dışında, babamla hiç el ele yürümedik. Bunu bile söylemem zor. Beni hiç dövmüş olabilir mi? Bilmiyorum. Hiç sevdi mi? onu da bilmiyorum. Elinin yanağımın üstünde hiçbir anısı yok. Onunla bir deniz kıyısına, kıra, dağlara çıkmadık. Gökyüzüne birlikte hiç bakmadık. Nasıl kızar, neye kızar, neye sevinir? Bilmiyorum. O benim salt bayramları gördüğüm, elini öptüğüm, bana, yine yalnız bayramları esvaplar alan birisiydi. O kadar. Babam, ben doğunca çekip gitmiş, bir daha da eve ayak basmamıştı. Bir yeniyetmeyken öldüğünü öğrenince de hiçbir şey duymadım. Bugün mezarı nerededir? Onu da bilmiyorum. Merak da etmiyorum.

("Günaydın Yeryüzü" başlıklı yazıdan, İlhan Berk, *Uzun Bir Adam*, YKY, 2. Bas., İst., 1987, s. 15-16.)

\*\*\*

## **Bodur Esmer Bir Adam**

Babam bodur, enikonu esmer, yuvarlak yüzlü, kalın dudaklı ve bol döllüydü. Babamı gözümün önüne böyle getirebiliyorum. Hovardaydı. Çapkındı. Bunları ben çok sonra öğrendim. Evde babamdan söz edildiğini hiç duymadım. Annem babamın ağzını hiç ağzına almazdı. Ablalarımın ağabeylerim de bana bir şey anlatmadılar. Annem ilk karısı mıydı? Bilmiyorum. annemden altı çocuğu olmuştu, bir o kadar da ikinci karısından. Benim bildiğim bunlar. Kimdi babam? Manisa'ya, Karaman'dan nasıl gelmiş, annemle nasıl evlenmişti? Çirkin bir adamdı. Pek az konuşur, pek az gülerdi. Suskundu daha çok. Usumda hiçbir tümcesi yok. Ama dilsiz olmadığını biliyorum. Suskunluğu, durgunluğu nereden geliyordu? Ben yoksa onu tanıdığım zaman mı böyle içine kapanmıştı. Bir kara adamıydı.



Anadolu insanlarına özgü bir huy muydu bu? Babamın bende hiç fotoğrafı yok. Ondan kalan hiçbir şey de. Bir saat, bir zincir, bir ağızlık, kir kadeh kalsın isterdim. Herhangi bir işe, kısaca. Yürüyüşü, hareketleri yavaştı. Böyle bir adam nasıl çapkın olabilirdi, kadınların ardına nasıl düşerdi, nasıl kandırırdı onları? Şaşıyorum. Onu sevinçli, öfkeli, çılgın hiç görmedim. Bana bir şey almak için Manisa'nın çarşılarında dolaşırken hiç konuşmazdı. İşlerini de hep böyle sessizlik içinde görmüş gibi gelir bana.

Babam çeşitli işlere girip çıkmış biriydi. Ama ben en çok üç işini biliyorum. Bunlardan ilki, leblebicilikti. Babamın büyük bir leblebici dükkânı vardı Manisa'da. Uzunlamasına bir yerd burası. Dükkânın hemen ağzında iki üç leblebi ocağı vardı. Bu ocaklarda leblebiler kavrulur, sonra da çuvallara konurdu. Dükkânın dibinde çuval çuval kavrulacak leblebiler dururdu. Oldukça büyük bir işletmeyi bu, dört beş kişi çalışırdı. Dükkânın dibi iyice karanlıktı, pek de ışık sızmazdı oraya. Bir toptancı yeri olduğu için de öyle girip çıkan olmazdı. İçerisi kışları sıcaktı. Yazın da kaynardı. Babam kapıya yakın bir yerde oturur, işini oturduğu yerden görürdü. Burasını ne zaman, niçin bıraktı bilmiyorum. Bundan sonra onu bir yoğurtçu dükkânı işletirken görüyorum. Bu da büyük bir iş yeri idi. Kitapçı dükkânları gibi de raf raftı. Bu raflarda üstleri örtülü dağarlarda yoğurtlar dururdu. Babamı burada kolları sıvalı, önünde de peştemalla bulurdum. Çoğu zaman yüzü asık, hep işini düşünürmüş gibi bir hali vardı. Hep de ayakta ydı. Yoğurtçuluk böyle bir işti. Yerlerinde duran, kımlıdamayan yalnız yoğurtlardı. Bir sıra askerlerdi sanki, ipe çekilmiş gibi de düzgün dururlardı yerlerinde. Babamın buradaki yaşamı üstüne de pek bir şey bilmiyorum. Benim en çok anımsadığım işiyse muakıplıktı. Benim çocuk dünyamda bu sözcüğün yeri çok büyüktür. Yeryüzünün en somut bir sözcüğü gibi gelirdi bu bana. Görürdüm onu. Bir insandı sanki. Anlamını hemen açmayı, kapalılığı, karanlığı en sevdiğim yönüydü. Okulda babamın ne iş yaptığı sorulduğunda 'muakıp' deyip kesip atardım. Anlamıysa öğretmenlerden başka kimse bilmezdi. Bu da beni korkunç sevindirirdi. Arkadaşlarımla arasında bir doktor oğluymuş gibi görürdüm kendimi. Bu yüzden işte severdim bu sözcüğü. Babamın bu yeri bir yazıhane biçiminde, iki katlı bir yerd. Kapıdan girince, camın önünde bir masayla sandalye dururdu. Masanın karşısında derimsi yerler vardı, birtakım kadınlar, erkeklerle, burada beklesirlerdi. Bunlar babamın müşterileriydi ve hepsi de yoksul köylülerdi. Babam bu köylülerin hükümetteki işlerini kovalar,

karşılığında da onlardan para alırdı. Düşünüyorum da babama en yabancı gelen iş buydu. Ben onu kâğıt kalemle ilk görüyordum. Daha çok da kâğıtlarla. Elinde hep bir yığın evrak olurdu. Babamı bu işe yabancı buluşum onun okumak yazmak bilmemesiyle ilgilidir. Böyle birinin bu işi nasıl yürüttüğüne (yürütüyorduysa) hâlâ şaşarım.

Bu benim babamın bildiğim son işiydi. Bundan da yakınımıyordum sanırım. Yazıhane diye tuttuğu bu yerin üstüne kadınları kapattığını duyardım. Babam iki kez evlenmişti ama, kadımlara bir türlü doyamamıştı. Bu işi de olsa olsa bunun için seviyordu. Babamın bu hovarda ününün yanında biri başka ünü daha vardı ki, bu daha da yaygındı. Bu, son işini çok savsakladığından olacak, adım yanına bir De teviz veli ekleniyordu. Bundan çok, ama çok utanıyordum. Babamın son işinden kazandığı bu ünü ben gençlik yaşında öğrendim. Bunu öğrendiğim zaman da ben artık teviz Veli'nin oğluydum! Bildiğim kadarıyla da bu babamın en uzun işi oldu. Bu dünyadan da öyle gitti.

Babamın işleri böyleydi işte.

(İlhan Berk, *Uzun Bir Adam*, YKY., 2. Bas., İst., 1987, s. 21-23.)

## ATTİLÂ İLHAN

(...)

(tarz-ı kadim) sevilmiş bir şiiirdir. Yazmıştım sanırım, babam şairdi, divan tarzında gazeller yazardı; ben de elbet, hem onun şiir tutumunu yadsıyordum, hem de kendimi ona kabul ettirmeye çalışıyordum. Kolay kolay gelmedi ya, o ayrı sorun. "tarz-ı kadim", bugünkü kafama göre, yanlış bir saldırı tutumundadır. Besbelli Abdülbâki Gölpmarlı'nın yayımladığı divan edebiyatı beyanındadır adlı kitabın etkisindeyim. (...)

(Attılâ İlhan, *Sisler Bulvarı*, İş Bankası Kültür Yay., İst., 2003, s. 158-159)

## CEMAL SÜREYA

56. Gün'den...

...

Babamın trajik ölümünü anımsıyorum; kız kardeşlerim, halam, başkaları, kendilerini yerden yere atıyorlardı. Benim gözümden yaş gelmemesi o dünlerde dedikodu konusu bile olmuş. Bir süre sonra,

kız kardeşlerim, halam, başkaları, gerçeğe alıştılar. Ama benim içimdeki düğüm çözülmedi. Üç yıl sonra Aksaray'da (Sezai'ye anlatmıştım), on üç yıl sonra Beykoz'da gittiğim kahvelerde birçok kez babamın az ilerdeki masada oturduğunu gördüm. Çayını içiyor, az sonra da kalkıp gidiyordu. Yanılsama, evet. Ama neden bütünüyle işlemiyordu yanılsama? Niçin yanıma gitmiyordum?

"Sizin Hiç Babanız Öldü mü?" adlı şiirimi babamın ölümü üzerine yazdığımı sananlar var. İlk şiirlerimdenidir. Babamın ölümünden dört yıl önce yayımlamıştım onu.

(...)

Dört yaşındaydım. Bir yaşındaki kardeşim Kemal ölmüş. Babam kollarındaki bir yastığın üstünde taşıyor onu. Ardında bir kalabalık. Ağır ağır ilerliyorlar. Ben penceredeyim. Kış.

(...)

(Cemal Süreya, *Günler*, YKY, İst., 1996, s. 26)

## ÜLKÜ TAMER

### Lâmba Püf Demesin

Babam "İpekçi Tahsin" diye bilinirdi. Ölümünden çok sonra tanıdığım yaşlı bir antepi, "Senin baban iki şeyde öncülük etti; Antep'e iki yenilik getirdi," demişti. "İlki, ipekçiliği getirmesi. İpekli dokumacılığım o başlattı."

"İkincisi?" diye sormuştum.

"Antep dışından gelin getirdi. Bir yabancıyla evlenen ilk Antepliydi." Yabancı. Yani Eskişehirli. Annem Eskişehirliydi. Babamın askerlik arkadaşı Halil Atılmaz'ın kızkardeşi.

Antep'e gelen bu yabancı gelin akrabalar tarafından pek güleriyle karşılanmamış. Babam da hepsiyle ilişkisini kesmiş. Sadece teyzesinin kızı Hasibe'yle, Hasibe Bacı'yla görüşürdük. Bir de uzak bir akrabayla, Fatma abla'yla. Sadece onlar benimsemişlerdi annemi. Ötekilere, "Bu benim karım. Onu size ezdirmem," demiş babam. Çok severdi annemi. Ona âşıkta. Annem de babama âşıkta. Yaşamlarının sonuna kadar sürdü bu aşk. Annemin, ölümüyle sonuçlanan uzun hastalığı sırasında babam onun hastanedeki odasında kaldı hep. Değil sokağa adım atmak, bir alt kata bile inmedi.

Babam ninemi de çok sever, sayardı. Annemin annesini. Evlenince onu da getirmişti Eskişehir'den ninemi anne bildi. Ninem de onu ikinci oğlu saydı hep. Annemin ölümünden sonra bile, Eskişehir'e, Halil Dayı'nın yanına dönmedi. Babamla kaldı.

(...)

Kürttepe döneminden bana anlatılan bir olay, uçurtma uçururken ayaklarımın yerden kesilmesi. Babam uçurtma yapmış bana. Kocaman bir uçurtma. Onu tepeye birlikte uçururken, "Sen bırak" diye tutturmuşum. Babam ipi bana bırakınca da havalanmışım. Babam bacaklarıma sarılarak Antepli Süperman olmamı engellemiş. Ama bu olay, babamın uçurtma yapmasını engellememişti. Sonradan taşındığımız evin avlusuna çitalar, renkli kağıtlar taşır, birbirinden güzel uçurtmalar yapardı bana.

Yazıhanesi Dunlop Garajı'nın avlusunu çevreleyen odalardan biriydi. Aynı sıradaki üç odada tezgâhları vardı. Orada alacalar, kutnular, çitariler dokunurdu. Ustalardan en çok Şükrü ağabeyi severdim. Babam da onu çok sever, korurdu. (...)

İlkokula başlamadan, günü yazıhanede geçirirdim çoğu kere. Babamla. Sabahları erkenden kalkardık. Bütün Antepliler gibi. Güneş doğduktan sonra uyumazdı. (...)

Topaç çevirirdik. Kırmacasına. Birinin attığı topaç yerde dönerken, öteki kendi topacını onun üstüne fırlatırdı. Benim topaçlar, mahal-  
lenin en sağlam topaçlarıydı. Hiç kırılmazlardı. Babam özel olarak şimşirden yaptırırdı onları. Ben de renk renk boyardı.

Oyunlarımızı Sitti Zeynep izlerdi hep. Babamın kızkardeşi. Bacakları tutmazdı. Bir yerden bir yere sürünerek giderdi. Kan ter içinde zerdali ağacının gölgesine çöktüğümüzde yanımıza gelir, kendi uydurduğu masalları anlatırdı bize.

(...)

1940'ların sonu, 50'lerin başıydı.

(Ülkü Tamer, *Yaşamak Hatırlamaktır*, YKY, 2. Bas., İst., 2002, s. 15-18)

## HİLMİ YAVUZ

### Dindar Bir Cumhuriyet Bürokratına Övgü

Attila İlhan'la hasbelkader, şairlik ve yazarlık dışında bir ortak kaderi daha paylaşıyoruz. O da, ben de çocukluk, hattâ ilk gençlik yıllarımızı Anadolu'nun o kuş uçmaz, kervan geçmez ilçelerinde geçirdik. Bir on yıllık zaman farkıyla elbet! Kaptanın (Biz 'Baylan'cılar Attila İlhan'a

'Kaptan' deriz) 1930'lu, benimse 1940'lı yıllarımız... (İkimizin de babası kaymakandı: 'Şair Serdi İlhan Bey' Ilgın'da, Bahçe'de; 'Babam Şair Yahya Hikmet Bey' Çermik'te, Sütçüler'de, Orhangazi'de, Terme'de...) Cumhuriyet idarecilerinin gerçekten de 'kendilerini' devlet'in üzerinde, devleti de halkın üzerinde bir hakim-i mutlak telâkki ettiği yıllar...

Attila İlhan'ın geçenlerde Cumhuriyet'te yayımlanan bir yazısının bana bunları düşündürdüğünü, beni duygulandırdığını söylemeliyim. 'Ben', diyordu Attila İlhan o yazısında, 'Ilgın bozkırına on bir yaşında bir 'memur çocuğu' olarak çıktığımda, yıllardan sanırım 1936 filandı; 30'lu, 40'lı, 50'li yılları -Anadolu'nun bu en karanlık ve kederli yıllarını- irili ufaklı ilçelerde, halkın içinde bulunduğu darlıkları ve yoklukları çekerek, yaşadım. Memurların -hele en uçtakilerin, hele cumhuriyetin ilk yıllarında- nasıl bir 'fedâ-yı nefse' kendilerini işine adadığını kimse inkâr edemez. Edemez de, bu memurun kendisini 'devlet', 'Devleti' de halkın üzerinde bir 'hâkim-i mutlak' telakki etmesine engel olmaz!' (Cumhuriyet, 15 Eylül 1997)

Bir yandan 'ferâgat-i nefis' ile çalışmak, öte yandan kendini bir 'hâkim-i mutlak' olarak halkın üzerinde telakki etmek! Attila İlhan'ın tesbiti doğrudur. Tek parti devri Cumhuriyet idarecilerinin problematiği budur gerçekten!... İra Lapidus da söylemiyor muydu: 1950 yılına kadar rejim, 'oldukça iyi eğitim görmüş şehirli bürokratik ve askerî elitin ülkenin bütününe hâkimiyetleri altına aldığı' bir rejimdir. Ve Lapidus'a göre, bu rejim 'Osmanlı sisteminin devamı (altını ben çizdim HY) niteliğindedir. Ülemâ ve eşraf (ve ilâve etmeli: 'tüccar!' HY) siyasal otoriteden dışlandılar (...) Rejim Türk halkı adına kurulmuştu, fakat Türk halkından hemen hemen kopuktu.'

Babam Yahya Hikmet Yavuz, oldukça erken bir yaşta, 1950 yılında emekli olduğunda ben on dört yaşındaydım ve onun kaymakamlık yaptığı yıllara ilişkin hatıralarım vardı; -ve, elbette çok önemli bulduğum bir tesbitim: O da, babamın, tam bir ferâgat-i nefis ile çalışmasının yanı sıra, kendini bir hâkim-i mutlak saymak, Devleti halkın üzerinde bir tahakküm aracı telâkki etmek şöyle dursun, fisebillillâh halkın hizmetine vakfetmiş bir insan oluşudur. Bir insan-ı kamil! Şemsi-i Sivasî'nin 'Hakk'a makbul olmak ister, halka menfur olmadan' mısramında dile getirdiği ahlâkı kendine düstûr edinmiş bir Hak âşığı! Tek parti devrinin ceberrut idarecisi imajından uzak, o imajla bağdaşması söz konusu olmayan biriydi Yahya Hikmet Bey. Onun için,

1965 yılında, ölümünden hemen sonra yazdığım bir yazıda şöyle demiştim:

'Çoğu kez, senin için 'niye bu kadar hoşgörü?' diye düşünmüşümdür. En mutsuz günlerimizde bile senin baş kaldırdığına tanık olmadık. Emekliye ayrılıp Fatih'in arka sokaklarında, kiralık katlarda, bir kar gecesi annemle bir olup sana yüklenmemiş miydin? Başkalarına yapılan haksızlıkları hoşgörmeyen sen, haksızlık sana yapılıncaya niçin susuyordun? '38 yıl bu devlete şerefle hizmet etmemiş' miydin? (...) Savaş yıllarında, boydan boya zeytin ağaçlarıyla kaplı bereketli topraklar üzerindeki bir Batı Anadolu ilçesinde (...) halkın kirli kara ekmeği bile bulamadığı yıllarda bir ağanın 'Küçük beye armağanımız olsun efendim!' diye bir teneke beyaz peyniri getirdiği gece, utanmazlığını suratına bir balta gibi indirerek jandarmalara teslim etmemiş miydin? 'Ben oğlumun boğazından haram lokma geçirmem!' (...) Senin Anadolu'nun 15 şu kadar ilçesinde halk düşmanlarına karşı açtığım savaşı kimseler bilmedi. (...) Seni için olağandı çünkü bunlar. Bu senin ödevindi. Hiç kimse, ödevini yaptı, diye övülmezdi, övülmeye hak kazanmış değildi. Övgü, Allah'a mahsustu sence.'

Babamın hayat ve idare tarzının tek parti ceberutluğu ile kabili telif olmayışı, hiç şüphe yok ki, onun dinibütün bir Müslüman, dünya ve âhirete yüz çevirmeyen bir Ehlullah oluşundandı. Şimdi şunun altını önemle çizmek istiyorum: Dinibütünlük, Yahya Hikmet Bey gibi bir Cumhuriyet idarecisinin zorba, astığı astık kestiği kestik celâli bir bürokrata dönüşmesine nasıl mâni olduysa, o her yıl, Cumhuriyet Bayramı Nutuklarında tekrarlamaktan sonsuz haz duyduğu bir deyişle, 'Cumhuriyet'in yüksek idealleri' için fedâ-yı nefis ederek çalışmasına da asla mâni olmadı! Yahya Hikmet Bey'in akşamları eve yorgun; ama halka ve Cumhuriyet'e hizmet etmiş olmanın gönül itminâmı ile dönüşlerini hiç unutmuyacağı. Uzun uzun akmış da denize ulaşıp süikûn bulmuş ırmaklar gibi eve döndüğünde, gözleri pırl pırl olurdu babamın...

Diyeceğim şu ki, Cumhuriyet'i ve halkı asla bir karşıtlık olarak görmedi Yahya Hikmet Bey. Bu anlamda da atipik bir Cumhuriyet idarecisiydi. Bunda, inanmış bir cumhuriyetçi (Siirtte, Müdafaa-yi Hukuk Cemiyeti'nin kurucu heyetinde, genç idadi talebesi Yahya Hikmet Bey de vardır) olduğu kadar, inanmış bir Müslüman olmasının büyük payı olduğu muhakkaktır.

Rahmet istedi. Rahmeten vâsiâ.

(Hilmi Yavuz, *İnsanlar, Mekanlar, Yolculuklar*, Boyut Yay., İst., 1999, s. 13)

## CAHİT ZARİFOĞLU

**SARIKAMIŞ MAYIS 1974.** Babamdan mektup aldım, mayıs onsekiz tarihli. 1 Mayıs 1974 tarihli mektupçuğunu memnuniyetle aldım. Bu mektupçuk kelimesini her iki türlü de anladım. İlki; demek kendisine kısacık yazmışım, ikincisi normal uzunlukta bir mektup yazmışım, ama babam bu küçültme takısı ile onu ne kadar sevinli bulduğunu anlatmak istiyor.

Baban da vaktiyle o diyarda sıhhatca iyi idi diye devam ediyor. Soğuk olmasına rağmen havası gayet sağlam ve iyidir, hele o çamların yemyeşil manzarasına doyum olmaz, ben asker başlığı ile başlayan ve 1926 yılında Maraş maarif müdürlüğünce öğrencilere ezberletilmesi için okullara tamim olunan manzumumu O sarıkamışta yazmıştım. Mektubunu alınca eski hatıralarım canlandı. Sarıkamış-Kağızman yolu üzerinde o zemanki adı (Kötek) olan bir nahiye merkezi vardır, bilhassa benim namıma ziyaret etmeni çok rica ediyorum, zamanım-da yani bundan 50-51 sene evel 1923 tarihinde nahiyenin imamı mulla Mustafa hayattamıdır? Halife Numan efendinin kardeşi İsmail hayattamıdır? bunların vefat etmiş olacaklarını kuvvetle tahmin ediyorum, fakat çocukları hayatta olacaklar, mesela mulla Mustafanın küçük oğlu Habib, İsmailin o zemanki küçük kızı vesaire, sonra o zaman okul hademesi (Mehir Ali) nin aceba karısı veya kızı sağ mıdır? O zemanki öğrencilerimden Hasan, Abo, Dede ve sair sağ olup beni ha-ürhyanlara selamlarımı söyleyiniz. Talebem olanların gözlerinden öpüyorum, muallim Maraşlı Niyazi dersimiz, okulu köyün içerisinden o zaman jandarına karakol binası olan binaya nakil eden muallim dersiniz hatırlarlar, (evet hatırladılar. Bir efsane kahramanı gibi anlatılıyorsunuz burada. Devrimci bir kaymakamla yaptığın mücadeleden dolayı, büyük küçük bir dolu insana Kur'an-ı Kerimi öğrettiğinden dolayı, ezan okununca derse ara verip çocukları, çiçekli kırlara götürür gibi topluca camiye götürdüğünden dolayı nesilden nesile anlatılarak hatırlanıyorsunuz. Ve senden dolayı beni aradılar buldular iltifat ettiler, bu insanlara Kuran yerine içki içmeyi, Allahı anmak yerine kumar oynamayı öğretseydin, yabancılaşmanın uşak liderlerini sevdirseydin başım önümde dolaşacaktım) Babam devam ediyor: O zemanki nahiye müdürü Hasan bey oğlu Hami bey hayattamı? Yine o zemanki nahiye katibi efendi hayattamı? bir de nahiyenin köylerinden Efendi adlı bir talebem daha vardır, acaba o da hayattamı? bunları ve o zemanki talebelerimden hatırlayamadıklarımı soruşturma ile bulur selamlarımı söylerseniz çok memnun olurum, hem

Köteğin havası gayet mülayimdir, şimdi orada her türlü ağaç ve bahar çiçekleri açmıştır, yıkandığımız Çermik denilen sıcak su hamamı duruyormu? ayağım düşse oraların taşıyla toprağı ile adeta konuşurdum.

Cahitciğim, (...) namazlarını kıl ihmal etme. her iş Allahü azimüşşandan biter, hepimizin onun huzuruna çıkacağız, ne mutlu yüzü ak çıkanlara, allaha emanet eylerim, babanız, Niyazi Zarifoğlu.

**SARIKAMIŞ TEMMUZ 1974.** babamdan mektup aldım, temmuz onbeş tarihli. 16.6.1974 tarihli mektubunuzu Maraştan avdetimde, evin kapısından içeriye atılmış buldum diyor: hemen mektubunuzu açtım, sevgi ile okudum, sağlık haberlerinizle müteselli oldum. Cenabı hak sıhhat ve afiyetle hayırlı ömürler ihsan etsin. Amin.(...) Köteklilerle konuşmana memnun oldum. Mulla Mustafa efendinin oğlu küçücük bir talebemizdi. Aferin ilk mektep müdürü olmuş, gözlerinden öptüğümü söylersiniz. Maraş savaşı hatıraları öbür mektuba kalsın, şimdilik borç (yurtlar kurumuna olan kredi borcum) yavaşımlı neticelendir inşaallah. Müzeyyen diğer yeğenler, Yükseller, yani Mehmet enişmeler, Fevziyeler rahattırlar. Aşkınım ayağımı bir jip çigneme olmuşsa da çok şükür bir sakatlık yapmamıştır. Eniştemiz Gafaroğlu Ahmet Efendi siz sağ olun vefat etmiştir. Eminlere taziye yaz. Gözlerinden hasretle öperim. Babanız.

**SARIKAMIŞ EYLÜL 1974.** babamdan mektup aldım eylül yirmibir tarihli. 29 Ağustos 974 tarihli mektubunuzu hakikaten geç yazdınız. Harekat dolayısıyla (Kıbrıs harekatı) merakımız çok artmıştı, bir daha sağlık haberlerini aradan uzun zaman geçirmeden bildirinizki müsterih olalım, hayırlısı ile inşaallah evlat sahibi olursanız bunu daha iyi anlarsınız, meşhur hikayedir(...) Öyle ise bundan sonra mektubunu asla ihmal etme.

Biliniz ki gözümüz, kalbimiz sizlerin üzerindedir.(...) Babanız.

**SARIKAMIŞ ARALIK 1974.** babamdan mektup aldım, aralık dört tarihli. Mektubunuzu memnuniyetle aldım diyor. Gerek sıhhat haberinize gerekse borcunuzu ödeme gayretinize çok sevindim (...) Sait Adıyaman vilayeti orman müdürlüğüne tayin olundu, bizi Mudurnuya davet etmişti, bir hafta müsafirleri olduk, daha üç gün evvel istanbula döndük, sıhhati maşallah yerinde idi. beni arabasıyla Ankaraya götürdü, tanıdığı baş asistana ve doçente beni muayene ettirdi, kan ve idrar tahlilleri yaptırdı, bana çok hizmet etti. doğrusu



hareketleriyle beni pek memnun bıraktı, allah kendisini ve sizleri sıkmasın, daima muininiz olsun, doktorlar damar sertliği ve şekere bağlı sinir sisteminde bazı rahatsızlıklar buldular verdikleri ilaca ve perhize devam ediyoruz, çok şükür iyiceyim. hamdolsun endişeyi mucip bir şey yok. Sait vazife bakımından Maraş orman baş müdürlüğüne bağlı imiş. tabii Maraşla münasebeti dolayısıyla anneni daha sık görebilecektir, bu bakımdan ayrıca memnunuz. (..) Allaha emanet eylerim cahitciğim. Aplanız selamlarla hatrınızı sormaktadır. Kurban bayramını tebrik eder analı babalı nice bayramlara nailiyetinizi temenni ederim. Sarıkamış camiine cuma namazına gidiyormusun? Namazlarımı kıl. Babanız.

**KIBRIS VONÎ ŞUBAT 1975.** babamdan mektup aldım, ocak otuzbir tarihli. Esselamü aleyküm ve rahmetullahi ve berekatühu Sevgili oğlum, Cahitciğim diye başlıyor: Yazdığımız gibi borcun ödendiğini müjdeleyen mektubunuzu almıştık, çok memnun kalmış ve hayır dualarda bulunmuştum, yine de bu dualarımı tekrar ediyorum, cenabı hak, seni dünyada ve ahirette sıkmasın ve mesut eylesin ve sağlıklı avdetler nasip ederek hayırlı ömürlerle muammer eylesin amin, ya muin. sözü geçen mektubunuzdaki bildiriniz dolayısıyla hemen mektup yazmamıştım, isabetli oldu. yer değiştirmiş olmanız dolayısıyla elinize geçmiyecekti. Bu mektubunuzda da Mersin adresini veriyorsunuz. Doğrudan doğruya Kıbrıs adresini vermiyorsunuz, bunun sebebinin anlamıyarak ve askeri bir prensip olduğun-u tahmin ederek mersin adresinize yazıyorum. İnşallah elinize vasil olur.

Oğlum, seninle iftihar ediyoruz, bir evladımız cephe ve düşman karşısında vatanî görevini yapıyor diye. allahü azimüşşan düşmanlarımızı makhur, mağlup ve perişan eylesin, ordumuzu karada, havada ve denizde galip ve muzaffer kılsın. Bizler çok şükür rahatız, senin de rahat ve afiyette olmanı ve mukaddes vazifeni sağlıklı ifa ederek rahat ve huzurla dönmeni cenabı vacibülvücut hazretlerinden dua ve niyaz ederek hasretle ve sevgiyle gözlerinden öperim. Düşman karşısında bir saat nöbet beklemek ve vazife görmenin 60 sene nafile ibadetten hayırlı olduğunu bizzat sevgili peygamberimiz beyan buyurmuşlardır, böyle bir vazifeyi yapmakta bulunduğunuz için seni ve bilcümle arkadaşlarını tebrik eyler başarılar dilerim. Babanız.

**ANKARA MAYIS 1976.** babamdan mektup aldım, mayıs dört tarihli. Mektubunuzu memnuniyetle aldım diyor, daha önce kitaplarınız da da geldi. Necip Fazıl beyin eseri Rabita adlı kitapla, Tenbihül

Mu'terrin adlı kitaplar. Söz burada iken temas edeyim. Bu kerre Medineî Münevvere-de Hüseyin Fehmi adında bir zatla tanıştım. Nakşi ve Kadiri şeyhi olan Hüseyin Fehmi efendi muhterem bir şahsiyet olup, pazartesi, yani iseyn gecesiyle, cuma gecelerinde halen zikir yaptırmaktadır. Orada Hamidiyye tekyesi namiyle maruf olup Sultan Abdülhamit tarafından yaptırıldığı bildirilen bir tekyede mevcut bulunmaktadır. Konuşmamız sırasında Necip Fazıl beyin sözü geçen eserinden ve Abdülhakim Efendiden söz ettik. Meğer Abdülhakim Efendiye derin sevgisi ve bağlılığı varmış. Benden Rabıta adlı eseri istedi. Söz verdim. Fakat kitabı emekli yarbay H. Arantekine vermiştim. Ankarada Kocatepe oturuyor. Hüseyin Fehmi Efendiye mahcub olacağım. Bu kitabın bir başkasını nasıl temin ederiz. İstanbul'da Babı Alide hangi kütüphanede bulunur. Yahut sende bir tane daha var mı? Varsa onu isteyeceğim.

(...) Cenabı hak nefsinin haramdan muhafaza için hüsnü niyetle evlenmek isteyene ve efradı ailesini korumak için mesken yapmak isteyene mutlaka yardım eder. Kasım efendiye anılıyıp ben de selamlarımı sunarım. Maneviyat yolunda bulduklarına göre kırk yıllık ahbab gibi tanışırız. Bir mutasavvıf şair öyle diyor.

kırk bini birdir dervişin  
arada ağıyar gerekmez

**ANKARA NİSAN 1977.** babamdan mektup aldım, nisan onüç tarihli, mektuplarınızı aldım diyor, sıhhat haberlerinize memnun oldum. Ankaradan avdetimizden sonra bizim müzmin bronşit kendini gösterdi. Kan şekerimiz de biz farkında olmadan 177 ye yükselmiş. Hallbuki 15 gün önce yaptırdığımız bir tahlilde 93 gösterdiğinden normalmiş diye perhizi bozar gibi olmuştuk. Meğer o yapılan tahlil normal değilmiş. Bir de fazla antibiyotik almışız. Allaha hamdolsun epeyce ağır haller geçirdik. Fakat yine cenabı hak lütfü keremiyle şifa ihsan etti. Gerçi sahabe kiram hazeratı kendilerine herhangi küçük büyük musibet erişmediği uzunca zaman geçerse Resulullah (S.A.) Efendimize müracaat ederek, aceba Allahü Azimüşşan bizi unuttumu diye sorarlarmış. Amma tehammül edilemiye-cek derecede olursa insanın ümitlerinin kırılmasına da se-beb oluyor gibi. Kendisinden gelene razıyız. Sağlığımızın kadrini bilmemiz ve ona kullukta kusur etmemekliğimiz icap ediyor. Allahü Azimüşşan kendisine kulluk vazifesini ifa eden kullarından eylesin. İsyân edenler zümresinden etmesin. Cahitciğim, sana bugünkü posta ile 3000 lira Kitabevi adresine gönderiyorum. (Akabeye ilk katkısı) almdığımı bildirirsen memnun olurum.

**ANKARA OCAK 1978.** babamdan mektup aldım, ocak yirmiyedi tarihli. Maraştan yazıyor. Gözüm nuru oğlum ve cahitciğim diye başlıyor. Geçenki mektubunuzu memnuniyetle aldım. Annenize okudum, çok dua eyledik. Fotoğrafına bakmakta olduğumuz küçük Fatma Betül kız büyüyor mu? Annesi ve sizler rahatmısınız? (...) Annen ve ben Betül dahil cümleten gözlerinizden öperek Allaha emanet eyleriz. Babanız Niyazi Zarifoğlu.

**TUZLA İSTANBUL 1973.** o sabah mümkündü ama uğramadım. nasıl bir geceydi öyle. Duyargaları şaşırılmış bir salyangoz gibi bocalıyarak dolandım. Bu arada sözüm ona akıllık edip uyumaya çalıştım. Olmuyordu ve nihayet gecenin geç saatlerinde elimi dokunduğça tutamla saç kalkmaya başladı başımdan. O zaman çok korktum. Ve oğlum cem evladım ineklik etme diyerek ayıkmaya çalıştım. Düşününce gördüm ki tabanından yere mıhllanmış gibi toprağa bağtıktan oluyor bütün bunlar. Yeryüzünü yırtta yırtta adım atıyoruz. Ayrılıklara dayanamıyoruz. İsyân bu, başımıza gelenlere razı değiliz. (Cahit Zarifoğlu, Yaşamak, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1997, s. 94-99)

## METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU

(...) Babam trenliydi. Üstelik hareket kısmında çalışıyordu. Saatleri hayata pek denk düşmeyen trenlerine vaktinde yetişmek mecburiyetinde idi. Benim çocukluğumun taşra şehirlerinde yegane ulaşım aracının ayaklarımız olduğu düşünülürse meramım daha kolay anlaşılır sanıyorum.

Ben, çocukluk arkadaşlarımı mahallemden seçmemiştim. Benim çevrem her şehirde merkezdeydi. Şehre hayli uzak olan evlerimizden her gün şehre gelir ve dönerdim. Gece yaralarına kadar cami çevrelerindeki oyunsuz sohbet evlerinde vakit geçirirdim. Babamın evde düzenli durmayışı bu tutumumu kolaylaştırıyordu. Gerçi okumak veya okuduklarımı tartışmaktan gayri bir şey yapmıyordum. Ama yine de o yaşlardaki çocukların gece yaralarına kadar evden uzakta durmaları türlü endişeleri hatıra getiriyordu. Ki kendisini kolay kandırduğım annem hiçbir gece ben eve varmadan uyumaz, yolumu sürekli gözlerdi. Her seferinde kaygılarını dile getirir ama beni bu konuda ıslah edemezdi. Okul dışındaki gündüz zamanlarımı da kitap evleri civarında geçiriyordum.

Okumayı öğreninceye kadarki çocukluk dönemlerimden bende silinmez izler ve hayranlıklar bırakan neler vardı? En başta dedemin ve babamın tarihî anekdotlarını saymalıyım. Sonra evimizde bitip tükenmeden süren haftalık bazen haftada iki günlük zikir meclisleri vardı. Babaannemin sarımsakları zevkini çıkararak ve dualarla yavaş yavaş soyması, onları kalın bir bakır sahana doldurması, üzerine azıcık tuz ekleyerek periyodunu hiç şaşırmaksızın dövmeye başlaması, sonra iyice ezilen sarımsak tortusuna biraz da su ilave edip karıştırarak oluşan sıvıya sac ekmeğini bandırıp iştahla yemesi ve beni bu müthiş lezzetli nimete ortak etmesi yok mu?... Anne annemin ise kırık bir Harputlu hatun hançeresi vardı. Hiç soluk almaksızın Kur'an, Ahmediye, Muhammediye, Kara Davut ve Mevlid okumaları... Bir de dedemle bir ağızdan anlattıkları Cam Tayyare ve Şengüllüm Şüngüllüm masalları vardı.. Arada bir anne annemin Harput hoyrat ve manilerinden okuduğu da olurdu. Beni çok cezbeden, etkileyen, sarsan ve hiçbir zaman manasını idrak edemediğim o mani ve ilahiler hâlâ kulaklarımda çınlıyor gibidir:

Adın senin Gaffar iken  
Ayb örtücü Settar iken  
Ey Allahım sen var iken  
Ya ben kime yalvarayım

Şu mısraları anne annemin terennüm ettiğiğine bilmem ki kimleri inandırabileceğim:

Bir şuh-i sitemkâr yine saldı beni derde  
Koydu nitelim başımı bin türlü kederde  
Ağlar dururum her gece her vakt-i seherde  
Sevdim seveli terk edemem hayr ile şerde  
Bir misl-i melek, zat-ı peri, hüsn-ü beşerde

Gül bülbüle aşık mı nedir zarımı bekler  
Pervane dahi yanmağ için narımı bekler  
Sevdalı gönül göz yorarak yarımı bekler  
Sevdim seveli terk edemem hayr ile şerde  
Bir misl-i melek, zat-ı peri, hüsn-ü beşerde

Annemin bana masal anlatmaya pek vakti olmadı. Peş peşe çocuklar doğurdu. Ben o çocukların birincisiydim. Benden sonra tam altı

kardeşim geldi dünyaya. Annem okuma yazma bilmiyordu. Ama bir ömür boyu babamın eve taşıyıp getirdiği adına maaş denilen o sayılı parayı hep annem harcadı. Muhannete muhtaç etmiyordu bizi. Öyle mükemmel bir bütçe yönetim sistemi vardı ki, şaşarsınız. Etrafımızdaki komşuların bir çoğundan daha zengin ve daha varlıklı bir intiba bırakmıştık. Bütün kardeşlerimi ve beni hatta babamı da pırl pırl tertemiz giydirdiyordu. Ütüler, kolalar hiç eksik değildi. Ufak tefek dikiş de geliyordu elinden. Bütün evlerimiz kiralıktı ve topraktı. Sonunda kendimize ait olan ev de kerpiçtendi. Annem o toprak damlı ve toprak zeminli evde hem onca çocukla baş ediyor hem de bir zaman sonra yarı resmi bir tekkeye dönüşen evimizin görgüsüz köylü misafirlerini müthiş bir incelik ve maharetle firesiz ağırlamasını beceriyordu. Neredeyse hiç yoktan varetlediği harika görünümlü ve lezzetli yemekleriyle bizi besliyor, misafirler karşısında da evimizin yüzünü ağartıyordu.

Babama gelince... Babam cerbezeli, her şeyin bir şeyini bilen ama yine de kendi halinde eski bir şairdi. İlk mektebi Arap harfleriyle okumuştü. Latin harfli okumayı ise sonradan öğrenmişti. Osmanlıca kaleme aldığı bir defter dolusu şiirini ele geçirmiştim. İlk gençlik yıllarında o dönemin modası olmuş yazarların eserlerini edinmiş, okumuş ve dahası onlardan oluşmuş bir kütüphane bile kurmuştu. Muazzez Tahsin Berkant, Güzide Sabri, Kerime Nadir, Mehmet Rauf bunlardan bazılarıdır. Ayrıca batılı birkaç isim de hatırıma geliyor: Anatole France, Lamartine, Turgeniev v.b.

Babam kasabada iken terzilik yapmış. Doğrusu iyi bir terzi idi. Taşdığı inceliklerin bir çoğu belki de terziliğinden geliyordu. Sahiden ince ve harika bir sanattır terzilik. Ne yazık ki şimdilerde terzilerin soyu tükenmektedir. Neyse, kasabadan taşdıktan sonra üniformalı trenci olan babamın bu yeni mesleği daha da sanatkârane idi. Çocukluk hatıralarımın üzerinde trenlerin, trencilerin vazgeçilmez potansiyel bir duygu sağanağı mevcut. Kanpanalar, borazanlar, düdükler, tren çığlıkları ve duman... Ya o sapsarı taş yapı istasyonlar? O gurbetlerin, hasretlerin, vuslatların hazinesi istasyonlar.

(...)

(Metin Önal Mengüşoğlu, *Vahiy ve Sanat*, Pınar Yay., İst., 2004, s. 8-11)

## KAYNAKÇA

### KİTAPLAR

- A. Kadir, *Mutlu Olmak Varken*, (Bütün Şiirleri), Can Yay., 4. Bas., İst., 1994, 295 s.
- Abdülkadir Budak, *Ahşap Anahtar*, Can Yay., İst., 2000, 85 s.
- Abdullah Özkan-Refik Durbağ, *Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri Antolojisi*, 5. Cilt , Boyut Dosya Yay., İst., 1999. (Ayhan Gülsoy)
- Abdülkadir Bulut, *Ülkemin Şiir Atlası* (Bütün Şiirleri), Can Yay., İst., 1987, 287 s.
- Adem Turan, *Artık Kuşlarımı Uçur*, Yedi İklim Yay., İstanbul 1988, 48 s.
- Adem Turan, *Son Günün Şiiri*, Düşünce Yay., İst., 1997, 62 s.
- Ahmet Ada, *Yitik Anka*, Broy Yay., İst., 1993, 124 s.
- Ahmet Erhan, *Kuş Kanadı Kalem Olsa*, Can Yay., İst., 1984, 325 s.
- Ahmet Erhan, *Öteki Şiirler 1976-1991*, Bilgi Yay. Ank. 1993, 151 s.
- Ahmet Muhip Dıranas, *Şiirler*, Adam Yay., 2. Bas. İst., 1995, 165 s.
- Ahmet Oktay, *Sürdürülen Bir Şarkım Tarihi*, Tan Yay., Ank., 1981, 77 s.
- Ahmet Oktay, *Toplu Şiirler (1963-1991)*, YKY, İst., 1995, 341 s.
- Akgün Akova, *Seçme Şiirler*, Çınar Yay., 2. Bas., İst., 1998, 123 s.
- Akif İnan, *Hicret*, Esra Sanat Yay., 3. Baskı, Konya, 1994, 64 s.
- Alaeddin Özdenören, *Bütün Şiirler*, Hece Yay., Ank., 2002, 142 s.
- Ali Asker Barut, *Aşağı Üsküdar*, YKY, İst., 1996, 51 s.
- Ali Cengizkan, *Bağmlı Şiir*, Broy Yay., İst., 1986, 59 s.
- Ali Püsküllüoğlu (Haz.), *Kurlangıcın Kanat Vuruşu/Çocuklara Günümüz*

- Şiirinden Örnekler*, Kültür Bakanlığı Yay., Ank., 1979, 294 s. (Ceyhun Atuf Kansu)
- Ali Püsküllüoğlu, *Babadat* (Toplu Şiirler, 1950-1997) Arkadaş Yay., Ank., 1998, 404 s.
- Ali Yüce, *Halk Çağı*, 2. Basım, Yazko Yay., İstanbul 1982, 79 s.
- Arif Nihat Asya, *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, Ötüken Yay., 8. Baskı, İst., 1997, 320 s.
- Arkadaş Zekai Özger, *Sevdadır*, Mayıs Yay., 2. Bas., Ank., 1984, 116 s.
- Asaf Halet Çelebi, *Bütün Şiirleri*, (Haz: Selahattin Özpallabıyıklar), YKY, 1998, 128 s.
- Ataol Behramoğlu, *Kızma Mektuplar* (Toplu Şiirler –III), Adam Yay., 5. Baskı, İst., 1997, 267 s.
- Ataol Behramoğlu, *Yaşadıklarından Öğrendiğim Bir Şey Var* (Toplu Şiirler –II), Adam Yay., 8. Baskı, İst., 1998, 189 s.
- Ataol Behramoğlu, *Bir Gün Mutlaka* (Toplu Şiirler-I) Adam Yay., 7. Bas. İst., 1997, 165 s.
- Atilla İlhan, *Sisler Bulvarı*, İş Bankası Kültür Yay., İst., 2003, 168 s.
- Babür Pınar, *Şiir Ayaktadır*, Mayıs Yay., Ank., 1985, 77 s.
- Bahaeddin Karakoç, *Ay Şafağı Çok Çiçek*, Beyan Yay., İst., 1998, 109 s.
- Bariş Pirhasan, *Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor*, YKY, İst., 1995, 64 s.
- Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Dol Karabakar Dol*, (Bütün Eserleri, I), Bilgi Yay., 4. Bas., İst. 1995, 390 s.
- Behçet Aysan, *Düello*, Toplu Şiirleri, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1998, 247 s.
- Behçet Necatigil, *Bütün Eserleri 2* (Şiirler 2), Cem Yay., İst., 1982, 365 s.
- Behçet Necatigil, *Bütün Eserleri 3* (Şiirler 3), Cem Yay., İst., 1982, 392 s.
- Bejan Matur, *Aynı Büyüttüğü Oğullar*, Metis Yay., İst., 2002, 55 s.
- Beşir Ayvazoğlu, *Kaknüs*, Ötüken Yay., İst., 1991, 79 s.
- Cahit Irgat, *Irgatın Türküsü* (Bütün Şiirleri), Adam Yay., İst., 1991, 223 s.
- Cahit Külebi, *Bütün Şiirleri*, Adam Yay., 8. Bas. İstanbul, 1998, 279 s.
- Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş*, Can Yay., 12. Bas., İst., 1997, 245 s.
- Cahit Yeşilyurt, *Yağmurlar Kitabı*, Denge Yay., İst., 1997, 174 s.
- Cahit Zarifoğlu, *Ağaç Okul –Çocuklara Afganistan Şiirleri-*, Beyan Yay., İst., 1989, 80 s.
- Cahit Zarifoğlu, *Gülüçük*, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1991, 60 s.
- Cahit Zarifoğlu, *Şiirler*, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1989, 493 s.
- Cahit Zarifoğlu, *Yaşamak*, Beyan Yay., 2. Bas., İst., 1997, 191 s.
- Can Yücel, *Altsıbiyerde*, Adam yay., 2. Bas., İst., 1988, 407 s.
- Can Yücel, *Bir Şiyanın Şiirleri*, Papirüs Yay., 12. Bas., İst., 1997, 135 s.
- Can Yücel, *Ölüm ve Oğlum, Gök Yokuş*, Papirüs Yay., 10. Bas., İst., 1991, 122 s.
- Can Yücel, *Rengâhenk*, Yazko Yay., İst., 1982, 96 s.
- Can Yücel, *Seke Seke*, Papirüs Yay., İst., 1997, 216 s.
- Cemal Süreya, *Sevda Sözleri*, YKY, 2. Baskı İst., 1996, 325 s.
- Cemal Süreya, *Günler*, YKY, İst., 1996, 432 s.
- Cengiz Coşkun, *Suyun Kurulma Sesi*, Kırkikinci Kitapları, Adana, 2002, 80 s.

- Cevat Akkanat, *Güz Klâsiği*, Beyan Yay., İst., 1998, 64 s.
- Cevat Çapan, *Sevda Yaratan*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1998, 61 s.
- Cumali Ünaldu Hasannebioğlu, *Ölüm Bile Aşk İle*, Sanat Yay., Konya, 1994, 122 s.
- Diñcer Sümer, *Sandalmın Kuyuya Bağlı*, Yazko Yay., İst. 1983, 59 s.
- Dursun Yaşa (Haz.), *Kahramanlık Şiirlerimizden Bir Demet*, Ank., tarihsiz, 336 s.
- Ebubekir Eroğlu, *Berzâh*, YKY, İst., 2001, 270 s.
- Ebubekir Eroğlu, *Yirmidört Şiir*, İz Yay., İst., 1991, 69 s.
- Ece Ayhan, *Yort Savul*, Adam Yay., İst., 1982, 142 s.
- Edip Cansever, *Şairin Seyir Defteri* (Toplu Şiirler II), Adam Yay., 7. Bas., İst., 1997, 423 s.
- Edip Cansever, *Yerçekimli Karanfil* (Toplu Şiirler I), Adam Yay., 5. Bas., İst., 1995, 434 s.
- Ercümen Behzad Lav, *Bütün Eserleri*, (Haz: Doğan Hızlan) YKY, İst., 1996, 697 s.
- Erdem Bayazıt, *Şiirler*, İz Yay., İst., 1992, 152 s.
- Erdoğan Alkan, *Eylül Çalgıcısı*, Broy Yay., 2. Baskı, 1994, 200 s.
- Ergin Günçe, *Türkiye Kadar Bir Çiçek* (Bütün Şiirleri) Can Yay., İst., 1988, 160 s.
- Esra Zeynep, *Yaşanmıştır*, Broy Yay., İst., 1993, 108 s.
- Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları*, MEB Yay., İst., 1995, 206 s.
- Fatma Şengil Süzer, *Su Siyah*, A Sanat Yay., İst., 1997, 72 s.
- Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Bağımsızlık Savaşı*, Cem Yay. C. 8-9, İst., 1973, 144 s.
- Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Çocuk ve Allah*, Kitap Yay., 3.Baskı., İst., 1966.
- Gökhan Akçiçek, *Bulutlar Örtmese Güneşi*, MEB Yay., Ank. 1995, 83 s.
- Gülsüm Akyüz, *Eylül Değişleri*, Cem Yay., İst., 1987, 80 s.
- Gültekin Emre, *Siyaha Elveda*, YKY, İst. 1993, 99 s.
- Gültekin Sâmanoğlu (Haz.), *Kemâlettin Kâmi Kamu*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank., 1986, 128 s.
- Habib Bektaş, *Söz'ü Yurt Edindim*, Broy Yay., İst., 1992, 122 s.
- Hasan Hüseyin, *Acılara Tutunmak*, (Bütün Şiirleri, 10), Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1994, 189 s.
- Hasan Hüseyin, *Ağlusun Aysafağı*, Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1994, 379 s.
- Hasan Hüseyin, *Filiz Kıran Fırtınası*, Bilgi Yay. 2. Bas., Ank., 1983, 175 s.
- Hasan Hüseyin, *Işıklarla Oynamayın*, (Bütün Şiirleri, 11), Bilgi Yay., 4. Bas., Ank., 1994, 173 s.
- Hasan Hüseyin, *Kandan Kına Yakılmaz*, (Bütün Şiirleri, 14), Bilgi Yay., Ank., 1985, 212 s.
- Hasan Hüseyin, *Kelepçemin Karasında Bir Ak Güvercin*, Bilgi Yay., 6. Bas., Ank., 1996, 238 s.
- Hasan Hüseyin, *Kızalkuğu* (Bütün Şiirleri, 13), Bilgi Yay., 6. Bas., Ank., 1994, 155 s.
- Hasan Hüseyin, *Koçero Vatan Şiiri* (Bütün Şiirleri, 7), Bilgi Yay., 5. Bas., Ank., 1998, 333 s.



- Hasan Hüseyin, *Tohumlar Tuz İçinde*, Bilgi Yay., 2. Bas., Ank., 1995, 277 s.
- Hidayet Karakuş, *Ateş Mektupları*, Bilgi Yay., Ank., 1995, 112 s.
- Hidayet Karakuş, *Hangi Leylasm Sen*, Bilgi Yay, 2. Bas., Ankara, 1999, 126 s.
- Hilmi Haşal, *Denge/sizler Adına*, Ekin Öğrenci Pazarı Yay., Bursa, 1991, 59 s.
- Hilmi Yavuz, *Erguvan Sözler*, Toplu Şiirler: 2, Can Yay., İst., 1993, 216 s.
- Hilmi Yavuz, *Gülün Ustası Yoktur*, Toplu Şiirler: 1, Can Yay., İst., 1993, 181 s.
- Hilmi Yavuz, *İnsanlar, Mekanlar, Yolculuklar*, Boyut Yay., İst., 1999, 135 s.
- Hulki Aktunç, *Firak* (Toplu Şiirler, 1989-1999), YKY, İst., 2000, 377 s.
- Hüseyin Akın, *Ay Tanığım Olsun*, Beyan Yay., İst., 1998, 63 s.
- Hüseyin Atlansoy, *Şehir Konuşmaları*, Yazı Yay., İst., 1990, 63 s.
- Hüseyin K. Ece, *Tath Bir Çığlıktır Yüreğim*, h. ece Yayınları, tarihsiz, 112 s.
- Hüseyin Peker, *Ses Salkımları*, Hera Yay., İst., 2002, 77 s.
- Hüseyin Yurttaş, *Çürüme*, Bilgi Yay., 2. Bas., Ank., 1997, 126 s.
- İbrahim Tenekeci, *Güzellik Uykusunu*, Şule Yay., İst., 2000, 70 s.
- İlhan Berk, *Deniz Eskisi*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1993, 122 s.
- İlhan Berk, *Delta ve Çocuk*, Adam Yay., İst., 1984, 123 s.
- İlhan Berk, *Uzun Bir Adam*, YKY., 2. Bas., İst., 1987, 98 s.
- İrfan Yıldız, *Çiçek Tozu Günleri*, Göçebe Şiir Yay., İst., 1996, 46 s.
- İsmet Özel, *Erbain*, Çıdam Yay., İst., 5. Bas., İst. 1993, 144 s.
- Kemal Özer, *Çağdaş ve Boyun Eğmeyen*, Seçme Şiirleri, Can Yay., İst., 1985, 375 s.
- Levent Sunal, *Mevsim Birdenbire*, Dergâh Yay., 1997, 63 s.
- M. Atilla Maraş, *Merhaba Ey Hüzün*, Beyan Yay., İst., 1997, 72 s.
- M. Atilla Maraş, *Şehrayin*, Esra Yay., 3. Bas., Konya, 1994, 85 s.
- M. Hanefi İspirli, *Bir Bardak Suda Kurulan Hayal*, Kırığı Yay., Konya, tarihsiz, -1997?, 64 s.
- M. Ragıp Karıcı, *Yeni Bir Sevda Süleymanı*, Yazı Yay., İst., 1988, 61 s.
- Mehmed Âkif Ersoy, *Safahat*, (Hazırlayan: M.Ertuğrul Düzdağ), 3. Bas., İst., 1989, 576 s.
- Mehmed Kemal, *Söz Cibi*, Karacan Yay., İst., 1982, 160 s.
- Mehmet Aycı, *Mor Kitap*, Kırığı Yay., Konya, 1997, 62 s.
- Mehmet Erdoğan, *Örtüye Bürünen Sözler*, Dergâh Yay., İst., 1993, 46 s.
- Melih Cevdet Anday, *Rahatı Kaçan Ağaç* (Toplu Şiirler I), adam Yay., 2. Bas., İst., 1997, 343 s.
- Melisa Gürpınar, *Çocukluğum ve Ölümüm*, Can Yay., İst., 1992, 140 s.
- Melisa Gürpınar, *Geceyarı Notları*, Remzi Kitabevi, 2. Bas., İst., 1994, 125 s.
- Metin Cengiz, *İpek'A*, Broy Yay., İst., 1993, 60 s.
- Metin Cengiz, *Bir Tufan Sonrası*, Broy Yay., İst., 1988, 61 s.
- Metin Demirci, *Ne Çok Sen Varmış Senden Sonra*, Kırığı Yay., Konya, 1997, 64 s.
- Metin Önal Mengüşoğlu, *Sevda Söze Dönüşmez*, Beyan Yay., İst., 1998, 69 s.
- Metin Önal Mengüşoğlu, *Vahiy ve Sanat*, Pınar Yay., İst., 2004, 272 s.
- Mevlana İdris, *Kuş Renkli Çocukluğum*, Beyan Yay., İst., 1990, 80 s.
- Muhteşem Sünter, *Polonya'dan Kadımlar*, Yazko Yay., İst., 1983, 80 s.
- Murathan Mungan, *Erkekler İçin Divan*, Metis Yay., İst., 2001, 118 s.

- Murathan Mungan, *Eski 45'likler*, Metis Yay., 5. Bas., İst., 1994, 51 s.
- Murathan Mungan, *Omayra*, Metis Yay., 2. Bas., İst., 1995, 119 s.
- Murathan Mungan, *Sahtiyan*, Metis Yay., 6. bas., İst., 1995, 137 s.
- Mustafa Aydoğan, *Kendini Aynalarda Çoğaltan Şehir*, İz Yay., İst., 1997, 53 s.
- Mustafa Bâki Efe, *Kuş Defteri*, Uludağ Yay., Bursa, 1996, 55 s.
- Mustafa İslamoğlu, *Heyelan*, Aylık Dergi Yay., Ank., 1988, 63 s.
- Mustafa Muharrem, *Öç Terimleri*, Sır Yay., İst., 2002, 63 s.
- Mustafa Özçelik, *İfşa*, Akabe Yay., İst., 1985, 80 s.
- Mustafa Pınarbaşı, *Orada Çiçeksin Sen*, Dolunay Yay., Kahramanmaraş, 1992, 80 s.
- Mustafa Ruhi Şirin, *Yıldız Sayan Ağaç* (Toplu Şiirler), İz Yay., İst., 2002, 127 s.
- Mürsel Sönmez, *Göz Aydınlığı*, Denge Yay., İst., 1993, 63 s.
- Müştak Erenus, *Taşlı Yazı*, Broy Yay., İst., 1995, 256 s.
- Nail V. (Çakırhan), *Daha Çok Onlar Yaşamalıydı*, Scala Yay., İst, 1996, 173 s.
- Nazım Hikmet, *Kuwâyi Milliye*, Şiirler 3, Adam Yay., 13. bas., İst. 1996, 229 s.
- Nazım Hikmet, *Benerci Kendini Niçin Öldürdü?* (Şiirler 2), Adam Yay., 12. Bas., İst., 1995, 276 s.
- Nazım Hikmet, *İlk Şiirler*, (Şiirler 8), Adam Yay., 13. Bas., İst., 1995, 223 s.
- Nazım Hikmet, *Memleketimden İnsan Manzaraları*, Şiirler 5, Adam Yay., 14. Bas., İst., 1996, 534 s.
- Nazım Hikmet, *Yatar Bursa Kalesinde*, Şiirler 4, Adam Yay., 10. Bas., İst., 1996, 215 s.
- Nazir Akalın, *Kanayan Simya*, Beyan Yay., İst., 1998, 104 s.
- Necati Polat, *İyilik*, Yazı Yay., İst., 1990, 48 s.
- Necati Polat, *Kalender*, Aylık Dergi Yay., İst., 1984, 96 s.
- Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yay., 12. Baskı, İst., 1987, 499 s.
- Necmi Naz, *Mahşeri Bekliyorum*, Öğrenci Basımevi, İzmir, 1984, 93 s.
- Nesrin Tağızade (Haz.), *Celal Sahir Erozan*, Karaca Kültür Bakanlığı Yay., Ank., 1992, 290 s.
- Nevzat Çelik, *Müebbet Türküsü*, Alan Yay. 15. Bas., İst., 1998, 135 s.
- Nevzat Çelik, *Sevgili Yoldaş Kurbağalar*, Alan Yay., İst., 1998, 124 s.
- Nevzat Çelik, *Yağmur Yağmasaydı*, Alan Yay., 4. Bas., İst., 1998, 104 s.
- Nihat Behram, *Yalın Yürek* (Toplu Şiirler) Gendaş Yay., 2. Bas., İst., 1998, 472 s.
- Nurettin Durman, *Hoşça Kal Hüzünbaz Çocuk*, Beyan Yay., İst., 1998, 79 s.
- Nurettin Durman, *Şehrin Üzerindeki Bulutlar*, Kardelen Yay., İst., 1990, 47 s.
- Nuri Pakdil, *Sikût Suretinde*, Edebiyat Dergisi Yay., Ank., 1997, 79 s.
- Nurullah Genç, *Aşkım İsyandır Benim*, İhtar Yay., Erzurum, 1993, 110 s.
- Nurullah Genç, *Çiçekler Üşimesin*, Esra Yay., Konya, 1995, 87 s.
- Onur Caymaz, *Kâh ve Rengi*, Hera Şiir Yay. İst., 2000, 67 s.
- Orhan Murat Arıburnu, *Buruk Dünya*, Adam Yay., İst., 1985, 118 s.
- Orhan Seyfi Orhon, *Şiirler*, MEB Yay., İst., 1970, 240 s.
- Osman Numan Baranus, *Ağrılar Toprağı*, Dayanışma Yay., Ank., 1982, 77 s.
- Osman Sarı, *Önden Giden Atlılar*, İz Yay., İst., 1992, 78 s.
- Ömer Bedrettin Uşaklı, *Bütün Eserleri*, (Haz: İnci Enginün), TDK Yay., Ank., 1988, 191 s.

- Özdemir Asaf, *Yalnızlık Paylaşılmaz*, Adam Yay., 3. Bas., İst., 1985, 283 s.
- Özdemir İnce, *Delta*, Toplu Şiirler 2, Can Yay., İst., 1994, 288 s.
- Özdemir İnce, *Rüzgâra Yazılıdır*, Cem Yay., İst., 1979, 78 s.
- Özdemir İnce, *Yedi Deryalar Geçsen*, Yazko Yay., İst., 1983, 118 s.
- Özkan Mert, *Bir Dünyanın Notları*, (Toplu Şiirler 1960-1995), YKY, İst., 1997, 467 s.
- Rasim Demirtaş, *Duygu Sayacı*, Sır Yay., Ank., 1999, 48 s.
- Refik Durbaş, *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, Toplu Şiirler, Can Yay., İst., 1984, 298 s.
- Refik Durbaş, *Kimse Hatırlamıyor*, (Toplu Şiirler I), Adam Yay., İst., 1994, 215 s.
- Rıfat Ilgaz, *Kulağımız Kirişte*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1997, 77 s.
- Rıfat Ilgaz, *Ocak Katırını Alagöz*, Çınar Yay., 5. Bas., İst., 1997, 77 s.
- Rıfat Ilgaz, *Sınıf*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1996, 94 s.
- Rıfat Ilgaz, *Yarenlik*, Çınar Yay., 7. Bas., İst., 1997, 87 s.
- Sabahattin Ali, *Bütün Eserleri*, Cem Yay., İst., 1993, 226 s.
- Sabahattin Kudret Aksal, *Şiirler (1938-1993)*, YKY, İst., 1995, 500 s.
- Salah Birsal, *Varduman*, YKY, İst., 1983, 92 s.
- Salih Bolat, *Gece Tanıklığı*, Bilgi Yay., Ank., 1999, 95 s.
- Sennur Sezer, *Direnç*, Cem Yay., tarihsiz, 85 s.
- Sevgi Gökdemir (Haz.), *Ahmet Kutsi Tecer*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ank., 1987, 183 s.
- Seyhan Erözçelik, *Kır Ağı*, Remzi Kitabevi., İst., 1991, 103 s.
- Sezai Karakoç, *Şiirler II, Taha'nın Kitabı/Gül Muştusu*, Diriliş Yay. 5. Bas., İst., 1990, 112 s.
- Sezai Karakoç, *Şiirler III, Körfez/Şahdamar/Sesler*, Diriliş Yay., 5. Bas., İst., 1990, 128 s.
- Sezai Karakoç, *Şiirler IV, Zamana Adanmış Sözler*, Diriliş Yay., 4. Bas., İst., 1995, 69 s.
- Sezai Karakoç, *Şiirler VI, Leyla ile Mecnun*, Diriliş Yay., 3. Bas., İst., 1995, 88 s.
- Sina Akyol, *Belki Çiçek Dağma*, (1980-1999) Toplu Şiirler, YKY, İst., 1999, 367 s.
- Sunay Akın, *62 Tavşanı*, Çınar Yay., 4. Bas., İst., 1998, 61 s.
- Sunay Akın, *Antik Aclar*, Cem Yay., İst., 1991, 64 s.
- Sunay Akın, *K..A Z..A Süsü*, Çınar Yay., 6. Bas., İst., 1999, 61 s.
- Süreyya Berfe, *Kalfu (1965-1988)*, YKY, İst., 1999, 457 s.
- Şaban Abak, *Bağdat'tan Dönen Şiirler*, Kırkambar Yay., 2. Bas., İst., 1999, 80 s.
- Şahin Taş, *Kün*, Beyan Yay., İst., 1999, 95 s.
- Şahin Taş, *Anı Döken Bahçe*, Dolunay Yay., K. Maraş, 2004, 103 s.
- Şükran Kurdakul, *Ökselerin Yöresinde*, İzlem yay., İst., 1984, 78 s.
- Şükrü Erbaş, *Yolculuk*, Yarı Yay., Ank., 1986, 54 s.
- Taha Çağlaroğlu, *Yüzleşen Tutanaklar*, İsav Yay., Ank., 1994, 64 s.
- Tayıb Atmaca, *Küliüngün Taşlara Çizdiği Nakış*, Güneysu Yay., Adana, 1993, 76 s.
- Tuğrul Tanyol, *Toplu Şiirler- 1971-1995*, YKY, İst., 1997, 261 s.

- Turan Koç, *Ara Dönem*, İz Yay., İst., 1992, 166 s.
- Turgay Fişekçi, *Sevgi Bağları*, Adam Yay., İst., 1998, 61 s.
- Turgay Fişekçi, *Yitik Bahar*, Adam Yay., 2. Bas., İst., 1995, 133 s.
- Turgut Uyar, *Büyük Saat*, Turgut Uyar, Can Yay., İst. 1984, 508 s.
- Ülkü Tamer, *Yanardağın Üstündeki Kuş*, Adam Yay., İst., 1994, 270 s.
- Ülkü Tamer, *Yaşamak Hatırlamaktır*, YKY, 2. Bas., İst., 2002, 372 s. s.
- Veysel Çolak, *Ötesi Yar*, Dize Yay., İzmir, 1985, 61 s.
- Vüs'at O. Bener, *Manzumeler*, İletişim Yay., 55 s.
- Yahya Kemal, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsî ve Edebî Hâtıralarım*, Yahya Kemal Enstitüsü Yay., İst., 1973, 286 s.
- Yaşar Akgül, *Yangında İlk Kurtarılacak Şiirler*, Beyan Yay., İst., 1997, 95 s.
- Yaşar Bedri, *Can Kırıkları*, Yayınlanmamış şiir kitabı, 134 s.
- Yavuz Bülent Bâkiler (Haz.), *Âşık Veysel, Hayatı ve Şiirleri*, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı, İst., 1986, 63 s.
- Yavuz Bülent Bakiler, *Harman* (Bütün Şiirler), Türk Edebiyatı Vakfı Yay., 2. Bas., İst., 2002, , 253 s.
- Ziya Osman Saba, *Geçen Zaman Nefes Almak* (Bütün Şiirleri), Varlık Yay., İst., 1991, 160 s.

## SÜRELİ YAYINLAR

- Adam Sanat Dergisi*, S. 118 (Eylül 1995) (Sina Akyol)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 121 (Aralık 1995) (Ercüment Uçarı)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 175 (Haziran 2000) (Metin Demirtaş)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 179 (Aralık 2000) (Seyhan Erözçelik)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 201 (Ekim 2002) (Onur Caymaz)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 206 (Mart 2003) (Şükrü Erbaş)
- Adam Sanat Dergisi*, S. 21 (Ağustos 2003)(Onur Caymaz)
- Agora Dergisi* (Ocak-Şubat 2002) (Altay Ömer Erdoğan)
- Akatalpa Dergisi*, S. 40 (Nisan 2003) (Derya Çolpan)
- Akatalpa Dergisi*, S. 42 (Haziran 2003) (Hüseyin Alemdar)
- Ay Vakti Dergisi*, S. 37-38 (Ekim-Kasım 2003) (Şahin Taş)
- Bahçe Dergisi*, S. 6 (Ekim 1998) (Arzu K. Ayçiçek)
- Bir Yeni Biçem Dergisi*, S. 38 (Haziran 1996) (Ahmet Oktay)
- Defter Dergisi*, S. 41, (Sonbahar 2000) (İzzet Yasar)
- Defter Dergisi*, S. 42, (Sonbahar 2000) (Salih Bolat)
- Dergâh Dergisi*, Mayıs 1999, 111.Sayı, s. 4. (Ali Ayçıl)
- Dergâh Dergisi*, S. 128 (Ekim 2000) (Kemal Sayar)
- Dergâh Dergisi*, S. 91 (Eylül 1997)(Mustafa Ruhi Şirin)
- Dize Dergisi*, S. 89 (Mart 2003) (Egemen Berköz)
- Düşlem Dergisi*, S. 8 (Aralık 1997) (İhsan Üren)
- E Dergisi*, S. 48 (Mart 2003) (Veysel Çolak)
- E Dergisi*, Sayı 47 (Şubat 2003) (Tuğrul Tanyol)
- Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 59 (Ocak-Şubat 2002) (Nilay Özer)

- Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 49 (Mayıs-Haziran, 2000) (Ömer Faruk Hatipoğlu)
- Edebiyat ve Eleştiri Dergisi*, S. 64 (Kasım-Aralık 2002) (Kadir Aydemir)
- Eleştiri ve Edebiyat Dergisi*, S. 5 (Kış 1994) (Enis Akın)
- Eski Dergisi*, (Nisan 2002) (Betül Tarıman)
- Eski Dergisi*, (Eylül 2003) (Orhan Aklaya)
- Gösteri Dergisi*, (Ocak 2002) (Adnan Özer)
- Gösteri Dergisi*, S. 170 (Ocak 1995) (Enver Topaloğlu)
- Gösteri Dergisi*, S. 247 (Nisan 2003) (Roni Margulies)
- Kaşgar Dergisi*, (Mayıs-Haziran 2003) (Cafer Tıraç)
- Kitap-lık*, S. 62, (Haziran 2003) (Ahmet Oktay)
- Kum Dergisi*, (Nisan 2002) (Haydar Ergülen)
- Likâ Dergisi*, S. 38 (Şubat 2003) (Nazir Akalın)
- Likâ Dergisi*, S.41 (Ağustos 2003 ) (Cengiz Coşkun)
- Likâ Dergisi*, S. 44 (Şubat 2004) (Nurettin Durman)
- Likâ Dergisi*, S. 46 (Nisan 2004) (Metin Önal Mengüşoğlu)
- Merdiven Dergisi*, S. 20 (15 Mayıs-15 Haziran 2000) (Mehmet Şeker)
- Merdiven Dergisi*, S. 22 (Ekim 2000) (İbrahim Tenekeci)
- Nar Dergisi*, S. 11 (Eylül/Ekim 1996) (Haydar Ergülen)
- Son Kişot Dergisi*, S. 1 (Kasım 2002) (Orhan Aklaya)
- Sühan Dergisi*, S. 5, (Aralık 2003-Ocak 2003) (Tacetin Şimşek)
- Sühan Dergisi*, S. 2 (Haziran-Temmuz 2003) (Hüseyin Kaya)
- Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 19 (Ocak 2004) (Orhan Aklaya)
- Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 19 (Ocak 2004) (Adem Özbek)
- Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 19 (Ocak 2004) (Gökhan Akçipek)
- Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 12 (Haziran 2003) (Orhan Aklaya)
- Şiir Ülkesi Dergisi*, S. 19 (Ocak 2004) (İdris Özyol)
- Uzak Şiir seçkisi*, S. 37-44 (Aralık 2003) (İrfan Yıldız)
- Varlık Dergisi*, S. 1057 (Ekim 1995) (Ali Yüce)
- Varlık Dergisi*, S. 1157 (Şubat, 2004) (Enis Akın)
- Yeni Biçem Dergisi*, S. 71 (Mart 1999) (Ahmet Telli)
- Yeni Yüzyıl Gazetesi*, (5 Mayıs 1996) (Refik Durbaş)
- Yitik Düşler Dergisi*, S. 32 (Haziran 2003) (Mustafa Oğuz)
- Yitik Düşler Dergisi*, S. 3 (Ocak 2000) (Hüseyin Kaya)
- Yitik Düşler Dergisi*, S. 15 (Ocak 2002) (Hüseyin Kaya)
- Yom Sanat Dergisi*, S. 14 (Eylül-Ekim 2003) (Betül Tarıman)

MEHMET ÂKİF ERSOY ORHAN SEYFİ ORHON AŞIK VEYSEL FARUK NAFİZ  
BEHZAD LAV ARİF NİHAT ASYA ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI NECİP FAZIL KI  
CAHİT SITKI TARANCI ZİYA OSMAN SABA RIFAT ILGAZ FAZIL HÜSNÜ DA  
CAHİT IRGAT A. KADİR (MERİÇBOYU) CAHİT KÜLEBİ İLHAN BERK ORHAN  
KUDRET AKSAL ÖZDEMİR ASAF ATILÂ İLHAN CAN YÜCEL HASAN HÜ  
ERCÜMENT UÇARI MUHTEŞEM SÜNTER BAHAEDDİN KARAKOÇ CEMA  
KARAKOÇ NURİ PAKDİL ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU ERDOĞAN ALKAN KEMAL ÖZ  
DİNÇER SÜMER ERGİN GÜNÇE METİN DEMİRTAŞ ERDEM BAYAZIT İHS  
GÜRPINAR ATAOL BEHRAMOĞLU ABDÜLKADİR BULUT SENNUR SEZER SÜ  
NURETTİN DURMAN AHMET TELLİ HİDAYET KARAKUŞ HÜSEYİN PEKER H  
MENGÜŞOĞLU ARKADAŞ ZEKÂİ ÖZGER ARZU K. AYÇİÇEK BEHÇET AYSA  
MEHMET ATILLA MARAŞ EBUBEKİR EROĞLU SİNA AKYOL BARIŞ PİRHAS  
CAHİT YEŞİLYURT TURAN KOÇ BEŞİR AYVAZOĞLU METİN CENGİZ ŞÜK  
ÖZÇELİK VEYSEL ÇOLAK MURATHAN MUNGAN MUSTAFA RUHİ ŞİRİN RON  
FİŞEKÇİ YAŞAR AKGÜL YAŞAR BEDRİ (ÖZDEMİR) ADNAN ÖZER AHMET EF  
TURAÇ ADEM TURAN LEVENT SUNAL MUSTAFA İSLAMOĞLU NEVZAT ÇE  
ŞEKER TAHA ÇAĞLAROĞLU AKGÜN AKOVA ALİ ASKER BARUT BETÜL TARI  
ERÖZÇELİK SUNAY AKIN TACETTİN ŞİMŞEK TAYYİB ATMACA ENVER TOPALO  
AKIN MUSTAFA AYDOĞAN NAZİR AKALIN HÜSEYİN AKIN CENGİZ COŞKUN  
İDRİS ÖZYOL İRFAN YILDIZ BEJAN MATUR MUSTAFA MUHARREM MUSTAFA  
TENEKECİ M. HANİFİ İSPİRLİ MUSTAFA KELOĞLU MEHMET AYCI MUSTAFA

ÇAMLIBEL KEMALETTİN KÂMİ KAMU NAZİM HİKMET RAN ERCÜMEND  
SAKÜREK ASAF HALET ÇELEBİ SABAHATTİN ALİ AHMET MUHİP DIRANAS  
ĞLARCA MELİH CEVDET ANDAY MÜŞTAK ERENUS BEHÇET NECATİGİL  
MURAT ARIBURNU CEYHUN ATUF KANSU MEHMED KEMAL SABAHATTİN  
SEYİN ŞÜKRAN KURDAKUL TURGUT UYAR ALİ YÜCE EDİP CANSEVER  
AL SÜREYA ECE AYHAN (ÇAĞLAR) AHMET OKTAY (BÖRTECENE) SEZÂİ  
ZER HİLMİ YAVUZ ÖZDEMİR İNCE ÜLKÜ TAMER YAVUZ BÜLENT BAKİLER  
SAN ÜREN CAHİT ZARİFOĞLU M. AKİF İNAN EGEMEN BERKÖZ MELİSA  
REYYA BERFE İSMET ÖZEL ÖZKAN MERT REFİK DURBAŞ M. RAGİP KARCİ  
HÜSEYİN YURTTAŞ NİHAT BEHRAM OSMAN SARI AHMET ADA METİN ÖNAL  
N CUMALİ ÜNALDI HASANNEBİOĞLU GÜLSÜM AKYÜZ HULKİ AKTUŇ  
AN HABİB BEKTAŞ İZZET YASAR METİN DEMİRCİ ABDULKADİR BUDAK  
RÜ ERBAŞ TUĞRUL TANYOL ALİ CENGİZKAN HİLMİ HAŞAL MUSTAFA  
Nİ MARGULİES AYHAN GÜLSOY HAYDAR ERGÜLEN SALİH BOLAT TURGAY  
RHAN HÜSEYİN K. ECE ORHAN ALKAYA ÖMER FARUK HATİPOĞLU CAFER  
ELİK NURULLAH GENÇ GÖKHAN AKÇİÇEK MEHMET ERDOĞAN MEHMET  
MAN HÜSEYİN ALEMDAR HÜSEYİN ATLANSOY RASİM DEMİRTAŞ SEYHAN  
OĞLU MÜRSEL SÖNMEZ NECATİ POLAT ŞABAN ABAK CEVAT AKKANAT ENİS  
ESRA ZEYNEP KEMAL SAYAR MEVLÂNA İDRİS ŞAHİN TAŞ DERYA ÇOLPAN  
FA PINARBAŞI ALİ AYÇİL MUSTAFA OĞUZ FATMA ŞENGİL SÜZER İBRAHİM  
FA BAKİ EFE HÜSEYİN KAYA NİLAY ÖZER KADİR AYDEMİR ONUR CAYMAZ



ODUNPAZARI BELEDİYESİ